

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
1334

89

Κορυδαίνας (1915)

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ

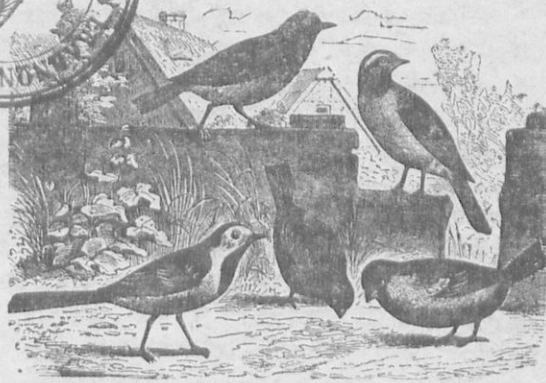
ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ
ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Ε΄ ΤΑΞΕΩΣ
ΤΩΝ
ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΕΓΚΡΙΘΕΝ ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ 1905—1910

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ Κ. ΚΟΦΙΝΙΩΤΟΥ

(πρώην τμηματοδότης της μέσης και ανωτέρας εκπαίδευσης)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝ. Ν. ΣΙΔΕΡΗ
46—ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ (ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ)—46

1925

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Καθηγητής Γ. Γαλανός
ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ
ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Ε' ΤΑΞΕΩΣ
ΤΩΝ
ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΕΚΓΡΙΘΕΝ ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ 1905—1910

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ Κ. ΚΟΦΙΝΙΩΤΟΥ

Καθηγητὴν τῆς μέσης καὶ ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝ. Ν. ΣΙΔΕΡΗ
46—ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ (ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ)—46

1925

176

002
ΚΛΣ
ΣΤΑ
1334

Αριθ. Πρωτ. 10307
Διεκπ. 8457

Ἐν Ἀθήναις τῇ 3 Ἀπριλ. 1905

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Ἰωάννην Κοφινιώτην

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸν Νόμον ΒΤΓ' τῆς 12ης Ἰουλίου 1895, τὸ σχετικὸν Β. διάταγμα τῆς 28 Ὀκτωβρίου ἰδίου ἔτους, τὰς προκηρῦξεις περὶ διαγωνισμοῦ διδακτικῶν βιβλίων τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς οἰκείας ἐπιτροπείας, δηλοῦμεν ὑμῖν, ὅτι ἐγκρίνομεν τὸ ὑφ' ὑμῶν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθὲν Ἀναγνωσματάριον, ὅπως εἰσαχθῆ ἑπὶ πενταετίαν ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους ὡς διδακτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Ε' τάξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων, δημοσίων, δημοσυντηρηθῶν καὶ ἰδιωτικῶν.

Καλεῖσθε δέ, ὅπως ἐκτελέσητε τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου νόμου κλπ. ὑπαγορευόμενα καὶ τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἀναγραφόμενας παρατηρήσεις.

Ὁ Ὑπουργὸς
Α. ΚΑΛΛΙΦΡΟΝΑΣ

Στέφ. Μ. Παρίσης

ΤΥΠΟΙΣ : Α. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΗ & Α. ΚΑΪΤΑΤΖΗ
4.—Ὀδὸς Σατωβριάνδου—4.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΤΑΡΙΟΝ

Η ὄρασις τῆς ψυχῆς.

Μεταξὺ τῶν Μαθητῶν τοῦ σχολείου ὁ μὲν Κωνσταντῖνος, υἱὸς πτωχοῦ ὀπλοποιοῦ διεκρίνετο διὰ τὴν φιλομάθειαν καὶ ἄκραν ἐπιμέλειαν, ὁ δὲ Ἀθανάσιος, υἱὸς ἑνὸς τῶν προϋχόντων τῆς κομποπόλεως, διεκρίνετο διὰ τὴν πρὸς τὰ γράμματα ἀποστροφὴν, καὶ διὰ τὴν ἄκραν ἀμέλειαν περὶ τὰ μαθήματα.

Πολλὰκις οἱ διδάσκαλοι συνεβούλευσαν, ἐπέπληξαν καὶ ἐτιμώρησαν τῶν Ἀθανάσιον· ἀλλὰ τὰ πάντα ἀπέβησαν μάταια. Οἱ γονεῖς συνασθανόμενοι τὰ δεινὰ τῆς ἀπαιδευσίας δὲν ἔπαινον προτρέποντες τὸν υἱὸν εἰς τὴν σπουδὴν καὶ τὴν μάθησιν, ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ Ἀθανάσιος ἐξηκολούθει νὰ ἀμελῇ.

Οἱ διδάσκαλοι ἀελπίσαντες, προέτειναν ἐπὶ τέλος εἰς τὸν Γεροστάθην τὴν ἐκ τοῦ σχολείου ἀποπομπὴν τοῦ ἀμελοῦς Ἀθανασίου, διότι καὶ αὐτὸς δὲν ὠφελεῖτο, διὰ τοῦ κακοῦ δὲ παραδείγματος ἠδύνατο καὶ ἄλλους ἐκ τῶν μαθητῶν νὰ βλάψῃ, διότι δυστυχῶς οἱ ἄπειροι νέοι εὐκολώτερον μιμοῦνται τὰ κακὰ ἢ τὰ καλὰ παραδείγματα.

Ἄλλ' ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης δὲν εἶχεν ἀελπίσει.

«Ἀπαιτεῖται, ἔλεγεν, ἐπιμονὴ καὶ σταθερὰ θέλησις πρὸς ἐπιτυχίαν ἔργου τινὸς ἀγαθοῦ». Ἔργον δὲ ἀγαθὸν καὶ φιλόφρονον θεώρει νὰ σώσῃ τὸν νέον Ἀθανάσιον ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς ἀπαιδευσίας καὶ ἀπὸ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους διατρέχουσιν, ὅσοι στερούμενοι τὸ σωτήριον φῶς τῆς μαθήσεως κυλίνονται ἐντὸς τοῦ σκότους τῆς ἀμαθείας.

Πρὶν λοιπὸν παραδεχθῆ ὁ Γεροστάθης τὴν περὶ ἀποπομπῆς

*Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

τοῦ Ἀθανασίου πρότασιν ἠθέλησε νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν συμφιλίωσιν αὐτοῦ μετὰ τῶν γραμμάτων κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον.

Αἱ εἰκονογραφίαι

Προσεκάλεσεν ὁ Γεροστάθης Κυριακὴν τινα ὄλους τοὺς μαθητὰς τοῦ σχολείου εἰς τὴν οἰκίαν, ἵνα δείξῃ εἰκονογραφίας ὥραιας, τὰς ὁποίας κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας εἶχε λάβῃ ἐκ Τεργέστης.

Πάντες ὁμοθύμως ἔτρεξαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γέροντος ἐκ τῶν πρώτων δὲ ἦτο καὶ ὁ Ἀθανάσιος, ὅστις ἐγαργαλίσθη ἀκούσας ὅτι αἱ εἰκονογραφίαι ἦσαν ὥραιαι καὶ διασκεδαστικαί.

Ἀφοῦ ἐκάθησαν ἅπαντες περὶ τὴν μεγάλην τράπεζαν τοῦ γέροντος, ἤρχισε νὰ δεικνύῃ περιέργους τῶ ὄντι εἰκόνας ἀνθρώπων ἀγρίων, διαφόρων εἰδῶν καὶ χρωμάτων τῆς Ἀφρικής, τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας. Ὁ Ἀθανάσιος ἠρώτησε τότε «ποῦ εἶναι ἡ Ἀφρική, ἡ Ἀμερικὴ καὶ ἡ Αὐστραλία». Ὁ δὲ Γεροστάθης ἀπήντησε. «Ἡ Ἀφρική, ἡ Ἀμερικὴ καὶ ἡ Αὐστραλία εἶνε μέρη μεγάλα τῆς γῆς, τῶν ὁποίων καὶ τοὺς κατοίκους καὶ τὰ προϊόντα καὶ τὸ κλίμα καὶ τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰ ὄρη καὶ τὰς πόλεις θὰ μάθῃς, ἐὰν σπουδάσῃς τὸ ὥρατον καὶ τερπνὸν μάθημα τῆς Γεωγραφίας.

«Ἄλλ' οἱ ἄγριοι οὗτοι, εἶπεν ὁ Γεροστάθης δεικνύων τὰς εἰκόνας πρὸς τὸν Ἀθανάσιον, οὔτε τὸ μάθημα τῆς Γεωγραφίας οὔτε ἄλλο τι μάθημα σπουδάζουσιν, ὄντες δὲ ἕως ἀγράμματοι καὶ ἀπαιδευτοί, οὔτε γνώσεις ὠφελίμους ἔχουσιν, οὔτε ἦθη καλὰ οὔτε πολιτισμόν, οὔτε εὐτυχίαν καὶ δι' αὐτὸ ὀνομάζονται ἄγριοι, ὀλίγον διαφέροντες ἀπὸ τὰ ἄγρια ζῷα. Καὶ ἡμεῖς, φίλε Ἀθανάσιε, θὰ εἰμεθα ἄγριοι ὡς αὐτοί, καὶ ὡς τὰ ἄγρια ζῷα, ἐὰν δὲν εἶχομεν βιβλία, διδασκάλους, σχολεῖα, διὰ τῶν ὁποίων καὶ τὸν νοῦν φωτίζομεν, καὶ τὴν καρδίαν ἐξημερώνομεν, καὶ τὸν βίον οὕτω πλουτίζομεν καὶ ἐξευγενίζομεν.»

Μετὰ τὰς εἰκόνας ταύτας ἔδειξεν ὁ γέρον εἰκονογραφίας διαφόρων μεταλλείων, καὶ εἰκόνας κεχρωματισμένας διαφόρων μετάλλων καὶ ἄλλων προϊόντων, τὰ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι ἐξάγουσιν ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς «περὶ ἕλων αὐτῶν πραγματεύεται ἡ Ὄρυκτολογία, μάθημα διδακτικώτατον καὶ τερπνότερον».

* Ἐκδόσις ἐβδόμη 1925.

Μεταξὺ τῶν εἰκονογραφιῶν τούτων ὑπῆρχε μία, παριστάνουσα ἀνθρακωρυχειὸν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξήγοντο ἀνθρακες μεταλλικοί. Πλησίον δὲ αὐτῆς εἶδον καὶ ἄλλην παριστάνουσαν τοποθεσίαν τινὰ εἰς Βαροαλίαν τῆς Ἀμερικῆς, ὅπου διάφοροι μαῦροι ἐφαίνοντο καταγινόμενοι πρὸς εὗρεσιν ἀδσμάντων.

Ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν εἰκόνων λαβὼν ἀφορμὴν εἶπεν : «Ὁ μαῦρος ἀνθραξ καὶ ὁ λαμπρὸς ἀδάμας εἶνε ἐν καὶ τὸ αὐτὸ σῶμα, διότι ἡ χημεία ἀπέδειξεν, ὅτι τὰ αὐτὰ συστατικὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν τὸν ἀνθρακα, ἀποτελοῦν καὶ τὸν ἀδάμαντα. Ἄν οἱ χημικοὶ ἠδύναντο νὰ εὕρωσι τρόπον, δι' οὗ νὰ κρυσταλλώνωσι τοὺς ἀνθρακας, ἤθελον μεταβάλλει αὐτοὺς εἰς ἀληθεῖς ἀδάμαντας. Ἄλλὰ μόνη ἡ φύσις ἔχει τὴν δύναμιν ταύτην· καθὼς ὅμως μόνον εἰς τοὺς κόλπους τῆς γῆς μυστηριωδῶς κρυσταλλώνονται οἱ μαῦροι ἀνθρακες, καὶ εἰς λαμπροὺς καὶ πολυτίμους ἀδάμαντας μεταβάλλονται, τοιοῦτοτρόπως μόνον εἰς τοὺς κόλπους τῆς ὀρθῆς παιδείας καὶ τῆς χριστιανικῆς ἀνατροφῆς καθαρίζονται, ἐξευγενίζονται καὶ λαμπρύνονται αἱ μαῦραι καὶ ἀπαίδευτοι ψυχαί. Εὐχομαι δέ, ὥστε καὶ ὑμεῖς, φίλοι μου, διὰ τῆς φιλομαθείας καὶ ἐπιμελείας φωτίζοντες τὸν νοῦν καὶ βελτιώνοντες τὴν καρδίαν νὰ καταστήτε μίαν ἡμέραν λαμπροὶ ἀδάμαντες καὶ στολισμοὶ τῆς πολυπαθοῦς ἡμῶν πατρίδος».

Ἀκολουθῶς παρουσίασεν εἰκονογραφίας ζῶων, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ περισσότερα δὲν ἐγνώριζαν, ἔδειξε δὲ εἰκόνας σκελετῶν διαφόρων μεγάλων ζῶων, τὰ ὅποια ἔπαυσαν πρὸ χρόνων νὰ ζῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τὰ ὅποια οἱ ζωολόγοι ὀνομάζουσι προκατακλυσμαῖα. Εἶδον δὲ καὶ εἰκόνας περιέργων καὶ κομποτάτων φωλεῶν, τὰς ὁποίας διάφορα πτηνὰ κατασκευάζουσι μετ' ἄκρας ἐπιτηδειότητος καὶ χάριτος,

Διηγῆθη τότε διαφόρους περιέργους ιδιότητας τῶν ζῶων, καὶ ἰδίως πῶς οἱ κάστορες κίζουσι τοὺς διπάτους οἴκους αὐτῶν, κόπτοντες διὰ τῶν ὀδόντων τοὺς ἀναγκαίους στύλους, τοὺς ὁποίους ἔπειτα ἐμπήγουσιν εἰς τὴν γῆν, κτυποῦντες αὐτοὺς διὰ τῆς οὐρᾶς· πῶς αἱ φιλόπονοι μέλισσαι κατασκευάζουσι μετ' ἄκρας ἰσομετρίας τὰ ἐξάεδρα κήρινα δωμάτια, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐναποθέτουσι τὸ μέλι, πῶς τὴν αἴθουσαν τῆς βασιλείσης κατασκευάζουσιν εὐρυ-

* Ἐκδοσις ἑβδόμη 1925.

χωροτέραν ὄλων τῶν ἄλλων, καὶ πῶς συνεννοούμεναι διαμοιρά-
ζουσι τὴν ἐργασίαν, αἱ μὲν ἐργαζόμεναι ἐντὸς τῆς κυνέλης, ἄλλαι
δὲ ἐξερχόμεναι, ὅπως συναθροίσωσι καὶ φέρωσι τροφήν πρὸς τὰς
ἐργαζόμενας.

Ἐνῶ δὲ ἐθαύμαζον ἀκούοντες ταῦτα, ὁ γέρον εἶπεν : « Ἀξιο-
θαύμαστα εἶνε τῶ ὄντι, παιδιά μου, τὰ ἔργα τῶν διαφόρων ζῶων
καὶ πτηγῶν· ἀλλὰ τὰ ἔργα ταῦτα, ὅποια ἦσαν πρὸ ἑκατὸν καὶ
χιλίων ἐτῶν, τὰ αὐτὰ εἶνε καὶ σήμερον, τὰ αὐτὰ θὰ εἶνε καὶ πάν-
τοτε. Οὐδεμία διαφορά, οὐδεμία τελειοποίησις καὶ πρόοδος παρα-
τηρεῖται εἰς τὰ ἔργα τῶν ζῶων· ὁ ἄνθρωπος ὅμως πεπροικισμένος
διὰ νοῦ ἐπιδεκτικῆς ἀναπτύξεως, καθ' ἡμέραν δύναται νὰ βελτιώσῃ
καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ἴδου ἡ μεγίστη καὶ οὐσιώδης δια-
φορὰ μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζῶων· ἀνθρωπίνη πρόοδος μέ-
νον διὰ τῆς μελέτης, διὰ τῆς ἐπιμελείας, διὰ τῆς μαθήσεως ἀπο-
κτᾶται. Ὅστις λοιπὸν ἀποστρέφεται τὰ μέσα ταῦτα τῆς προόδου,
ἐξ ἀνάγκης θέλει μείνει ζῶον στάσιμον καὶ δυστυχές ».

Μετὰ ταῦτα παρουσίασεν εἰκόνας ἱστορικής, παριστανούσας
συμβεβηκότα ἔνδοξα τῆς Ἑλληνικῆς, τῆς Ρωμαϊκῆς καὶ τῆς νεο-
τέρας ἱστορίας, προσέτι δὲ καὶ εἰκονογραφίας προτομῶν ἐνδόξων
ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Μετὰ τοῦτο εἶπε : « Πόσον διασκε-
δαστικὴ, ἀναγκαῖα καὶ ὠφέλιμος εἶνε ἡ σπουδὴ τῆς ἱστορίας,
ἣτις διδάσκει πῶς τὰ ἔθνη αὐξάνονται, εὐτυχοῦσι καὶ λαμπρύνον-
ται, καὶ πῶς ἀφ' ἑτέρου μαραίνονται, πίπτουσι καὶ ἐξαφανίζονται!
Φιλάνθρωπον καὶ εὐεργετικὸν εἶτε τῶ ὄντι τὸ μάθημα τῆς ἱστο-
ρίας, διότι αὐτὴ ἀποκαλύπτει τὰ σφάλματα τοῦ παρελθόντος ἐπ' ἀ-
γαθῶ τοῦ μέλλοντος ».

« Οὔτε ἱστορικάς, οὔτε ἄλλας ὠφελίμους γνώσεις θὰ δυνηθῶ-
μεν ν' ἀποκτήσωμεν, ἂν προηγουμένως δὲν προμηθευθῶμεν τὰ
ὄργανα, διὰ τῶν ὁποίων ἀποκτῶνται αἱ γνώσεις, δηλαδή, ἂν δὲν
μάθωμεν γλώσσας, ἰδίως τὴν προγονικὴν ἡμῶν γλῶσσαν, διότι
αὕτη θέλει διευκολύνει πολὺ τὴν σπουδὴν ὄλων τῶν ἄλλων γλωσ-
σῶν. Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶνε ἡ ὠραιότερα, ἡ πλουσιωτέρα,
ἡ ἀρμονικωτέρα γλῶσσα τοῦ κόσμου. Εἰς αὐτὴν ἐγράφησαν ὑπὸ
τῶν ἐνδόξων προγόνων ἡμῶν τὰ ὠραιότερα ποιήματα, αἱ διδα-

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

κτικώτεροι ιστορίαι, οί ευγλωττότεροι λόγοι, ή ύψηλοτέρα φιλοσοφία και αϊ-σοφώτεροι συμβουλαί. Ουδείς Γερμανός, Γάλλος, Άγγλος, Ίταλός ή Άμερικανός, οστις θέλει ν' άποκτήσῃ άνατροφήν και παιδείαν, παραμελεί τήν σπουδήν τών Έλληνικών γραμμάτων. Όποσον δὲ αϊσχος θά ήτο εις ήμᾶς τοὺς άπογόνους τών Έλλήνων εἰάν ήθέλομέν ποτε άμελήσει τήν μητρικήν γλώσσαν!

«Εἶνε ἀληθές, οτι ή σπουδὴ τῆς Έλληνικῆς, καθὼς και πάσης άλλης γλώσσης, εἶνε κατ' άρχάς ξηρά και κοπιώδης, ἀλλ' ὅσον πικρὰ εἶνε αἱ ρίζαι τῆς παιδείας, τόσοں γλυκεῖς εἶνε οἱ καρποί. «Εἰάν λοιπόν σπουδάζοντες τὸν Έλληνικὴν και τὰς άλλας γλώσσας ἔχετε πρὸ ὀφθαλμῶν τοὺς γλυκυτάτους καρπούς, τοὺς ὁποίους θά γευθῆτε μετὰ τήν μάθησιν τών γλωσσῶν τούτων, εὐχαρίστως θά ὑποφέρητε και τῆς γραμματικῆς τήν ἀηδίαν και τοῦ λεξικοῦ τὸν κόπον, καθὼς εὐχαρίστως πίνετε τὸ πικρὸν ἱατρικόν, ἵνα ἀπολαύσητε τήν ὑγείαν, καθὼς εὐχαρίστως περιπατεῖτε ὄρομον στενὸν και δύσβατον, ἵνα φθάσητε εἰς ἀνθηρὸν και τερπνὸν κῆπον. Εὐτυχεῖς ὅσοι κάτοχοι τῆς Έλληνικῆς γνωρίζουσι δι' αὐτῆς τὰς θείας καλλονὰς τοῦ χριστιανισμοῦ και τὰ ἀμάραντα κάλλη τῆς Έλληνικῆς εὐφυΐας.

Δύναμεις τών γραμμάτων

Στήλη πυρός, λέγει ή Παλαιά Γραφή, ὠδήγησεν εἰς τὰ σκότη τῆς ἐρήμου τὸν Μωϋσῆν. Στήλη πυρός, παιδιά μου, εἶναι και τὰ γραμμата, και διὰ μὲν τοῦ φωτὸς ὀδηγοῦσιν ήμᾶς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους και τῶν κινδύνων τῆς παρουσίας ζωῆς, διὰ δὲ τῆς θερμότητος μεταδίδουσιν εἰς τὰς καρδίας ήμῶν τὸ πῦρ τῆς ἀρετῆς.

Λύχνος φωτίζων τὸ σῶμα εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου εἶνε ή ψυχὴ, τὰ δὲ γραμμата εἶνε τὸ ἔλαιον τοῦ λύχνου τούτου. Δυστυχεῖς ὅσοι ἐγκαίρως δὲν προμηθευθῶσι τὸ ἀναγκαῖον διὰ τὸν λύχνον ἔλαιον, διότι τυφλοὶ και ἄθλιοι θά διέλθωσι και τὴν νεότητα και τὸ γῆρας αὐτῶν.

Τὰ γραμμата και νέους ὄντας μορφώνουσι και ἄνδρας ὠφελουσί, και γέροντας τέρπουσι, τοὺς δυστυχεῖς παρηγοροῦσι, και ἀργοὺς ἐνασχολοῦσι και μονάζοντας διασκεδάζουσι και εὐτυχεῖς εὐφραίνουσι, ἔλαφρόν δὲ και εὐχάριστον καθιστῶσι πάντοτε τὸ

*Εκδοσις ἑβδόμη 1525.

φορτίον τῆς ζωῆς. Καθὼς διὰ τῆς σωμαστικῆς αὐξάνομεν τὰς σωματικὰς δυνάμεις, τοιοῦτοτρόπως διὰ τῆς σπουδῆς αὐξάνομεν τὰς ψυχικὰς. Ὅσον δὲ περισσότερον αὐξάνονται καὶ βελτιοῦνται αἱ σωματικαὶ καὶ ψυχικαὶ δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου, τόσον περισσότερον αὐξάνονται καὶ βελτιοῦνται τὰ ἔργα, ἡ εὐτυχία, ὁ πολιτισμός. Δι' αὐτὸ τὰ περισσότερα ἐγκλήματα πράττονται ὑπὸ ἀγραμμάτων, σπανιώτατα οἱ πεπαιδευμένοι ὑποπίπτουσιν εἰς κακουργίας. Παρατηρήθη τῷ ὄντι, ὅτι εἰς τόπους ὅπου πρὸ χρόνων ἐπραττόντο πολλὰ ἐγκλήματα, ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν πολὺ ἠλαττώθη, ἀφοῦ συνεστάθησαν σχολεῖα· μορφώνοντα οὐχὶ μόνον τὸν νοῦν, ἀλλὰ καὶ τὴν καρδίαν τῶν παιδῶν.

Τοιαύτη εἶνε ἡ σωτηρία δύναμις τῶν γραμμάτων. Διὰ τοῦτο ὁ Θαλῆς ἔλεγε— «Φίλει τὴν παιδείαν» ἄλλος δὲ σοφὸς ἔλεγε:— «Μανθάνων μὴ κάμνει», ἤτοι μὴ ἀποκάμνης μανθάνων.

Ἄλλὰ καθὼς ὁ στόμαχος ὑποφέρει καὶ ἀσθενεῖ ἀπὸ τὴν πολυφαγίαν, οὕτω καὶ ὁ νοῦς κουράζεται καὶ πάσχει ἀπὸ τὴν πολλὴν καὶ ποικίλην ἐνασχόλησιν. Διὰ τοῦτο ὅσοι εἰς πολλὰ συγχρόνως ἐνασχολοῦνται, δυσκόλως εὐδοκιμοῦσιν. Ὅθεν καὶ ὁ Αἰσχύλος ὀρθότατα ἔλεγεν· «ὁ χρήσιμα εἰδὼς οὐχ' ὁ πολλὰ εἰδὼς σοφὸς ἐστίν».

«Οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ ἀλλ' ἐν τῷ εὖ τὸ πολὺ», ἔλεγον οἱ παλαιοί. Ἡ δὲ κοινὴ ἡμῶν παροιμία φρονίμως λέγει. «Ὁ κυνηγῶν πολλοὺς λαγούς καὶ ἓνα δὲν πιάνει». Προσέχετε προσέτι, ἀγαπητὰ μου παιδιὰ, μήπως τὰ γράμματα, ἀντὶ νὰ ἠθοποιήσωσι τὴν καρδίαν, καὶ ἐνισχύσωσι τὸν νοῦν, φουσκώσωσι μόνον αὐτὸν, καὶ οὕτω καταστήσωσιν ὑμᾶς οἰηματίας καὶ περιφρονητὰς τοῦ πατρικοῦ ἐπαγγέλματος. Ἐχετε δὲ πάντοτε κατὰ νοῦν, ὅτι τὰ γράμματα δὲν ἀτιμάζονται ὑπὸ τῆς ἐργασίας, ἀλλὰ τιμῶσι πᾶσαν βιοτικὴν ἐνασχόλησιν.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ συμμαθητὴς Ἀθανάσιος μετεβλήθη οὐσιωδῶς γενόμενος ἐκ τῶν ἐπιμελεστέρων μαθητῶν τοῦ σχολείου. Οἱ διδάσκαλοι ἐθαύμαζον τὴν μεταβολήν, ὁ δὲ Γεροστάθης ἦτο πλήρης χαρᾶς δι' αὐτήν.

Μετ' εὐγνωμοσύνης δὲ μέχρι τῆς σήμερον ἐνθυμεῖται ὁ Ἀθανάσιος τὴν Κυριακὴν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς μὲν ὠνομάσαμεν

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

Κυριακὴν τῶν εἰκονογραφῶν, αὐτὸς δὲ ὠνόμαζε Κυριακὴν σωτήριον, διότι ἔσωσεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς δυστυχίας καὶ τοὺς κινδύνους τῆς ἀπαιδευσίας, εὐχάριστον δὲ καὶ εὐυπόλυτον κατέστησεν ὄλον τὸν βίον αὐτοῦ.

Εἰς τὸν παλαιὸν συμμαθητὴν καὶ φίλον μου Ἀθανάσιον χρεωστῶ τοὺς ἀκολούθους στίχους.

*Ὅποτε ἤμην ἀμαθής,
Πῶς ἦσαν ὄλα σκοτεινά !
ὦ ! πόσον ἤμην δυστυχής,
Ἔχων τὰ ὄμματα κλειστά !
Τώρα πᾶνων τὸ βιβλίον
Τὸ χαρτὶ καὶ τὸ κονδύλι,
Μακαρίζω τὸ σχολεῖον.
Ζήτωσαν οἱ τρεῖς μου φίλοι !*

Γνώθι σαυτὸν.

Ὅτε, νέος ὢν, ἐμαθήτευον εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ χωρίου μου ἤκουσα παρὰ τοῦ διδασκάλου, ὅτι ὑπῆρχόν ποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ἄνδρες ἐπονομασθέντες Σοφοί. Τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην, ἂν καὶ μικρὸς, ὑπερηγάπησα ὑπερβολικᾶ.

«Καὶ τί ἀπαιτεῖται, ἠρώτησα ἀμέσως, ἵνα γίνῃ τις ἄξιος τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ τίτλου ; Μήπως ἀπαιτεῖται εὐγένεια γεννήσεως ! μήπως ἀπαιτοῦνται πλούτη μεγάλα ;» Οὐχί, μοὶ ἀπεκρίθησαν. Οἱ εὐγενεῖς καὶ οἱ πλούσιοι, ἐπαναπαυόμενοι εἰς τὴν ἐξ εὐγενῶν καταγωγῆν αὐτῶν καὶ εἰς τὰ μεγάλα πλούτη, μένουσι συνήθως ἀσημοὶ καὶ ἀπαιδευτοὶ· ἐπαιρόμενοι δὲ καὶ τοὺς ἄλλους περιφρονοῦντες, καταντῶσιν οὐχὶ οἱ σοφώτεροι, ἀλλ' οἱ ἀνοητότεροι τῆς κοινωσίας».

«—Τί λοιπὸν ἀπαιτεῖται ἵνα γίνῃ τις σοφός ;»

Τότε ὁ διδάσκαλος ἀπεκρίθη. «Ἡ ἀληθὴς σοφία συνίσταται εἰς τὸ Γνώθι σαυτὸν, διότι μόνον, ὅταν γνωρίσῃ τις ἑαυτὸν, ἀποκτᾷ φρόνησιν καὶ καθίσταται εὐτυχής· διὰ τοῦτο δὲ οἱ Ἕλληνες ἐνεχάραξαν διὰ χρυσῶν γραμμάτων ἐπὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ Γνώθι σαυτὸν, ὡς τὸ ἀναγκαιότερον ὄλων τῶν παραγγελημάτων».

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ νὰ γνωρίσω τὸν ἑαυτὸν μου μοὶ ἐφάνη εὐκολώτατον, ἀπεφάσισα νὰ γίνω καὶ ἐγὼ σοφός.

«— Ἀλλὰ δὲν εἶναι τόσο εὐκολόν, μοὶ εἶπον, τὸ Γνωθὶ σαυτὸν, ὅσον νομίζεις· δὲν πρόκειται γιὰ τὸ Γνωθὶ σαυτὸν νὰ γνωρίσης τὸν ἐξωτερικόν σου Σίμωνα, τὸν ὑποτίπτοντα εἰς τὰς αἰσθήσεις σου, ἀλλὰ τὸν ἐσωτερικόν σου Σίμωνα, δηλαδή τὴν ψυχὴν σου, τὴν καρδίαν σου, τὰς ἠθικὰς σου ἐλλείψεις, τὰς ψυχικὰς σου κακίας, γνωρίζων δὲ αὐτὰς νὰ διορθώσης. Ἡ ἐργασία αὕτη δὲν εἶνε πολὺ εὐκόλος.

»Πόσοι ἀσχημότατοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἂν καὶ καθ' ἡμέραν βλέπουσι τὰ πρόσωπα αὐτῶν εἰς τὸν καθρέπτην, νομίζουσιν, ὅτι εἶνε χαριέστατοι καὶ ὠραιότατοι!

»Πόσοι γονεῖς δὲν βλέπουσιν οὔτε τὰ φυσικὰ, οὔτε τὰ ἠθικὰ τῶν τέκνων αὐτῶν ἐλαττώματα, τὰ ὅποια πᾶς ἄλλος εὐκόλως διακρίνει!

»Ἄλλ' ἐὰν ἡ φιλαυτία τυφλώνῃ τόσο, ὥστε μήτε τὰ φυσικὰ ἐλαττώματα νὰ βλέπωμεν, φαντάσθητι, φίλε Σίμων, πόσον δυσκολώτερον θὰ εἶνε νὰ γνωρίσης καὶ ὁμολογήσης εἰς σὲ αὐτὸν τὰ ἠθικὰ σου ἐλαττώματα! Πολὺ εὐκολώτερον εἶνε νὰ μάθῃ τις πόσον ὁ ἥλιος ἀπέχει ἀπὸ τῆς γῆς καὶ πόσον ἡ γῆ ἀπὸ τῆς σελήνης, ἢ νὰ γνωρίσῃ ἀληθῶς ἑαυτὸν».

Αἱ δυσκολίαι ὅμως αὗται δὲν με ἀπεθάρρουν, διότι ὁ τίτλος τοῦ Σοφοῦ πολὺ μ' ἐγαργάλιζεν.

Ἦρχισα λοιπὸν νὰ σπουδάζω ἑμαυτὸν καὶ νὰ ἐξετάζω μετὰ προσοχῆς ὅπως γνωρίσω. Ἄλλ' εἰς τὸ ἔργον μου τοῦτο εὖρον ἀμέσως δυσκολίας, τὰς ὁποίας δὲν περιέμενον. Κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ φιλαυτία καὶ ἡ ὑπερηφάνεια ἐσκότιζον τὸν νοῦν μου, καὶ δὲν ἔβλεπον εἰς ἑμαυτὸν εἰμὴ προτερήματα, οὐδὲν δὲ ἐλάττωμα εὗρισκον. Βαθμηδὸν ὅμως ἤρχισα νὰ διακρίνω μικρὰ τινα ἐλαττώματα καὶ κακίας, ἀλλ' ὁ νοῦς μου νικώμενος ὑπὸ τῆς φιλαυτίας εὗρισκε σοφιστικὰς τινας δικαιολογίας τῶν ἐλαττωμάτων καὶ κακιῶν μου. Ὅτε δὲ προεχώρησα εἰς τὸ ἔργον καὶ ἐξηκολούθησα μετ' ἐπιμονῆς τὴν σπουδὴν μου, ἤρχισεν ὁ μὲν νοῦς νὰ ὑπερσχύῃ, ἡ δὲ φιλαυτία νὰ ὑποχωρῇ καὶ τότε καθ' ἡμέραν ἀνεκάλυ-

* Ἐκδόσις ἐβδόμη 1925.

πτον εἰς ἑμαυτὸν ἰδέαν τινὰ ἐσφαλμένην, ἠθικὸν τι ἐλάττωμα καὶ νέαν ἔλλειψιν, ἀδυναμίαν ἢ κακίαν.

Αἱ δυσάρεστοι αὐταὶ ἀνακαλύψεις κατ' ἀρχὰς μοι ἦσαν πολὺ ἐνοχλητικαί, πληγώνουσαι τὴν φιλευσίαν καὶ τὴν φιλοτιμίαν μου, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον τὸ ἔργον μου κατήντησε καὶ εὐκόλον καὶ εὐάρεστον, διότι ἀνακαλύπτων ἐλάττωμά τι καὶ ἐκριζώνων αὐτὸ ἀπὸ τῆς ψυχῆς μου, ἠσθανόμην ἀνάπαυσιν καὶ ἡδονὴν γλυκυτάτην.

Θὰ ἐκθέσω δὲ ἀμέσως τὰς κυριωτέρας παρατηρήσεις καὶ ἀνακαλύψεις, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἐξέτασις ἑμαυτοῦ μὲ ὠδήγησεν, ὅπως δι' αὐτῶν εὐκολυνθῆτε εἰς τὸ ἔργον, ἂν ποτε καὶ ὑμεῖς ἐπιθυμήσητε ν' ἀποκτήσητε σοφίαν καὶ ὑπόλημιν σοφῶν.

Μετριοτήτης εἰς τὰς ἐπιθυμίας.

Ἐξετάζων ἑμαυτὸν, τὸ πρῶτον ἐλάττωμα, τὸ ὁποῖον ἀνεκάλυψα, ἦτο μικρὸς σπινθήρ κενοδοξίας καὶ φιλοπρωτίας. Ἄν ἐγκαίρως δὲν ἀνεκάλυπτον καὶ δὲν ἔσβυνον τὸν σπινθήρα τοῦτον, ἴσως ἠθέλει προξενήσει φλόγα καὶ πυρκαϊάν, ἣτις καὶ ἐμὲ καὶ πολλοὺς ἄλλους μετ' ἐμοῦ ἠθέλει κατακαύσει. Ἐπειδὴ εἰς τὸ Σχολεῖόν διεκρινόμην μετὰ τῶν συμμαθητῶν μου, μοι ἐγεννήθη ἀνεπαισθῆτως ἡ ἰδέα, ὅτι δύναμαι νὰ γίνω ἀνὴρ μέγας καὶ ἔξοχος, καὶ νὰ τεθῶ ἐπὶ κεφαλῆς ἄλλων ὡς ἐπίσκοπος, στρατηγός, ἢ ὑπουργός.

Ὅστις φορεῖ κίτρινα ὀμματουῶλια βλέπει χρυσοῦ τὰ χάλκινα νομίσματα, ὅστις δὲ φορεῖ τὰ ὀμματουῶλια τῆς κενοδοξίας καὶ φιλευσίας, ἑαυτὸν μὲν βλέπει χρυσοῦν, τοὺς δὲ ἄλλους χαλκίνοους. Ἄλλὰ παρευρεθῆεις εἰς τινὰ ἐπίσημον τελετὴν παρετήρησα, ὅτι ὀλίγοι ἦσαν οἱ λαμπροφροῦντες ὑπάλληλοι, πλεῖστοι δὲ οἱ ἄπλοῖ πολῖται. Τότε ἐνόησα, ὅτι ἡ κοινωνία ὁμοιάζει πυραμίδα, εἰς τὴν στενὴν κορυφὴν τῆς ὁποίας ὑπάρχουσιν ὑψηλαὶ τινες θέσεις, ἀλλὰ πολὺ ὀλίγοι, καὶ αὐταὶ στενόχωροι καὶ ἐπικίνδυνοι εἰς τοὺς κατέχοντας αὐτάς, καὶ ὅτι δυσκόλως δύναται τις ν' ἀναβῆ εἰς τὰς ὑψηλὰς ταύτας θέσεις, ἐξ ὧν ὅμως εὐκόλως δύναται νὰ πέσῃ καὶ νὰ συντριβῆ. Ἄλλ' εἰς τὴν πλατεῖαν βάσιν τῆς πυραμίδος ὑπάρχει τόπος εὐρύχωρος, ἕκαστος δὲ δύναται ἐκεῖ νὰ ἐκτείνῃ καὶ νὰ κινήσῃ ἐλευθέρως τὰς χεῖρας καὶ δι' αὐτῶν ἐργαζόμενος νὰ ζήσῃ ἀσφαλῶς καὶ ἐν ἀνέσει».

* Ἐκδοθεὶς ἐβδόμη 1925.

— Ὡ φίλε Σίμων, εἶπον τότε κατ' ἑμαυτόν, στείλον εἰς κόρα-
κας τὴν κενοδοξίαν καὶ φιλοπρωτίαν σου· θέλων νὰ πηδήσῃς
ὕψηλά, κινδυνεύεις νὰ πέσῃς καὶ νὰ συντρίψῃς τὴν κεφαλὴν σου.

Αἱ σκέψεις αὐτὰ ἔσβυσαν ἀμέσως τὸν σπινθῆρα τῆς κενοδο-
ξίας καὶ μ' ἔπεισαν, ὅτι πρέπει νὰ ἀκολουθήσω τὸ πατρικὸν μου
ἐπάγγελμα.

Ἴδου τὸ πρῶτον βῆμά μου εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Σοφίας «μετριό-
της εἰς τὰς ἐπιθυμίας μου», εὐχαρίστως δὲ ἔμαθον, ὅτι καὶ οἱ ἀρ-
χαῖοι σοφοὶ τῶν Ἑλλήνων συνεβούλευον «Μηδὲν ἄγαν» καὶ τὸ
«πᾶν μέτρον ἄριστον».

Ἀπερισκεψία.

Παρατήρησα ἀκολούθως, ἐξετάζων ἑμαυτόν, ὅτι σχεδὸν πᾶν δυ-
σάρεστον, τὸ ὅποῖον εἰς ἑμέ ἢ εἰς ἄλλους ἐπροξένουν, προήρχετο
ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς ἀπερισκεψίας μου. Ὅσάκις ἔκρινον
ἐσφαλμένως περὶ ἀνθρώπων ἢ πραγμάτων, ὅσάκις ἔλεγον ἢ ἔπρατ-
τόν τι ἀπρεπὲς ἢ ἐπιζήμιον, παρατήρουν, ὅτι δὲν εἶχον σκεφθῆ ἀρ-
κατὰ ὠρίμως, πρὶν κρίνω, πρὶν ὀμιλήσω, ἢ πρὶν ἐνεργήσω. Συνε-
πέρανα λοιπόν, ὅτι ὁ ἀπερίσκεπτος δὲν δύναται ποτε νὰ ἀποκτήσῃ
ὕψοληψιν σοφοῦ καὶ ὅτι, ἵνα γίνῃ τις ἄξιος τῆς ἐπωνυμίας ταύτης,
ἀπαιτεῖται νὰ σκέπτηται ὠρίμως καὶ ἄνευ βίας νὰ συλλογίζηται
καὶ νὰ προβλέπῃ ὅλα τὰ ἐνδεχόμενα ἀποτελέσματα τῶν πράξεων
αὐτοῦ, συμβουλευῆται δὲ καὶ τὸν νοῦν ἄλλων φρονίμων πρὶν εἶπῃ
ἢ ἐνεργήσῃ τι. Εὐχαρίστως δὲ ἐπληροφορήθην, ὅτι τὰ αὐτὰ συνε-
βούλευον καὶ οἱ ἀρχαῖοι σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος, λέγοντες—«Νόει
καὶ πράττε.—Τὸν νοῦν ἡγεμόνα ποιοῦ.—Σοφοῖς χρῶ.—Μίσει τὸ
ταχύ λέγειν.—Βία μηδὲν πράττειν.—Πράττε ἀμετανοήτως».

Οἰκονομία καιροῦ.

Ὅτε πρῶταν τινὰ ἐξυπνήσας, ἀντὶ νὰ πηδήσω ἀμέσως ἀπὸ τῆς
κλίνης μου, ἔμενον ἐντὸς αὐτῆς ὀλήκληρον περίπου ὄραν ὀκνῶν
καὶ κυλιόμενος, ὑπελόγησα διὰ τῶν μικρῶν ἀριθμητικῶν μου γνώ-
σεων, ὅτι χάνων τοιοῦτοτρόπως μίαν ὄραν καθ' ἑκάστην πρῶταν

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

ἐντὸς ἐνὸς ἔτους ἔχانون τριάκοντα ὀλοκλήρους ἐργασίμους ἡμέρας.

«Πόσον εἶμαι δυστυχής; εἶπον τότε, ἐὰν καθ' ἕκαστον χρόνον τῆς ζωῆς μου ἔμενον ἀσθενῆς καὶ κληνῆρης τριάκοντα ὀλοκλήρους ἡμέρας ἄνευ ἐργασίας, ἄνευ ὠφελείας καὶ ἐκ τῶν ἐτοίμων ἐξοδεύων!

Διατί λοιπὸν νὸ χάνω τόσον πολῦτιμον καιρὸν; Ἐκτοτε ἅμα ἀκούω τὴν πρωΐαν τὸν πετεινὸν λαλοῦντα, ἀφίνω τὴν κλίνην μου. Ἐσκέφθην δὲ ὅτι αἱ ὄραι εἶνε τὸ νόμισμα τῆς ἡμέρας, καὶ αἱ ἡμέρα τὸ νόμισμα τῆς ζωῆς, καὶ ὅτι ὁ καρὸς, ὅστις παρῆλθε, δὲν ἐπανέρχεται πλέον. Ἄς μὴ ἀφίνω λοιπὸν, εἶπον νὰ παρέρχωνται ἀνωφελῶς, αἱ ἡμέραι, αἱ ὄραι, αἱ στιγμαὶ μου, ἄς μὴ χάνω τὸ πολῦτιμον τοῦτο νόμισμα. Ὁ καιρὸς παρερχόμενος ἀνωφελῶς δὲν ἀφίνει ὅπισθεν εἰμὴ ὀκνηροῦς, κακοήθεις καὶ δυστυχεῖς.

Ἴδου τὸ ἄλλο βῆμα πρὸς τὴν φρόνησιν, ἡ οἰκονομία τοῦ καιροῦ, καὶ κατὰ τοὺς Ἑλληνας σοφοὺς «Χρόνου φείδου»· διότι, κατὰ τὸν μαθητὴν τοῦ Ἀριστοτέλους Θεόφραστον, ἡ μεγίστη τῶν ἀσωτιῶν εἶναι ἡ ἀσωτία τοῦ καιροῦ.

Ἰσχύεις.

Συνείδηζον κατ' ἀρχάς, ἵνα μὴ χάνω τὸν καιρὸν μου εἰς τὴν τακτοποίησιν τῶν πραγμάτων μου, ν' ἀφίνω αὐτὰ ἀτακτοποίητα καὶ ὅπου ἔτυχον· ἀλλὰ παρετήρησα ὅτι, ἵνα ἀνεύρω ἀκολούθως τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἤξευρον, ποῦ ἔθεσα, ἔχانون πολὺ περισσότερον καιρὸν ἢ ὅσον ἤθελον ἐξοδεύσει, ἵνα τοποιτηθῶ ἀπ' ἀρχῆς αὐτὰ τακτικῶς. Ἐδιδάχθην λοιπὸν, ὅτι πρὸς οἰκονομίαν τοῦ καιροῦ, τοῦ ματαίου κόπου καὶ τῆς δυσαρρεσκείας, ἀπαιτεῖται νὰ ἔχω προσδιωρισμένον τόπον δι' ἕκαστον πρᾶγμα, καὶ νὰ θέτῶ ἕκαστον πρᾶγμα εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον.

Παρετέρησα προσέτι, ὅτι πρὸς οἰκονομίαν τοῦ καιροῦ ἀπαιτεῖται νὰ κάμω ἕκαστον πρᾶγμα εἰς τὴν ὄραν του, καὶ ὅτι ἡ ἀταξία περὶ τὴν ἐργασίαν διπλασιάζει τὸν κόπον καὶ φθείρει ματαίως τὸν πολῦτιμον καιρὸν. Συνεπέρανα λοιπὸν, ὅτι «πᾶν πρᾶγμα ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ.»

Παρογορία τοῦ πτωχοῦ.

Βλέπων κατ' ἀρχάς τοὺς πλοῦσίους ἀπ' ἐνός, καὶ τὴν ἰδικήν μου πτωχείαν ἀπ' ἑτέρου, ἐμελαγχόλουν καὶ ἐλυπούμουν, ἀλλ' ἔξε-

Ἔκδοσις ἐβδόμη 1925.

τάζων ἐπληροφορήθην, ὅτι εἰς τοῦτον τὸν κόσμον ἕκαστος, εἴτε πλούσιος, εἴτε πτωχός, ἔχει πόνον εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ὅστις βασανίζει· ἔμαθον μάλιστα, ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ πόνοι τῶν πλουσίων εἶνε πολὺ ὀδυνηρότεροι ἢ οἱ πόνοι τῶν πτωχῶν, διότι καὶ ἡ υἰγεία αὐτῶν εἶνε χειροτέρα καὶ αἱ ἀνάγκαι περισσότεραι, καὶ αἱ ἐπιθυμίαι ἀτελεύτητοι· ἐβεβαιώθην ἐπομένως ὅτι, πᾶν ὅ,τι λάμπει, δὲν εἶνε χρυσίον, καὶ ὅτι πᾶς, ὅστις μακρόθεν φαίνεται εὐτυχής, δὲν εἶνε τοιοῦτος, ἐὰν ἐκ τοῦ πλησίον ἐξετάσῃς αὐτόν.

Παρηγορήθην λοιπὸν καὶ ἐξηκολούθησα ἐργαζόμενος πάντοτε τιμίως καὶ ἐπιμελῶς, οἰκονομῶν τὰ ἐκ τῆς ἐργασίας μου κέρδη, καὶ ζῶν λιτῶς καὶ σωφρόνως. Συλλογιζόμενος δὲ ὅτι, ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι πολὺ πτωχότεροι ἐμοῦ, καὶ ἄλλοι πολὺ πλουσιώτεροι τῶν πλουσίων, τοὺς ὁποίους ἀνοήτως ἐζήλευον, ἔζησα πάντοτε εὐτυχής καὶ εὐχαριστημένος, ἀκολουθῶν τὴν συμβουλὴν τοῦ Ἑλληνος Ἰσοκράτους. «Στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βελτίω».

Γενναιότης καὶ ὑπομονή.

Παρατήρησα προσέτι, ὅτι πολλὰ σχέδια ἐπιχειρήσεων, τὰ ὁποῖα ὠρίμως ἐσκέφθην καὶ κατορθωτὰ καὶ ὠφελιμώτατα εὔρον, δὲν ἐτόλμησα νὰ πραγματοποιήσω, φοβηθεὶς ἐνδεχόμενα ἐμπόδια καὶ δυσκολίας. Ἐσκέφθην λοιπὸν, ὅτι ἡ γενναιότης δὲν εἶνε ἀναγκαῖα μόνον εἰς τοὺς στρατιώτας ἀλλ' εἰς πάντα ἄνθρωπον, ὅπως δι' αὐτῆς νικᾷ τὰς παρουσιαζομένας δυσκολίας εἰς τὰς ἐντίμους καὶ ἐπωφελεῖς ἐπιχειρήσεις τοῦ βίου.

Ἄλλὰ πολλοὶ ἀρχίζουσι καὶ ὀλίγοι τελειώνουσιν, ἐνῶ ἡ ἀρχὴ εἶνε τὸ δυσκολώτερον, τὸ δὲ τέλος τὸ εὐαρεστότερον μέρος τοῦ ἔργου. Ὅθεν, εἶπον κατ' ἐμαυτόν, πλὴν τῆς γενναιότητος ἀπαιτεῖται καὶ σταθερὰ καὶ ἐπίμονος θέλησις, ἵνα ἀντιπαλαίῃ τις καὶ καταβάλλῃ τὰς δυσκολίας καὶ τὰ ἐμπόδια τὰ ἀπαντῶντα εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἐπιχειρήσεώς τινος.

Εἶνε τῷ ὄντι ἀφροσύνη ν' ἀροτριάσῃ τις τὸν ἀγρὸν καὶ νὰ μὴ σπείρῃ αὐτόν, ἢ νὰ σπείρῃ καὶ νὰ μὴ θερίσῃ.

Παρατήρησα, ὅτι, ἐὰν ἡ ὄρσις δὲν ἐπιμείνῃ τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν ἐπὶ τῶν ῥῶν αὐτῆς, ὀρνίθια οὐδέποτε ἐξέρχοντα. Ἐπιμονὴ λοιπὸν, ἐφώνησα, καὶ σταθερὰ θέλησις! Ἡ σταθερὰ θέλησις εἶνε τῷ

Ἑκδοσις ἐβδόμη 1925.

ὄντι ὁ δυνατώτερος μοχλὸς παντὸς ἔργου· δι' αὐτῆς ἠδυνήθηεν νὰ ἐννοήσω πράγματα, τὰ ὁποῖα κατὰ πρῶτον μοι ἐφαίνοντο ἀκατάληπτα, καὶ νὰ ἐκτελέσω ἔργα, τὰ ὁποῖα ἐνόμιζον ἀνεκτέλεστα. Ἴδου λοιπὸν καὶ ἄλλο βῆμα εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σοφίας, «ὡς θέλωμεν, καὶ ὡς θέλωμεν σταθερῶς καὶ ἐπιμόνως, καὶ τότε αἱ δυσκολίαι ἐκλείπουσιν καὶ αἱ ἐπιχειρήσεις τελεσφοροῦσιν.

Αἱ δυσκολίαι ὡς μὴ ἀμβλύνωσιν, ἀλλ' ὡς δέξυνωσι τὴν θέλησιν ἡμῶν, ὡς ἡ ἀντίστασις τοῦ ἀκονίου δέξυνει τὴν μάχαιραν».

Ἵπομονὴ καὶ ἐλπίς.

Ἐὰν ἡ ἐπιμονὴ εἶνε ἀναγκαία, ἵνα ἀντιπαλαίωμεν πρὸς τὰς δυσκολίας, ἀναγκαϊοτάτη εἶνε καὶ ἡ ὑπομονή, ὅπως ὑποφέρωμεν ἡσυχῶς καὶ ἀταράχως τὰς ἀποτυχίας καὶ δυστυχίας. Ὅταν ὑπάρχη μὲν ἄνεμος, ἀλλ' εἶνε ἐναντίος, διὰ τῆς ἐπιμονῆς δυνάμεθα λοξοδρομοῦντες νὰ προχωρήσωμεν τὸ πλοῖον, ἀλλ' ὅταν ὑπάρχη γαλήνη καὶ πλήρης νηεμία, τὸ δὲ πλοῖον μένη ἀκίνητον, μάτην ἀγανακτοῦμεν· ἀπαιτεῖται τότε ὑπομονή, μέχρις οὗ πνεύση οὖριος ἄνεμος.

Διὰ μὲν τῆς ὑπομονῆς μετριάζομεν τὴν ἀποτυχίαν ἢ δυστυχίαν ἡμῶν, διὰ δὲ τῆς ἀνυπομονησίας διπλασιάζομεν τὴν στενωχωρίαν καὶ λύπην.

Ὁ ἀνυπόμονος ἵππος, ὅστις μὴ ὑποφέρων τὸ φορτίον πιάσσει αὐτὸ ἀπὸ τῶν ὤμων, ἵνα ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τοῦ βάρους αὐτοῦ, καταστρέφει τὴν ἰσορροπίαν τοῦ φορτίου καὶ ἀνοήτως πληγώνει τὴν ῥάχιν αὐτοῦ.

Ἡ ὑπομονὴ εἶνε θυγάτηρ τῆς δυνάμεως καὶ μήτηρ τῆς ἐλπίδος. Ἡ δὲ ἐλπίς εἶνε παρηγορία καὶ τὸ καταφύγιον εἰς τὰς πικρίας τῆς παρουσίας ζωῆς, εἶνε ἀκτὶς φωτὸς εἰς τὸ σκότος, σάνις εἰς τὸ ναυάγιον, φωνὴ ἀνθρωπίνη εἰς τὴν ἔρημον, ἀνάμνησις φίλου εἰς τὴν δυστυχίαν, μειδίαιμα τέκνου ἀγωνιῶντος, ἐπίκλησις τοῦ δικαίου καὶ πολνευσπλάγχνου Θεοῦ ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ θανάτου. Ἡ ἐλπίς, ἡ ἀναγκαϊοτάτη αὕτη σύντροφος τῶν δυστυχοῦντων, δικαίως ἀνυψώθη μεταξὺ τῶν τριῶν μεγάλων ἀρετῶν, αἵτινες πρέπει νὰ στολίζωσι πάντα ἀληθῆ χριστιανόν. Αἱ χριστιανικαὶ δὲ αὗται ἀρεταὶ εἶνε ἡ πίστις, ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἐλπίς.

*Ἐκδοσις ἐβδόμη 1226.

Ἰδοῦ, φίλοι μου, ἐν περιλήψει ὅσα μ' ἐδίδαξεν ἡ πολυχρόνιος
κεῖρά μου καὶ ἡ σπουδή. Ὁφεληθῆτε ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ συγχρόνως
ἐξακολουθήσατε καὶ ἡμεῖς σπουδάζοντες πάντοτε ἀμερολήπτως καὶ
διορθώνοντες τὰ ἐλαττώματα ὑμῶν, ἵνα ἀποκτήσετε οὕτω τὴν πο-
λύτιμον ἄγκυραν τῆς εὐτυχίας ἧτοι τὴν φρόνησιν».

Ἡ ὑγιεινὰ παραγγέλματα.

Ἰδοῦ δέ, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, πῶς διατηρῶ τὴν υγείαν μου.

1) Νίπτω συχνὰ τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον, τακτικώτατα δὲ
κάμνω τοῦτο, ὅταν ἐξυπνήσω τὴν πρῶταν καὶ πρὶν κοιμηθῶ τὴν
ἐσπέραν.

2) Λούω καθ' ἐκάστην πρῶταν τὴν κεφαλὴν μου ὄλην διὰ
ψυχροῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον καὶ καθαρίζει καὶ ἀπὸ κρυολογήματα
προφυλάττει. Τοιοῦτοτρόπως δὲ ἐκπληρῶ τὸ πρῶτον ἐκ τῶν τριῶν
μεγάλων παραγγελεμάτων τοῦ σοφοῦ ἱατροῦ Βοερχαρίου, «ἔχετε
τὴν κεφαλὴν ὀροσεράν, τὸν στόμαχον ἐλαφρὸν καὶ τοὺς πόδας
θερμούς».

3) Καθαρίζω καλὰ καὶ τὴν πρῶταν καὶ ὁσάκις ἀποτρώγω,
καὶ τακτικώτατα τὴν ἐσπέραν πρὶν κοιμηθῶ τοὺς ὀδόντας, διότι
ἡ ὕλη τοῦ φαγητοῦ, ἣτις προσκολλᾶται εἰς τοὺς ὀδόντας, ἐάν
δὲν ἐκπλυθῆ, σήπεται καὶ φθείρει αὐτούς. Οἱ δὲ ἀκάθαρτοι καὶ
ἐφθαρμένοι ὀδόντες, ὄχι μόνον ἀηδῆ ἀποφορὰν μεταδίδουσιν, ἀλλὰ
καὶ πόνους δριμυτάτους προξενοῦσι. Προσέτι δὲ μολύνουσι τὸ
σίελον, ἕπερ κατερχόμενον δυσώδες εἰς τὸν στόμαχον, γεννᾷ ἀσθε-
νείας, ἐμποδίζει δὲ καὶ τὴν καλὴν μάσσησιν τῶν φαγητῶν, ἀναγκ-
αιοτάτην εἰς τὴν υγείαν ὡς ἀποτελοῦσαν τὴν πρώτην χώ-
νευσιν.

4) Λούω προσέτι διὰ ψυχροῦ ὕδατος διὰ τινος σπόγγαριου ἢ
διὰ τινος μαλλίνου χειροκτίου, ὀλόκληρον τὸ σῶμα καὶ ἀμέσως
τριβόμενος διὰ τινος ὑφάσματος μετὰ πολλῆς δυνάμεως στεγνώνω
καὶ θερμαίνω αὐτό διὰ τῆς ψυχρολουσίας δὲ ταύτης καὶ τὸ σῶμα
ἐνδυναμοῦται καὶ ἡ υγεία διατηρεῖται.

5) Ἀλλάσσω συχνὰ τὰ ἐνδύματά μου, καὶ μάλιστα ὅσα κατὰ-
σάρκα φορῶ, ἵνα μὴ ἐμποδίζηται ἐκ τοῦ ρύπου αὐτῶν ἡ ἀδελος

* Ἐκδοσις ἑβδόμη 1925.

διαπνοή και μὴ μολώνηται ἐκ τῆς ἀκαθαρσίας αὐτῶν ὁ περίξ ἐμοῦ ἀήρ, τὸν ὁποῖον ἀναπνέω.

6) Φροντίζω ἐπὶ τέλους περὶ τῆς ἄκρας καθαριότητος τῆς κατοικίας μου καὶ τῶν περίξ αὐτῆς, ἵνα μὴ ἀναπνέω ἀκάθαρτον ἀέρα.

Ὅτε ἠκούσαμεν, ὅτι ὁ Γεροστάθης ἔλουεν ὄλον τὸ σῶμά του διὰ ψυχροῦ ὕδατος, ἀνετριχιάσαμεν, ἠρωτήσαμεν δὲ αὐτόν, πῶς ἠδύνατο νὰ ὑποφέρει τὸ ψῦχος.

Ἐποφέρω, εἶπε, καθὼς ὑποφέρουσιν αἱ χεῖρες καὶ τὸ πρόσωπον, ὅταν νίπτησθε διὰ ψυχροῦ ὕδατος. Ἡ συνήθεια τὰ πάντα διευκολύνει. Ἐὰν ἀπὸ τὸ καλοκαίριον ἀρχίσητε νὰ λούητε ὄλον τὸ σῶμα διὰ ψυχροῦ ὕδατος, θὰ συνηθίσητε τὸ ψῦχος, καὶ θὰ ἐξακολουθήσητε εὐχαρίστως καὶ ἐν καιρῷ χειμῶνος νὰ πράττητε αὐτό. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ὑπάρχουσι τὰ υγιέστερα παιδία τοῦ κόσμου, διότι καθ' ἡμέραν ἐκθέτουσιν αὐτὰ εἰς τὸν ἀνοιχτὸν καὶ καθαρὸν ἀέρα, καὶ καθ' ἑκάστην λούουσι αὐτὰ διὰ ψυχροῦ ὕδατος.

Ἐκτοτε καὶ ἐγὼ καὶ οἱ συμμαθηταὶ μου ἀκολουθοῦντες τὰς συμβουλὰς τοῦ Γεροστάθης, καὶ πολὺ πρῶτ' συνηθίσαντες νὰ ἔξυπνῶμεν, καὶ τὴν καθαριότητα ἠγαπήσαμεν καὶ τὴν ψυχρολουσίαν ἠρξίσαμεν. Πραγματικῶς δὲ τριβόμενοι διὰ τινος ὑφάσματος μετὰ τὸ λούσιμον ταχέως καὶ σφιχτά, ἵνα στεγνώσωμεν ἀμέσως καλῶς τὸ σῶμα, δὲν ἐκρυνάμεν, ἀλλὰ ἐθερμαινόμεθα καὶ ἠσθιανόμεθα ἡμᾶς αὐτοὺς υγιεστεροὺς καὶ εὐρωστοτέρους.

Ὁ φίλος καὶ αἱ τρεῖς φίλαι τοῦ Γεροστάθης

Ὁ Γεροστάθης εἶπεν, ὅτι τὴν καλὴν υγιάν, τὰς κοκκίνας παρειὰς καὶ τὴν διατήρησιν τῶν σωματικῶν δυνάμεων χρεωστεῖ εἰς ἓνα φίλον καὶ τρεῖς φίλας, εἰς τὴν φιλίαν τῶν ὁποίων ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἔμεινε καὶ μένει πιστός.

Παρακαλέσαμεν τότε τὸν γέροντα νὰ εἴπῃ τίς ὁ φίλος καὶ τίνες αἱ τρεῖς φίλαι αὐτοῦ.

Αὐτὸς δὲ μειδιάσας ὑπεσχέθη, ὅτι θὰ προσπαθήσῃ νὰ συμφι-

Ἐπιγραφομένη ἐκ τῆς Ε' τάξεως Ἰωάν. Κοφινιάτου

λιώση καὶ ἡμᾶς μετ' αὐτῶν, ἵνα ζήσωμεν καὶ ἡμεῖς ὑγιεῖς καὶ εὐθραστοί, ὡς ἐκεῖνος.

— Κατὰ τὸ παρὸν θὰ μάθητε μόνον, ὅτι ὁ μὲν φίλος μου εἶνε ἀόρατος, ἀλλ' εἰς ἄκρον εὐάρεστος· ἐκ δὲ τῶν τριῶν φίλων ἡ μὲν πρώτη φίλη μου εἶνε καθαρά ὡς ἡ χιών, ἡ δὲ δευτέρα ἐλαφρά, εὐκίνητος καὶ ἀνδρεία, ἡ δὲ τρίτη σκεπτική, κρατοῦσα εἰς τὰς χεῖρας χαλινὸν ὡς σύμβολον.

Εἰπὼν δὲ ταῦτα ὁ καλὸς γέρον, ἀπεχωρίσθη διὰ τοῦ ἀκολούθου διστίχου.

« Ψυχῆς καὶ σώματος ἡ υγεία
εἶν' ἡ ἐπίγειος εὐτυχία »!

Ἡ ἀόρατος τροφή.

Οἱ τῶν παιδῶν διδάσκαλοι
ἀνοιγέτωσαν τὰ σχολεῖα, τοῦ ἡλίου ἀνατέλλοντος.

Σόλων.

Ἄφοῦ ὁ Γεροστάθης εἶπεν, ὅτι καὶ τὴν καλὴν υγείαν καὶ τὰς σωματικὰς δυνάμεις χρεωστεῖ εἰς τὸν ἀόρατον φίλον καὶ εἰς τὰς τρεῖς φίλας αὐτοῦ, δὲν ἐπαύομεν παρακαλοῦντες αὐτὸν νὰ φανερώσῃ καὶ τὸν φίλον καὶ τὰς φίλας αὐτοῦ.

Ἐσκαρτήσαμεν δὲ ἀπὸ χαράν, ὅτε μετὰ τὴν μεσημβρίαν τῆς προσεχοῦς Κυριακῆς, ἐνῶ ὠδήγει ἡμᾶς ἐπὶ τινος καταπρασίνου καὶ κατασκίου βουνοῦ, ὑπεσχέθη, ὅτι ἐκεῖ ἐσκόπευε νὰ γνωστοποιήσῃ τὸν ἀόρατον φίλον τῆς καλῆς υγείας. Ὅτε ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ ἐφθάσαμεν, ἠσθάνθημεν ἐσωτερικὴν εὐχαρίστησιν, ἐλαφρότερον τὸ σῶμα, καὶ ζωηροτέραν τὴν ἀναπνοίην, εὐθυμοὶ δὲ καὶ ζωηροὶ ἐπηδῶμεν καὶ ἐτρέχομεν.

— Πόθεν αὐτὴ ἡ εὐθυμία καὶ ἡ ζωηρότης; — ἠρώτησεν ὁ γέρον.

— Δὲν ἤξεύρομεν καὶ ἡμεῖς, ἀπεκρίθημεν, ἀλλ' ἡ κορυφὴ τοῦ βουνοῦ πολὺ εὐχαριστεῖ ἡμᾶς. —

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

— Ὑμᾶς δὲν εὐχαριστεῖ ἡ κορυφή τοῦ βουνοῦ, ἐπανελάβην ὁ Γεροστάθης, ἀλλ' ὁ ἀόρατος φίλος μου, ὅστις κατοικεῖ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ταύτης.—

Οἱ λόγοι αὐτοῦ τοῦ γέροντος κατέπληξαν ἡμᾶς καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν ἐστράφησαν ὀλόγυρα, ὅπως ἀνεύρωσι τὸν ἀόρατον φίλον ἢ τὴν κατοικίαν αὐτοῦ.

Ὁ δὲ Γεροστάθης εἶπε.—Μὴ τρομάζετε, παιδιὰ μου, ὁ ἀόρατος φίλος μου εἶνε ὁ καθαρὸς ἀήρ, τὸν ὅποιον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ τούτου ἀναπνέετε· αὐτὸς εὐχαριστεῖ, αὐτὸς καθιστᾷ τὰ μέλη ἐλαφρὰ καὶ εὐκίνητα καὶ τὴν ἀναπνοὴν πολὺ εὐφρόσυνον. Ἐὰν σύμφιλιωθῆτε καὶ ὑμεῖς μετὰ τοῦ καθαροῦ ἀέρος, ἂν ἀγαπήσητε αὐτὸν ἔσον ἡγάπησα καὶ ἀγαπῶ, διὰ τῆς φιλίας αὐτοῦ θὰ ἀποφύγητε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς πολλὰς ἀσθενείας, πολλὰ ἰατρικὰ καὶ πολλὰ βάσανα.—

Αἱ ἀναθυμιάσεις.

— Ἄλλὰ ποίαν σχέσιν ἔχει ὁ ἀήρ μετὰ τὴν ὑγείαν ; ἠρωτήσαμεν τὸν Γεροστάθην.

Ὁ ἀήρ, ἀπήντησεν, εἶνε ἡ πρωτίστη καὶ ἀναγκαιότερα τροφὴ τοῦ ἀνθρώπου. Πολλοὶ ἐζήσαν καὶ ζῶσι τρώγοντες μόνον χόρτα καὶ ἀποφεύγοντες τὴν κρεοφαγίαν ὡς σκληρὰν καὶ θηριώδη. Πολλοὶ ἠδυνήθησαν νὰ ζήσωσι καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς τροφῆς ἐπὶ ἰκανὰς ἡμέρας· ἀλλ' οὐδεὶς δύναται νὰ ζήσῃ οὐδὲ μίαν μόνον ὥραν, ἔὰν παύσῃ γευόμενος τὴν ἀόρατον αὐτὴν τροφήν, ἔὰν δηλαδὴ παύσῃ ἀναπνέων ἀέρα.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν γεννώμεθα, μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἀποθνήσκομεν, ἔχομεν ἀνάγκην ἀκατάπαυστον τοῦ ἀέρος, διότι διὰ τῆς ἀναπνοῆς αὐτοῦ ζωογονεῖται ἐντὸς τῶν πνευμόνων τὸ αἷμα καὶ οὕτω γίνεται κατάλληλον πρὸς διατροφήν καὶ διατήρησιν τοῦ σώματος καὶ τῆς ζωῆς.

Ἐὰν λοιπὸν ἀναπνέωμεν καθαρὸν ἀέρα, τὸ αἷμα τότε γίνεται καθαρὸν, καὶ ἡ κυκλοφορία ζωηροτέρα, καὶ τὸ σῶμα ἐπομένως ἀποκαθίσταται ὑγιές, ζωηρὸν καὶ εὐθυμον. Ἐὰν δὲ ἀναπνέω-

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

μεν ἀκάθαρτον, ὑγρόν, ἢ μεμολυσμένον ἀέρα, καὶ τὸ σῶμα μολύ-
νεται, καὶ ἡ ὑγεία πάσχει καὶ ἀγωνίζεται ἀπαράλλακτα, καθὼς
ἔταν τρώγωμεν βλαβεράς καὶ ἀκαθάρτους τροφάς.—

Τότε δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς ἐξ ἡμῶν εἶπεν.— Ἄφοῦ ὁ ἀῆρ εἶνε
ἀόρατος, πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ διακρίνωμεν τὸν καθαρὸν καὶ ἀπο-
φεύγωμεν τὸν ἀκάθαρτον ἀέρα ;—

— Ὡ, βέβαια, ἀπεκρίθη ὁ γέρον, διὰ τῶν ὀφθαλμῶν δὲν δυνά-
μεθα νὰ διακρίνωμεν τὰς ἀκαθαρσίας καὶ τὰ μολύσματα τοῦ ἀέρος·
ἀλλὰ πολὺ καλῶς δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰ ἀντικείμενα, τῶν
ὁποίων αἱ κακαὶ ἀναθυμιάσεις μολύνουσιν αὐτόν.

Ἐξ ὧν σχεδὸν τῶν σωμάτων ἀποχωρίζονται μικρὰ καὶ
ἀφανῆ μόρια, τὰ ὁποῖα ἀναμιγνύονται μετὰ τοῦ περίξ ἀέρος· αὐτὰ
δὲ νὰ ἐξατμιζόμενα μόρια λέγονται ἀναθυμιάσεις.

Πολλάκις αἱ ἀναθυμιάσεις αὗται εἶναι βλαβεραὶ καὶ θανατηφό-
ροι. Τοιαύτας ἐπικινδύνους ἀναθυμιάσεις προξενοῦσιν οἱ βάλτοι καὶ
ἔλαι τὰ ἀκίνητα καὶ λιμνάζοντα ὕδατα, τὰ πτώματα τῶν ζώων,
τὰ νεκροταφεῖα, τὰ ὀπωρικά καὶ ἔλαι αἱ φυτικά οὐσαί, ἔταν σή-
πωνται, καὶ ἐν γένει πᾶσα ἀκαθαρσία καὶ δυσωδία ἐπιβλαβῆ καθι-
στῶσιν εἰς τὴν ὑγείαν τὸν περίξ αὐτῆς ἀέρα.

Εἰς τὰς ἐξοχάς, εἰς τὰς ὑψηλὰς θέσεις καὶ μάλιστα, ὅπου εἶνε
δένδρα, ὁ ἀῆρ εἶνε καθαρώτερος καὶ ἐπομένως ὑγιεινότερος, ἢ εἰς
τὰς πόλεις, ὅπου καὶ τὰ δένδρα σπανιώτερα, καὶ αἱ ἀκαθαρσίαι
περισσότεραι. Δι' αὐτὸ ἐν γένει οἱ χωρικοὶ εἶνε ὑγιέστεροι καὶ πλεόν
ροδοκόκκινοι ἢ οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων δι' αὐτὸ οἱ ἀσθενοῦντες
εἰς τὰς πόλεις στέλλονται ὑπὸ τῶν ἰατρῶν εἰς τὰς ἐξοχάς, ἵνα ἀνα-
λάβωσιν.

Εἰς ἕσας δὲ πόλεις αἱ ὁδοὶ εἶναι ἀκάθαρτοι καὶ στεναί, καὶ
ἐπομένως αἱ βλαβεραὶ ἀναθυμιάσεις πολλάί, ἢ ἡ ἀνανέωσις τοῦ ἀέ-
ρος δύσκολος, τὰ δὲ σφαγεῖα τῶν ζώων καὶ τὰ νεκροταφεῖα κείνται
ἐντὸς αὐτῶν, αἱ δὲ ἀκαθαρσίαι δὲν ἐξέρχονται δι' ὑπογείων ὑπονό-
μων, ἐκεῖ ὁ ἀῆρ μολύνεται, ἀσθένειαι δὲ ἐπιδημικαὶ καὶ θάνατοι
συχνάκις ἐπισκέπτονται τὰς δυστυχεῖς αὐτὰς πόλεις.

Καὶ ὁ ἀῆρ, τὸν ὅποιον ἐκπνέομεν, ἀφοῦ ἀναπνεύσωμεν, καὶ
αἱ ἀναθυμιάσεις τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, καὶ τὰ πολλὰ φῶτα,

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

και τὰ ἀκάθαρτα ἐνδύματα, εἶπεν ὁ γέρον, διαφθείρουσι και μολυνουσι τὸν ἀέρα. Ἴνα διατηρῶ δὲ τὴν υγιειαν μου διὰ τοῦ καθαροῦ ἀέρος, ἰδοῦ, εἶπε, τί ἐξακολουθῶ νὰ κάμνω κατὰ συμβουλήν σοφοῦ ἱατροῦ, ὅστις κατεγίνετο μᾶλλον νὰ προλαμβάνῃ ἢ νὰ θεραπεύῃ τὰς ἀσθενείας.

Ἐνεθυμῆθη τότε και ἀνέφερεν, ὅτι εἰς τὴν Κίναν, ἵνα εὐρίσκωσιν οἱ ἱατροὶ συμφέρον εἰς τὴν πρόληψιν τῶν ἀσθενειῶν και οὐχὶ εἰς τὴν γέννησιν και παρατάσιν αὐτῶν, πληρώνονται μόνον δι' ὅσας ἡμέρας τοῦ χρόνου οἱ πελάται αὐτῶν περάσωσιν ὑγιεῖς· οὐδεμίαν δὲ χρηματικὴν ἀμοιβὴν λαμβάνουσι διὰ τὴν θεραπείαν τῶν ἀσθενειῶν, και ἐνόσφ αὐται διακοῦσιν.

Ἱγιεινὰ παραγγέλματα.

Κατὰ συμβουλήν λοιπὸν τοῦ σοφοῦ ἱατροῦ, ἐπανέλαβεν ὁ Γεροστάθης.

1) Προσέχω, ὅπως ἡ κατοικία μου εἶνε ὑψηλὸν και σύνδενδρον μέρος, μακρὰν λιμναζόντων ὑδάτων και παντὸς εἶδους ἀκαθαρσίας και δυσωδίας.

2) Ἀποφεύγω νὰ κοιμῶμαι, ὅπου κοιμῶνται και ἄλλοι, και σὺνῶ πρὶν πέσω εἰς τὴν κλίνην τὸ φῶς, ἵνα μὴ φθείρῃ τοῦτο καίμενον τὸν ἀέρα τοῦ κοιτῶνός μου.

3) Ὅταν τὴν αὐγὴν ἐξυπνήσω, νιφθῶ και ἐνδυσθῶ, ἀνοίγω τὸ παράθυρον τοῦ κοιτῶνός μου, ἵνα εἰσέλθῃ καθαρὸς ἀήρ, και ἐξέλθῃ ὁ διαφθαρὴς και μολυνθεὶς ὑπὸ τῆς ἀναπνοῆς μου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός.

4) Πρὶν ἀερισθῶσι καλά τὰ σινδόνια και ἐφαπλώματα, δὲν συγχωρῶ νὰ στρώσωσι τὴν κλίνην μου, τῆς ὁποίας και τὸ στρώμα και τὸ προσκεφάλαιον εἶναι μᾶλλον σκληρά, διότι τὰ τοιαῦτα εἶνε ὑγιεινότερα τῶν μαλακῶν.

5) Συχνὰ και τακτικὰ κάμνω ἐκτεταμένους περιπάτους εἰς τὴν ἐξοχὴν, ὅπως ἀναπνέω καθαρὸν ἀέρα.

6) Ἐπὶ τέλους, ἵνα εἶμαι ὑγιής και εὐρωστος, συνείθισα ἐκ παιδικῆς μου ἡλικίας νὰ ἐξυπνῶ καθ' ἡμέραν πολὺ πρῶτ και

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

ἀμέσως νὰ ἐξέρχωμαι τῆς κλίνης μου. Τὴν τελευταίαν αὐτὴν παραγγελίαν μοι συνέστησε θερμῶς ὄχι μόνον ὁ ἰατρός, ἀλλὰ καὶ ὁ μακαρίτης πατήρ μου· καὶ εἶχον δίκαιον, διότι τὴν αὐγὴν ὁ ἀὴρ εἶνε καθαρώτερος· τὸ νὰ μένη δέ τις, ἀφοῦ ἐξυπνήσῃ, ἐντὸς τῶν ἀναθυμιάσεων τῆς κλίνης εἶνε ὀλέθριον εἰς τὸ σῶμα, καὶ μάλιστα ὅταν εἶνε νεανικόν.

Ἐπισημειωθέντος τοῦ Χριστοῦ.

Ἀφοῦ ἐπηδήσαμεν, ἐτρέξαμεν καὶ ἐγυμνάσθημεν εἰς τὴν ἐξοχήν, ἐπιστρέφοντες εἶδομεν νέον πτωχόν, καθήμενον εἰς τὴν δημοσίαν ὁδόν, καὶ ζητοῦντα ἀπὸ τοὺς διαβάτας ἐλεημοσύνην.

Ἐπισημειωθέντος τοῦ Χριστοῦ παρατηρήσας τὸν νέον αὐτόν, εἶπεν.— Ἴδου ἄλλος ὀκνηρὸς Νάσος! ἄς προσπαθήσωμεν νὰ σώσωμεν αὐτόν, ἴσως ἢ φθοροποιὸς ἀσθένεια τῆς ὀκνηρίας δὲν ἐπροχώρησεν ἀκόμη.—

Ἐπισημειωθέντος τοῦ Χριστοῦ ἐφαίνετο κατὰ πάντα ὑγιής· ἡ φυσιογνωμία του ἦτο μᾶλλον συμπαθητικὴ. Ὁ δὲ Γεροστάθης, πλησιάσας, ἠρώτησε, πῶς ὀνομάζεται.

— «Χριστός», ἀπεκρίθη, ζητῶν συγχρόνως δι' εὐχῶν ἐλεημοσύνην.—

Ἐπισημειωθέντος τοῦ Χριστοῦ ὅμως, ἀντὶ νὰ δώσῃ ἐλεημοσύνην, ἠρώτησεν αὐτόν, ἂν εἶνε ἀσθενής.

— Ὁ, εἶμαι πολὺ καλά, ἀπεκρίθη.— Δοιπὸν διατί ἐπαιτεῖς;— Διότι εἶμαι πτωχός, εἶπεν ὁ Χριστός.— Καὶ διατί δὲν ἐργάζεσαι νὰ ζήσῃς; διὰ τῆς ἐργασίας δύνασαι νὰ παύσῃς τοῦ νὰ εἶσαι πτωχός, ἐνῶ διὰ τῆς ἐπαιτείας πάντοτε πτωχός καὶ ἄθλιος θὰ ζήσῃς. Ὁ Θεὸς σοὶ ἔδωκε τὰς χεῖρας, ἵνα ἐργάζῃσαι, καὶ ὄχι ἵνα ζητῆς ἐλεημοσύνην. Εἶνε ἐντροπὴ μεγάλη ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἁμαρτία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ νὰ ἐπαιτῇ τις, ὡν ὑγιής καὶ νέος.—

Ταῦτα μετὰ πατρικῆς ἀγαθότητος εἶπεν ὁ γέρον πρὸς τὸν Χριστόν, ὅστις μετὰ συστολῆς ἀπήντησε.— Δὲν εὐρίσκω ἐργασίαν.— Ὁ δὲ Γεροστάθης εἶπεν. «Ἐργασίαν δὲν εὐρίσκουσι μόνον οἱ ὀκνηροί. Ἐὰν δὲ ἡ ὀκνηρία σὲ κατήντησε ψωμοζήτην, μὴ ἀμφισβῆσθαι».

Ἐκδοσις ἑβδόμη 1925.

ὅτι αὕτη δύναται εὐκόλως νὰ σὲ καταντήσῃ εἰς τὴν ἀγχόνην. Ὁ Θεὸς ἐπλασεν ἡμᾶς, ἵνα ἐργαζώμεθα. «Ἐν ἰδρώτι τοῦ προσώπου σου φαγεῖν τὸν ἄρτον σου», εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν προπάτορα Ἀδάμ· ὁ δὲ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει, ὅτι ὁ μὴ ἐργαζόμενος δὲν πρέπει μῆτε νὰ τρώγῃ· «ὁ μὴ θέλων ἐργάζεσθαι μὴ ἐσθιέτω».

Ὁ νέος ψωμοζήτητης ἐκ τῶν λόγων τοῦ Γεροσιτάθι συνεκινήθη καὶ δακρῦων παρεκάλεσε νὰ εὗρῃ ἐργασίαν εἰς αὐτόν.

Ὁ ἀγαθὸς γέρον ἐξηγήσῃ τότε, ποῦ κατοικεῖ καὶ παρήγγειλε νὰ ὑπάγῃ πρὸς συνάντησιν αὐτοῦ.

Ἐμάθομεν δὲ ἀκολούθως, ὅτι ἐφρόντισε νὰ συστήσῃ τὸν νέον Χριστὸν εἰς ῥάπτῃν τινὰ τῆς κομποπόλεως, καὶ ὅτι μετὰ τινος χρόνου προοδεύσας διὰ τῆς τιμότητος καὶ τῆς φιλοπονίας ἀποκατέστη ῥάπτῃς εὐνοπλήκτος καὶ εὐκατάστατος εἰς Ἰωάννινα, εὐλογῶν καὶ μακαρίζων τὸν Γεροσιτάθην.

Ὅτε δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔμελλε νὰ χωρισθῶμεν ἀπὸ τοῦ Γεροσιτάθι, ὑπεσχέθη, ὅτι τὴν ἐπιούσαν Κυριακὴν, μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, θὰ διηγηθῇ ἀνέκδοτά τινα εὐάρεστα.

— Ἐν τούτοις μὴ λησμονήσῃτε ποτε, εἶπε, τὸν ὀκνηρὸν καὶ πανούργον Νάσον· αὐτὸς ἄς ὑπενθυμίξῃ πάντοτε, ὅτι ἡ μὲν ὀκνηρία εἶνε μήτηρ πασῶν τῶν κακιῶν, ἡ δὲ ἐργασία ζωή.

Ἄνευ τῆς ἐργασίας οὔτε ἄρτον ἠθέλωμεν ἔχει, οὔτε ἐνδύματα, οὔτε κατοικίαν. Ἡ ἐργασία ἠλευθέρωσε τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς ἀγριότητος.

Ἡ ἐργασία μετέβαλε τὰς ἐρήμους εἰς καλλιεργημένας καὶ καρποφόρους γαίαις. Ἡ ἐργασία ἐκάλυψε τὴν γῆν διὰ πόλεων, καὶ τοὺς ὠκεανούς διὰ πλοίων. Ἡ ἐργασία θεραπεύει τὰς ἀνάγκας ἡμῶν, μεταβάλλουσα εἰς χρήσιμα τὰ ἀκατέργαστα προϊόντα τῆς φύσεως. Ἡ ἐργασία ἀποκαθιστᾷ τὸν πτωχὸν εὐκατάστατον καὶ τὸν βάρβαρον ἐξημυενισμένον.—

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ γέροντος παρήγαγον βαθυτάτην ἐντύπωσιν. Ἐκτοτε ἠγαπήσαμεν τὴν εὐεργετικὴν ἐργασίαν, καὶ ἐφοβήθημεν ὡς τὰς μεγαλειτέρας δυστυχίας τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ὀκνηρίαν. Ἐκτοτε προσεπαθήσαμεν νὰ μὴ ἀφίνωμεν νὰ παρέρρηται μῆτε μία στιγμὴ χωρὶς νὰ ἐνασχολώμεν τὸν νοῦν ἢ τὸ σῶμα εἰς τι ὠφέλιμον. Ἄν δὲ ἐμένομεν ποτε ἀργοί, ἀμέσως ἐζητοῦμεν ἐνα-

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

σχόλησίν τινα, ἐνθυμούμενοι τοὺς ἀκολούθους στίχους, τοὺς ὁποίους πολλάκις ἠκούσαμεν παρὰ τοῦ Γεροστάθῃ.

« Ἡ φιλοπονία εἶνε εὐτυχία καὶ ζωή.
Θάνατος ἢ ὀκνηρία καὶ τῶν κακιῶν πηγὴ ».

Ὁ Ἐπαμεινώνδας τελεαρχος.

Οἱ ἀληθῶς μεγάλοι πρόγονοι ἡμῶν δὲν ἐφοβοῦντο τὸν κόπον οὐδὲ τὴν ἐργασίαν ἐντρέποντο. Ὁ ἀρχαιότερος μετὰ τὸν Ὅμηρον ποιητὴς τῆς Ἑλλάδος, ὁ Ἡσίοδος, ἐδίδασκε τοὺς Ἕλληνας τὴν ἐργασίαν ψάλλον.

« Ἄτιμος εἶν' ἡ ἀργία,
Ἐντιμος ἡ ἐργασία »

Πολλοὺς δὲ χρόνους μετὰ τὸν Ἡσίοδον ὁ φιλόπατρις ῥήτορ Ἰσοκράτης ἐπανελάμβανε τὴν αὐτὴν ἰδέαν κηρύττων ὅτι ἡ ἀρετὴ τὴν μὲν ὀκνηρίαν θεωρεῖ ἀξιοκατηγόρητον, τὴν δὲ ἐργασίαν ἀξιέπαινον. « Τὸν μὲν ὀκνον ψόγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἡγεῖται ἢ ἀρετῆ ». Ὁ μέγας πολίτης τῶν Θηβῶν Ἐπαμεινώνδας, ὅστις ἦτο μεγαλύτερος στρατηγὸς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, οὐδέποτε ἐντρέπη τὴν ἐργασίαν, ὅσον εὐτελής καὶ ἂν ἦτο. Ἐγνώριζεν ὁ Ἐπαμεινώνδας τὸ τοῦ Εὐριπίδου, « Οὐδεὶς ὀκνηρὸς ἀνεφάνη ἔνδοξος, διὰ τῶν κόπων γεννᾶται ἢ δόξα ».

« Οὐδεὶς, ὦν ῥῆθιμος, εὐκλεῆς ἀνὴρ, ἀλλ' οἱ πόνοι γεννῶσι τὴν εὐανδρίαν ».

Φθονεροὶ τινες ἐχθροὶ ἐπέτυχον νὰ ἐκλεχθῆ πρὸς περιφρόνησιν τελεαρχος, ἥτοι ἐπιστάτης τῶν δημοσίων ὁδῶν. Ἀλλ' ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας προθύμως ἐδέχθη τὴν τελεαρχίαν.

Τοιουτοτρόπως δὲ ἐδίδαξε τοὺς συγχρόνους καὶ μεταγενεστέρους, ὅτι ὡς ἡ ὑψηλὴ θέσις δὲν τιμᾷ τὸν ἀναξίως κατέχοντα αὐτήν, οὕτω καὶ ἡ μικρὰ δὲν ἀτιμᾷ τὸν ἀνώτερον αὐτῆς, ἀλλὰ τιμᾶται ὑπ' αὐτοῦ. Πόσον εὐτυχῆς τῷ ὄντι ἡ πολιτεία ἐκείνη, τῆς ὁποίας τὰ διάφορα δημόσια ἀξιώματα εἶνε ἐμπεπιστευμένα εἰς ἀνδρας ἀνωτέρους τῶν θέσεων.

* Ἐκδοσις ἑβδόμη 1925.

Πόσον δὲ δυστυχὴς καὶ ἀθλία ἡ πολιτεία ἐκείνη, εἰς τῆς ὁποίας τὰς δημοσίας θέσεις διορίζονται ἄνδρες κατώτεροι τῶν θέσεων !

Ταῦτα ἐδίδαξεν ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας, ὅστις, ἐνόσω ὑπάρχει ἱστορία εἰς τὸν κόσμον, θὰ μείνῃ ἀθάνατος μετὰ τῶν δύο ἐνδόξων θυγατέρων, αἵτινες ἦσαν αἱ δύο λαμπραὶ νίκαι αὐτοῦ εἰς τὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας καὶ εἰς τὴν Μαντίνειαν τῆς Πελοποννήσου, ὅπου πληγωθεὶς ἔπεσεν ἐνδόξως.

Καὶ ἔμωσ εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἐγὼ θεωρῶ τὸν Ἐπαμεινών-
δαν δυστυχῆ, διότι αἱ τότε περιστάσεις τῆς Ἑλλάδος ἠνάγκασαν
αὐτὸν ν' ἀγωνισθῆ οὐχὶ ὑπὲρ τῆς ὅλης Ἑλλάδος, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν
Θηβῶν μόνον, καὶ οὐχὶ κατὰ τῶν βαρβάρων, ἀλλὰ κατὰ τῶν Λα-
κεδαιμονίων, οἵτινες ἦσαν Ἑλληγες, ὡς οἱ Θηβαῖοι.—

Ὁ Φωκίων ἀντλῶν ὕδωρ καὶ ἡ σύζυγός τοῦ ζυμώνουσα.

Εἰς τῶν ἐνδοξοτέρων ἀνδρῶν πῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἦτο καὶ ὁ Φωκίων, ὅστις ἐφάνη εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ ἐναρετώτερος πολιτι-
κός, συγχρόνως δὲ καὶ ἀξιώτερος στρατηγός. «Πόνος γὰρ εὐκλείας
πατήρ», εἶπεν ὁ Εὐριπίδης. Ἐὰν λοιπὸν ὁ κόπος εἶνε πατήρ τῆς
δόξης, ἔπεται, ὅτι καὶ ὁ Φωκίων, ὅστις τοσοῦτον ἔδοξάσθη, οὔτε
τὸν κόπον ἐφοβήθη, οὔτε τὴν ἐργασίαν ἐντράπη. Ὅτε οἱ πρέ-
σβεις τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου εἰσηλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ με-
γάλου πολίτου τῶν Ἀθηναίων Φωκίωνος, φέροντες τὰ δῶρα, τὰ
ὅποια ἔστειλε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος, εἶρον τὸν μὲν Φωκίωνα
ἀντλοῦντα ὕδωρ ἐκ τοῦ φρέατος, τὴν δὲ ἐνάρετον σύζυγον τοῦ
ἐνδόξου στρατηγοῦ ζυμώνουσαν ἄρτον.

Ἠρωτήσαμεν τότε τὸν Γεροστάθην, ἂν αὐτὸς ἦτο ὁ πατήρ
τοῦ Φώκου, περὶ τοῦ ὁποίου ἄλλοτε ἀνέφερε.—Ναί, ἀπήντησεν,
αὐτὸς εἶνε. Οἱ μουσικοί, ὅσάκις ἐπιτύχωσι μελωδίαν τινὰ ὠραίαν,
ἀγαπῶσι νὰ ἐπαναλαμβάνωσιν αὐτήν. Ἀλλὰ καὶ τὸ λαμπρὸν με-
λόδραμα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἔχει μελωδίας τινὰς ἐξόχως
ὠραίας· τοιαῦται δὲ εἶνε ὁ Ἀριστείδης, ὁ Σωκράτης, ὁ Φωκίων,

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

ὁ Κίμων, ὁ Ἐπαμεινώνδας. Αὐτὰς συχνάκις θὰ ἐπαναλαμβάνω-
ὼν βέβαιος ὅτι πάντοτε θὰ εὐφραίνωσι τὰς καρδίας ὑμῶν.—

Ἄλλος τότε εἰς ἕξ ἡμῶν παρετήρησεν, ὅτι ὁ Φωκίων ἴσως
ἔζη κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τῶν ἀπλῶν ἠθῶν, δι' αὐτὸ αὐτὸς
μὲν ἦντλει, ἡ δὲ σύζυγός του ἔζύμωνεν.

— Ὅχι, ὄχι, ἀπεκρίθη ὁ γέρον, ὁ Φωκίων δὲν ἔζη κατὰ
τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους τοῦ Ὀμήρου, ὅτε ἡ μὲν βασίλισσα τῆς
Ἰθάκης Πηνελόπη ὕφαινε τὸν ἱστόν, ἡ δὲ βασίλοπαις Ναυσικᾶ
ἐπλυνεν εἰς τὸν ποταμὸν τὰ ἐνδύματα αὐτῆς, καὶ ἡ βασίλισσα τῶν
Φαίάκων ἐγενεθεν ἀπὸ τῆς πριῶτας. Οὔτε κατὰ τοὺς πατριαρχικοὺς
χρόνους τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς ἔζη ὁ Φωκίων, ὅτε ἡ Ρεβέκκα καὶ
ἡ Ῥαχὴλ ἔβασκον μόναι τὰ ποιμένα αὐτῶν. Ὁ Φωκίων ἔζη, ὅτε
ἡ πολυτέλεια, συνοδευομένη ὑπὸ τῶν πιστῶν δορυφόρων τῆς δια-
φθορᾶς καὶ τῆς ἀναιδείας, εἶχεν εἰσχωρήσει εἰς τὰς Ἀθήνας, κα-
τασκάπτουσα δὲ τὴν Ἑλληνικὴν ἀρετὴν προητοίμαζε τὴν κατα-
στροφὴν τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ ὁ Φωκίων δὲν παρεσύρθη ὑπὸ
τοῦ ὀλεθρίου χειμάρρου· ὅθεν αὐτὸς μὲν ἦντλει, ἡ δὲ γυνὴ ἔζύ-
μωνε, διαμαρτυρόμενοι οὕτως ἀμφοτέρω κατὰ τῆς φθοροποιουῦ πο-
λυτελείας».

Ἁ Σόλων, ὁ Θαλῆς, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἰπποκράτης.

Καὶ αὐτοὶ οἱ σοφώτατοι ἄνδρες τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος δὲν ἐν-
τραπήσαν, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, νὰ ἐργασθῶσιν, ἵνα ἀποκτή-
σωσι τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τὸ ζῆν, ὅπως δυνηθῶσι καὶ ἑαυτοὺς καὶ
ἄλλους νὰ ὠφελήσωσι.

Ὁ Σόλων, ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, στερούμενος τῶν ἀναγ-
καίων καὶ ἐντρεπόμενος νὰ ζητῇ παρὰ τῶν ἄλλων, μετῆλθε τὸ
ἐμπόριον.

Τὸ αὐτὸ ἐπάγγελμα μετῆλθε καὶ ὁ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος εἰς
τῶν ἑπτὰ σοφῶν, καὶ ὁ Ἰπποκράτης ὁ Χίος ὁ Πυθαγορικὸς φι-
λόσοφος.

Καὶ αὐτὸς ὁ θεῖος Πλάτων, ὁ μαθητὴς τοῦ Σωκράτους, ὁ μέ-
γιστος φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδος, μετέβη ἕξ Ἀθηνῶν εἰς Αἴγυπτον,
ἵνα πωλήσῃ φορτίον ἐλαίου.

* Ἐκδόσις ἑβδόμη 1925.

Πᾶς ἀγαθὸς ἀνὴρ εἴτε πολιτικός, εἴτε μὴ, πρέπει νὰ μετέρχηται τίμιόν τι ἔργον εἰς ἀπόκτησιν τῶν ἀναγκαίων. Αὐτὸ διδάσκει ὁ ἀγαθὸς Πλούταρχος ἐπικυρῶν τοὺς λόγους τοῦ Ἡσιόδου. «Ἔργον οὐδὲν ὄνειδος», καὶ τοῦ σοφοῦ Πιπτακοῦ, «Ἄνιαρδὸν ἀργία».

Ὁ Σόλων μάλιστα τόσον ἀπεστρέφετο τὴν ἀργίαν καὶ ὀκνηρίαν, ὥστε, ἵνα ἀναγκάσῃ ἕκαστον πατέρα νὰ διδάσκῃ τέχνην τινὰ εἰς τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἐνομοθέτει τὰ ἑξῆς:

«Ὅστις δὲν φροντίσῃ νὰ διδάξῃ τέχνην τινὰ τὰ τέκνα, γηράσκων δὲν θὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα ν' ἀπαιτῆ διατροφὴν παρά τῶν τέκνων αὐτοῦ.—

Ὁ Σωκράτης ἀγαλματοποιός

Ὁ Σωκράτης ὁ Ἀθηναῖος, ὅστις ἀνεφάνη ὁ ἐναρετώτερος ἀνὴρ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἦτο υἱὸς τοῦ ἀγαλματοποιοῦ Σωφρονίσκου. Ὄν δὲ ἐκ νεότητος υἱὸς φρόνιμος, ἠκολούθησε τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα καὶ φαίνεται ὅτι ἠδδοκίμησεν εἰς αὐτό· διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ περιηγητοῦ Πανσανίου, περὶ τὰ 100 ἔτη μετὰ Χριστόν, διετηροῦντο ἀκόμη εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν αἱ τρεῖς ἐνδεδιμένα Χάριτες, καλλιτεχνικὰ ἔργα τοῦ γλύπτου Σωκράτους.

Ἄφροῦ δέ, ἀκολουθήσας τὴν πατρικὴν τέχνην, ἔδωκε διὰ τῆς γλυφίδος μορφὴν εἰς τὰ μάρμαρα, ἐπειθύμησε διὰ τῆς ἀρετῆς νὰ μορφώσῃ καὶ τὰς καρδίας τῶν συμπολιτῶν, διότι μάλιστα κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους εἶχον ἀρχίσει δυστυχῶς νὰ διαφθεύωνται.

Ἀφιερῶθη λοιπὸν τότε εἰς τὴν ἠθικὴν φιλοσοφίαν.

Γνωρίσας δὲ ἕξ ἰδίας πείρας τὴν ἀνάγκην καὶ τὰ καλὰ τῆς ἐργασίας, τὴν ἐργασίαν συνίστα εἰς τοὺς συμπολίτας λέγων· «Ἡ ἐργασία εἶνε ἀγαθὸν καὶ ὠφέλιμον, ἡ δὲ κακία κακὸν καὶ βλαβερόν». ὀνόμαζε δὲ ἐργάτας μὲν τοὺς ἐργαζομένους τιμίως, ἀργοὺς δέ, ὄχι μόνον τοὺς μηδὲν πράττοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ πονηρὰ καὶ ἐπιζήμια.—Ἐκ τούτων βλέπει, Ἰωάννη, εἶπεν ὁ γέρον, ὅτι τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα δὲν ἐμπόδισε τὸν Σωκράτην νὰ ἀναφανῆ ὠφέλιμον τέκνον τῆς Ἑλλάδος. Ἄλλ' ἐπειδὴ

Ἐκδοαίς ἐβδόμη 1925.

τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς σου εἶνε γεωργία, πρέπει νὰ σοὶ διηγηθῶ καὶ περὶ τοῦ Ῥωμαίου Κιγκινάτου.

Ὁ Κιγκινᾶτος καὶ τὸ ἄροτρον τοῦ.

Ὀλίγους χρόνους πρὸ τοῦ Σωκράτους ἔζη εἰς τὴν Ῥώμην ὁ Κιγκινᾶτος, ὅστις ἀγαπῶν τὴν γεωργίαν κατεγίνετο εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ κτήματος αὐτοῦ.

Ἐνῶ δὲ ἡσχολεῖτο καλλιερῶν τοὺς ἀγρούς, ἡ Ῥώμη εὐρέθη εἰς μέγαν κίνδυνον· ἐχθρικός στρατὸς εἶχε περικυκλώσει τὸν Ῥωμαϊκόν· καὶ ἡ καταστροφή ἦτο σχεδὸν βεβαία.

Κατὰ τὸν μέγαν αὐτὸν κίνδυνον ὁ Ῥωμαϊκὸς λαὸς ἐνεθυμήθη τὸν Κιγκινᾶτον, τὸν ὁποῖον, ἂν καὶ γεωργόν, ἐσέβοντο καὶ ἠγάπων διὰ τὴν φρόνησιν, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀνδρείαν. Ὅθεν ἐκλέγουσιν αὐτὸν ἀμέσως δικτάτορα τῆς Ῥώμης, δηλαδὴ ἀπόλυτον ἄρχοντα δυνάμενον νὰ πράξῃ πᾶν ὅ,τι ἤθελεν ἐγκρίνει εἰς διάσωσιν τῆς κινδυνευούσης πατρίδος.

Ὁ Κιγκινᾶτος ὑπακούων εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος ἀφίνει τὸ ἄροτρον· ἀντὶ ὅμως νὰ κομπᾶσῃ διὰ τὴν ὑψηλὴν θέσιν σύννοως ἀνελογίζετο τὰς δυσκολίας τῆς θέσεως ταύτης.

Ἄλλ' ὀδηγήσας τοὺς συμπολίτας καταστρέφει ἐνδόξως τοὺς ἐχθρούς, ἐλευθερώνει τὸν κινδυνεύοντα Ῥωμαϊκὸν στρατόν, καὶ σφῆζει τὴν Ῥώμην. Ἀμέσως δέ, παραιτούμενος τὴν δικτατορίαν καὶ τὰς τιμὰς, ἐπανέρχεται εἰς τὸ ἀγαπητὸν ἄροτρον. Ὁ Κιγκινᾶτος λοιπόν, ἂν καὶ γεωργός, ἀνεφάνη σωτὴρ τῆς πατρίδος.

Ὁ Φιλοποίμην γεωργός.

Καὶ ὁ Φιλοποίμην ἠγάπα τὴν γεωργίαν καὶ τὸ κνήγιον, ὅπως δι' αὐτῶν γυμνάζῃ τὸ σῶμα. Εἶχεν ἀγρὸν οὐχὶ μακρὰν τῆς πατρίδος του Μεγαλοπόλεως, εἰς τὸν ὁποῖον καθ' ἡμέραν μετὰ τὸ δεῖπνον πεζὸς μετέβαιναν. Ἐκεῖ, ἀναπαύομενος ἐπὶ ἀχρῖνου στρώματος, ἐξύπνα πολὺ πρῶτ' καὶ ἐκαλλιέρει τὰ κτήματα, ἐπιστρέφων δὲ

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

πάλιν πεζὸς εἰς τὴν πόλιν, ἐνησχολεῖτο εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς πατρίδος.

Προσεπάθει δὲ νὰ προσπορίζηται τὰ ἀναγκαῖα ἐκ τῆς γεωργίας, διότι τὰ ἐξ αὐτῆς χρήματα ἐθεώρει τὰ δικαιότερα ὅλων τῶν ἄλλων. Ἐφρόνει δὲ πρέπον ν'ἀποκτῆ ἕκαστος πολίτης διὰ τῶν κόπων τὰ ἴδια, ὅπως ἀπέχη ἀπὸ τῶν ξένων καὶ τῶν δημοσίων.

Τοιοῦτος ὢν ὁ Φιλοποίμην καὶ φιλοτιμούμενος νὰ μιμηθῆ τὸν Ἐπαμεινώνδαν κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ κατὰ τὴν στρατηγικὴν φρόνησιν, ἀνεφάνη ἄξιος στρατηγὸς τῆς Ἀχαικῆς συμμαχίας, καὶ τὸ τελευταῖον ἐνδοξον τέκνον, τὸ ὁποῖον εἰς τὰ ἔσχατα ἐγέννησεν ἡ Ἑλλὰς πρὸς παρηγορίαν τῆς παρακμαζούσης δόξης αὐτῆς.

Ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Πλούταρχος ὑπὲρ τῆς γεωργίας.

Καὶ ὁ Σωκράτης, ὁ σοφώτατος πάντων κατὰ τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος, ἠγάτα τὴν γεωργίαν. Ἴδου δὲ ὁποῖα ἔλεγεν ὑπὲρ αὐτῆς πρὸς τὸν Κριτόβουλον.

—Καὶ οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ πλούσιοι πρέπει νὰ ἐνασχολῶνται εἰς τὴν γεωργίαν, διότι ἔχει μόνον εὐπορίαν φέρει, ἀλλὰ καὶ ἡδονικὴ καὶ διασκεδαστικὴ συγχρόνως εἶνε. Αὕτη συνειθίζει ἡμᾶς εἰς τοὺς κόπους, εἰς τὸ ψῦχος, εἰς τὴν θερμότητα καὶ εἰς τὸ νὰ ἐξυπνώμεν πρωτῆ, καὶ νὰ περιπατῶμεν πολὺ. Τοιουτοτρόπως ἐνδυναμώνει τὸ σῶμα ἡμῶν καὶ καθιστᾷ ἡμᾶς ὑγιεῖς, εὐρώστους καὶ ἱκανοὺς πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς φίλης πατρίδος. Τὰ ψυχρὰ ὕδατα τῆς ἐξοχῆς, οἱ σύνδενδροι καὶ κατάσκιαι τόποι καὶ ὁ δροσερὸς καὶ καθαρὸς ἀήρ ἔχει μόνον ὑγείαν, ἀλλὰ καὶ ἡδονὴν προξενοῦσιν εἰς τοὺς γεωργούς. Εἶνε δὲ ἀδύνατον ἐλεύθερος ἄνθρωπος νὰ εὕρη ἐνασχόλησιν ὠφελιμωτέραν καὶ τερπνοτέραν.

Ἡ γεωργία προσέτι διδάσκει καὶ τὴν ἀγάπην τῆς ἐργασίας καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ θεοῦ· διότι οἱ μὲν κόποι τοῦ ἐπιμελοῦς γεωργοῦ πλουσιοπαρόχως ἀνταμείβονται, ἡ δὲ ὀκνηρία τοῦ ἀμελοῦς διὰ τῆς δυστυχίας τιμωρεῖται.

Διδάσκει δὲ καὶ τὰ καλὰ τῆς ἐνώσεως καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀμοιβαίας βοηθείας.

*Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

Δικαίως δὲ ἐπωνομάσθη μήτηρ καὶ τροφὸς ἕλων τῶν ἄλλων τεχνῶν διότι ὅταν ἡ γεωργία τόπου τινὸς εὐτυχῇ, καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι συνευτυχοῦσιν, ἔπου δὲ ἡ γεωργία παραμελεῖται, ἐκεῖ καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι δυστυχοῦσιν. Οἱ γεωργικοὶ λαοὶ γίνονται φίλοι τῆς εἰρήνης, τῆς τάξεως καὶ τῆς εὐνομίας, ἀνδρεῖοι ὑπεραποπισταὶ τῆς πατρίδος καὶ ἐχθροὶ τῆς ἀδικίας καὶ τῆς πλεονεξίας. Δι' αὐτὸ δὲ ὁ δεῦτερος βασιλεὺς καὶ νομοθέτης τῆς Ῥώμης Νουμᾶς συνέστησε τὴν γεωργίαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους ὡς φίλτρον εἰρήνης, καὶ μᾶλλον ὡς ἠθοποιὸν παρά ὡς πλουτοποιόν. Καὶ ἡμεῖς λοιπόν, Ἰωάννη, χωρὶς νὰ παραμελώμεν τὰς ἄλλας τέχναι, ἅς ἀγαπήσωμεν ἰδίως τὴν γεωργίαν, ἣτις τρέφει καὶ ἐνδύει καὶ φιλονόμους καθιστᾷ ἡμᾶς, καθ' ἕσπον μάλιστα ἡ γεωργία ὑπόσχεται εἰς τὰ ἔθνη αὐθυπαρξίαν, ἀνεξαρτησίαν καὶ εὐτυχίαν.—

Μόλις ὁ Γεροστάθης ἔτελείωσε τοὺς λόγους τούτους, καὶ ἀμέσως ὁ Ἰωάννης μετὰ δακρύων εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔδραμε πρὸς τὸν πατέρα, καί, φιλῶν τὴν δεξιάν, ἐβεβαίωσεν αὐτόν, ὅτι προθύμως θέλει ἀφιερῶθῃ εἰς τὸ γεωργικὸν ἐπάγγελμα.

Ἀπερίγραπτος ἦτο ἡ χαρὰ καὶ ἡ συγάνησις τοῦ γέροντος Ζήση, ὅστις, ἀφοῦ κατεφίλησε τὸν υἱόν, δὲν ἤξευρε πῶς νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Γεροστάθην.

Ὁ Γεροστάθης συνεχάρη τὸν Ἰωάννην καὶ προσεκέλευσε αὐτόν νὰ ἐρχεται καθ' ἡμέραν εἰς τὸν κῆπον, ἵνα βοηθῇ εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ λαμβάνῃ συμβουλὰς καὶ ὀδηγίας περὶ γεωργικῆς.

Ὁ Ἰωάννης, ὅστις μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦτο ἀδύνατος, κλωμὸς καὶ φιλάσθενος, συνηθίσας νὰ ἔξυπνᾷ πρωΐ, καὶ ἐργαζόμενος ἔκτοτε τακτικώτατα εἰς τὸν κῆπον τοῦ Γεροστάθην, κατέστη ἐντὸς ὀλίγου εὐρωστος καὶ ροδοκόκκινος. Μιμούμενος δὲ τὴν στιχουργικὴν διάθεσιν τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος, συνέταξε τοὺς ἀκολουθοῦντας στίχους.

*«Τὸ παιρικὸν ἐπάγγελμα πρὸ χρόνων φυτευμένον,
Παράγει ἤδη τοὺς καρποὺς βαθέως ριζωμένον.
Ἐφρων υἱός, ὅστις αὐτὸ ἀπὸ τῆν ρίζαν κόψῃ
Κι' ἄλλο φυτεύων ἀντ' αὐτοῦ ἐλπίζει νὰ προκόψῃ»:*

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

**Ὁ Μιλτιάδης καὶ ὁ Ἀριστείδης
εἰς τὸν Μαραθῶνα.**

Ὁ μέγας βασιλεὺς τῆς Περσίας Δαρεῖος ἀποφασίσας νὰ ὑποδουλώσῃ τὴν μικρὰν Ἑλλάδα ἔστειλε κατ' αὐτῆς ἐκ τῆς Ἀσίας ἑξακόσια πλοῖα καὶ ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδας στρατοῦ. Ὅτε δὲ ὁ Περσικὸς στρατὸς ἀπεβιβάσθη εἰς τὸν Μαραθῶνα, πεδιάδα τῆς Ἀττικῆς, οἱ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν κατ' αὐτῶν δέκα μόνον χιλιάδας ἀνδρῶν. Δέκα στρατηγοὶ Ἀθηναῖοι διόκουν τὰς δέκα ταύτας χιλιάδας· ἕκαστος δὲ τῶν δέκα στρατηγῶν εἶχεν ἀνὰ μίαν ἡμέραν κατὰ σειρὰν τὴν γενικὴν ἀρχιστρατηγίαν. Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς κατὰ σειρὰν ἀρχιστρατηγίας ἠγαροῖσται μὲν τὴν φιλαρχίαν, τὴν φιλοπρωτίαν καὶ τὴν φιλοδοξίαν ὅλων, δὲν ἤρεσεν ὁμως εἰς τὸν φρόνιμον Ἀριστείδην, ἃν καὶ ἦτο εἰς ἕκ τῶν δέκα στρατηγῶν.

Εὐτυχῶς ὁ Ἀριστείδης δὲν ἐμολύνετο ἀπὸ τὸ ὀλέθριον πάθος τῆς φιλαρχίας καὶ φιλοπρωτίας. Ὁ Ἀριστείδης ὢν φιλόπατρις δὲν ἦτο φιλόπρωτος. Ὁ φιλόπρωτος εἶνε φίλος ἑαυτοῦ. Ὁ δὲ ἀγαπῶν τὴν πατρίδα δὲν ἀνέχεται ποτε νὰ πρωτεύσῃ αὐτός, ἃν καὶ ἀνίκανος, ἀλλ' ἐπιθυμεῖ νὰ πρωτεύῃ ὁ ἰκανώτερος, ἵνα εὐδοκιμῇ ἡ πατρίς.

Ὁ Ἀριστείδης λοιπὸν προέτεινε, ὅτι τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος ἀπαιτεῖ νὰ θυσιάσωσι πᾶν αἶσθημα φιλαρχίας καὶ φιλοπρωτίας καὶ νὰ ἀναθέσωσι διαρκῶς τὴν ἀρχιστρατηγίαν εἰς τὸν ἰκανώτερον καὶ ἐμπειρότερον μεταξὺ τῶν δέκα. Εὐτυχῶς δὲ ἡ συνετὴ πρότασις τοῦ Ἀριστείδου ἐγένετο δεκτὴ, καὶ ὁ Μιλτιάδης, ὅστις ἦτο ἐμπειρότερος στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ἀνέλαβε τὴν ἀρχιστρατηγίαν καὶ διὰ λαμπρᾶς νίκης ἐδόξασε τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος.

Ἐξ χιλιάδες Περσῶν ἐθυσιάσθησαν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην πρὸς ταπεινώσιν καὶ σωφρονισμόν τοῦ ὑπερηφάνου Δαρείου. Ἐπτά δὲ ἐκ τῶν Περσικῶν πλοίων προφθάσαντες οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν παραλίαν κατέκαυσαν ὡς ὀλοκαυτώματα ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, ἐκ τῶν Ἑλλήνων δὲ μόνον ἑκατὸν ἐνενήκοντα ἔπεσαν ἐνδόξως ὑπὲρ τῆς πατρίδος.

Μεταξὺ τῶν πεσόντων ἦτο καὶ ὁ Κυνέγειρος, ἀδελφὸς τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ ἀρχαιότερου τραγικοῦ ποιητοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ

Ἔκδοσις ἐβδόμη 1925.

Κυνέγειρος προφθάσας νὰ συλλάβῃ διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ἔν τῶν Περσικῶν πλοίων ἔτοιμον ν' ἀποπλεύσῃ κατέσφαξε διὰ τῆς δεξιᾶς τοὺς ἔν τῷ πλοίῳ ἐχθρούς· ὅτε δὲ οἱ Πέρσαι ἔκοψαν τὴν κρατοῦσαν τὸ πλοῖον σιβαρὰν χεῖρα, ὁ μεγαλόφυχος Ἕλληρ δὲν ἐδειλίασεν, ἀλλὰ προσπαθῶν ὡς ἄλλος λέων διὰ τῶν ὀδόντων νὰ κρατήσῃ τὸ πλοῖον εὔρε τὸν ὑπὲρ πατρίδος ἡρωϊκὸν θάνατον, τὸν γλυκύτερον καὶ ἐνδοξότερον παντὸς ἄλλου θανάτου.

Ἴδού, παιδιὰ μου, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, τὰ ἐξαίσια ἀποτελέσματα τῆς ἀνατροφῆς, τῆς ἀνδρείας τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς φιλοπατρίας! Δέκα χιλιάδες Ἑλλήνων κατατροπώνουσιν ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδας Περσῶν, καὶ νικῶσιν οὕτω τοὺς νικητὰς τῶν Μήδων, τῶν Λυδῶν, τῶν Βαβυλωνίων!

Ἄλλὰ καὶ οἱ Πέρσαι καὶ οἱ Μῆδοι καὶ οἱ Βαβυλώνιοι ἦσαν Ἀσιανοί, ἀνάνδρως ἀνατρεφόμενοι, ἐνῶ οἱ Ἕλληνες παιδιόθεν ἐξήσχουν τὸ μὲν σῶμα εἰς τὴν ἀνδρείαν τὸ δὲ φρόνημα εἰς τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δὲ καρδίαν εἰς τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος.

Ἐν τούτοις ἄς μὴ λησμονήσωμεν, ἔτι, ἂν ὁ Ἀριστείδης δὲν ἐθυσίαζεν εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος τὸ αἰσθημα τῆς φιλοπρωτίας, ἂν αὐτὸς πρῶτος δὲν παρεχώρει τὴν ἀρχιστρατηγίαν εἰς τὸν Μιλτιάδην, λέγων ἔτι, «τὸ νὰ ὑποτάσσεται τις εἰς τοὺς ἰκανωτέρους καὶ ἐμπειροτέρους αὐτοῦ δὲν εἶνε αἰσχρὸν, ἀλλὰ μάλιστα σεμνὸν καὶ σωτήριο», ἴσως ἢ Ἑλλάς ὄλη ἐξανδραποδισμένη ἔκτοτε ἤθελεν ἐκχαρβαρωθῆ, ἢ δὲ Εὐρώπῃ δὲν θὰ ἦτο ὅποια σήμερον εἶνε.

Ἡ Δεωνίδα εἰς τὰς Θερμοπύλας.

Ἡ καταστροφὴ τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ εἰς τὸν Μαραθῶνα, ἀντὶ νὰ σαφρονίσῃ τὸν ὑπερήφανον Δαρεῖον ἔτι μᾶλλον ἐξηγηώσεν αὐτόν. Ἦρχισε λοιπὸν νὰ προετοιμάξῃ στρατοὺς μεγάλους, σκοπεύων νὰ ἐκστρατεύσῃ αὐτοπροσώπως, ὅπως ἐκπλύνῃ τὸ Μαραθῶνιὸν αἷσχος. Ἄλλ' ἐπελθὼν ὁ θάνατος ἐματαίωσε τὰ σχέδια αὐτοῦ· τὴν πραγματοποιήσιν ὁμοῦ αὐτῶν ἀνέλαβεν ὁ Ξέρξης, ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος αὐτοῦ. Δέκα ἔτη μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος ἐξεστράτευσεν ὁ Ξέρξης κατὰ τῆς Ἑλλάδος φέρων κατ'

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

αὐτῆς δύο ἑκατομμύρια στρατοῦ, ὑπὲρ τὰ χίλια τετρακόσια πολεμικὰ πλοῖα, χίλια πλοῖα φορηγὰ καὶ τρία περίπου ἑκατομμύρια δούλων.

Ἀφοῦ διέβη ἀπὸ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου, προεχώρησε διὰ τῆς Θράκης εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ διὰ τῆς Μακεδονίας εἰς τὴν Θεσσαλίαν, καὶ διὰ τῶν Θερμοπυλῶν ἔμελλε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κυρίως λεγομένην Ἑλλάδα.

Ἄλλ' οἱ Ἕλληνες εἶχον προκαταλάβει τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, στείλαντες πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς θέσεως ταύτης τὸν βασιλέα τῆς Σπάρτης Λεωνίδα, ὀδηγοῦντα ἕξ χιλιάδας Ἑλλήνων, ἕξ ὧν τριακόσιοι ἦσαν Σπαρτιάται.

Ὅταν ὁ Ξέρξης ἔμαθεν, ὅτι τόσον ὀλίγοι Ἕλληνες ἔμελλον νὰ διαφιλονεικῆσουν εἰς τοὺς πολυαριθμοὺς στρατοὺς αὐτοῦ τὴν δίοδον, ἐγέλασεν· ἀλλὰ συγχρόνως ἐθαύμασε, μαθὼν ὅτι μετ' ἄκρας ἀταραξίας περιέμενον τὴν μάχην, κτενίζοντες τὰς μακρὰς αὐτῶν κόμας καὶ ἐξασκούμενοι εἰς τὰ ἀγαπητὰ γυμνάσιά των.

Τεσσάρων ἡμερῶν προθεσμίαν ἔδωκεν ὁ Ξέρξης πρὸς τὸν Λεωνίδα, ὅπως σκεφθῆ τὸν μέγαν κίνδυνον καὶ τὴν βεβαίαν καταστροφὴν καὶ ἐπομένως ἀναχωρήσῃ ἀφίνων τὴν εἴσοδον ἐλευθέραν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν Ἕλληνες ἔμενον σταθεροὶ εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν, ὁ Ξέρξης ἀπέστειλε πρέσβεις, ἵνα ζητήσῃ τὴν παράδοσιν τῶν ὄπλων. « Ἐλθὼν λαβέτω », ἀπήντησε τότε λακωνικῶς καὶ γενναίως ὁ ἀτρόμητος Λεωνίδας.

Ὅταν δέ τις τῶν πρέσβεων, ἵνα ἐκφοβίσῃ τοὺς Ἕλληνας, εἶπεν, ὅτι τόσον πολλὰ εἶναι τὰ ἐχθρικὰ στρατεύματα, ὥστε τὰ βέλη ῥιπτόμενα θ' ἀποκρύψουν τὸν ἥλιον, « Τόσον καλλίτερα », ἀπήντησαν οἱ Σπαρτιάται, « θέλομεν πολεμήσῃ ὑπὸ σιάν ».

Ὁ υπερήφανος βασιλεὺς μαθὼν ταῦτα ὠργίσθη, καὶ ἀμέσως διέταξε τοὺς στρατοὺς νὰ ὀρμήσουν καὶ συλλάβουν ζῶντας τοὺς ὀλίγους ἐκείνους ἀδθιάδεις Ἕλληνας, δεσμίους δὲ νὰ παρουσιάσουν αὐτοὺς ἐνώπιον αὐτοῦ. Ἄλλ' ἐπὶ δύο ὀλοκλήρους ἡμέρας ὄλαι αἱ ἀπειράριθμοι δυνάμεις τῆς Ἀσίας δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κλονίσουν τὴν καρτερίαν καὶ τὴν ἀνδρείαν τῶν ὀλίγων Ἑλλήνων. Ἀντικρούοντες γενναίως οἱ Ἕλληνες καὶ σωρηδὸν κατασφάζοντες τοὺς ἐφορμῶντας βαρβάρους, διετηρήθησαν εἰς τὴν θέσιν

αὐτῶν ἀκλόνητοι, ὡς οἱ βράχοι τῶν Θερμοπυλῶν, ὑπὸ τοὺς ὁποίους ἐμάχοντο.

Ἐπὶ τέλους δὲ ἤθελον θριαμβεύσει εἰς τὸ ἐπικατάρατος Ἐπιφάνης δὲν ὠδήγει δι' ἀγνώστου μονοπατίου τοῦ ὄρους Οἴτης εἴκοσι χιλιάδας Περσῶν πρὸς περικύκλωσιν τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Λεωνίδας ἰδὼν τὴν προδοσίαν καὶ ἐπομένως τὸν θάνατον βέβαιον, ἀπέστειλεν ἀμέσως εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν τοὺς ὑπὸ τὰς ὁδηγίας αὐτοῦ Ἑλληνας, ὅπως χρησιμεύσουν εἰς ἄλλην περίστασιν. Ἐκράτησε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς τριακοσίους Σπαρτιάτας, εἰπὼν ὅτι αὐτοὶ κατὰ τοὺς νόμους τῆς Σπάρτης δὲν δύνανται ν' ἀφίσσονται τὴν θέσιν αὐτῶν, ἀλλ' ὀφείλουσι νὰ ὑπερασπίσονται αὐτὴν μέχρι τελευταίας πνοῆς. Πλὴν δὲ τούτου χρησιμὸς ἦεν εἶχεν ἀναγγεῖλαι, ὅτι κατὰ τὸν πόλεμον ἐκείνον ἢ ἡ Σπάρτη ἔπρεπε νὰ χαθῆ ἢ εἰς τῶν βασιλέων αὐτῆς νὰ φονευθῆ. Ὅθεν ὁ βασιλεὺς Λεωνίδας προθύμως ἀπεφάσισε νὰ φονευθῆ εἰς τὰς Θερμοπύλας πρὸς σωτηρίαν τῆς πατρίδος του.

Ὅτε λοιπὸν ἐπῆλθε τὸ σκότος τῆς νυκτός, ὡς κεραυνὸς μετὰ τῶν τριακοσίων ἐπιπίπτει κατὰ τοῦ περσικοῦ στρατοῦ. Τρόμος καὶ φρίκη καταλαμβάνει τοὺς βαρβάρους, τὸ δὲ σκότος ἔτι μᾶλλον αὐξάνει τὴν ταραχὴν των. Δύο ἀδελφοὶ τοῦ Ξέρξου καὶ εἴκοσι χιλιάδες Ἀσιανῶν πίπτουν ὑπὸ τὰ σιβαρὰ ξίφη τῶν τριακοσίων ἡρώων ἀλλ' ἀπαυδῆσαντες νὰ σφάζουν, ἔπεσαν καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τέλους, ἀνταλλάξαντες τὴν πρόσκαιρον ζωὴν ἀντὶ δόξης ἀθανάτου, ἣς αἰώνως θὰ λαμπρύνῃ καὶ τὸν Λεωνίδα καὶ τοὺς τριακοσίους καὶ τὴν γεννήσασαν αὐτοὺς Σπάρτην. Ἐπὶ τοῦ μνημείου τῶν ἡρώων τούτων οἱ Σπαρτιάται, διὰ νὰ παραδώσουν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς τὴν πειθαρχίαν καὶ φιλοπατρίαν τῶν πεσόντων ἐχάραξαν δίστιχον, τοῦ ὁποίου ἰδοὺ ἡ ἔννοια.

*«Εἰπέ' ς τὴν φίλην Σπάρτην μας, ὧ ξένη διαβάτα,
ὅτι πιστοὶ ς τοὺς Νόμους τῆς κοιτώμεθα ἐνταῦθα».*

Ἄλλ' ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ τριακόσιοι βεβαίως δὲν ἤθελον ἀπαθαναισθῆ εἰς τὰς Θερμοπύλας, ἂν δὲν ἐφρόνιζον νὰ καταστήσουν τὰ σώματα αὐτῶν ὑγιᾶ καὶ εὖρωστα, ἂν δὲν συνέθιζον εἰς τὴν πειθαρχίαν, καὶ ἂν δὲν ἐμάνθανον ν' ἀγαποῦν μετὰ τὸν Θεὸν τὴν Πατρίδα.

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

Μόλις ὁ ἀγαθὸς γέρον ἐτελείωσε τὴν διήγησιν, καὶ ἀμέσως, δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς τῶν συμμαθητῶν μετὰ φωνῆς ἐνθουσιώδους εἶπε·—«Λοιπὸν καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ γυμναζώμεθα, διὰ νὰ γίνωμεν ἀνδρεῖοι καὶ μεγαλόψυχοι, ὡς οἱ ἐνδοξοὶ προπάτορες ἡμῶν».

Ἄλλὰ ὁ Ἀθανάσιος, ὅστις ἠγάπα τὴν ἀντιλογίαν, ψυχρὰ ἀπήντησε·—Καὶ εἰς τί θὰ χρησιμεύσῃ ἡ ἀνδρεία ἡμῶν; Ἡμεῖς ὄντες δοῦλοι, δὲν ἔχομεν πατρίδα ἐλευθέραν νὰ ὑπερασπίσωμεν.

Οἱ ψυχροὶ οὗτοι λόγοι παρήγαγον γενικὴν κατῆφειαν. Σκυθρωπὸς ἐγένετο καὶ ὁ Γεροστάθης, ἐπὶ πολλὴν δὲ ὥραν ἔμεινε σιωπηλὸς καὶ ἐν δάκρυον ἔβρεξε τὰς παρεῖας αὐτοῦ· στενάξας δὲ βαθέως, διέκοψεν ἐπὶ τέλος τὴν σιωπὴν διὰ τῶν ἀκολουθῶν λόγων.

«Ἡ ἀρχαία καὶ νεωτέρα Ἱστορία διδάσκει, παιδιὰ μου, ὅτι ἡ ἔλλειψις τῆς σωμαστικῆς καὶ ἡ μαλθακὴ διαίτα παραλύουν καὶ ἐκνευρίζουν καὶ τὰς σωματικὰς καὶ τὰς ψυχικὰς δυνάμεις τῶν πολιτῶν καὶ ὅτι ἀνανδρον καὶ ἐκνευρισμένον ἔθνος εἶνε ἀνεπίδεκτον γενναίων φρονημάτων, ἀνίκανον ἐπομένως ν' ἀποκτήσῃ καὶ νὰ διατηρήσῃ τὴν ἐλευθερίαν καὶ ὅτι τοιαῦτα δυστυχῆ ἔθνη ταχύτερον ἢ βραδύτερον ἐξευτελίζονται, παρακμάζουσιν καὶ καταστρέφονται.

Ἡμεῖς δὲ ἔχομεν πολὺ περισσοτέραν ἀνάγκην τῆς σωμαστικῆς ἢ οἱ κάτοικοι τῶν ψυχρῶν κλιμάτων. Εἰς τὸ μεσημβρινὸν κλίμα αἱ θερμαὶ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου ἐκνευρίζουσιν τὰς σωματικὰς δυνάμεις. Ὅθεν διὰ τῆς σωμαστικῆς πρέπει νὰ ἐνισχύωμεν καὶ ν' ἀναπληρῶμεν αὐτάς, τοσοῦτο μᾶλλον ὅσον καὶ ὀλιγάριθμοι δυστυχῶς κατηντήσαμεν.

Πλὴν δὲ τῶν γυμνασμάτων, τὰ ὁποῖα εἰς τὸ σχολεῖον ἔδειξεν ὁ Γεροστάθης, εἶπεν, ὅτι ὑπάρχουσιν καὶ ἄλλαι σωμαστικαί, ὡς ὁ περὶπατος, ὁ δρόμος, τὸ πῆδημα, ἡ πάλη, ὁ δίσκος, ἡ ἵππασία, τὸ κολύμβημα, ἡ κωπηλησία, ὁ χορός, ἡ ὀπλάσσια, τὸ κυνήγιον.

Ἄλλ' οἱ ἀρχαῖοι σοφοὶ ἔλεγον· «Μηδὲν ἄγαν» καὶ «πᾶν μέτρον ἄριστον». ὅθεν τὰ γυμνάσια πρέπει πάντοτε νὰ εἶνε μέτρια καὶ ἀνάλογα τῶν δυνάμεων ἡμῶν, διότι καθὼς ἡ ἔλλειψις πάσης σωμαστικῆς βλάπτει, τοιοῦτρόπως καὶ ἡ ὑπερβολικὴ κούρασις ἐξασθενίζει καὶ ἐξαντλεῖ τὰς δυνάμεις.

Μὴ λησμονεῖτε δὲ ποτέ, ὅτι τὸ σῶμα εἶνε τὸ ὄργανον τῆς ψυχῆς.

*Βιβλίου ἐβδόμη 1925.

ἐπομένως χάριν τοῦ σώματος μὴ παραμελήσητε τὴν ψυχὴν.

Μόνον οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος καὶ ἔλως ἀνωφελεῖς εἰς τὴν πατριδα ἀθληταὶ ἀφοσιούνται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν σωμασκήαν, παραμελοῦντες τὸν φωτισμὸν τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας τὴν διάπλασιν.—

Τοιαῦτα εἶπεν ὁ ἀγαθὸς γέρων· συχνάκις δὲ ὠδήγει ἡμᾶς εἰς τὰς ἐκτὸς τῆς κώμοπόλεως πεδιάδας, ὅπου ἐγύμναζεν ἡμᾶς καὶ εἰς τὸν δρόμον καὶ εἰς τὸν δίσκον καὶ εἰς τὸ πῆδημα. Ἐνθυμοῦμαι δὲ πόσον προσεκτικὸς ἦτο, μήπως κουρασμένοι καὶ ἰδρωμένοι πίνωμεν ψυχρὸν ὕδωρ, ἐβεβαίωσε δέ, ὅτι ἐγνώρισε πολλὰ παιδιά, τὰ ὅποια ἐκ τούτου ἠσθένησαν, ἐβασανίσθησαν καὶ ἐπὶ τέλους ἀπέθανον μὴ δυνηθέντα νὰ γίνουν χρήσιμα μήτε εἰς τοὺς γονεῖς μήτε εἰς τὴν πατρίδα των.

Πρὶν δὲ διαλυθῶμεν κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην, προσεκάλεσε νὰ ὑπάγωμεν τὸ προσεχὲς Σάββατον εἰς τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ ἴδωμεν, πῶς αὐτὸς ἐξακολουθεῖ πάντοτε γυμνάζων τὰς σωματικὰς δυνάμεις αὐτοῦ, ἀπεχαίρεισε δὲ ἡμᾶς διὰ τοῦ ἀκολούθου διστίχου.

*«Τακτικὰ ἀσκῶν τὸ σῶμα γίνεσαι καὶ ὑγιής
καὶ γενναῖος τῆς πατρίδος ἥρωσ καὶ ὑπερασπιστής.»*

Θρησκεία.

Τὸ νὰ ἔχη τις ἀείποτε ἀνὰ στόμα τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἶνε μάταιον· οὐσιώδες εἶνε τὸ νὰ πράττῃ ὅσα διατάσσει ὁ Θεός. Ὁφελιμώτατον εἶνε τὸ νὰ φοβῆται τις τὸν Θεόν, γλυκύτατον τὸ νὰ προσέχη εἰς τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἐνδοξότατον νὰ ἀκολουθῇ αὐτάς. Ἀκολουθεῖτε τὸν Θεόν, φοβεῖσθε αὐτόν, φυλάττετε τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἀκούετε τὴν φωνὴν αὐτοῦ, δουλεύετε εἰς αὐτόν, προστίθεσθε εἰς αὐτόν. Ἡ θρησκεία δὲν κεῖται εἰς τοὺς λόγους τοὺς σεμινοῦς, ἀλλ' εἰς τὰ ἔργα τὰ ἀγαθὰ· θρησκεία καθαρὰ εἶνε νὰ ἐπισκεπτώμεθα ὄρφανους καὶ χήρας εἰς τὴν θλίψιν αὐτῶν καὶ νὰ βοηθῶμεν αὐτούς, Ὁ ἔχων πίστιν, ἔργα δὲ μὴ ἔχων, εἶνε ἄθρησκος. Τιμᾶται ὁ Θεός, ὅταν ὁμοιωθῇ πρὸς αὐτὸν ἡ διάνοια ἡμῶν· τοῦτο δὲ μόνον διὰ τῆς ἀρετῆς γίνεται. Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶνε οἱ ἄνθρωποι νὰ πράτ-

*Ἐκδοσις ἑβδόμη 1925.

τουν τὰ καλά. Δὲν τιμᾶται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἢ γλῶσσα, ἀλλὰ τὰ ἔργα. Ὁ σοφίαν ἀσκῶν ἀσκεῖ ἐμπράκτως τὴν εὐσεβείαν πρὸς τὸν Θεόν. Αὕτη κείται εἰς τὸ νὰ τιμῶμεν τὸν Θεόν, νὰ μὴ ἀδικῶμεν τοὺς ἄλλους. Οὐδεὶς ἀδικὸς εἶνε εὐσεβής. Καρπὸς τῆς εὐσεβείας εἶνε ἡ φιλάνθρωπία. Ὅπως συγκρατηθῆ καὶ εὐδοκίμησῃ ἔθνος τι, πρῶ-
πιστα πάντων οἱ πολῖται αὐτοῦ πρέπει νὰ ἔχουν τὴν πεποιθήσιν ὅτι ὑπάρχει Θεός, δημιουργὸς πάντων τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ τῇ γῆ, διοικῶν καὶ διακοσμῶν τὰ σύμπαντα· ἔπειτα πρέπει νὰ σέ-
βωνται αὐτὸν ὡς τὸν αἴτιον πάντων τῶν ἐν τῷ βίῳ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ νὰ ἔχουν τὴν ψυχὴν καθαρὰν πάσης κακίας, πεποι-
θότες ὅτι ὁ Θεὸς δὲν χαίρει διὰ τὰς θυσίας τῶν πονηρῶν καὶ τὰς
δαπάνας, ἀλλὰ διὰ τὰς πράξεις τὰς ἀγαθὰς καὶ δικαίας. Θυσία
εὐπρόσδεκτος εἰς τὸν Θεὸν εἶνε ἡ ἀγαθὴ διάθεσις τῆς ψυχῆς, τὸ
δὲ ζῆν κατὰ Θεὸν εἶνε τὸ σωφρόνως καὶ δικαίως πάντα πράττειν.
Ὁ Θεὸς δὲν ἀποβλέπει εἰς τὰ δῶρα καὶ τὰς θυσίας· ἀτενὲς τὸ
βλέμμα αὐτοῦ ἔχει εἰς τὴν ὁσιότητα καὶ τὴν δικαιοσύνην τῆς
ψυχῆς. Τελειότητα θέλει ὁ Θεὸς καὶ τὸν βίον ὅσιον καὶ ἄμεμπτον
καὶ ψυχὴν τελείαν, δηλ. ψυχὴν εὐσεβῆ καὶ ἐνάρετον. Ὁ βίος ὁ
σύμφωνος πρὸς τὰ θεῖα προστάγματα καὶ ἡ τήρησις πασῶν τῶν
ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ τοῦτο εἶνε τὸ ἄρεστον εἰς τὸν Θεόν, τοῦτο εἶνε
τὸ τέλος τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. Ὁ ἀνθρώπος εἶνε ἀπόσπασμά τι
τοῦ Θεοῦ· μέρος τι ἔχει ἐν αὐτῷ. Ὅταν δὲ εἶνε ἀκάθαρτα τὰ δια-
νοήματα καὶ ρυπαραὶ αἱ πράξεις αὐτοῦ, μολύνει τὸν ἐν ἑαυτῷ Θε-
όν· τὸ ὅποιον εἶνε ἀσεβέστερον ἢ τὸ νὰ μολύνῃ τοὺς χειροποιή-
τους ναοὺς αὐτοῦ. Ὁ βίος τῶν ἀρχομένων διαμορφοῦται κατὰ τὰς
ἕξεις καὶ τὰ κελεύσματα τῶν ἐκάστοτε ἀρχόντων, συμφώνως δὲ
πρὸς ταῦτα καὶ ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων πρέπει νὰ συμμορφῶται
κατὰ τὰς ἕξεις καὶ τὰ κελεύσματα τοῦ Θεοῦ, διότι τοῦτον οἱ ἄν-
θρωποι ἔχουν ἀρχοντα. Τὰ ἄνω ζητεῖτε, τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ
τὰ ἐπὶ γῆς. Μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ γίνεσθε. Ὁ Θεὸς εἶνε πλήρης ἀγά-
πης, ἀγαθὸς καὶ δίκαιος· καὶ ὁ βίος λοιπὸν ἡμῶν ἄς εἶνε πλή-
ρης ἀγάπης, ἀγαθότητος καὶ δικαιοσύνης. Ὁ ἔχων ὑπ' ὄψιν τὴν
ὑψηλὴν αὐτοῦ καταγωγὴν, ὁ ἀναλογιζόμενος ὅτι ἔχει γίνεαι ἀπὸ
τοῦ Θεοῦ, ὅτι ὁ Θεὸς εἶνε πατὴρ αὐτοῦ, οὐδέποτε εἶνε δυνατόν
νὰ σκεφθῆ νὰ πράξῃ ἀγενὲς τι ἢ ταπεινόν· καταστέλλει πᾶσαν
Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

ἐπιθυμίαν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καθιστᾷ ἐν ἑαυτῷ δεσπότην καὶ κυρίαρχον τὴν φρόνησιν, ἐνισχύει τὸ ἐν ἑαυτῷ θεῖον, καταστέλλει τὸ ἐν ἑαυτῷ ζῳῶδες καὶ διάγει τὸν βίον ἐν ὁσιότητι καὶ ἀληθείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ. Οἱ ἐπιτηδεύοντες δὲ δικαιοσύνην καὶ φρόνησιν διὰ παντὸς τοῦ βίου αὐτῶν γίνονται φίλοι τοῦ Θεοῦ. Τὸ τέλος τοῦ ἀνθρώπου εἶνε τὸ νὰ γίνῃ κατὰ τὸ δυνατόν ὁμοιος πρὸς τὸν Θεόν. Ὅμοιος δὲ πρὸς τὸν Θεὸν γίνεται ὁ ἄνθρωπος, ὅταν εἶνε ἐνάρετος, ὅσιος, φρόνημος καὶ δίκαιος. Τότε ὁ ἄνθρωπος εἶνε ὄντως κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ, ὅταν μιμῆται τὸν Θεὸν κατὰ τὸ δυνατόν, μηδὲν παραλείπων ἕξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα εἶνε εἰς τὴν ἐνδεχομένην ταύτην ὁμοίωσιν ἀναγκαῖα, ὅταν δηλ. ἐγκρατεύηται, ὅταν ἔχη ὑπομονήν, ζῆ δικαίως, κρατῆ τῶν παθῶν αὐτοῦ, εὐεργετῆ καὶ διὰ λόγου καὶ δι' ἔργου τὸν πλησίον καὶ τηρῆ ἀπαραβάτως τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο δὲ καὶ μόνον εἶνε ἡ θρησκεία, τὸ θεῖον καὶ ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος εἶνε ὁ ἀληθῶς θρησκός.

Ἰοκνηροία

Ἡ Ἁγία Γραφή ἰδοῦ τί συμβουλεύει τὸν ἰοκνηρὸν νὰ πράξῃ ἐκεῖνον δηλ. ὁ ὁποῖος δὲν ἀγαπᾷ νὰ ἐργάζεται, ἀλλὰ μένει ἄεργος « Ἴθι πρὸς τὸν μύρμηκα, ὦ ἰοκνηρὲ, καὶ ζήλωσον ἰδὼν τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ καὶ γενοῦ ἐκείνου σφώτερος. Ἐκεῖνος γὰρ γεωργίου μὴ ὑπάρχοντος, μηδὲ τὸν ἀναγκάζοντα ἔχων, μηδὲ ὑπὸ δεσπότην ὄν, ἐτοιμάζεται θέρος τὴν τροφήν, πολλὰ δὲ ἐν τῷ ἀμητῷ ποιεῖται τὴν παράθεσιν. Πορεύθητι πρὸς τὴν μέλισσαν καὶ μάθε, ὅτι ἐργάτις ἐστὶ, τὴν τε ἐργασίαν σεμνὴν ποιεῖται ». Συμβουλεύει ἡ Ἁγία Γραφή τὸν ἰοκνηρὸν, νὰ ἴδῃ τὸν μύρμηκα καὶ νὰ μιμηθῆ τὴν φιλεργίαν αὐτοῦ. Ὁ μύρμηξ, ἂν καὶ δὲν ἀναγκάζει κανεὶς αὐτὸν νὰ ἐργάζεται, ἐργάζεται ὁμως τὸ θέρος συλλέγων τὴν τροφήν του. Ὁ μύρμηξ τόσοσιν φίλεργος εἶνε, ὥστε μόνος κατασκευάζει τὴν κατοικίαν αὐτοῦ, τὴν μυρμηκίαν, μετὰ πολλῆς τέχνης καὶ ἐπιτηδειότητος.

Ὁ μύρμηξ μικρότατον ἔντομον ὄν, ἔρπει πρὸς τὰ ἔμπροσθεν ταχέως κρατῶν εἰς τὸ στόμα κόκκον σίτου ἢ κριθῆς καὶ μεταφέρων αὐτὸν εἰς τὴν ἀποθήκην τῆς μυρμηκίᾳς, Ἄφου δὲ ἀποθήσῃ

Ἐκδόσις ἐβδόμη 1925.

αὐτόν, δὲν ἡσυχάζει, ἀλλὰ πάλιν μεταβαίνει, διὰ τὰ εὖρη ἄλλην τροφήν. Ὅταν λοιπὸν ὁ ὀκνηρὸς παρατηρῇ τὸν μύρμηκα τὸν ἐργατικὸν θὰ αἰσχυνηθῇ, διότι αὐτὸς δὲν ἐργάζεται, καὶ θὰ φιλοτιμηθῇ νὰ μιμηθῇ αὐτὸν κατὰ τὴν ἐργασίαν. Καὶ τὴν ἐργατικὴν μέλισσαν ἂν παρατηρήσῃ ὁ ὀκνηρὸς, θὰ φιλοτιμηθῇ νὰ μιμηθῇ αὐτὴν κατὰ τὴν φιλεργίαν. Εἶνε αἰσχυρὸν μικρότατα μὲν ζῆτομα νὰ εἶνε τόσον ἐργατικὰ καὶ φιλόπονα, ὁ ἄνθρωπος δέ, ὅστις ἔχει λογικόν, νὰ μένῃ ἀργός. Ὁ ἀργὸς καὶ ὀκνηρὸς οὔτε εἰς ἑαυτόν, οὔτε εἰς τοὺς ἄλλους εἶνε ὠφέλιμος· δὲν δύναται οὐδὲν ἀγαθὸν νὰ ἀποκτήσῃ, οὔτε υγείαν, οὔτε πλοῦτον οὔτε δόξαν. Τὸν ὀκνηρὸν πάντες ἀποστρέφονται, μισοῦν, διότι ἡ ἀργία εἶνε μήτηρ πάσης κακίας. Ὁ φίλεργος ὅμως καὶ ἐπιμελής καὶ εἰς ἑαυτόν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους εἶνε ὠφέλιμος· αὐτὸς δύναται ν' ἀποκτήσῃ υγείαν, πλοῦτον, δόξαν καὶ ν' ἀγαπᾶται καὶ νὰ τιμᾶται ὑπὸ πάντων. Ἄν θελήσωμεν νὰ ἐξετάσωμεν, τίς διάγει τὸν βίον εὐχαριστότερον, ὁ πονῶν καὶ ἐργαζόμενος, ἢ ὁ ἀμελῶν καὶ τρυφῶν, θὰ εὕρωμεν μᾶλλον, ὅτι εὐχάριστον βίον διάγει ὁ πονῶν καὶ ὁ ἐργαζόμενος. Τοῦ ἀμελοῦς καὶ τρυφῶντος τὸ σῶμα εἶνε ἔκλυτον καὶ πλαδαρὸν καὶ αἰ αἰσθήσεις οὔτε υγιεῖς, οὔτε εὐκρινεῖς, ἀλλὰ χαῖνοι καὶ μαλακαί. Καὶ ὁ γυμναζόμενος ἵππος εἶνε χρήσιμος καὶ ἡ πλέουσα ναῦς καὶ τὸ τρέχον ὕδωρ καὶ ὁ σίδηρος ὁ ἐργαζόμενος ἀπολάμπει καὶ προσομοιάζει πρὸς ἄργυρον.

Οὐδὲν ἀγαθὸν δύναται τις νὰ ἀποκτήσῃ ἄνευ κόπου καὶ ἐπιμελείας. Ἄν θέλωμεν νὰ ἀγαπώμεθα ὑπὸ τῶν φίλων, πρέπει νὰ κοπιᾶζωμεν ὑπὲρ αὐτῶν· ἂν θέλωμεν νὰ ἀγαπώμεθα ὑπὸ τῆς πόλεως, πρέπει νὰ ὠφελῶμεν διὰ τῆς ἐπιμελείας ἡμῶν αὐτήν. Ἄν θέλωμεν ἡ γῆ νὰ παράγῃ ὑπὲρ ἡμῶν καρποὺς ἀφθόνους, πρέπει νὰ καλλιεργῶμεν αὐτήν. Ἄν θέλωμεν ἀπὸ τῶν βοσκημάτων νὰ ἀποκτήσωμεν πλοῦτον, πρέπει νὰ φροντίζωμεν ὑπὲρ αὐτῶν. Ἄν θέλωμεν νὰ ἐλευθερώσωμεν φίλους καὶ νὰ υμωρήσωμεν τοὺς ἐχθροὺς τῆς πατρίδος, πρέπει νὰ καταγινώμεθα εἰς πολεμικὰς τέχνας. Ἄν θέλωμεν κατὰ τὸ σῶμα νὰ εἴμεθα υγιεῖς πρέπει νὰ ἀσκώμεθα.

Πάντες τὸν ἀργὸν καὶ ἀμελῆ κατηγοροῦν καὶ οἰκεῖοι καὶ φίλοι καὶ συγγενεῖς καὶ κρίνουν αὐτὸν βάρος τῆς γῆς· διότι

*Σχόσις ἐβδόμη 1925.

τοιούτος ἐγεννήθη, ὄχι μόνον εἰς βλάβην τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ ἑαυτοῦ. Οὐδὲν εἶνε ἀναιδέστερον ἀνθρώπου, ὅστις οὐδὲν πράττει ἀλλὰ κἀθηται ἀργός. Ἡ ἀργία τὰ πάντα βλάπτει καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματος. Καὶ ὀφθαλμός, ἂν μὴ ἐργάζεται καὶ στόμα καὶ γαστήρ καὶ πᾶν ἄλλο μέλος ἐμπίπτει εἰς τὴν ἐσχάτην νόσον.

— Ἄργος μὴ ἐσθιέτω.

— Ὁ πτωχὸς ἂν δὲν δουλειῇ,
θὰ πεινᾷ, θὰ διακονεῖ.

— Ποιὸς τὰ χέρια του κορνάει,
κυβερνιέται, δὲν πεινάει.

Ἡ φιλαδέλφεια τῆς Ἀντιγόνης.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Οἰδίποδος τοῦ βασιλέως τῶν Ἐθῶν, οἱ υἱοὶ αὐτοῦ Ἐτεοκλῆς καὶ Πολυνείκης ἀπεφάσισαν, ἵνα ἑκάτερος βασιλεῦῃ ἐπὶ ἓν ἔτος. Καὶ πρῶτος ἐβασίλευσεν ὁ Ἐτεοκλῆς· ἐπειδὴ ὅμως οὗτος μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἑνιαυτοῦ δὲν παρέδιδεν εἰς τὸν ἀδελφόν του τὸ σκῆπτρον, ὁ Πολυνείκης ἐλθὼν εἰς Ἄργος καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ Ἀδράστου εἰς γάμον λαβὼν, μετὰ ἕξ ἄλλων στρατηγῶν ἐκστρατεύει κατὰ τῆς ἰδίας πατρίδος Αἰματηρᾶς μάχης γενομένης, οἱ δύο ἀδελφοὶ φονεύουν ἀλλήλους. Ὁ Κρέων ὁ γυναικάδελφος τοῦ Οἰδίποδος ἀνακηρυχθεὶς βασιλεὺς ἀπεφάσισεν, ἵνα τὸ μὲν πτώμα τοῦ Ἐτεοκλέους ἐνταφιάσουν μεγαλοπρεπῶς, διότι ἐπολέμησε ὑπὲρ τῆς πατρίδος, τὸ δὲ τοῦ Πολυνείκουσ μείνη ἄταφον καὶ ἐκτεθῆ βορὰ τῶν κυνῶν, διότι ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς πατρίδος.

Ὁ Κρέων κηρύσσει θάνατον κατ' ἐκείνου, ὅστις θὰ τολμήσῃ νὰ θάψῃ τὸ πτώμα τοῦ Πολυνείκουσ. Ἡ εὐγενὴς ὅμως Ἀντιγόνη φιλάδελφον ἦθος ἔχουσα περιφρονεῖ τὸ κήρυγμα τοῦ βασιλέως Κρέοντος καὶ ἀποφασίζει τὰ θάψῃ τὸν ἀγαπητὸν αὐτῆς ἀδελφόν. Πρὸ τούτου ἀνακοινεῖ τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς εἰς τὴν ἀδελφὴν Ἰσμήνην καὶ παρακαλεῖ νὰ συμμετάσχῃ καὶ αὐτὴ τῆς ταφῆς, ἀλλ' ἡ Ἰσμήνη, δειλὴ οὖσα καὶ γυναικείως σκεπτομένη, ἀποτρέπει τὴν ἀδελφὴν λέγουσα· «ἀδελφή Ἀντιγόνη, γυναῖκες εἴμεθα καὶ μὴ νομιζόμεθα ἐγκαταλειφθεῖσαι, ἀφ' οὗ ἀπέθανον οἱ γονεῖς καὶ οἱ ἀδελφοί, Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

δὲν εἶνε φρόνιμον νὰ ἀντιστάμεθα εἰς τοὺς νόμους τοῦ βασιλέως». Ἡ Ἀντιγόνη ὁμως οὕσα γεναιότερα καὶ εὐγενέστερα φρονήματα ἔχουσα λέγει, «Καὶ ἄνευ σοῦ θὰ θάψω τὸν ἀδελφόν, διότι προτιμῶ μετὰ τοῦ ἀγαπητοῦ μου ἀδελφοῦ νὰ εἶμαι εἰς τὸν ἄδην ἢ νὰ παραβῶ τὰ πρὸς αὐτὸν καθήκοντα». Διαλαθοῦσα δὲ τοὺς φύλακας θάπτει αὐτόν. Ὁ Κρέων μαθὼν τοῦτο μαίνεται καὶ ζητεῖ νὰ μάθῃ τίς ἔθαψε τὸν Πολυνείκην παρὰ τὴν διαταγὴν αὐτοῦ. Ἡ Ἀντιγόνη μεγαλοψύχως ἀποκρίνεται. «Ἐγνώριζον τοῦτο, ἀλλὰ προετίμησα νὰ ἀκολουθήσω τὸ φυσικὸν δίκαιον ἢ τὸ θετὸν, διότι τὸ φυσικὸν δίκαιον ὤρισαν αὐτοὶ οἱ θεοί, οὐδεὶς δὲ ἀνθρώπινος νόμος ἰσχύει νὰ καταρρίψῃ τὸ κῦρος αὐτοῦ.

Ἐγνώριζον δὲ ὅτι ἀπειθοῦσα ἐμελλον νὰ ἀποθάνω· ἀλλὰ κέρδος θεωρῶ, διότι ἀπεθνήσκω πρὸ τοῦ ὀρισμένου χρόνου, ἐκτελέσασα τὸ καθήκον πρὸς τὸν ἀδελφόν καὶ μὴ ἀνεχθεῖσα νὰ μένη οὗτος ἄταφος». Ὁ Κρέων μηδὲν ἄλλως ἀναγνωρίζων τὸ φυσικὸν τοῦτο δίκαιον καὶ τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα τῆς Ἀντιγόνης, διατάσσει τοὺς φύλακας ν' ἀπαγάγουν αὐτὴν εἰς τὸν τάφον· οὕτως ἡ Ἀντιγόνη ὑποστηρίζουσα τὸ θεῖον καὶ τοὺς ἀγράφους νόμους καταδικάζεται ὑπὸ τοῦ τυράννου εἰς θάνατον, ἔχουσα τὴν ὑπερήφανον συνείδησιν, ὅτι ἐξεπλήρωσε τὸ ἑαυτῆς καθήκον πρὸς τὸν ἀγαπητὸν ἀδελφόν τῆς Πολυνείκης.

Ἡρωϊκοὶ χρόνοι.

Κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους τὸ πατρικὸν κράτος ἦτο σεβαστόν, ὃ ἠλικιωθεὶς υἱὸς ἀπεδείκνυε πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τὴν εὐγνωμοσύνην διὰ φιλοστόργου ἀφοσιώσεως, ἰδίως δὲ διὰ τῶν λεγομένων θρέπτων δηλ. διὰ τῆς διατροφῆς τῶν γηρασάντων γονέων· καὶ αἱ Ἐρινύες, τῶν ὁποίων τὴν τιμωρὸν χεῖρα ἐκάνει ἡ ἄρα τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρός, ἐνέπνεον μέγαν φόβον.

Ἡ νύμφη ἔφερε πρὸς τὸν γαμβρὸν προῖκα· πρὸ πάντων ὅμως ὁ γαμβρὸς ἔδιδε πρὸς τὸν πατέρα τῆς νύμφης δῶρά τὰ καλούμενα ἔδνα, καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο ἦτο τόσον σύνθηδες, ὥστε ἐνομιζέτο κολακευτικώτατον διὰ τὸν νέον νὰ λάβῃ τὴν νύμφην ἄεδνον, δηλ. χωρὶς νὰ δώσῃ δῶρα εἰς τὸν πατέρα αὐτῆς. Ὁ δὲ πλοῦτος, τὸ ἀξίωμα καὶ ἡ ἐπιφανὴς καταγωγὴ δὲν ἦσαν τὰ μόνα προτερήματα,

¹Ἐκδόσις ἐβδόμη 1925.

αἶνα παρὰ τοῦ νέου ἀνδρὸς ἀπητοῦντο, διὰ τὰ ἀξιωθῆ τῆς εὐνοίας τῶν γονέων, τῶν ὁποίων ἐξήτει τὴν κόρην. Οὗτος ὄφειλε πολλάκις τὰ δώση καὶ δείγματα τῆς ὤμης, τῆς ἀνδρείας ἢ τῆς δεξιότητος αὐτοῦ. Ὁ πατὴρ τοῦ Νέστορος Νηλεὺς εἶχεν ἀποφασίσει τὰ δώση τὴν περιφήμον διὰ τὸ κάλλος κόρην αὐτοῦ Πηρῶ εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἤθελεν ἀπαγάγει τὰς ἐπιμελῶς φυλαττομένας βοῦς τοῦ Ἰφίκλου, τοῦ πατρὸς τοῦ Πρωτεσιλάου.

Οἱ γνήσιοι ἀδελφοὶ διένεμον τὴν πατρικὴν περιουσίαν ἕξ ἴσων διὰ κλήρου, οἱ δὲ νόθοι ἐλάμβανον μὲν μικρότερον κλῆρον, ἐπιμῶντο δὲ ἕξ ἴσων μὲ τοὺς γνησίους. Οὐχὶ μόνον μεταξὺ ἀδελφῶν ἀλλὰ καὶ μεταξὺ συγγενῶν ἀπωτάτων, καὶ μεταξὺ ἀνθρώπων τῆς αὐτῆς φυλῆς ὑπῆρχον δεσμοὶ φιλίας διαρκεῖς, χαριέστατοι, εὐγενέστατοι.

Τοιαῦται ὑπῆρξαν αἱ φιλίαι τοῦ Ἡρακλέους καὶ τοῦ Ἰοάλοιο, τοῦ Θεσέως καὶ τοῦ Περίθου, τοῦ Ὀρέστου καὶ τοῦ Πυλάδου. Ἡ Ἰλιάς αὐτῆ ἔμνησε τὴν φιλίαν τοῦ Ἀχιλλέως πρὸς τὸν Πάτροκλον, τοῦ Ἰδομενέως πρὸς τὸν Μηριόνην, τοῦ Διομήδους πρὸς τὸν Σθένελον. Ὁ ἀγέρωχος Ἀχιλλεὺς ἀρπάσας δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν κόριν αἰγαλόεσσαν δὲν ἐπέχυσεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ δὲν ἤσχυνε τὸ χαρίεν αὐτοῦ πρόσωπον, καὶ δὲν ἐξηπλώθη μέγας μεγαλωστί κατὰ γῆς, καὶ δὲν ἔυιλλε τὴν κόμην αὐτοῦ, ὅτε ἔμαθε τὸν θάνατον τοῦ ἀγαπητοῦ του Πατρόκλου ;

Μήπως ὁ δεινὸς ἐκεῖνος τοῦ Ἀγαμέμνονος ἀντίπαλος δὲν ἔκλαυσε, δὲν ἐθρήνησε, δὲν ἐκήρυξεν, ὅτι οὐδεμίαν ἔχει εὐφροσύνην ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἀφ' οἴτου ἀπώλεσε τὸν ἑταῖρον, τὸν ὁποῖον ἔτιμα ἴσον πρὸς τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν ; Μήπως ἢ ὅλη τῆς Ἰλιάδος ὑπόθεσις δὲν στηρίζεται κυρίως εἰς τὴν φιλίαν ἐκείνην τοῦ Ἀχιλλέως πρὸς τὸν Πάτροκλον ;

Ἄλλος γοητευτικώκατος χαρακτὴρ τῆς ἡρωϊκῆς κοινωνίας εἶνε ἡ εὐγενὴς προθυμία, μετὰ τῆς ὁποίας ἐγένετο δεκτὸς πᾶς ἀνθρώπος ζητῶν φιλοξενίαν καὶ ἡ μακρὰ διάρκειά τοῦ ἠθικοῦ δεσμοῦ, τοῦ συναπτομένου μεταξὺ δύο ἀνθρώπων, οἵτινες ἐκοινώνησαν τῆς αὐτῆς τροφῆς καὶ ἀντιήλλαξαν ἀμοιβαῖα δῶρα δεσμοῦ μεταβαίνοντες πολλάκις ἀπὸ τοῦ πατρὸς εἰς τὸν υἱόν. Ναὶ μὲν ὁ ἀριστος ὁ δεχθεὶς ξένον καὶ προσενεγκῶν πρὸς αὐτὸν δῶρα δὲν ἀπεξημῶτο ὑπὸ

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1935.

τοῦ δήμου διὰ τὴν ἀξίαν τῶν δώρων τούτων, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐλάτ-
 τώνει παντάπασι τὴν χάριν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἡ φιλοξενία κατὰ τοὺς
 χρόνους ἐκείνους. Ὁ ἄριστος τῆς Ὀμηρικῆς ἐποχῆς χαιρετίζει
 πρῶτος τὸν ξένον, ὅστις ἐπεκαλεῖτο τὴν προστασίαν τῆς οἰκίας
 αὐτοῦ, παρατίθεισιν εἰς αὐτὸν οἰτία, καὶ ἔπειτα ἐρωτᾷ αὐτὸν περὶ
 τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ὁδοιπορίας. Ἄν καὶ ὁ ἴδιος δὲν
 προσκαλεῖ εἰς τὴν οἰκίαν εὐχαρίστως ξένους, δὲν δύναται ὁμως
 καὶ νὰ ἀποβάλῃ αὐτούς, ἐὰν ἀφ' ἑαυτῶν προσέλθωσι καὶ ζητή-
 σωσι νὰ διαμείνωσιν εἰς αὐτήν. Εἰς τὴν Ὀδύσσειαν ὁ Ἄλκιονος
 λέγει πρὸς τὸν Ὀδυσσεά, ὅτι ὁ ξένος καὶ ὁ ἰκέτης ἐπέχει τόπον
 ἀδελφοῦ ὡς πρὸς πάντα ἄνθρωπον, ὅστις ἔχει ὀλίγην εὐαισθη-
 σίαν καρδίας.

Εἰς τὴν ἐνίσχισιν τοῦ αἰσθήματος τούτου συνετέλεσεν ἴσως
 καὶ τοῦτο, ὅτι κατὰ τὴν δόξαν τῶν τότε ἀνθρώπων οἱ θεοὶ αὐτοὶ
 κατήρχοντο ἐνίοτε εἰς τὴν γῆν ἐν σχήματι ξένων. Βέβαιον δ'
 εἶνε, ὅτι ὁ δεσμὸς τῆς φιλοξενίας τοσοῦτον εἶχεν ἀναπτυχθῆ, ὥστε
 βλέπομεν ἀνθρώπους ἔχοντας ἔργον ἴδιον νό φιλοξενῶσιν, ὁποῖος
 ἦτο λ.χ. ὁ Ἰγενναῖος Ἄξυλος, ὅστις ἐπίτηδες ἔκτισε τὴν οἰκίαν του
 πλησίον τῆς ὁδοῦ, ἵνα δέχηται καὶ περιποιητᾷ τοὺς ξένους. Καὶ
 ὅποσον ἀδιάρρηκτο ἦσαν οἱ δεσμοὶ τῆς φιλοξενίας, ἐξάγεται ἐκ
 τῆς Ἰλιάδος, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀκμάζοντος τοῦ πολέμου Γλαῦκος
 ὁ τῶν Λυκίων ἡγεμὸν, σύμμαχος δὲ τοῦ Πηριάμον, καὶ ὁ τῶν
 Ἀργείων Διομήδης, ὡς ἔμαθον, ὅτι οἱ πάπποι των διετέλεσαν ἠνω-
 μένοι διὰ τοῦ ἱεροῦ τῆς φιλοξενίας δεσμοῦ, ἀντὶ νὰ πολεμήσωσι
 κατ' ἀλλήλων, προτείνουσι τὴν δεξιὰν καὶ ἀνταλλάσσουν ὄπλα.

Ἔτι δὲ σεβαστότερος τοῦ ξένου ἦτο ὁ ἰκέτης.

Εὐθύς δηλ. ὡς ἄνθρωπός τις καταδιωκόμενος ὅπως δῆποτε
 ἤθελε παρουσιασθῆ φέρων ἰκετηρίαν ἐλαίαν ἢ ράβδον καὶ παρα-
 καθίσας εἰς τὸν βωμὸν ἢ τὴν ἐστίαν τῆς οἰκίας ἤθελε ζητήσῃ τὴν
 προστασίαν τοῦ κυρίου τῆς οἰκίας, οὗτος δὲν ἠδύνοτο νὰ ἀπορρί-
 ψῃ τὴν αἴτησιν, διότι ἄλλως ἐτιμωρεῖτο δεινῶς ὑπὸ τῶν Ἑριν-
 νύων. Ἐχθρὸς νικηθεὶς ἠδύνατο νὰ προσπέσῃ εἰς τοὺς πόδας τοῦ
 νικητοῦ καὶ νὰ ζητήσῃ τὸν ἔλεον αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν ἐλάμβανε τὸν
 χαρακτήρα καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ ἰδίου λεγομένου ἰκέτου· ὁ νικη-
 τὴς ἦτο κύριος νὰ φονεύσῃ ἢ νὰ φεισθῆ αὐτοῦ καὶ νὰ δεχθῆ λύτρα.

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

Ἄνατροφή Σπαρτιατῶν καὶ Σπαρτιατίδων

Ὁ σοφὸς νομοθέτης τῶν Σπαρτιατῶν πολλοὺς καὶ σοφοὺς νόμους ἐνομοθέτησε, μεταξὺ δὲ τούτων σοφώτατος νομίζεται ὁ νόμος περὶ ἀνατροφῆς Σπαρτιατῶν καὶ Σπαρτιατίδων. Ἡ ἀνατροφή τούτων ἀπέβλεπεν εἰς ἓνα καὶ μόνον σκοπόν, εἰς τὸ νὰ καταστῶσι στρατιῶται διαρκῶς ἀσκούμενοι, ἀδιαλείπτως γρηγοροῦντες καὶ τυφλῶς πειθαρχοῦντες εἰς τοὺς νόμους τῆς πολιτείας. Οἱ νέοι οὕτω πως ἀνετρέφοντο, ὥστε ἐπὶ τούτῳ ἐγεννῶντο, ἐπὶ τούτῳ ἀνετρέφοντο καὶ ἐπὶ τούτῳ ἕζων οὐδεμίαν ἄλλην ἔχοντες φροντίδα καὶ ἡδονὴν ἢ νὰ προπολεμῶσιν ὑπὲρ πατρίδος καὶ γὰ ἀποθνήσκωσιν ὑπὲρ αὐτῆς. Ἡ ἀνατροφή τῶν Σπαρτιατῶν ἤρχιζεν ἀμέσως ἀπὸ τῆς γεννήσεως· ὁ πατὴρ δὲν ἦτο κύριος νὰ ἀνατρέφῃ αὐτὸς τὸ γεννηθὲν τέκνον, ἀλλὰ παραλαμβάνων αὐτὸ ἔφερεν εἰς τόπον τινά, ὅστις ὀνομάζετο λέσχη. Εἰς τοῦτον καθήμενοι οἱ πρεσβύτεροι τῆς φυλῆς ἐξήταζον ἀμέσως τὸ νεογνόν, καὶ ἂν μὲν ἦτο εὐπαγὲς καὶ ρωμαλέον, παρεδίδοτο εἰς ἀνατροφήν, ἂν δὲ ἀσθενὲς καὶ ἄμορφον, ἔρριπτον εἰς τὰς λέγομένας Ἀποθέτας, βαρathρώδη τόπον πλησίον τοῦ Γαιῆγετον, διότι ἐνόμιζον, ὅτι τὸ βρέφος τὸ μὴ ἔχον εὐεξίαν καὶ ρώμην, καὶ εἰς ἑαυτὸ καὶ εἰς τὴν πατρίδα εἶνε ἄχρηστον. Ὅθεν αἱ γυναῖκες τὰ νεογνά περιέλουον οὐχὶ δι' ὕδατος, ἀλλὰ δι' οἴνου, διότι τοιοιτοτρόπως τὰ μὲν ἀσθενικὰ καὶ νοσώδη ἐκ τοῦ οἴνου ἀπενεκροῦντο, τὰ δὲ ὑγιεινὰ μᾶλλον ἠϋξάνοντο καὶ ἐκρατύνοντο. Ἐλαμβάνετο δὲ πᾶσα ἐπιμέλεια περὶ τὰς τροφούς, αἵτινες ὑπεχρεοῦντο ἄνευ σπαργάνων νὰ ἐκτρέφωσι τὰ βρέφη, ὥστε νὰ καθιστῶσιν αὐτὰ ἐλεύθερα κατὰ τὰ μέλη, εὐκόλα κατὰ τὴν διαίταν, ἄφοβα εἰς τὸ σκότος καὶ εἰς τὴν ἐρημίαν, ἄπειρα δὲ κλαυθμυρισμῶν. Δὲν ἐπετρέπετο δὲ εἰς ἕκαστον γονεᾶ νὰ ἀνατρέφῃ τὸν υἱὸν ὡς αὐτὸς ἠθέλεν ἀλλ' ὄφειλε κατὰ κανόνας τινὰς τοῦτον νὰ ἀνατρέφῃ μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν ἐπτὰ ἐτῶν. Ἀπὸ δὲ τῶν ἐπτὰ ἐτῶν παρεδίδοτο τὰ τέκνα εἰς δημόσιον λειτουργόν, ὅστις ὀνομάζετο παιδονόμος. Οὗτος παραλαμβάνων τὰ τέκνα διήρει εἰς ἀγέλας, ὥστε ἕκαστης ἀγέλης συνανεστρέφοντο οἱ παῖδες ὁμοῦ, συνέπαιζον καὶ συνεσχόλαζον. Ἐκαστης ἀγέλης προϊστάτο ἄρχων νέος εἰκοσαετῆς διακεκριμένος

Ἐκδόσις ἐβδόμη 1925.

διὰ τὴν σύνεσιν καὶ ἀνδρείαν· πρὸς τοῦτον οἱ παῖδες τῆς ἀγέλης ἀπέβλεπον, εἰς τοῦτον προστάσσοντα ἐπεΐθοντο καὶ ἐνεκαρτέρουν ὅτε ὑπ' αὐτοῦ ἐπιμωροῦντο· ὥστε πᾶσα ἡ παιδείσις καὶ ἡ ἀνατροφή τούτων ἦτο μελέτη καὶ ἄσκησις εἰς εὐπείθειαν. Οἱ πρεσβύτεροι ἐπεσκόπουν αὐτούς, ὅτε ἔπαιζον, καὶ, ἐμβάλλοντες εἰς αὐτούς πολλάκις μάχας τινὰς καὶ φιλονεικίαν, κατεμάνθανον, ὅποιος εἶνε κατὰ τὴν φύσιν ἕκαστος ἐξ αὐτῶν πρὸς τὴν τόλμην καὶ πρὸς τὸ νὰ φυγομαχῇ. Ἡ ἀνατροφή, τὴν ὁποίαν ἐλάμβανον οἱ παῖδες τῆς Σπάρτης, εἶχε κυρίως σκοπὸν νὰ διαμορφώσῃ ἄνδρας μέλλοντας νὰ ζήσωσιν ἐν μέσῳ μυρίων κινδύνων καὶ δυσχερειῶν. Ὅθεν ὁ νέος Σπαρτιάτης δὲν ἐγνώριζε πολλὰ γράμματα, ὀλίγιστα ἐδιδάσκετο ἐκ τῶν τεχνῶν, ἀλλ' ἐγνώριζε νὰ τρέχῃ, νὰ περᾶ, νὰ παλαίῃ, νὰ ρίπτῃ δίσκον ἢ ἀκόντιον καὶ ἐν γένει νὰ μεταχειρίζεται πᾶν ὄπλον μετὰ ρώμης, εὐστροφίας καὶ χάριτος ἀπαραμίλλου· ἐμάνθανε νὰ ἄρχηται καὶ νὰ καρτερῇ εἰς τοὺς πόνους· καὶ νὰ νικᾷ μαχόμενος. Ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ὁ βίος αὐτοῦ ἦτο σχολεῖον ἀδιάλειπτον καρτερίας. Ἐφ' ὅσον προεχώρει ἡ ἡλικία αὐτῶν, ἐν χρόνῳ ἔκειρον αὐτούς καὶ συνείθιζον νὰ παίξωσιν ἀνυπόδητοι καὶ γυμνοί. Γινόμενοι δὲ δωδεκαετεῖς διετέλουν ἄνευ χιτῶνος, ἐν ἱμάτιον φοροῦντες μόνον κατὰ τὸ θέρος καὶ τὸν χειμῶνα, ἦσαν αὐχμηροὶ τὰ σώματα καὶ δὲν ἐγνώριζον τὰ ἀλείμματα. Ἐκοιμῶντο δὲ ὁμοῦ κατ' ἕλην καὶ ἀγέλην ἐπὶ στιβάδων, τὰς ὁποίας αὐτοὶ συνεφόρουσαν ἐκ τοῦ φυομένου παρὰ τὸν Εὐρώταν καλάμου· ἀποκόπτοντες τὰ ἄκρα αὐτῶν διὰ τῶν χειρῶν ἄνευ μαχαριδίου. Παιδονόμοι ἐτάσσοντο ἐπ' αὐτῶν ἐκ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν, διέτασσον δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἄλλους μὲν νὰ φέρωσι ξύλα, τοὺς δὲ μικροτέρους λάχανα. Συνείθιζον αὐτούς νὰ κλέπτωσιν ἄλλοι μὲν βαδίζοντες πρὸς τοὺς κήπους, ἄλλοι δὲ ὑπείσερχόμενοι εἰς τὰ συσσίτια τῶν ἀνδρῶν πανούργως καὶ πεφυλαγμένως· ἂν δὲ τις συνελαμβάνετο κλέπτων, ἐτιμωρεῖτο διὰ μάλιστα, ὅχι διότι ἔκλεψεν, ἀλλὰ διότι ἔκλεψεν ἀτέχνως καὶ ραθύμως. Συνείθιζον αὐτούς νὰ κλέπτωσι ἐκ τῶν τροφῶν ὅτι ἠδύναντο, ἵνα μανθάνωσι νὰ ἐπιτίθενται κατὰ τῶν κοιμωμένων ἢ κατὰ τῶν φυλασσόντων ραθύμως. Ἐδίδετο εἰς αὐτούς γλίσχρον δεῖπνον, ἵνα ἀναγκάζωνται νὰ τολμῶσι καὶ πανουργῶσι πρὸς εὕρεσιν τρο-

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

φῆς καὶ νὰ κλέπτωσιν αὐτήν. Λέγεται δέ, ὅτι τόσον ἐφυλάσσοντο νὰ μὴ ἀνακαλυφθῶσι κλέπτοντες, ὥστε παῖς τις κλέψας σκύμον ἀλώπεκος, ἵνα μὴ ἀνακαλυφθῆ, ἔκρινεν αὐτὸν ὑπὸ τὸ τριβῶνιον* παρασσόμενος δὲ τὴν κοιλίαν διὰ τῶν ὀνύχων τούτου καὶ ὀδόντων ἀπέθανε. Συνείθιζον τούτους προσέτι νὰ ἀντέχωσιν εἰς τὰς πληγὰς, πολλοὶ δὲ ἔφηβοι πολλάκις ἀπέθανον ἐκ τῶν πληγῶν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς ὀρθία: Ἀρτέμιδος. Δὲν ἐπετρέπετο δὲ εἰς αὐτούς, ὅσον σκληρῶς καὶ ἂν ἐδέροντο, νὰ ἐκβάλωσι φωνήν, ἢ νὰ δείξωσι σημεῖόν τι πόνου. Τοὺς παῖδας συνείθιζον ἐνωρίς νὰ μιμῶνται τὴν διαγωγὴν τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν, νὰ γνωρίζωσι τὰς καλὰς γενναίας αὐτῶν πράξεις, καὶ νὰ κρίνωσι περὶ αὐτῶν συντόμως καὶ εὐστόχως. Ἀπῆλθον δὲ παρὰ τῶν παίδων, ὅσας εὐρίσκοντο ἐνώπιον ἠλικιωμένων, νὰ σιωπῶσι μόνον δέ, ἐὰν ἡρωτῶντο, ἔπρεπε νὰ ἀποκρίνωνται ἐσκεμμένως καὶ συντομώτατα. Οὕτως ἀπέκτα ὁ Σπαρτιάτης εὐκολώτερον παντὸς ἄλλου Ἕλληνας τὴν τέχνην τοῦ νὰ ἐκφράζηται συντόμως καὶ εὐφυῶς ὁμιλῶν. Μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιμελείας, μετὰ τῆς ὁποίας συνείθιζον τοὺς παῖδας εἰς ἀπλότητα καὶ καθαρότητα τῆς ἐκφράσεως, ἐδίδασκον αὐτοὺς καὶ ῥῆδὰς καὶ ἄσματα, τὰ ὁποῖα διήγειρον ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸ θάρρος καὶ τὴν κλίσιν εἰς τὰ μεγάλα ἔργα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀποστροφὴν πρὸς τὴν δειλίαν, διότι ταῦτα διὰ γλώσσης σοβαρᾶς καὶ δυνατῆς παρίστανον ἢ τὴν δόξαν ἐκείνων, οἵτινες ἀπέθανον ὑπὲρ τῆς Σπάρτης ἢ ἦσαν ψόγος καὶ κατηγορία τῶν δειλιασάντων εἰς τὸν πόλεμον.

Καὶ ὁ χορὸς αὐτὸς ἐρουθιμίζετο οὕτως, ὥστε ὑπέτρεφε τὴν φιλοτιμίαν. Κατὰ τὰς ἐορτὰς τῶν Σπαρτιατῶν ἐσηματίζοντο κατὰ τὰς τρεῖς ἡλικίας τῶν ἀνθρώπων τρεῖς χοροί, τῶν γερόντων, τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν παίδων. Καὶ ὁ μὲν χορὸς τῶν γερόντων ἤρχιζε νὰ ψάλλῃ ὡς ἑξῆς:

Ἄμὲς πέτ' ἡμεῖς ἄλκιμοι νεανίαί, δηλ. εἴμεθα ἄλλοτε ἡμεῖς ἀνδρεῖοι νεανίαί· ἀποκρινόμενος δὲ ὁ χορὸς τῶν ἀνδρῶν ἔλεγεν· ἄμὲς δὲ γ' εἰμές, αἱ δὲ λῆς πείραν λαδέ, δηλ. ἡμεῖς εἴμεθα τώρα, ἂν δὲ τολμᾶς, δοκίμασον· ἔπειτα ἔψαλλεν ὁ χορὸς τῶν παίδων, ἄμὲς γ' ἐσόμεθα πολλῶ κάρρανας, δηλ. ἡμεῖς δὲ θὰ γίνωμεν πολὺ ἀνδρειώτεροι.

Πρὸ πάντων δὲ ἐδιδάσκοντο οἱ παῖδες νὰ εἶνε σεμνοὶ καὶ εὐπει-
* Ἐκδοσις ἑβδόμη 1925.

θεῖς, νὰ σέβωνται τοὺς γέροντας καὶ τοὺς ἄρχοντας, διότι ἐνόμιζον, ὅτι τοῦτο εἶνε ἡ βᾶσις πάσης ἀγαθῆς πολιτείας. Τὸ βῆμα καὶ τὸ βλέμμα τῶν νέων Σπαρτιατῶν καθ' ὁδὸν διερχομένων ἐνέφαινε κοσμιότητα καὶ δικαιοσύνην. Ἐνώπιον τῶν πρεσβυτέρων ἦσαν συνεσταλμένοι ὡς κόραι καὶ σιωπηλοὶ ὡς ἀγάλματα, πλὴν ἂν ἀπηυθύνετο εἰς αὐτοὺς ἐρώτησίς τις.

Ἡ αὐστηρὰ ἀγωγή, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπεβάλλοντο οἱ παῖδες, ἐξετείνεται καὶ εἰς τοὺς ἡλικιωμένους· διότι οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ζῆ, ὡς ἤθελεν, ἀλλὰ συνεμορφοῦτο πρὸς τὸν βίον τὸν ὀρισμένον ὑπὸ τοῦ νόμου. Οὐδεὶς Σπαρτιάτης διηγᾶτο κατ' ἰδίαν ἕκαστος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν κοινῇ εἰς δημόσια συσσίτια, εἰς τὰ ὁποῖα ἅπαντες παρεκάθηντο.

Ὅμοια πρὸς τὴν ἀνατροφὴν τῶν νέων ἦτο ἡ ἀνατροφὴ τῶν παρθένων· καὶ αὗται ἠσκούντο εἰς δρόμον, πάλην, βολὴν δίσκου καὶ ἀκοντίων, ἵνα ἰσχυραὶ γινόμεναι γεννῶσι παῖδας ἱκανοὺς νὰ ἀναδεικνύονται ἀγαθοὶ στρατιῶται. Οἱ νέοι οὕτω πως ἀνατρεφόμενοι γενναίως ἀπέθνησκον ὑπὲρ Πατρίδος ἔχοντες σύνθημα «νίκη ἢ θάνατος».

Αἱ δὲ μητέρες αἱ Λάκαιναι, παραδίδουσαι τὴν ἀσπίδα εἰς τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἔλεγον : «ἦ τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς» δηλ. ἢ νὰ ἐπαναφέρωσι τὴν ἀσπίδα εἰς τὴν Σπάρτην ἢ νὰ ἐπανέλθωσι νεκροὶ ἐπ' αὐτῆς. Ὁ ἀπολέσας τὸ ὄπλον αὐτοῦ ἐνομιζέτο ἄπμος, ὁ δὲ τρέσας δηλ. ὁ δειλιάσας καὶ μὴ προτιμήσας τὸν θάνατον μετὰ τῶν συναγωνιστῶν του ἀπέβαλλε πάντα τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου καὶ περιεφρονεῖτο ὑπὸ πάντων διὰ παντὸς τοῦ βίου. Ὁ Ἀριστόδημος ἦτο εἰς ἓκ τῶν 300 Σπαρτιατῶν, οἵτινες ὑπὸ τὸν Λεωνίδα ἀντιπαρατάχθησαν εἰς Θερμοπύλας κατὰ τῶν Περσῶν, μόνος δ' οὗτος δὲν ἐφρονεῦθη μετὰ τῶν ἄλλων Σπαρτιατῶν, ἀλλὰ δειλῶς καὶ ἀγενῶς διεσώθη εἰς τὴν Σπάρτην· οὐδεὶς ὅμως μετ' αὐτοῦ συνδιελέγετο, οὐδὲ εἶχε μετ' αὐτοῦ ἐπικοινωνίαν τινά, ἀλλὰ πάντες ἐπιδεικνύοντες αὐτὸν ἔλεγον : «ἰδοὺ ὁ τρέσας, ὁ Ἀριστόδημος».

Περὶ Πατρίδος

«Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπάτε ἀλλήλους». Τὴν αὐτὴν τοῦ Σωτῆρος ἐντολὴν ἐπαναλαμβάνει πρὸς ἡμᾶς μετὰ πάσης εὐλαβείας καὶ ἡ Πατρίς. Καὶ ἡ Πατρίς ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν τῆς φιλογε-

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

νείας τὸν φόρον, ὅστις εἶνε τὸ μόνον γνώρισμα καὶ τοῦ ἀγαθοῦ Χριστιανοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ πολίτου. Ἡ Πατρὶς εἶνε πολυσέβαστος μήτηρ τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου, ἡ εὐεργετικωτάτη τροφὸς αὐτοῦ καὶ διδάσκαλος, τὸ ἱερώτατον στάδιον, εἰς τὸ ὁποῖον κατέβη πρῶτον νὰ γυμνασθῇ εἰς τοὺς ἀγῶνας τῆς φιλαδελφίας καὶ τῆς φιλανθρωπίας. Εἰς τὴν Πατρίδα εἶδε πρῶτον ὁ ἄνθρωπος τὸν ἥλιον, ἀνέπνευσε τὰς ζωογόνους αὔρας τοῦ ἀέρος, ἔμαθε νὰ ἐκφράξῃ τὰς ἐννοίας διὰ τοῦ λόγου, ἐτράφη ὡς Χριστιανὸς τὸ ἄδολον γάλα τῆς εὐσεβείας, ἔλαβε τὰ στοιχεῖα καὶ τῆς φυσικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς ἀνατροφῆς. Χρεωστῆ λοιπὸν νὰ τιμᾷ τὴν Πατρίδα, καθὼς τιμᾷ τοὺς ἰδίους αὐτοῦ γονεῖς, οἵτινες εἶνε καὶ αὐτοὶ τέκνα τῆς σεβαστῆς ταύτης πατρίδος καὶ μητρίδος καὶ πρωτογόνου ὀρίξης ὅλης τῆς γενεᾶς αὐτοῦ. Χρεωστῆ νὰ φρονῇ σταθερῶς, ὅτι δὲν ἐγεννήθη εἰς τὸν κόσμον μόνον δι' ἑαυτόν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν Πατρίδα. Ἡ Πατρὶς ἔχει δικαίωμα ἀγιώτατον εἰς ὅλα τοῦ πατριώτου τὰ προτερήματα, εἰς τὰς ἀρχὰς καὶ εἰς τὰς γνώσεις, εἰς τὰ πλούτη, εἰς τὰς δυνάμεις αὐτοῦ, ὅπως ἂν ἔχη καὶ ὅπου ποτ' ἂν τύχῃ νὰ διατρίβῃ. Καθὼς τὰ εὐκαρπα δένδρα, ὅσους ἂν ἐκθρέψωσι καρπούς, πρῶτον τούτους παραθέτουσιν εἰς τὸ γενέθλιον αὐτῶν ἔδαφος, τοὺς δὲ περιτεύοντες χαρίζουσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὡς γλυκεῖαν ἀπόλαυσιν, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ ἀγαθὸς καὶ γνήσιος πατριώτης χρεωστῆ τὴν ἐπικαρπίαν τῶν ἑαυτοῦ προτερημάτων πρῶτιστά μάλιστα εἰς τὴν γεννήσασαν καὶ θρέψασαν αὐτὸν γῆν. Διὰ τοῦτο καὶ θεῖοι καὶ ἀνθρώπινοι νόμοι καταδικάζουσιν ὡς πατραλοῖαν τὸν παραβάτην τῶν πατριωτικῶν καθηκόντων. Διὰ τοῦτο προστάσσουσιν ἕκαστον νὰ ὑπερμαχῇ πρῶτον ὑπὲρ τῆς Πίστεως καὶ δευτέρον ὑπὲρ τῆς Πατρίδος. «Μάχου ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος». Διὰ τοῦτο τέλος καὶ αὐτὴ ἡ φύσις ἔχει ἡμᾶς τοιουτοτρόπως προσκεκολλημένους εἰς τὸ γενέθλιον ἔδαφος, ὥστε δὲν ἐπιτρέπει νὰ μὴ αἰσθανώμεθα ἀγάπην καὶ πόθον πρὸς τὴν Πατρίδα. Καὶ αὐτὰ τὰ ἄψυχα συχνάκις καταδέλγουσιν, αἰχμαλωτίζουσιν ἡμᾶς. Ὁ ἥλιος τῆς πατρίδος φαίνεται εἰς ἡμᾶς γλυκύτερος, ὁ ἀῆρ εὐπνότερος καὶ ζωηρότερος, τὰ προΐοντα τροφιμώτερα καὶ ποικιλώτερα καὶ ἡδύτερα. Τὰ καλὰ λιβάδια, τὰ σικερά δάση, τὰ καθαρὰ ὕδατα, πολλάκις καὶ ἐν δένδρον

* Ἐκδοσις ἑβδόμη 1925.

ἐν θυάκιον, καὶ βράχος τις πολλάκις ἀπότομος τῆς πατρίδος κυριεῖει καὶ κατακρατεῖ τὴν φαντασίαν τόσον, ὥστε ὅσον καὶ ἂν εἶνε μικρὸς ὁ τόπος τῆς γεννήσεως ἐκάστου, εἰς τοῦτον ἐγκαλλωπίζεται καὶ πρὸς τοῦτον ἀποβλέπει, καὶ τοῦτον προτιμᾷ περισσότερον ἢ τὰς εὐδαιμονεστεράς χώρας καὶ πόλεις τῆς οἰκουμένης.

Ἄλλὰ πῶς δύναται ἕκαστος εἰς τὴν ξεντειανὴν νὰ δεῖξῃ τὴν πρὸς τὴν πατρίδα χρεωστομένην εὐγνωμοσύνην καὶ ἀγάπην, ἂν δὲν ἀγαπᾷ καὶ περιθάλπη τοὺς ἰδίους ὁμογενεῖς; Ἡ πατρίς ζῆ εἰς τὸ γένος· τοῦ δὲ γένους τὴν εἰκόνα παριστάνουν τὰ πρόσωπα τῶν ὁμογενῶν, οἵτινες περικυκλώνουν ἡμᾶς. Ὅ,τι καλὸν χρεωστεῖ τις νὰ πράξῃ εἴτ τὴν πατρίδα, χρεωστεῖ νὰ πράξῃ τοῦτο εἰς τὸ γένος του, κοὶ ὅ,τι καλὸν δὲν δύναται νὰ κάμῃ εἰς ὄλον αὐτοῦ τὸ γένος, χρεωστεῖ νὰ τὸ κάμῃ εἰς ὅσους τῶν ὁμογενῶν δυνηθῆ. Εἰς τούτου δὲ τοῦ χρέους τὴν δικαίαν ἐκπλήρωσιν δὲν πρέπει νὰ διακρίνη ὁ νησιώτης τὸν ἡπειρώτην, οὐδὲ ὁ μεγάλης πόλεως πολίτης τὸν κάτοικον τῆς μικρᾶς. Πᾶς ὁμογενὴς εἶνε συμπατριώτης· διότι πατρίς κυρίως εἶνε ὁλόκληρος ἡ συνοικία καὶ ἡ ὁλομέλεια ὄλου τοῦ γένους. Ἐὰν λοιπὸν πᾶς πατριώτης ἔχη τοῦτο τὸ χρέος πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πατρίδα, πόσον πρέπει νὰ εἶνε τὸ χρέος ἡμῶν πρὸς τὴν ἡμετέραν; Ἕλληνες χριστιανοί, συλλογισθῆτε εἰς ποίαν γῆν ἐγεννήθημεν καὶ ποία τις εἶνε κατὰ τὸ παρὸν ἡ κατάστασις αὐτῆς. Ἡ πατρίς τῆς ὀρθοδοξίας καὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀνδρείας καὶ ἀρετῆς, ἀφοῦ τοσοῦτους χρόνους ἐβασανίσθη ὑπὸ τὸ σιδηροῦν σκῆπτρον τῆς ἀσεβείας, ἀντιπαλαίει σήμερον πρὸς τὰς φάλαγγας τοῦ θανάτου. Οἱ ἐκλεκτοὶ υἱοὶ τῆς Ἐκκλησίας μονομαχοῦν πρὸς τὰ λυσσῶντα τέκνα τοῦ Ἄγαρ, ὃ φίλη Πατρίς! ὃ Ἑλλάς! Ποῖον ἄρα καὶ πότε θέλει γίνει τῆς ἀνίσου ταύτης πάλης τὸ τέλος;

(Ἐκ τοῦ λόγου περὶ φιλογενεῖας Κωνσ. Οἰκονόμου σ 71—72).

Φιλοπατρία Σπαρτιατῶν

Ὅτε ὁ Πύρρος ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς Λακεδαιμόνος, ἤλπισεν, ὅτι θὰ κυριεύσῃ ἀμαχητὶ τὴν πόλιν. Οἱ Λακεδαιμόνιοι προβλέποντες τὸν ἐπιχείμενον κίνδυνον καὶ φοβούμενοι μήπως ἡ πόλις κυριευθῆ συνεσχέφθησαν περὶ τοῦ πρακτέου. Κατὰ τὸ γενόμενον

Ἀναγνωσματάριον τῆς Ε'. τάξεως Ἰωάν. Κοφινιώτου

4

συμβούλιον ἐπεκράτησεν ἢ ἐξῆς γνώμη : τὰς μὲν γυναῖκας πρὸς περισσοτέραν ἀσφάλειαν νὰ ἀποστείλωσιν εἰς Κρήτην, αὐτοὶ δὲ νὰ μείνωσιν εἰς τὴν πόλιν καὶ νὰ ἀγωνισθῶσι γενναίως.

Αἱ γυναῖκες ἕως τῆς Σπάρτης, ἔμαθον ταῦτα. Ἡ Ἐπιτάχουσα ἑξίφος εἰς τὰς χεῖρας προσήλθεν ἐκεῖ, ὅπου συνεδρίαζον οἱ γερουσιασταί, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς.

« Ἄδिका πράττετε, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἂν νομίζετε, ὅτι θὰ ἀνεχθῶμεν ἡμεῖς μὲν αἱ γυναῖκες τῆς Σπάρτης νὰ σωθῶμεν μόνοι, ἢ πατρίς δὲ νὰ κινδυνεύῃ ».

Οἱ γερουσιασταὶ ἐκπλαγέντες ἐκ τοῦ θάρρους αὐτῆς μετέβαλον γνώμην. Ἀπεφασίσθη λοιπὸν νὰ σχηματίσωσι τάφρον παράλληλον πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ταύτης νὰ στήσωσιν ἀμάξας καταχώσαντες αὐτὰς μέχρι τοῦ μέσου τῶν τροχῶν. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ἤρχισαν νὰ πράττωσι ταῦτα, προσήλθον γυναῖκες ἄλλαι μὲν περιζωσθεῖσαι τοὺς χιτωνίσκους, ἄλλαι δὲ μονοχιτώνες, ἵνα συμβοηθήσωσιν εἰς τὴν ἀνόρυξιν τῆς τάφρου. Προέτρεπον δὲ τοὺς ἀνδρας αὐτοὶ μὲν νὰ ἡσυχάσωσιν, ἵνα ἔχωσι δύναμεις πρὸς πόλεμον, αὐταὶ δὲ ἐβεβαίουν, ὅτι θὰ ἀποτελειώσωσι τὴν ἀνόρυξιν τῆς τάφρου. Αἱ γυναῖκες καθ' ὅλην τὴν νύκτα εἰς τοῦτο κατεγίνοντο.

Εὐθὺς ὡς ἐξημέρωσεν, οἱ πολέμιοι ἐπήλθον κατὰ τῆς πόλεως. Ἡ μάχη ἤρχισεν. Αἱ γυναῖκες ἔδιδον ὄπλα, βέλη, σιτία καὶ ποτὰ εἰς τοὺς μαχομένους ἀνδρας προτρέπουσαι αὐτοὺς εἰς μάχην καὶ λέγουσαι, ὅτι εἶνε γλυκὺ τὸ νὰ ἀποθάνωσιν εἰς τὰς χεῖρας τῶν μητέρων καὶ συζύγων πολεμοῦντες ἀξίως τῆς Σπάρτης.

Οἱ ἀνδρες ἐκ τούτου ὡς λέοντες ἐπολέμουν. Ἄν καὶ λυσσωδῶς ἐπολέμει ὁ Πύρρος, οὐδὲν κατώρθωσεν, ἀλλὰ πολλοὺς στρατιώτας ἀπολέσας, αὐτὸς δὲ τραυματισθεὶς ἀπεμακρύνθη ἐκ τῆς πόλεως. Τοιοῦτοτρόπως διὰ τῆς ἀνδρείας καὶ φιλοπατρίας τῶν γυναικῶν ἐσώθη ἡ πόλις.

Ἄχιλλεὺς καὶ Πάτροκλος

Ὁ Πάτροκλος ἦτο υἱὸς τοῦ Μενoitίου καὶ τῆς Σθενέλης. Ἐγεννήθη εἰς Ὀποῦντα τῆς Λοκρίδος, ὅπου φονεύσας κατὰ τινα ἀγῶνα τὸν υἱὸν τοῦ Ἀμφιδάματος καὶ βιασθεὶς νὰ φύγῃ ἦλθεν εἰς Φθίαν

* Ἐκδόσις ἐβδόμη 1925.

πρὸς τὸν Πηλέα, τὸν πατέρα τοῦ Ἀχιλλέως. Τούτου δὲ γενόμενος πιστὸς φίλος συνεξεστράτευσεν ὑστερον εἰς τὴν Τροίαν. Ἐνταῦθα ὁ Πάτροκλος κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁργῆς τοῦ Ἀχιλλέως κατὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος, κρῆθ' ἦν ἀπέιχε τοῦ ἀγῶνος, ἔμενε πάντοτε πλησίον τοῦ φίλου παρηγορῶν αὐτόν. Ὅτε δὲ διὰ τῆς παρακλήσεως τῆς μητρὸς τοῦ Ἀχιλλέως Θέτιδος πρὸς τὸν Δία σφοδρὰ ἠγέρθη μάχη μεταξύ τῶν Τρώων καὶ Ἀχαιῶν καὶ ἑκατέρωθεν πολλοὶ ἐφρονεύθησαν, οἱ Ἕλληνες ἐννοήσαντες, ὅτι εἶχον ἀνάγκην τῆς συνδρομῆς τοῦ Ἀχιλλέως, ἔπεμψαν πρὸς αὐτὸν πρεσβείαν, ἵνα πείσωσιν αὐτὸν νὰ συμμετάσχη τοῦ πολέμου. Ἀλλ' ὁ Ἀχιλλεὺς ἠρνήθη. Τότε ὁ Πάτροκλος βλέπων τὸν ἀπελπισμὸν τῶν Ἀχαιῶν προσῆλθε πρὸς τὸν φίλον Ἀχιλλέα καὶ ἔστη πλησίον αὐτοῦ δάκρυα θερμὰ χέων. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἰδὼν τὸν Πάτροκλον κλαίοντα εἶπε :

«Διατί δακρῦεις, ὦ Πάτροκλε, ὡς κόρη μικρά; Ὁ πατήρ σου ἦ καὶ ὁ ἐμός, περὶ τῶν ὁποίων ἠδυνάμεθα νὰ λυπηθῶμεν, ἂν ἐμανθάνομεν, ὅτι ἀπέθανον. Μήπως κλαίεις, διότι οἱ Ἀχαιοὶ καταπιέζονται καὶ φονεύονται ὑπὸ τῶν Τρώων πλησίον τῶν πλοίων ἕνεκα τῆς παραβάσεως τῶν δικαίων; Εἶπέ μοι, μὴ μοι ἀποκορύπτῃς τι, ἵνα μάθωμεν ἀμφοτέρωθεν».

Πρὸς τὸν Ἀχιλλέα βαρέως στεναζῶν ἀπήντησεν ὁ Πάτροκλος, «Ὁ Ἀχιλλεῦ, ἰσχυρότατε ἐκ τῶν Ἀχαιῶν· μεγίστη δυστυχία καταπιέζει τοὺς Ἀχαιοὺς· ἐκ τῶν ἀρίστων ἄλλοι μὲν ἐφρονεύθησαν ἄλλοι δὲ κεῖνται τετραυματισμένοι πλησίον τῶν πλοίων. Ἐπληγώθη ὁ κρατερός Διομήδης, ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ Ἀγαμέμνων, ὁ Εὐρύαλος, σὺ δὲ ἀκόμη εἶσαι ἐξωργισμένος; Εἶθε ποτὲ νὰ μὴ με καταλάβῃ τοιαύτη ὁργή, ἢ ὁποία κατέλαβε σέ. Ἐκ τῆς ἐπιμονῆς σου εἰς τὴν ὁργὴν συμπεραίνω, ὅτι δὲν εἶνε πατήρ σου ὁ Πηλεὺς οὐδὲ ἡ Θέτις μήτηρ σου, ἀλλ' ἡ γλαυκὴ θάλασσα σὲ ἐγέννησε καὶ αἱ πέτραι αἱ σκληραί. Ἄν ὑπὸ μαντείας ἐμποδίζεσαι νὰ μετάσχης σὺ τοῦ πολέμου, πέμψον ἐμὲ τάχιστα, δὸς δέ μοι καὶ τοὺς στρατιώτας σου, ἵνα ἔλθω πρὸς σωτηρίαν τῶν Ἀχαιῶν. Δὸς εἰς ἐμὲ νὰ ἐνδυσθῶ τὰ ὄπλα σου, ἵνα οἱ Τρῶες, νομίζοντες ἐμὲ ὡς σὲ ἐκ τῶν ὄπλων, ἀπομακρυνθῶσιν ἐκ τοῦ πολέμου καὶ ἀπαλλαγθῶσιν οἱ Ἀχαιοὶ ἀπωθοῦντες τοὺς Τρῶας μακρὰν τῶν πλοίων καὶ τῶν σκηνῶν».

Ἐκδόσις ἐβδόμη 1925.

Πρὸς ταῦτα ὁ Ἄχιλλεύς ἀπαντᾷ τὰ ἑξῆς :

«Ποῖον λόγον εἶπες, ὦ Πάτροκλε ; Ἐγὼ δὲν μετέχω τοῦ πολέμου, ὅχι διότι ἐμποδίζομαι ὑπὸ μαντείας τινός, ἀλλὰ διότι ὁ Ἄγαμέμνων ἀφήρесе παρ' ἐμοῦ τὸ γέρας, τὸ ὁποῖον μοι ἔδωκαν οἱ Ἀχαιοί, ὅτε ἐκυρίευσαν τὴν καλῶς ἐκτισμένην πόλιν. Ἄλλ' ἄς ἀφήσωμεν τὰ γεγενημένα καὶ ἄς μὴ ἐνθυμώμεθα αὐτά· δὲν εἶνε δὲ ἐπιτετραμμένον ἀδιαλείπτως νὰ εἶμαι ὄρησιμένος, ἂν καὶ εἶπον, ὅτι δὲν θὰ καταπαύσω τὴν ὄργην μου, πρὶν ὁ πόλεμος ἀπειλήσῃ τὰ ἐμὰ πλοῖα. Λάβε λοιπὸν σὺ τὰ ὄπλα μου καὶ ἐνδύθητι αὐτὰ καὶ ἄρχε τῶν στρατιωτῶν μου, ὄρησον μετὰ δυνάμεως, ἵνα μὴ οἱ Τρῶες κατακαύσωσι τὰ πλοῖα καὶ ἀφαιρέσωσιν ἡμᾶς τὴν γλυκεῖαν ἐπάνοδον εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἄλλ' ἀφοῦ ἐκδιώξῃς τοὺς Τρῶας ἐκ τῶν πλοίων, ἐπάνελθε πάλιν καὶ μὴ καταδίωκε αὐτούς, μηδὲ ἐξακολουθεῖ τὸν πόλεμον».

Ἐνδυσθεὶς λοιπὸν τὴν πανοπλίαν τοῦ Ἄχιλλεύς ὁ Πάτροκλος καὶ λαθὼν μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς στρατιώτας αὐτοῦ ὄρησε κατὰ τῶν Τρῶων, οἵτινες ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, διότι ἐξέλαβον τὸν Πάτροκλον ὡς Ἄχιλλέα. Πολλοὶ ἐκ τῶν Τρῶων ἐφονεύθησαν καταδιωχθέντες μέχρι τῶν πυλῶν τῆς Τροίας, ἀλλὰ καὶ ὁ Πάτροκλος ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Ἔκτορος. Περὶ τὸ σῶμα τοῦ Πατρόκλου, φιλάτου ἑταίρου τοῦ Ἄχιλλεύς, τοῦ εὐεργέτου καὶ σωτήρος τῶν Ἀχαιῶν, συνεχροτήθη αἵματηρὰ μάχη, καθ' ἣν οἱ μὲν Τρῶες πειρώνται τὰ ὄπλα καὶ τὸ ἄρμα νὰ ἀφαιρέσωσιν, οἱ δὲ Ἀχαιοὶ νὰ σώσωσι πάντα ταῦτα μετὰ τῆς τιμῆς τοῦ πεσόντος. Κατὰ τὴν κραταιὰν ταύτην μάχην ὁ Μενέλαος φονεύει τὸν Εὐφορβον, ἀλλ' ὁ Ἔκτωρ ἀφαιρέσας τὴν πανοπλίαν τοῦ Πατρόκλου ἐνδύεται αὐτὴν καὶ ἀνθίσταται κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Ἐπειδὴ ὁμοῦ δὲν ἠδύναντο οἱ Ἀχαιοὶ νὰ λάθωσι τὸ σῶμα τοῦ Πατρόκλου, ὁ Μενέλαος ἀπέστειλε τὸν Ἀντίλοχον, ἵνα ἀναγγεῖλῃ πρὸς τὸν Ἄχιλλέα τὸν θάνατον τοῦ Πατρόκλου καὶ προτρέψῃ αὐτὸν νὰ σώσῃσι τὸν νεκρὸν. Ὁ Ἀντίλοχος σπέυδει, ἵνα ἀναγγεῖλῃ πρὸς τὸν Ἄχιλλέα, τὸν ὁποῖον εὐρεν ἱστάμενον ἔμπροσθεν τῶν πλοίων, τὴν λυπηρὰν ἀγγελίαν.

«Οἷμοι, ὦ Ἄχιλλεῦ, πόσον λυπηρὰν ἀγγελίαν θὰ μάθῃς, ἢ ὅποια νὰ μὴ συνέβαιεν. Ὁ Πάτροκλος κεῖται νεκρὸς· περὶ τὸν νεκρὸν οἱ Ἀχαιοὶ μάχονται, τὴν πανοπλίαν τοῦ Πατρόκλου ὁ Ἔκτωρ

*Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

ἀφήρεσεν». Ὁ Ἀχιλλεύς ἀκούσας ταῦτα μεγάλως ἐλυπήθη, λαβῶν δὲ δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν κόνιν μαύρην ἔρριψεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του καὶ κατήσχυνε τὸ χαρίεν πρόσωπον, ἐκάθισε δὲ ἐπὶ τοῦ ὠραίου χιτῶνος ἢ μαύρην κόνιν, αὐτὸς δὲ μεγάλως ἐξαπλωθεὶς ἔκειτο ἐπὶ τῆς κόνεως καὶ ἔτιλλε διὰ τῶν χειρῶν τὴν κόμην. Καὶ αἱ ὑπηρέτριαι, τὰς ὁποίας ὁ Ἀχιλλεύς καὶ ὁ Πάτροκλος εἶχον ἀποκτήσῃ ἐκ τῆς λαφυραγωγίας, λυπούμεναι μεγάλως ἐθρήνουν καὶ προσδραμοῦσαι πρὸς τὸν Ἀχιλλεῖα ἐπληττον διὰ τῶν χειρῶν αὐτῶν τὰ στήθη. Καὶ αὐτὸς ὁ Ἀντίλοχος κρατῶν τὰς χεῖρας τοῦ Ἀχιλλεύως ὠδύρετο καὶ ἐστέναζε φοβούμενος μήπως ὁ Ἀχιλλεύς ἀποκόψῃ τὸν λαιμὸν διὰ τοῦ ξίφους. Ἡ Θέτις, ἡ μήτηρ τοῦ Ἀχιλλεύως ἀκούσασα τοὺς δεινοὺς στεναγμοὺς τοῦ υἱοῦ, προσελθοῦσα λέγει πρὸς αὐτόν. «Τέκνον μου, διατί κλαίεις ; Τί πένθος σὲ κατέλαβεν ; Εἰπέ, μὴ κρύπτῃς τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ· ὅτι ἠῤῥήθης καὶ ἐξήτησας παρὰ τοῦ Διός, τοῦτο συνέβη, οἱ Ἀχαιοὶ δηλαδὴ ἔπαθον ἔπονείδιστα». Πρὸς τὴν μητέρα ὁ Ἀχιλλεύς ἀπαντᾷ : «Βεβαίως, ὦ μήτηρ, ὁ Ζεὺς ἐξετέλεσεν ὅτι ἠῤῥήθην, ἀλλὰ τί τὸ ὄφελος ἐκ τούτου, ἀφοῦ ὁ ἀγαπητός μου φίλος Πάτροκλος ἐφονεύθη, τὸν ὁποῖον ἐγὼ ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους φίλους ἠγάπων ἴσον πρὸς ἑμαυτόν ; Τοῦτον ἔχασα, τὰ δὲ ὄπλα αὐτοῦ ὁ Ἔκτωρ ἐκδύσας ἀφήρεσε. Τὰ ὠραῖα ταῦτα ὄπλα οἱ θεοὶ ἔδωσαν δῶρον εἰς τὸν Πηλεῖα κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἐτέλεσε τοὺς γάμους αὐτοῦ μετὰ σοῦ. Εἴθε σὺ μὲν νὰ ἦσο μετὰ τῶν ἀθανάτων θεῶν, ὁ δὲ Πηλεὺς νὰ εἶχε ἄλλην θνητὴν σύζυγον. Τώρα καὶ σὺ θὰ δοκιμάσῃς μέγα πένθος, διότι δὲν θὰ ὑποδεχθῆς πάλιν τὸν υἱόν σου ἐπανερχόμενον. Ἡ φιλοτιμία μου ἀπαιτεῖ νὰ μὴ ζήσω πλέον· μηδὲ νὰ συγκαταριθμῶμαι μετὰ τῶν ἀνδρῶν, ἃν ὁ Ἔκτωρ δὲν φονεύθῃ ὑπὸ τοῦ δόρατός μου καὶ δὲν ἀποτίσῃ τὰ ἀντίποινα διὰ τὴν σκύλευσιν τοῦ Πατρόκλου.» Ἡ μήτηρ Θέτις ἀπήντησε· «Ταχέως θὰ ἀποθάνῃς, τέκνον μου, ἀφοῦ φονεύσῃς τὸν Ἔκτορα». Ὁ Ἀχιλλεύς μὴ ἀναλογιζόμενος τὴν ἀπειλὴν τῆς μητρὸς, ἀλλὰ τὸν φίλον Πάτροκλον θέλων νὰ ἐκδικήσῃ, λέγει : «Ἄς ἀποθάνω εὐθύς, ἀφοῦ δὲν ἦτο εἰμαρμένον νὰ βοηθῆσω τὸν φίλον μου φονευόμενον. Οὗτος μὲν μακρὰν τῆς πατρίδος ἐφονεύθη, ἐγὼ ὅμως ἔλειψα ὥστε νὰ ἀποκρούσω τὸ κατηραμένον κακόν, ἀλλὰ τώρα θὰ ἀπέλθω, ἵνα

Ἐκδοτὶς ἐβδόμη 1925.

συναντήσω τὸν φονέα τοῦ φίλου μου».

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἄχιλλεὺς ἠγέρθη καὶ φωνήσας μεγάλως κατετρόμαξε τοὺς Τρῶας, ἐκ τῶν ὁποίων δώδεκα ἄριστοι ἐφρονεύθησαν. Τότε οἱ Ἀχαιοὶ τὸν Πάτροκλον λαβόντες ἀπέθεσαν ἐντὸς φερέτρου, μετέφερον ἐκ τῆς τάφρου εἰς τὴν σκηνήν, παρηκολούθει δὲ καὶ ὁ Ἄχιλλεὺς θαυμάζων, διότι εἶδε τὸν φίλον κείμενον ἐντὸς φερέτρου. Οἱ Ἀχαιοὶ καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἐστέναζον γοῶντες διὰ τὸν θάνατον τοῦ Πατρόκλου, τοῦ θρήνου δὲ ἐξῆρχεν ὁ Ἄχιλλεὺς, ὅστις θέσας τὸς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ φίλου του καὶ στεναζῶν εἶπε πρὸς τοὺς στρατιώτας : «Ὅντως μάταιον λόγον εἶπον κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν παρεθάρρυνα εἰς πόλεμον τὸν ἦρωα Πατρόκλον, ὅτι, ἐκπορθήσας τὴν Τροίαν, θὰ φέρω εἰς τὴν Πατρίδα αὐτὸν μετὰ πολλῶν λαφύρων· ἀλλ' ὁ Ζεὺς δὲν ἐκτελεῖ ὅλας τὰς διαθέσεις τῶν ἀνθρώπων· πεπρωμένον εἶνε καὶ οἱ δύο νὰ βιάσωμεν τὴν γῆν διὰ τοῦ αἵματος ἡμῶν ἐνταῦθα εἰς τὴν Τροίαν, οὐδὲ ἐμὲ νὰ ὑποδεχθῇ ὁ γέρον Πηλεὺς, οὐδὲ ἡ μήτηρ Θέτις, ἀλλ' ἐνταῦθα νὰ καλύψῃ ἡ γῆ. Τώρα λοιπόν, ὦ Πατρόκλε, ἀφοῦ ἐγὼ ὕστερον σοῦ θὰ ἔλθω ὑπὸ τὴν γῆν, δὲν θὰ σὲ κηδεύσω πρὶν φέρω ἐνταῦθα τὰ ὄπλα, τὰ ὅποια ἀφήρησεν ὁ Ἔκτωρ, τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ πρὶν ἀποσφάξω δώδεκα τέκνα ἄλλων Τρῶων ἔμπροσθεν τῆς πυρᾶς. Μέχρι τότε θὰ κεῖσαι ἄταφος πλησίον τῶν πλοίων, Τροιάδες δὲ καὶ Δαρδανίδες θὰ σὲ κλαύσωσι νύκτα καὶ ἡμέραν».

Ὅπως εἰπὼν ὁ Ἄχιλλεὺς διέταξε τοὺς φίλους περὶ τῆς πυρᾶς νὰ στήσωσι τρίποδα μέγαν, ἕνα πλύνωσι τὸ σῶμα τοῦ Πατρόκλου, ὕπερ ἐκάλυψαν διὰ λινῆς σινδόνας, κλαίοντες δὲ ἔλης τῆς νυκτὸς αὐτόν. Ἐνῶ ταῦτα ἐγίνοντο, κατέρχεται ἐκ τοῦ Ὀλύμπου ἡ Θέτις φέρουσα τὴν πανοπλίαν πρὸς τὸν Ἄχιλλεῦα, τὴν ὁποίαν αὐτὸς ὁ Ἡφαιστός κατασκεύασεν. Ὁ Ἄχιλλεὺς ἐνδυθεὶς τὴν πανοπλίαν καὶ παρουσιασθεὶς εἰς τὴν συνάθροισιν τῶν ἠγερμένων παρορμᾷ αὐτοὺς εἰς μάχην. Γενομένης μάχης πολλοὶ ἐκ τῶν Τρῶων φονεύονται, οἱ δὲ λοιποὶ φεύγουσιν εἰς τὴν πόλιν, δώδεκα δὲ νεανίας ζῶντες αὐτὸς ὁ Ἄχιλλεὺς εἰς ποινὴν τοῦ Πατρόκλου.

Ἄφοῦ ἐνεκλείσθησαν οἱ Τρῶες εἰς τὴν πόλιν, μόνος ὁ Ἔκτωρ

Ἐκδόσις ἑβδόμη 1925.

ἀνθίστατο κατὰ τοῦ Ἀχιλλέως, παρὰ τὰς προτροπὰς τοῦ πατρὸς Πριάμου καὶ τῆς μητρὸς Ἑκάβης.

Ὁ Ἀχιλλεὺς ἰδὼν τὸν Ἑκτορα ὠρμησε κατ' αὐτοῦ ὡς κύων, ὅστις καταδιώκει ἔλαφον, καὶ προφθάσας αὐτὸν πρὸ τῶν πυλῶν διέσχισε διὰ δόρατος τὸν αὐχένα καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν νεκρὸν, δέσας δὲ τοὺς πόδας τοῦ νεκροῦ εἰς τὸ ἄρμα ἔσυρεν αὐτόν, ἵνα γίνῃ βορὰ τῶν κυνῶν. Ὁ Ἀχιλλεὺς δὲν ἐλησημόνησε μετὰ τὸν φόνον τοῦ Ἑκτορος τὸν φίλον Πάτροκλον, ὅστις ἔκειτο εἰς τὴν σκηνὴν ἄκλαυστος, ἀθαπτος, ἀλλ' ἐτέλεσε δημοσίᾳ τὴν κηδεῖαν αὐτοῦ, ἔκλαυσε γοερῶς καὶ ἠρνῆθη νὰ λουσθῆ καὶ νὰ φάγῃ, καθίσας δὲ παρὰ τὴν παραλίαν τῆς πολυφλοίσσου θαλάσσης βαρέως ἐστέναξε, μέχρις ὅτου ὕπνος κατέλαβεν αὐτὸν γλυκύς. Ἡ ψυχὴ δὲ τοῦ Πατρόκλου ὁμοιάζουσα κατὰ πάντα πρὸς αὐτὸν τὸν ἴδιον κατὰ τὸ μέγεθος, τὰ ὄμματα, τὴν φωνὴν καὶ τὰ ἐνδύματα, ἦλθε καὶ σταθεῖσα πλησίον τοῦ Ἀχιλλέως εἶπε.

Κοιμᾶσαι, Ἀχιλλεῦ, με ἐλησημόνησας ἀποθανόντα. Θάψον με τάχιστα ἵνα ἔλθω εἰς τὸν ἕδην. Αἱ ψυχὰ τῶν ἀποθανόντων με ἐμποδίζουσι νὰ εἰσέλθω εἰς τὸν ἕδην, ἐφ' ὅσον ὁ νεκρὸς μου δὲν καὶ δὲν ἀποδοθῶσιν αἱ προσήκουσαι τιμαί, ἀλλὰ περιπλανῶμαι ματαίως εἰς τὸ εὐρύτυλον δῶμα τοῦ ἕδου. Σὲ παρακαλῶ, δός μοι τὴν χειρὰ σου, διότι δὲν θὰ ἐπανέλθω ἐκ τοῦ ἕδου, ὅποτε θὰ με θάψῃτε. Καὶ εἰς σέ, ὦ θεῖε Ἀχιλλεῦ, μοῖρα εἶνε νὰ καταστροφῆς ὑπὸ τὰ τείχη τῶν Τρώων. Σὲ παρακαλῶ νὰ μὴ θέσῃς τὰ ὄσῳ μου, ὦ Ἀχιλλεῦ, μακρὰν τῶν σῶν, ἀλλ' ὁμοῦ, καθὼς συναναστράφημεν ὁμοῦ εἰς τὸν οἶκόν σου. Ὅμοια λοιπὸν νεκρικὴ θήκη ὡς περικαλύπτῃ τὰ ὄσῳ ἡμῶν». Πρὸς ταῦτα ὁ Ἀχιλλεὺς λέγει: «Διατί ἦλθες ἐνταῦθα; Διατί παραγγέλλεις ταῦτα; Ἐγὼ θὰ ἐκτελέσω προθύμως πάντα, ὅσα διατάττεις. Ἀλλ' ἔλθῃ πλησιέστερον καὶ ἐπ' ὀλίγον χρόνον περιβαλόντες ἀλλήλους ὡς εὐφρανθῶμεν ἀπὸ τὸν ὀλέθριον θρήνον». Ταῦτα εἰπὼν ἐξέτεινε τὰς χεῖρας, ἀλλὰ δὲν ἔλαβε τὸν Πάτροκλον, διότι ἡ ψυχὴ ἀπῆλθεν. Ὁ Ἀχιλλεὺς τότε ἐκπλαγεὶς ἀνηγέρθη ἐκ τοῦ ὕπνου καὶ παρασκευάσας μεγάλην πυρὰν ἔθηκεν ἐπ' αὐτῆς τὸν νεκρὸν καὶ ἐθυσίασε 12 νέους αἰχμαλώτους, αὐτὸς δὲ σταθεὶς μακρὰν τῆς πυρᾶς ἀπέκειρε τὴν ξανθὴν κόμην καὶ καθὼς ὁ πατὴρ ὀδύρεται,

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

Ήταν καίη τὰ ὀσᾶ τοῦ παιδός, οὕτως ὁ Ἄχιλλεὺς ἔκλαιεν, ὅτε ἔκαιε τὰ ὀσᾶ τοῦ Πατρόκλου. Μετὰ ταῦτα συνήθροισε τὴν τέφραν εἰς χρυσὴν κάλπην καὶ ἐναπέθηκεν ἐπὶ τύμβου μεγάλου, εὐρέος καὶ ὑψηλοῦ καὶ πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἐτέλεσεν ἐπισημῶς ἀγῶνας, κατὰ τοὺς ὁποίους ἠγωνίσθησαν οἱ Ἕλληνες ἡγεμόνες περὶ βραβείων. Ἀφοῦ ἐτελείωσαν οἱ ἀγῶνες, οἱ μὲν ἄλλοι ἡγεμόνες ἀπῆλθον εἰς τὰ πλοῖα, ἵνα φάγωσι καὶ κοιμηθῶσιν, ἀλλ' ὁ Ἄχιλλεὺς μόνος μείνας δὲν ἐκοιμήθη, ἀλλ' ἔκλαιε τὸν ἀγαπητόν του φίλον καὶ ἐστρέφετο ἐπὶ τῆς κλίνης, ἄλλοτε ἐπὶ τῶν πλευρῶν, ἄλλοτε ὑπτίος, ἄλλοτε πρηγῆς, ἐνθυμούμενος τοῦ Πατρόκλου τὴν ἀνδρείαν καὶ ὅσα μετ' αὐτοῦ ἔπραξεν ἔργα καὶ ὅσα πάθη συνέπαθε καὶ ὅσους πολέμους ἐπολέμησε. Στρήξας δὲ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ βραχίονος παρεδόθη εἰς ὑπερβολικὴν λύπην καὶ ὠργίσθη κατὰ τῶν θεῶν, οἵτινες τόσον μέγα δυστύχημα παρεσκευάσαν εἰς αὐτὸν, μονολογῶν δὲ ὠμολόγει, ὅτι οὐδεμίαν χαρὰν αἰσθάνεται πλέον εἰς τὸν κόσμον, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀπώλεσε τὸν Πάτροκλον, τὸν ὅποιον ἠγάπα ἴσα πρὸς ἑαυτόν.

— Πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς τί ἐστὶ φίλος· «ἄλλος ἐγώ», ἀπεκρίθη.

Ἡ ἐγκράτεια.

Ὁ Σωκράτης προτρέπων τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἰς ἐγκράτειαν ἔλεγεν :

«Ἡ ἐγκράτεια εἶνε καλὸν καὶ ἀγαθὸν κτῆμα Ἄν ποτε γίνῃ πόλεμος πρὸς τοὺς ἐχθρούς, ἔλεγε, καὶ θελήσωμεν νὰ ἐκλέξωμεν στρατηγὸν ἱκανὸν ἡμᾶς μὲν νὰ σώσῃ ἐκ τοῦ κινδύνου, τοὺς δὲ πολεμικοὺς νὰ νικήσῃ, ποῖον θὰ ἐκλέξωμεν; Ἀρά γε θὰ ἐκλέξωμεν ἐκεῖνον, ὅστις εἶνε ἀκρατής, κυριεύεται δηλ. ὑπὸ τῶν φαγητῶν, τοῦ ὕπνου, τοῦ ὀίγου, τοῦ θάλπου καὶ τοῦ κόπου; Ὁχι βεβαίως τὸν ἀκρατῆ, διότι οὔτε ἡμᾶς δύναται νὰ σώσῃ, οὔτε τοὺς ἐχθρούς νὰ νικήσῃ. Ἄν μέλλοντες νὰ ἀποθάνωμεν θέλωμεν νὰ παραδώσωμεν τοὺς ἄρρενας παῖδας, ἵνα παιδεύσῃ ἢ ὑπανδρεύσῃ τὰς θυγατέρας ἡμῶν, ἢ διαφυλάξῃ ὑπὲρ αὐτῶν τὴν περιουσίαν, εἰς τίνα θὰ ἐμπιστευθῶμεν ταῦτα εἰς τὸν ἀκρατῆ ἢ εἰς τὸν ἐγκρατῆ; Βεβαίως εἰς τὸν ἐγκρατῆ. Εἰς ἀκρατῆ δοῦλον δὲν δυνάμεθα νὰ ἐμπιστευθῶμεν μήτε τὰ ποίμνια ἡμῶν μήτε τὰς

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

ἀποθήκας μήτε τὴν ἐπιμέλειαν τῶν κτημάτων ἡμῶν. Ὁ ἀκρατὴς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους εἶνε βλαβερός καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀκόμη βλαβερώτερος, διότι, ὄχι μόνον τὴν περιουσίαν αὐτοῦ φθείρει, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν. Καὶ εἰς τὴν συναναστροφὴν δὲν δυνάμεθα νὰ εὐχαριστηθῶμεν, ὅταν βλέπωμεν ἄνθρωπον νὰ προσέχη εἰς τὰ φαγητὰ καὶ εἰς τὰ ποτὰ μᾶλλον, ἢ εἰς τοὺς φίλους, οἱ ὅποιοι συναναστρέφονται αὐτόν. Ἀφοῦ λοιπὸν ἡ ἀκρατεία εἶνε τόσον κακόν, πρέπει ἐκ παντὸς τρόπου νὰ ἀγαπῶμεν τὴν ἐγκρατείαν, ἢ ὅποια εἶνε ἡ χρητὴς τῆς ἀρετῆς. Ἄνευ τῆς ἐγκρατείας δὲν δυνάμεθα μήτε νὰ μάθωμέν τι, μήτε νὰ μελετήσωμεν ἀξιολόγως. Ἐκεῖνος λοιπὸν, ὅστις θέλει νὰ εἶνε ἐλεύθερος, πρέπει νὰ μὴ εἶνε δούλος τῶν ἡδονῶν. Οἱ ἀκρατεῖς ὄχι μόνον ἐμποδίζονται τὰ κάλλιστα νὰ πράττωσιν, ἀλλὰ καὶ ἀναγκάζονται νὰ πράττωσι τὰ αἰσχιστά. Οἱ ἀκρατεῖς δουλεύουσι κακίστην δουλείαν. Τὴν σοφίαν, ἢ ὅποια εἶνε τὸ μέγιστον ἀγαθόν, παρεμποδίζει ἡ ἀκρασία».

Ἡ βασιλόπαις Ἰφιγένεια.

Οἱ Ἕλληνες ἀποφασίσαντες νὰ τιμωρήσωσι τὴν ὕβριν τοῦ Πάριδος, ἀρπάσαντος τὴν βασίλισσαν τῆς Σπάρτης Ἑλένην, συνηθροίσθησαν ἐκ πασῶν τῶν πόλεων τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν κόλπον τῆς Αὐλίδος, παραθαλασσίου πόλεως τῆς Βοιωτίας ἀπέναντι τῆς Χαλκίδος. Ὁ στόλος συνέκειτο ἐκ 1200 πλοίων καὶ ὁ στρατὸς ἐξ 120 χιλιάδων μαχητῶν. Τὴν ἀρχηγίαν αὐτῶν εἶχεν ὁ κραταῖος βασιλεὺς τῶν Μυκηνῶν Ἀγαμέμνων. Ἐνταῦθα ὅμως ἔμειναν ἀκίνητοι, διότι ἐνάντιοι ἀνεμοὶ σταλέντες ὑπὸ τῆς ἀδικηθείσης Ἀρτέμιδος ἐκώλυον τὸν πλοῦν, ἐπειδὴ ὁ Ἀγαμέμνων εἶχε φρονεῦσαι κατὰ τὸ κυνήγιον ἱερὰν ἔλαφον. Ὁ μάντις Κάλχας συμβουλευθεὶς τοὺς χρησμοὺς περὶ τῆς ἐναντιότητος ταύτης τῶν ἀνέμων ἔμεθεν, ὅτι ἢ θεὰ Ἄρτεμις δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὰ πλοῖα τῶν Ἑλλήνων νὰ ἀναχωρήσωσι μήτε νὰ κερδήσωσι τὴν νίκην κατὰ τῶν Τρώων, ἂν δὲν θυσιασθῇ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ αὐτῆς ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἀγαμέμνονος Ἰφιγένεια.

Τοῦτο μαθὼν ὁ Ἀγαμέμνων μεγάλως ἐθλίβη καὶ κατ' οὐδένα

Ἐκδοσις: ἐβδόμη 1925.

τρόπον συνήνει εις τὴν θυσίαν τῆς θυγατρὸς του· ἀπεφάσισε δὲ νὰ διαλύσῃ τὸν στρατόν· ἀλλ' ὁ ἀδελφός του Μενέλαος ἐλθὼν εἰς τὴν σκηνὴν ἱκετεύει νὰ σκεφθῆ ὠριμότερον, ὑπενθυμίζων ὅτι ὡς ἀρχιστράτηγος πάντων ὁμοῦ τῶν Ἑλλήνων καὶ ὡς ἀπόγονος ἡρώων ἔχει καθήκοντα, πρὸ τῶν ὁποίων δὲν δύναται νὰ υποχωρήσῃ καὶ λέγει πρὸς αὐτόν, ὅτι ὀφείλει χάριν τῆς πατρίδος νὰ ἐπιβάλῃ σιγὴν εἰς τὴν θλιψὴν αὐτοῦ. Τέλος μετὰ πολλὰς προσπάθειάς πείθει αὐτὸν νὰ στείλῃ ἄνθρωπον εἰς Ἄργος, ἵνα καλέσῃ εἰς Αὐλίδαν τὴν σύζυγον αὐτοῦ Κλυταίμνηστραν καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἴφιγένειαν, μὴ γνωρίζων ὅμως πρὸς αὐτάς τὸν σκοπὸν τῆς προσκλήσεως.

Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ἀπεσταλμένου καὶ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Μενέλαου εἰς τὸ στρατόπεδον μείνας μόνος τὴν νύκτα εἰς τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἠσθάνθη ἀδύνατον νὰ συγκρατήσῃ τὴν θλιψὴν καὶ νὰ ἴδῃ θυσιαζόμενον τὸ ἑαυτοῦ τέκνον· ὅθεν καλέσας ἐσπευσμένως θεράποντα γέροντα καὶ ἀφωσιωμένον εἰς αὐτόν, διηγεῖται ἐμπιστευτικῶς, ὅποιον κίνδυνον διατρέχει ἡ Ἴφιγένεια καὶ παραγγέλλει νὰ σπεύσῃ ἀμέσως εἰς Ἄργος, ἵνα προλάβῃ τὴν ἀναχώρησιν προσέχων καθ' ὁδόν, ἂν συναντήσῃ τὰς βασιλικὰς ἀμάξας, νὰ στρέψῃ αὐτάς πρὸς τὰς Μυκήνας. Ἴνα δὲ γίνῃ πιστευτός, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ἐπιστολὴν φέρουσαν τὴν σφραγίδα αὐτοῦ. Ἐγραφε δὲ εἰς τὴν σύζυγόν του, ὅτι τὰ πολεμικὰ ἔλαδον ἄλλην τροπὴν καὶ παρήγγειλε νὰ μένῃ.

Ἡ Κλυταίμνηστρα ὅμως ὡς ἔφθασεν ὁ πρῶτος ἀπεσταλμένος νομίσασα ὅτι ὁ σύζυγος αὐτῆς προσεκάλει, ἵνα μνηστεύσῃ τὴν θυγατέρα μετὰ τινος τῶν ἐκεῖ στρατηγῶν ἢ βασιλέων, κατεχάρη καὶ εὐθὺς ἀνεχώρησεν εἰς Αὐλίδα μετὰ τῆς Ἴφιγενείας, τοῦ μικροῦ Ὀρέστου καὶ πολλῶν θαλαμηπόλων καὶ ἄλλων Ἀργείων νεανίδων. Πορευθεῖσα δὲ δι' ἄλλης ὁδοῦ δὲν συνήντησε τὸν γέροντα θεράποντα καὶ περιχαρὴς ἔφθασεν εἰς Αὐλίδα ἀστράπτουσα ἐκ χρυσοῦ καὶ προπορευομένη τῆς πολυπληθοῦς ἐκείνης ἀκολουθίας.

Ὁ Ἀγαμέμνων, ἐνῶ ἤτο βέβαιος πλέον ὅτι εἶχε προλάβει τὴν ἀναχώρησίν τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, αἶφνης ὁ πρῶτος ἀπεσταλμένος

* Ἐκδόσις ἐβδόμη 1925.

ἔρχεται εἰς τὴν σκηνήν, ἀναγγέλλει εἰς αὐτόν, ὅτι συμφώνως πρὸς τὰς διαταγὰς αὐτοῦ ᾠδήγησεν ἀσφαλῶς τὴν βασιλίσσαν καὶ τὴν θυγατέρα καὶ ὅτι ἔφθασαν εἰς τὴν Αὐλίδαν καὶ κάθηνται ἔξω τοῦ στρατοπέδου πλησίον τῆς κρήνης, ἵνα ἀναπαυθοῦν. Λέγει δὲ ὅτι εὐθὺς ὡς ἔγινε γνωστόν, ὅτι ἡ βασιλόπαις ἔφθασε, πλῆθος πολὺ συνέρρευσε ἐκεῖ, ἵνα θαυμάσῃ αὐτήν· καὶ ἄλλοι μὲν ἔλεγον, ὅτι ἐκάλεσεν αὐτὴν ὁ πατήρ, ἵνα νυμφεύσῃ, ἄλλοι δ' ὅμως, ἵνα θυσιάσῃ εἰς τὴν Ἀρτέμιδα.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἀγαμέμνων καταλαμβάνεται ὑπὸ ἀπελπισμοῦ. « Πῶς νὰ ἐξέλθω, λέγει, εἰς προὔπαντησιν τῆς συζύγου μου! πῶς νὰ ὀμιλήσω πρὸς αὐτήν; πῶς νὰ ἀπενίσω τὴν Ἰφιγένειάν μου! » Καὶ καταβληθεὶς ἐκ τῶν σκέψεων τούτων κλαίει.

Παρὼν εἶνε μόνον ὁ ἀδελφός του Μενέλαος, ἀλλὰ καὶ οὗτος, ἰδὼν τὰ δάκρυα τοῦ ἀδελφοῦ, συγκινεῖται καὶ δὲν παρακινεῖ πλέον αὐτὸν νὰ θυσιάσῃ τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα, ἀλλ' ὀρκίζεται ὅτι θὰ πράξῃ ὅ,τι δυνατόν, ἵνα σώσῃ τὴν βασιλόπαιδα παρὰ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ πλῆθους. Ἄλλ' ὁ πατήρ δὲν ἔχει πλέον ἐλπίδας καὶ λέγει: « Πῶς εἶνε δυνατόν ν' ἀντιστῶ τώρα, ὅτε πλέον ἢ θυγάτηρ μου εἶνε ἐνταῦθα; Ὁ Κάλχας θὰ ἔχη ἤδη ἀνακαινώσῃ τὸν χρησμόν εἰς ἅπαντα τὸν στρατόν· ὁ δὲ Ὀδυσσεύς, ἀσθητὸς ὢν, εὐθὺς ὡς μάθη, ὅτι ἐγὼ ἄφρονιμα νὰ ἀσφαλίσω διὰ τῆς θυσίας τὸν ἀπόπλουν τοῦ στρατοῦ, θὰ ἐξεγείσῃ πάντας τοὺς Ἕλληνας κατ' ἐμοῦ καὶ θὰ κατευθυνθῶσιν εἰς Ἄργος, ἵνα καταστρέψωσιν αὐτό. Διέξοδον λοιπὸν δὲν εὐρίσκω πλέον ».

Ταῦτα εἰπὼν στέλλει τὸν ἀδελφόν, ἵνα προλάβῃ, μήπως μάθη ἢ Κλυταιμνήστρα τὴν φοβεράν εἴδησιν ἀπὸ τοῦδε.

Μετ' ὀλίγον φθάνουσι πρὸ τῆς σκηνῆς αἱ ἄμαξαι αἱ φέρουσαι τὴν Κλυταιμνήστραν· πρώτη δὲ τρέχει νὰ ἐναγκαλισθῇ τὸν πατέρα αὐτῆς ἢ Ἰφιγένεια.

Ἡ νεαρὰ βασιλόπαις ἀφελέστατα πίπτει εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πατρὸς τῆς καὶ λέγει: « Ἄφες νὰ σὲ ἀσπασθῶ, πάτερ. Πόσον καιρὸν ἔχω νὰ σὲ ἴδω! Πόσον χαίρω, διότι σὲ βλέπω, ἀλλὰ φαίνεσαι ἄθυμος. Τί ἔχεις; » Τότε ὁ Ἀγαμέμνων ἀποῦ ἠσπάσθη αὐτὴν εἶπεν: « Οἱ βασιλεῖς πολλὰς φρονίδας ἔχουσι, τέκνον μου, καὶ λυποῦμαι, διότι μετ' ὀλίγον θὰ σὲ χωρισθῶ. »

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

— «Μὴ φύγησ λαιπόν, πάτερ μου· μεῖνον μεθ' ἡμῶν εἰς τὸν οἶκον».

— «Καὶ ἐγὼ ἐπιθυμῶ τοῦτο, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶνε ἀδύνατον, κλαίω.»

— «'Αλλ' ἐλπίζω εἰς τοὺς θεοὺς, ὅτι θὰ νικήσητε τοὺς ἐχθροὺς.

— «'Ω ! ἡ ἐκστρατεία αὕτη μὲ ἔχει ἤδη καταστρέφει πρὶν ἢ τε εἰώση ὑπὲρ ἡμῶν ! 'Υπόθεσις σπουδαία μὲ κρατεῖ ἐνταῦθα, εἶνε ἀδύνατον εἰς ἡμᾶς νὰ ἀποπλεύσωμεν, ἂν δὲν τελειωσῃ...»

'Αδυνατῶν ὅμως νὰ συγκρατήσῃ ἐπὶ πλέον τὴν συγκίνησιν πρὸ τῆς ἀφελοῦς Ἰφιγενείας προτρέπει αὐτὴν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν σκηνὴν καὶ ἀσπασθεὶς αὐτὴν φιλοστόργως φεύγει μακράν.

'Εν τῇ μεταξὺ ὁ πιστὸς θεράπων τοῦ 'Αγαμέμνονος μὴ εὐρῶν τὴν βασιλίσσαν εἰς τὸ 'Αργος ἐπιστρέφει ἐσπευσμένως καὶ ἀναζητεῖ αὐτὴν πανταχοῦ, εὐρῶν δ' αὐτὴν πρὸ τῆς σκηνῆς τοῦ συζύγου ἀποκαλύπτει ὅσα ὁ τεθλιμμένος σύζυγος δὲν εἶχε τὸ θάρρος νὰ ἀνακοινώσῃ πρὸς αὐτήν. Ἡ δυστυχῆς μήτηρ ἀπελπίζει καὶ ὀδυρομένη γονυπετεῖ πρὸ τοῦ 'Αχιλλέως, ὅστις εἶχεν ἔλθῃ ἐκεῖ, ἵνα ζητήσῃ τὸν 'Αγαμέμνονα, διότι ἡ παρουσία τοῦ ἀρχιστρατήγου ἦτο ἀναγκαία εἰς τὸ στρατόπεδον, ἀλλὰ δὲν εὗρεν αὐτόν. Παρακαλεῖ δὲ αὐτόν νὰ βοηθήσῃ αὐτήν, ἵνα σώσῃ τὸ τέκνον. Ἐκεῖνος καμφθεὶς ἐκ τοῦ μητρικοῦ ἄλγους ὑπόσχεται μεθ' ἔρκου ὅτι μετὰ πάσης θυσίας θὰ ἀπομακρύνῃ τὸν κίνδυνον ἀπὸ τῆς βασιλόπαιδος καὶ ἀναχωρεῖ ἀμέσως εἰς τὸ στρατόπεδον πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ὑποσχέσεως.

Ὅτε ἐπέστρεψεν ὁ 'Αγαμέμνων εἰς τὴν σκηνὴν, ἡ Κλυταιμνήστρα ὑποδέχεται αὐτόν ὀργισμένη καὶ ἐλέγχει πικρότατα, διότι δὲν ἀνθίσταται πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ στρατοῦ καὶ ἐρωτᾷ:

«Μήπως δὲν ἔχουσι καὶ ἄλλοι βασιλεῖς θυγατέρας; Πρέπει ἐξ ἅπαντος νὰ σφαγῇ ἡ ἡμετέρα; Ἄν ἦσο πατὴρ δίκαιος, θὰ ἔλεγεσ πρὸς τοὺς Ἕλληνας: ἐπιθυμεῖτε νὰ ἀποπλεύσωμεν εἰς τὴν Τροφάδα, ἔχετε δίκαιον. 'Αλλ' ἄς προσφέρωμεν εἰς τὴν θεὰν ἐκείνην τὴν κόρην, εἰς τὴν ὁποίαν ἤθελε λάχῃ».

Ἡ Ἰφιγένεια παροῦσα ἀκούει πάντα ταῦτα, κλαίει δὲ καὶ θρηνεῖ ἀπαρηγορήτως καὶ διὰ συγκινητικωτάτων λόγων παρακαλεῖ τὸν πατέρα νὰ σώσῃ αὐτήν.

* Ἐκδοαὶς ἐβδόμη 1925.

Ὁ Ἀγαμέμνων πρὸς αὐτὴν λέγει. «Ἄνευ τῆς θυσίας σου, ὦ κόρη μου, ἢ ὕβρις κατὰ τῆς Ἑλλάδος θὰ μείνῃ ἀτιμώρητος, τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα ὠργισμένα καθ' ἡμῶν θὰ ὀρμήσουν εἰς τὸ Ἄργος, ἵνα φονεύσουν καὶ ἐσὲ καὶ ἐμὲ καὶ πάσας τὰς κόρας. Ἡ τιμὴ τῆς πατρίδος ἀπαιτεῖ τὴν θυσίαν ταύτην· εἴτε θέλω ἐγὼ νὰ σὲ θυσιάσω, εἴτε δὲν θέλω, ἢ Ἑλλὰς θέλει τοῦτο καὶ ἡ ἀπαίτησις τῆς πατρίδος εἶναι ἀνωτέρα καὶ ἰσχυροτέρα, ἡμεῖς δὲ πρὸ αὐτῆς εἴμεθα ἐλάχιστοι». Εἰπὼν ταῦτα ἐξέρχεται ἐκ τῆς σκηνῆς.

Ἡ δὲ Κλυταίμνηστρα λαμβάνουσα τὴν θυγατέρα εἰς τὰς ἀγκάλας, ὅπως προστατεύσῃ αὐτὴν, «τετέλεσται, ἀναφωνεῖ, ἀφ' οὗ ὁ πατὴρ ἐγκαταλείπει ἡμᾶς, ἀπωλέσθημεν».

Ἰδοῦσα δὲ ἡ Κλυταίμνηστρα μακρόθεν ἐρχόμενον τὸν Ἀχιλλεὺς ἀναθαρρεῖ καὶ ἐλπίζει σωτηρίαν, ἀλλὰ ματαίως· διότι καὶ αὐτὸς ἀναγγέλλει ὅτι σύμπας ὁ στρατὸς εἶναι ἀνάστατος καὶ ἀπαιτεῖ νὰ θυσιασθῇ ἡ Ἴφιγένεια. «Ἐγὼ ὅμως, εἶπεν ὁ Ἀχιλλεὺς, ὑποσχεθεῖς, ὅτι θὰ ὑπερασπίσω αὐτὴν διὰ πάσης θυσίας, θὰ τηρήσω τὴν ὑπόσχεσίν μου καὶ θὰ πολεμήσω μετὰ τῶν ἀνδρῶν μου πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους».

Ἄλλ' ἡ Ἴφιγένεια, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπροξένησαν ἐντύπωσιν βαθεῖαν οἱ λόγοι τοῦ πατρὸς αὐτῆς εἶχε λάβει ἤδη ἀπόφασιν γενναίαν· θέλει νὰ ἀποθάνῃ ἵνα μὴ ἐκθέσῃ μήτε τὸν πατέρα, μήτε ἑαυτήν. Ἡ δειλὴ αὕτη κορασίς λαμβάνει θάρρος καὶ ἐνώπιον τοῦ ξένου προχωρεῖ ἀποφασιστικῶς πρὸς τὴν μητέρα καὶ λέγει. «Οὐχὶ μῆτερ μου, δὲν θέλω νὰ μὲ ὑπερασπίσῃ οὐδεὶς· θὰ ἀποθάνω, ἀπεφάσισα. Ἄκουσον πῶς σκέπτομαι. Εἰς ἐμὲ ἔχει τώρα τὰς ἐλπίδας ἡ Ἑλλάς· ἂν ἀποθάνω θὰ δυνηθοῦν τὰ πλοῖα νὰ ἀποπλεύσουν καὶ θὰ κερδίσουν τὴν νίκην, θὰ μάθουν δὲ οἱ βάρβαροι, ὅτι, ἂν ὕβρισουν καὶ εἰς τὸ μέλλον Ἑλληνίδας, δὲν θὰ μείνωσιν ἀτιμώρητοι. Ὁ θάνατός μου λοιπὸν θὰ ὠφελήσῃ καὶ ἡ δόξα, ὅτι ἔσωσα τὴν πατρίδα, θὰ μείνῃ αἰώνιος. Δὲν πρέπει νὰ ἀγαπῶ τόσο πολὺ τὴν ζωὴν. Δὲν μὲ ἐγέννησας μόνον διὰ σέ, μὲ ἐγέννησας διὰ τὴν Ἑλλάδα! Ἄναρίθμητοι κωπηλάται, ἀναρίθμητοι στρατιῶται θὰ λάβωσι διὰ τῆς θυσίας μου τὸ θάρρος, ὅπως ἀποθάνωσιν ὑπὲρ τῆς πατρίδος. Ἡ ἐμὴ ζωὴ εἶναι μία. Εἶναι λοιπὸν δίκαιον νὰ τεθῇ αὕτη ὡς ἐμπόδιον εἰς πάντας ἐκεῖ-

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

νους ; "Επειτα, ἀφ' οὗ τοιαύτη εἶναι ἡ θέλησις τῆς θεᾶς, πρέπει θνητῇ ἐγὼ νὰ ἀντιστῶ εἰς αὐτήν ; "Ὀχι, δίδω τὴν ζωὴν μου εὐχαρίστως ἄς μὲ θυσιάσωσι, ἵνα κυριεύσωσι τὴν Τροίαν».

Πάντες θαυμάζουσι τὴν Ἰφιγένειαν καὶ παραμυθεοσι τὴν ὀδυρομένην μητέρα. «Μὴ κλαίης, μῆτέρ μου, λέγει, μὴ λυπῆς καὶ ἐμέ· μήτε τοὺς πλοκάμους σου νὰ κόψῃς, μήτε νὰ πενθοφορήσῃς χάριν ἐμοῦ· διότι θὰ σοὶ μείνῃ ἡ δόξα μου καὶ ὁ βωμὸς τῆς θεᾶς θὰ εἶνε ὁ τάφος μου. Ἀποχαιρέτισον τὰς ἀδελφάς μου καὶ ἐξ ἐμοῦ μὴ ἐνδύσῃς αὐτὰς πένθιμα.» "Επειτα λαβοῦσα τὸν μικρὸν ἀδελφὸν Ὀρέστην εἰς τὰς ἀγκάλας ἀσπάζεται τρυφερῶς καὶ «καὶ ἀνάθρονον αὐτὸν καλῶς, μῆτερ μου, λέγει, ἵνα ἀναδειχθῇ γενναῖος Ἕλλη».

Ἡ δὲ Κλυταμνήστρα ὀδυρομένη ἐρωτᾷ αὐτήν. Τίνα ἄλλην παραγγελίαν ἔχεις, τέκνον ; » «Μὴ εἴπῃς ποτὲ λόγον ψυχρὸν πρὸς τὸν πατέρα μου, διότι ἠναγκάσθη νὰ μὲ θυσιάσῃ,» ἀπεκρίθη ἡ Ἰφιγένεια.

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἀποσπᾶται ἡσύχως ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῆς μητρὸς καὶ ἐρωτᾷ : «Τίς θὰ ἔλθῃ νὰ μὲ λάβῃ, ἵνα μὲ ὀδηγήσῃ εἰς τὸν βωμόν ; »

— «Καὶ ἐγὼ θὰ ἐξέλθω μετὰ σοῦ, τέκνον μου» ἀναφωνεῖ θρηνοῦσα ἡ μήτηρ.

«Ὀχι σὺ πρέπει νὰ μείνῃς, μῆτέρ μου· τοῦτο εἶνε προτιμότερον καὶ διὰ σὲ καὶ δι' ἐμέ. Ἄς ἔλθῃ τις ἐκ τῶν συμμάχων τοῦ πατρὸς μου νὰ μὲ ὀδηγήσῃ».

Καὶ ἰδοὺ ἔρχεται ὁ Ὀδυσσεύς, ἐνδύεται τὴν βασιλικὴν στολὴν καὶ παρακολουθεῖται ὑπὸ ἀκολουθίας τιμητικῆς,

— «Ἀναχωρεῖς, τέκνον μου ; ἀνακράζει ἡ δυστυχὴς μήτηρ.

— Ναί, ὦ μῆτέρ μου ; ἀναχωρῶ, ὡς βλέπεις, ἐνδόξως».

Καὶ ἀποχαιρέτισασα τρυφερῶς αὐτήν ἀκολουθεῖ τὸν Ὀδυσσεά σταθερῶ βήματι. Αἱ δὲ θαλαμηπόλοι καὶ Ἀργεῖται νεάνιδες ἀκολουθοῦσι θαυμάζουσαι, ἀλλὰ θαυμάζουσι τὸν ἡρωϊσμὸν αὐτῆς καὶ λέγουσαι : «Ἡ δόξα σου θὰ μείνῃ αἰώνιος».

Μετ' ὀλίγον φθάνουσιν εἰς τὸ ἄλσος, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου ὑψοῦται ὁ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος. Ἐκεῖ τὰ πάντα εἶνε ἔτοιμα εἰς τὴν θυσίαν καὶ ὁ στρατὸς συνηθροισμένος ἐκεῖ περιμένουσι οἱ στρατηγοὶ καὶ πάντες οἱ ἄνακτες ἐν στολῇ. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν βασι-

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

λέων κάτωχρος ἴσταται ὁ Ἄγαμέμνων· αἰσθάνεται, ὅτι ὀφείλει νὰ δώσῃ τὸ παράδειγμά, ὅπως θυσιάσωσιν οἱ Ἕλληνες τὸ πᾶν ὑπὲρ πατρίδος καὶ προσπαθεῖ ὑπερανθρώπως, ὅπως συγκρατήσῃ τὴν θλίψιν· εἶναι ἤρωες καὶ ἡ ἀκλόνητος θέλησις πνίγει τὸν πόνον τῆς καρδίας· ἀλλ' ὅτε βλέπει ἐρχομένην μακρόθεν τὴν θυγατέρα, λυγμὸς ἀκούσιος ἐκφεύγει ἐκ τοῦ στήθους.

Ἄπαν τὸ πλῆθος τότε συγκινεῖται, ἡ Ἰφιγένεια προχωρεῖ δῆματι σταθερῶ, πλησιάζει, οἱ δὲ στρατιῶται ὑποχωροῦν ἐκκτέρωθεν αὐτῆς ἀνοίγοντες δίοδον· πανταχόθεν κραυγὴ ἐκπλήξεως ἐγείρεται ἐκ τοῦ πλῆθους. Πάντες ἀτενίζουσι πρὸς τὴν ἱερὰν κόρην μετ' ἐνθουσιασμοῦ, καὶ οἱ πανταχόθεν τῆς Ἑλλάδος συρρέουσιντες ἐκεῖ στρατιῶται δὲν παραπονοῦνται πλέον, διότι πρὸ πολλοῦ ἀφῆκαν ἀπροστατεῦτους τὰς οἰκογενεῖας αὐτῶν, τοὺς ἀγροὺς ἀκαλλιεργήτους καὶ ἀπῆλθον μακρὰν εἰς τόπους ἀγνώστους· αἰσθάνονται τώρα νέον θάρρος, ὅπως πολεμήσωσιν· εἶνε βέβαιον τώρα, ὅτι θὰ κερδήσωσι τὴν νίκην.

Ἡ Ἰφιγένεια φθάνει πρὸ τοῦ πατρὸς καὶ διὰ γλυκείας φωνῆς ἐν μέσῳ βαθυτάτης σιγῆς τοῦ παρισταμένου πλῆθους λέγει. «Ἦλθον, πάτερ μου, εὐχαρίστως, ἵνα θυσιάσω τὴν ζωὴν μου ὑπὲρ πατρίδος, ἀφοῦ τοιαύτη εἶνε ἡ θέλησις τῆς θεᾶς. Εἴθε διὰ τῆς θυσίας μου νὰ κερδήσωσι τὰ Ἑλληνικὰ ὄπλα τὴν νίκην καὶ νὰ ἐπανέλθῃτε εἰς τὰς πατρίδας ἔνδοξοι καὶ εὐτυχεῖς».

Ὁ Κάλχας, ὅστις μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης προσήχετο κατ' ἰδίαν, πλησιάζει τώρα πρὸς τὴν βασιλόπαιδα, φορεῖ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς στέφανον καὶ θέτει πέπλον μακρὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς καὶ στέφανον, ἔπειτα λαμβάνει τὴν νεαρὰν κόρην ἐκ τῆς ξανθῆς κόμης καὶ φέρει αὐτὴν ὀπισθεν τοῦ βωμοῦ. Ἄρχεται τώρα ἡ νενομισμένη τελετὴ, ἀλλὰ μετὰ τὸ πέρασ αὐτῆς οὐδεὶς πλέον τολμᾷ νὰ ὀμιλήσῃ, οὐδεὶς νὰ προσίδῃ εἰς τὸν βωμόν. Πάντες ἀποστρέφουσι τεθλιμμένοι τὰ βλέμματα καὶ ἀπομάσσουσι τὰ δάκρυα. Ὁ Κάλχας πλήττει τὸ θῆμα, ἀκούεται ὁ κρότος τῆς καταπιπτούσης μαχαίρας, ἀλλὰ δὲν ἔχει πλέον ἐνώπιον αὐτοῦ τὴν Ἰφιγένειαν, ἀντ' αὐτῆς δὲ βλέπει ἔλαφον ἀσπαίρουσαν εἰς τὸ αἶμα! Ἡ Ἄρτεμις δὲν εἶχε ζητήσῃ τὴν εὐσεβῆ καὶ φιλοπάτριδα κόρην, ὅπως θυσιασθῇ ἀσπλάγ-

* Ἐκδοσις ἑβδόμη 1425.

χνως ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, εἶχε ζητήσῃ αὐτήν, διότι ἐκ πασῶν τῶν νεανίδων τῆς Ἑλλάδος αὐτὴν ἠγάπησε περισσότερο. Κατελθοῦσα δὲ ἐξ οὐρανοῦ ἐντὸς νέφους ἔλαβεν αὐτὴν μεθ' ἑαυτῆς !

Ὁ Κάλχας συγκεκλινημένος στρέφεται πρὸς τὸ πλῆθος καὶ δεικνύει τὴν ἔλαφον. «Ἴδετε, λέγει, ἡ θεά, ἵνα μὴ μιάνη τὸν βωμὸν διὰ τοῦ αἵματος τοιαύτης κόρης, ἔστειλεν εἰς ἡμᾶς ἀντ' αὐτῆς ἔλαφον· ἠὲ χαριστήθη δὲ τόσον ἐκ τῆς θυοῦς, ὥστε δίδει εἰς ἡμᾶς πλοῦν αἴσιον καὶ προαγγέλλει νὰ σπεύσωμεν ἀμέσως κατὰ τῆς Τροίας».

Ἀλαλαγμοὶ χαρᾶς ἐκάλυψαν τὴν φωνὴν καὶ ἀγγελιοφόρος σπεύσας ἔφερεν ἀμέσως τὴν χαροποιὰν ἀγγελίαν πρὸς τὴν ὀδυρομένην μητέρα. Μετ' ὀλίγον φθάνει ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ἐπιθεσαιοὶ τὰ αὐτά. «Πρέπει, λέγει εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ, νὰ εἴμεθα καὶ οἱ δύο εὐτυχεῖς, διότι ἡ θυγάτηρ ἡμῶν ἠξιώθη τοιαύτης τιμῆς παρὰ τῆς θεᾶς». Διατάξας δὲ τὰ στρατεύματα νὰ εισέλθωσιν εἰς τὰ πλοῖα προτρέπει τὴν Κλυταιμνήστραν νὰ λάβῃ τὸν μικρὸν Ὀρέστην καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἄργος πρὸς τὰ ἄλλα τέκνα.

Ἐκεῖνη ἀκούει αὐτὸν σιωπηλῆ καὶ περίλυπος. Ὅτε δὲ τὰ πλοῖα ἀνεχώρησαν καὶ πέριξ αὐτῆς ἐβασίλευεν ἡ σιγὴ καὶ ἡ ἥρεμία, τότε βραδῶς ἀγαθαίνει ἐπὶ τῆς βασιλικῆς ἀμάξης ἐνδεδυμένη ἐσθῆτα ἀπλουστάτην ἀλλ' οὐχὶ πένθιμον. Βλέπουσα δὲ τὰ πλοῖα ἀπομακρυνόμενα ταχέως ὑπὸ τὴν πνοὴν τοῦ οὐρίου ἀνέμου, πρὶν ἀπέλθῃ, στρέφεται πρὸς ἀνατολὰς, ὕψοι τοὺς δεδακρυσμένους ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τείνει ἰκέτιδας χεῖρας πρὸς τὰ ἄνω λέγουσα.

«ὦ θεά, σύ, ἣτις ἔλαβες ἀπ' ἐμοῦ τὸ τέκνον μου, προστάτευσον τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα καὶ τὸν σύζυγόν μου καὶ δὸς εἰς αὐτοὺς τὴν νίκην καὶ τὸν θρίαμβον».

Μεγαλοδωρία τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Ἀλέξανδρος ὁ μέγας, βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, ἦτο φύσει ἐλευθεριώτατος πρὸς πάντας, πολλάκις δὲ καυχώμενος ἔλεγε, ὅτι «μόλις τὰ πλοῦτη τῶν Περσῶν ἠδύναντο νὰ ἀρκέσωσιν εἰς τὴν ἐλευθεριότητα αὐτοῦ. Ὁ Πέριλλος, εἰς ἐκ τῶν φίλων, ἐζήτησέ ποτε

Ἐκδοσις ἑβδόμη 1925.

χρήματα ὡς προΐκα τῶν θυγατέρων αὐτοῦ. Ὁ Ἀλέξανδρος διέταξε νὰ δοθῶσιν εἰς αὐτὸν πεντήκοντα τάλαντα, Ἀλλ' ὁ Πέριλλος ἐκπλαγείς διὰ τὸ μέγα τοῦτο ποσὸν εἶπεν «Ἀλέξανδρε, ἀρκετὰ εἶνε μόνον δέκα τάλαντα».

Πρὸς ταῦτα ἀπήντησεν ὁ Ἀλέξανδρος· «Εἰς σὲ μὲν εἶνε ἀρκετὰ νὰ λάβῃς δέκα, εἰς ἐμὲ ὅμως δὲν ἀρμόζει νὰ δώσω τόσον ὀλίγα». Ἄλλοτε πάλιν ὁ Ἀλέξανδρος διέταξε τὸν ταμίαν αὐτοῦ νὰ δώσῃ εἰς τὸν φιλόσοφον Ἀναξαγόραν, ὅσα χρήματα ἤθελε ζητήσῃ. Ὁ ταμίαις εἶπεν, ὅτι ὁ φιλόσοφος ζητεῖ μέγα ποσόν, ἑκατὸν τάλαντα. «Ὁρθῶς πράττει, ἀπεκρίθη ὁ Ἀλέξανδρος, ζητῶν τόσα πολλά, διότι γνωρίζει, ὅτι ἔχει φίλον, ὅστις καὶ δύναται καὶ θέλει νὰ χαρίζῃ πολλά».

Μετὰ τῆς μεγαλοδωρίας καὶ ἐλευθεριότητος ὁ Ἀλέξανδρος συνέδεε καὶ τὴν φιλοφροσύνην, μετὰ τῆς ὁποίας μόνῃς ἀληθῶς χαρίζονται αἱ δίδοντες. Τῶν Μακεδόνων τις ἤλαυνεν ἡμίονον φέροντα χρυσοῖον πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἡμίονος ἦτο κεκμηκώς, αὐτὸς ὁ Μακεδὼν ἐπιθέσας αὐτὸ ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ ἔφερε τὸ φορτίον. Ἰδὼν ὁ βασιλεὺς ὅτι αὐτὸς ἐπιέζετο ὑπὸ τοῦ βάρους τοῦ χρυσοῖου καὶ μαθὼν ὅτι τοῦτο φέρει πρὸς αὐτόν, ἐνῶ ἐμελλε νὰ καταθέσῃ τοῦτο, εἶπεν· «ὦ ἄνθρωπε, μὴ ἀποκάμῃς ἀλλὰ ὑπόμεινε ἀκόμῃ ὀλίγον καὶ φέρε τὸ χρυσοῖον εἰς τὴν σκηνὴν σου».

Ἐν γένει ἐλυπεῖτο καὶ δυσηρεστεῖτο περισσότερο κατ' ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι δὲν ἤθελον νὰ λάθωσι τι παρ' αὐτοῦ ἢ κατὰ τῶν ζητούντων τι. Καὶ πρὸς τὸν Φωκίωνα ἔγραψεν ἐπιστολὴν λέγων ὅτι «δὲν θέλει αὐτὸν τοῦ λοιποῦ φίλον, ἂν ἐπιμένῃ νὰ μὴ δέχεται παρ' αὐτοῦ χάριτας». Καὶ πρὸς τὸν Σεραπίωνα δέ, ὅστις ἦτο φίλος καὶ μετ' αὐτοῦ συνέπαιζε σφαῖρας, οὐδὲν ἔδιδε, διότι οὐδὲν ἐζήτει αὐτός. Ὅτε λοιπὸν ὁ Σεραπίων ἔλθων νὰ παίξῃ σφαῖρας, εἰς ἄλλον ἔρριπτε σφαῖραν, εἰς δὲ τὸν Ἀλέξανδρον δὲν ἔρριπτεν, εἰπόντος τοῦ Ἀλεξάνδρου, «εἰς ἐμὲ δὲν ῥίπτεις τὴν σφαῖραν;» «ὄχι, εἶπεν ὁ Σεραπίων, διότι δὲν ζητεῖς τοῦτο». Τότε ὁ Ἀλέξανδρος γελάσας, πολλὰς δωρεὰς ἔδωκε πρὸς αὐτόν. Κατὰ τοῦ Πρωτέως, ὅστις ἦτο πολὺ χαρίεις εἰς σκόμματα, ὠργίσθη ποτὲ ὁ Ἀλέξανδρος. Ἐπειδὴ δὲ αἱ φίλοι παρεκάλουν τὸν Ἀλέξανδρον νὰ συγχωρήσῃ αὐτὸν καὶ ἐκεῖνος ἐδάκρυε διὰ τὴν ὀργὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὁ Ἀλέξανδρος

Ἀναγνωσματάριον τῆς Ε'. τάξεως Ἰωάν. Κοφινιώτου

5

ἐνέδωκε καὶ ὑπεσχέθη, ὅτι δὲν θὰ ἐργίζηται πλέον, ἀλλὰ θὰ συμφιλιωθῆ ἠὲ πρὸς αὐτόν. Τότε ὁ Πρωτεύς εἶπε· «Λοιπόν, ὦ βασιλεῦ, ἂν εἶνε τοῦτο ἀληθές, δός μοί τι νὰ πιστεύσω». Τότε ὁ ἐλευθέριος καὶ φιλόφρων Ἀλέξανδρος διέταξε νὰ δοθῶσιν εἰς αὐτόν πέντε τάλαντα. Εἰς τὸν Παρμενίωνα τὸν στρατηγὸν ἔδωκε δῶρον τὸν οἶκον τοῦ Βαγῶου ἐν Σούσις, εἰς τὸν ὁποῖον λέγεται, ὅτι εὐρέθη ἱματισμὸς ἀξίας χιλίων ταλάντων.

Ἐἰς τὸν Ξενοκράτην τὸν φιλόσοφον ἐπεμψέ ποτε πεντήκοντα τάλαντα, ἐπειδὴ δὲ δὲν ἐδέχθη οὗτος αὐτά, εἰπὼν ὅτι δὲν ἔχει ἀνάγκην χρημάτων, ἠρώτησεν ὁ Ἀλέξανδρος· «Οὐδένα φίλον ἔχεις, ὦ Ξενοκράτες; Εἰς ἐμέ, μόλις ὁ πλοῦτος τοῦ Δαρείου ἤρκεσεν εἰς τοὺς φίλους».

Μακάριοι οἱ πραεῖς.

Ἡμέραν τινὰ ὁ μαθητὴς Δημήτριος ἀνεγίνωσκε μετὰ τῶν ἄλλων συμμαθητῶν του εἰς τι βιβλίον θρησκευτικὸν τὸ ἐξῆς· «Μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν», Δὲν ἠδύνατο δὲ οὔτε αὐτὸς οὔτε οἱ ἄλλοι συμμαθηταὶ νὰ ἐννοήσωσι, τί σημαίνει τοῦτο. Ἐνῶ δὲ ἠπόρουσαν περὶ τῆς σημασίας, προσέρχεται ὁ διδάσκαλος εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς διδασκαλίας. Οἱ μαθηταὶ ἐρωτῶσιν αὐτὸν περὶ τούτου, Ὁ διδάσκαλος ἐχάρη, διότι οἱ μαθηταὶ μόνον καταγίνονται εἰς τὴν μελέτην θρησκευτικῶν βιβλίων.

Ἀναβάς δὲ ἐπὶ τῆς ἔδρας ἤρχισε τοιοιτοτρόπως νὰ ἐξηγῆ τὴν περικοπὴν ταύτην.

«Ἀγαπητοὶ μου μαθηταί, ἡ περικοπὴ αὕτη διδάσκει ἡμᾶς, ὅτι ὡς ἡμεῖς ἐπιθυμοῦμεν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι νὰ εἶνε πρὸς ἡμᾶς γλυκεῖς, ἡμεροὶ, πρῶοι, τοιοιτοτρόπως πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ εἶμεθα τοιοῦτοι πρὸς αὐτούς. Πρέπει κατὰ τὸν βίον ἡμῶν νὰ ἔχωμεν ὡς παράδειγμα τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Ὡς οὗτος καὶ πρὸς τὰ μικρὰ παιδιά καὶ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ πρὸς τοὺς πλησιάζοντας αὐτόν καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθρούς, οἵτινες ἐσταύρωσαν αὐτόν, ἦτο γλυκὺς, ἡμερος καὶ πρῶος, τοιοιτοτρόπως καὶ ἡμεῖς ὄχι μόνον πρὸς τοὺς γονεῖς, πρὸς τοὺς συγγενεῖς, πρὸς

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

τοὺς διδασκάλους καὶ πρὸς τοὺς μαθητὰς πρέπει νὰ συμπεριφε-
ρόμεθα μετὰ προφότητος καὶ γλυκύτητος, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτοὺς
τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν. Ἄν τοῦτο πράξωμεν, θὰ κερδήσωμεν τὴν
ἀγάπην πάντων, θὰ ἀποκτήσωμεν τὴν ἐπίγειον κληρονομίαν καὶ
θὰ γίνωμεν μακάριοι.»

«Ἀλλὰ πῶς, διδάσκαλε, δυνάμεθα νὰ γίνωμεν γλυκεῖς καὶ
πρᾶοι;» ἠρώτησαν οἱ μαθηταί.

«Θὰ γίνωμεν γλυκεῖς καὶ πρᾶοι, ἀπήντησεν ὁ διδάσκαλος, ὅταν
ἐκπληρῶμεν ἀκριβῶς ἅπαντα τὰ καθήκοντα ἡμῶν καὶ ἔχωμεν ἡ-
συχον καὶ καθαρὰν τὴν συνείδησιν ἡμῶν ἢ εὐχαρίστησις, τὴν
ὅποιαν αἰσθανόμεθα, ὅταν ἐκπληρῶμεν τὰ καθήκοντα ἡμῶν,
ἀποτελεῖ τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν. Ἄλλ' ἵνα ἐκπληρώσωμεν τὰ κα-
θήκοντα ἡμῶν ἀκριβῶς, ἔχομεν ἀνάγκην νὰ συνηθίσωμεν εἰς τὴν
ὑπομονήν. Ἄνευ τῆς ὑπομονῆς δὲν δυνάμεθα νὰ ὑπομένωμεν
τὰς περιπετείας τοῦ βίου γενναίως καὶ πρᾶως. Ὑπομονὴν καὶ
προφότητα καὶ γλυκύτητα ἐπέδειξεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν κατὰ πάντα
τὸν βίον, ἀγογγύστως ὑπετάσσετο εἰς τὴν θεῖαν θέλησιν, μετὰ
γλυκύτητος, ἡμερότητος καὶ προφότητος ὑπέφερε τὴν αὐθάδειαν
τῶν ἐχθρῶν, τοὺς ἀναιδεῖς αὐτῶν ἐμπαιγμοὺς καὶ τὰς σκληροτέ-
ρας βασάνους. Καὶ ἡμεῖς λοιπόν, ὦ ἀγαπητοὶ μαθηταί, μεθ' ὑπο-
μονῆς καὶ προφότητος ἂν ὑποφέρητε τοὺς κόπους, τὰς δυσσρε-
σκείας καὶ τὰς δυσκολίας τοῦ βίου, θὰ γίνητε ὠφέλιμοι καὶ εἰς
ἑαυτοὺς καὶ εἰς τὰς οικογενεῖας ὑμῶν καὶ εἰς τὴν πατρίδα καὶ
θὰ κληρονομήσητε τὴν ἐπίγειον εὐδαιμονίαν.»

Οἱ μαθηταὶ ἀκούσαντες τὴν ἐρμηνείαν τῆς περικοπῆς ταύτης
παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ διδασκάλου, ἐχάρησαν καὶ ἠὺχαρίστησαν αὐτὸν
πολύ.

Ἀσκαίνων ἀποφθέγματα.

Ὅτε ὁ Ἄρισταγόρας ὁ Μιλήσιος ἐλθὼν εἰς τὴν Σπάρτην πα-
ρεκάλει τὸν βασιλέα Κλεομένην, ἵνα βοηθήσῃ αὐτὸν ὑπὲρ τῶν Ἰώνων
καὶ κατὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν καὶ ὑπέσχετο εἰς αὐτὸν πολλὰ
χρήματα καὶ καθ' ὅσον ὁ Κλεομένης ἀπέτελεγε τόσον περισσότερα

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

δπέσχετο, ἡ Γοργῶ ἢ θυγάτηρ τοῦ Κλεομένουσ εἶπε· «Θὰ σὲ διαφθεῖρη, ὦ πάτερ, ὁ ξένος οὔτος, ἂν δὲν ἀποδιώξης τάχιστα ἐκ τῆσ οἰκίας αὐτόν.»

Ὅτε ἄγγελος ἦλθεν ἐκ Κρήτησ ἀναγγέλλων τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ, ἡ μήτηρ Γυρτιάσ εἶπε. «Δὲν ἔμελλε πρὸσ τοὺσ πολεμίους πολεμῶν ἢ αὐτόσ ὑπ' ἐκείνων νὰ ἀποθάνῃ ἢ νὰ φονεύσῃ ἐκείνουσ; Εὐχαριστότερον δὲ εἶνε εἰσ ἐμέ, ὅτι ἀπέθανεν ἀξίωσ τῆσ πόλεωσ καὶ τῶν προγόνων ἢ ἂν ἔζη κακὸσ ὢν καθ' ἅπαντα τὸν βίον».

Ἡ Δαμάτρια μαθοῦσα ὅτι ὁ υἱὸσ ἐδειχθῆ κατὰ τὸν πόλεμον δειλόσ καὶ ἀνάξιὸσ ἑαυτήσ ἐπανελθόντα ἐφόνευσεν αὐτόν, ἐπέγραψε δὲ ἐπὶ τοῦ τάφου τὸ ἐξῆσ ἐπίγραμμα. «Τὸν παραβάντα νόμουσ Δαμάτριον ἔκτανε μήτηρ ἢ Λακεδαιμονία τὸν Λακεδαιμόνιον».

Ἄλλῃ Λάκαινα μαθοῦσα, ὅτι ὁ υἱὸσ αὐτήσ κατὰ τὸν πόλεμον ἐλιποτάκτησεν ἀναξίωσ τῆσ πατρίδωσ, ἐπανελθόντα ἐφόνευσεν αὐτόν, εἰποῦσα «δὲν εἶνε ὁ ἐμὸσ υἱὸσ οὔτοσ».

Ἄλλῃ Λάκαινα μαθοῦσα ὅτι ὁ υἱὸσ αὐτήσ ἐφονεύθη γενναίωσ εἶπεν. «Οἱ δειλοὶ ἄσ κλαίωσιν, ἐγὼ δὲ σέ, τέκνον, ἄδακρυσ καὶ ἴλαρὰ θάπτω.»

Ἄλλῃ Λάκαινα μαθοῦσα ὅτι ὁ υἱὸσ τῆσ ἐσώθη φυγῶν ἐκ τῆσ μάχησ ἔγραψε πρὸσ αὐτόν. «Κακὴ φήμη πρὸσ σοῦ διεδόθη ἢ ταύτην ἔκλυπον ἢ μὴ ἔσο.»

Ἄλλῃ ἰδοῦσα τὸν υἱὸν ἐρχόμενον ἐκ τῆσ μάχησ ἠρώτησε, τί πράττει ἢ πατρίσ; εἰπόντοσ δὲ ἐκείνου ὅτι πάντεσ ἐφονεύθησαν, λαθοῦσα κεραμίδα ἔρριψε κατ' αὐτοῦ καὶ ἐφόνευσεν αὐτόν εἰποῦσα· «Σὲ λοιπὸν κακάγγελον ἔπεμψαν πρὸσ ἡμᾶσ;»

Ὅτε τισ διηγείτο πρὸσ τὴν μητέρα αὐτοῦ, ὅτι κατὰ τὸν πόλεμον γενναίωσ ἀπέθανεν ὁ ἀδελφὸσ, «ἔπειτα δὲν εἶνε αἰσχρόν, εἶπε, σὺ νὰ ἀποτύχησ τοιαύτησ συνοδείασ;»

Λάκαινά τισ ἐκπέμψασα τοὺσ πέντε αὐτήσ υἱοὺσ εἰσ πόλεμον, ἴστατο εἰσ τὸ προάστειον περιμένουσα τὸ τέλος τῆσ μάχησ· ἔτε δὲ ἔλθῶν τισ ἀνήγγειλε πρὸσ αὐτήν, ὅτι πάντεσ οἱ υἱοὶ ἐφονεύθησαν, εἶπε· «Δὲν σὲ ἠρώτησα, ὦ κακὸν ἀνδράποδον, πρὸσ τούτου, ἀλλὰ τί πράττει ἢ πατρίσ;». Εἰπόντοσ δὲ ἐκείνου, ὅτι ἢ πατρίσ νικᾷ ἀσμένωσ, εἶπε, δέχομαί τῶρα τὸν θάνατον τῶν τέκνων μου».

* Ἐκδοσισ ἐβδόμη 1925.

“Ότε δέ τις γυνή ἐξ Ἴωνίας ἐσεμνύετο διὰ τὰ πολυτελή αὐτῆς ἐνδύματα, Λάκαινα ἐπιδείξασα τοὺς τέσσαρας αὐτῆς υἱούς, κοσμιωτάτους ὄντας· Τοιαῦτα, εἶπε, πρέπει νὰ εἶνε τὰ κοσμήματα τῆς καλῆς καὶ ἀγαθῆς γυναικὸς καὶ διὰ ταῦτα νὰ ἐπαίρηται καὶ νὰ μεγαλαυχῆ”.

Λάκων τις πληγῶθεις κατὰ τὸν πόλεμον καὶ μὴ δυνάμενος νὰ βαδίξῃ, τετραποδητὶ ὤδευεν. Ἐπειδὴ δὲ ἤσχύνετο διὰ τοῦτο γελοῖον ὄν, ἡ μήτηρ εἶπε· «Πόσω καλλίτερον εἶνε, ὦ τέκνον, νὰ χαίρῃς μᾶλλον διὰ τὴν ἀνδρείαν ἢ νὰ αἰσχύνεσαι δι’ ἀνόητον γέλωτα».

Λάκαινά τις παραδίδουσα εἰς τὸν υἱὸν τὴν ἀσπίδα πορευόμενον εἰς πόλεμον εἶπεν· «Ὁ πατήρ σου πάντοτε ταύτην ἔσφριζε· καὶ σὺ λοιπὸν ἢ ταύτην σῶζε ἢ μὴ ἔσο».

Ἄλλη πρὸς τὸν υἱὸν αὐτῆς λέγοντα ὅτι ἔχει μικρὸν τὸ ξίφος εἶπε· «καὶ βῆμα πρόσθε».

Ἄλλη μαθοῦσα ὅτι ὁ υἱὸς αὐτῆς ἀνδραγαθήσας ἀπέθανε, εἶπεν· «ἐμὸς υἱὸς εἶνε οὗτος»· περὶ δὲ τοῦ ἄλλου υἱοῦ μαθοῦσα ὅτι ἀποδειλιάσας ἐσώθη, εἶπεν· «οὗτος δὲν εἶνε ἐμὸς υἱός».

Ἄλλη μαθοῦσα ὅτι ὁ υἱὸς αὐτῆς ἀπέθανεν ἐκεῖ, ὅπου ἐτάχθη, εἶπε· «θάψατε αὐτόν, θὰ ἀναπληρώσῃ δὲ τὴν τάξιν ἐκείνου ὁ ἀδελφός».

■ ■ α τ ρ ε ῖ ς .

Πατρίς εἶνε ἡ χώρα ὅπου ἐγεννήθησαν οἱ πρόγονοι καὶ γονεῖς ἡμῶν καὶ ἡμεῖς αὐτοί. Δι’ ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας πατρίς εἶνε ἡ ὠραία Ἑλλάς, ἡ ὁποία ὑπῆρξε θαυμαστὴ καὶ κατὰ τὰς εὐτυχίας καὶ κατὰ τὰς δυστυχίας. Ἡ Ἑλλάς κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ὑπῆρξε μέγα καὶ γενναῖον ἔθνος εἰς τοὺς θριάμβους, ὑπομνητικὸν καὶ ἀνδρεῖον εἰς τὰς δυστυχίας. Ἡ Ἑλλάς εἶνε ἡ διδάσκαλος τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν καλῶν τεχνῶν καὶ κινεῖ τὸν θαυμασμὸν παντὸς τοῦ κόσμου. Ἡ Ἑλλάς εἶνε στρατιώτης τοῦ Θεοῦ, ὑπέστη πολλοὺς ἀγῶνας, ἵνα ἐξαπλώσῃ τὰς ἀληθείας τοῦ Εὐαγγελίου, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξεπολιτίσθησαν πάντα τὰ ἔθνη.

Ἐκδόσις ἐβδόμη 1925.

Πρὸς τὴν πατρίδα ἡμῶν ἔχομεν πολλὰ καθήκοντα, πρέπει νὰ ἀγαπῶμεν αὐτήν, διότι εἶνε ἡ μήτηρ πάντων ἡμῶν καὶ νὰ ὑποστηρίξωμεν αὐτήν καὶ διὰ τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἔταν κινδυνεύη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, "Ἄν θέλωμεν τὴν πατρίδα ἡμῶν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, πρέπει νὰ ὑπακούωμεν εἰς τοὺς νόμους αὐτῆς. Οὐδὲν ἔθνος δύναται νὰ προαχθῆ, ἂν οἱ πολῖται δὲν πείθωνται εἰς τοὺς νόμους. Ὁ φιλότιμος ἀνὴρ προτιμᾷ νὰ σχισθῆ ἢ γῆ καὶ νὰ καταπέτῃ αὐτὸν μᾶλλον ἢ νὰ κατηγορηθῆ ὡς ἀνάνδρος. Οἱ φιλότιμοι ἄνθρωποι σεβόμενοι ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους δὲν στρέφουσι τὰ νῶτα πρὸ τῶν πολεμίων, ἀλλ' ἴστανται ἀκλόνητοι καὶ μάχονται γενναίως. Οἱ γενναῖοι δὲν ὑποχωροῦσι πρὸ τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς μεγίστους κινδύνους ἐπιδεικνύουσι μέγιστον θάρρος, διότι ὁ Θεὸς δίδει εἰς αὐτοὺς δύναμιν. Οἱ γενναῖοι ἄνδρες ὀρμῶσιν ἀφόβως κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐπιζητοῦντες νὰ ἀποθάνωσι ἐνδόξως ἢ νὰ σωθῶσιν ἀτίμως. Οἱ τοιοῦτοι μαχόμενοι δὲν συλλογίζονται ἑαυτοὺς, ἀλλὰ τὴν κατασχύνην τῶν ἄλλων, τὰ τέκνα, τὰς συζύγους, τὰ κτήματα, τοὺς γονεῖς, τὰς οἰκίας τῶν προγόνων. ἴστανται ἀκλόνητοι εἰς τὴν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔταξεν αὐτοὺς ἡ πατρίς. Οὐδὲν εἶνε ἐντιμότερον ἢ νὰ ἀποθάνῃ τις ὑπὲρ πατρίδος. Τί εἶνε δι' ἄνδρα γενναῖον μία θανατηφόρος πληγὴ; Τί εἶνε δι' ἄνδρα εὐγενῆ ὁ θάνατος ὑπὲρ πατρίδος, ἂν δι' αὐτοῦ μέλλῃ νὰ σωθῆ ἡ πατρίς, ἡ σύζυγος, τὰ τέκνα. ἡ οἰκογένεια; Ὅρματε, ρίπτεσθε ἀνεπαίσχυντοι καὶ ἀπτόητοι εἰς τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ πατρίδος. Οἱ ἄνδρες καὶ οἱ ἀνελεύθεροι μόνον συλλογίζονται τὴν ἰδίαν αὐτῶν σωτηρίαν, ἔταν προσβάλληται καὶ ἀπειλῆται ἡ πατρίς.

Θέαμα αἰσχρὸν καὶ ἐλεεινὸν εἶνε ὁ δειλὸς κατὰ τὰς μάχας. Θέαμα ὠραῖον εἶνε ὁ ἀνδρεῖος, ἔταν μάχηται. Καὶ περὶ ἀκόμη, καὶ μάλιστα ἂν εἶνε νέος, εἶνε ὠραῖον. Πόσον εὐκλεῆς καθίσταται ὁ ἀνδρεῖος καὶ γενναῖος ἀνὴρ! Οὐδὲ νὰ ἀκούσῃ ἀνέχεται περὶ δειλίας ἢ περὶ ἀνάνδρου τινὸς πράξεως ὀργίζεται, ἀγανακτεῖ καὶ γίνεται ἔξω φρενῶν, ἀντιλέγει καὶ πρὸς τοὺς προῖσταμένους, Ὁ ἀνδρεῖος κατὰ τοὺς πολέμους τιμᾷ ἑαυτὸν καὶ τοὺς συμπολίτας, δοξάζει τὸ οἰκογενειακὸν ὄνομα, ὑμνεῖται ὑπὸ πάντων τῶν ἀνθρώπων, κινεῖ τὸν θαυμασμὸν καὶ τὸν ἐχθρῶν καὶ ἀπολαύει παρὰ τῶν συγχρόνων τιμῶν μεγάλων. "Ἄν φονευθῆ εἰς τὸν πόλεμον

"Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

τιμάται ἐξόχως ὑπὸ πάντων τῶν ἀνθρώπων. Οἱ συμπολίται ἐγείρουσι πρὸς τιμὴν τύμβον περιφανή. Πάντες μετὰ σεβασμοῦ ἀναφέρουσι τὸ τίμιον καὶ ἔνδοξον ὄνομα αὐτοῦ καὶ τιμῶσι τοὺς ἀπογόνους. Ἄγαθὸν ὄντως οὐράνιον, θεῖον εἶνε ὁ θάνατος ὑπὲρ πατρίδος.

—Μητρὸς τε καὶ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερόν ἐστιν ἢ πατρὶς καὶ σεμνότερον καὶ ἁγιώτερον καὶ ἐν μείζονι μοίρᾳ καὶ παρὰ Θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις τοῖς νῦν ἔχουσιν.—

Φιλοπατρία Κρατησικλείας, Θεανοῦς καὶ Ἀργιλεωνίδος.

Ὅτε ἡ Σπάρτη ἐπολέμει κατὰ τοῦ Ἀντιγόνου, βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Κλεομένης ἠναγκάσθη νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν συμμαχίαν τοῦ Πτολεμαίου βασιλέως τῆς Αἰγύπτου.

Ὁ Πτολεμαῖος ὑπεσχέθη μὲν βοήθειαν πρὸς τὸν Κλεομένην ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἔρω νὰ στείλῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον ὀμήρους τὰ τέκνα καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ Κρατησικλείαν.

Ἠσχύνετο ἐπὶ τινὰ καιρὸν ὁ Κλεομένης νὰ εἶπῃ εἰς τὴν γραίαν μητέρα τὴν πρότασιν τοῦ Πτολεμαίου. Πολλάκις εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς Κρατησικλείας, ἵνα ἀνακοινώσῃ, ἥσπασαν θυσίαν ἀπαιτεῖ παρ' αὐτῆς τὸ συμφέρον τῆς Σπάρτης, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀγάπης πρὸς αὐτὴν οὐδὲν ἔλεγεν.

Ἐπὶ τέλους ὁ ἔρω τῆς πατρίδος ὑπερίσχυσε καὶ ὁ Κλεομένης ἐκοινοποίησεν εἰς τὴν Κρατησικλείαν τὴν πρότασιν τοῦ Πτολεμαίου.

Ἡ δὲ φιλόπατρις Σπαρτιάτις γελάσασα μεγάλως ἀπήντησε.

Τοῦτο ἦτο, τὸ ὁποῖον πολλάκις ἀποφασίσας νὰ εἶπῃς, ἀπειδέιλιασας; Δὲν θὰ θέσῃς ὑμᾶς τὸ ταχύτερον εἰς πλοῖον καὶ δὲν θὰ ἀποστείλῃς, ὅπου νομίζεις, ὅπου τὸ σῶμα τοῦτο δύναται νὰ εἶνε χρησιμώτατον εἰς τὴν Σπάρτην, πρὶν καθήμενον διαλυθῆ ὑπὸ τοῦ γήρατος ;»

Ἄφου τὰ πάντα ἦσαν ἔτοιμα εἰς ἀπόπλουν, ἦλθον εἰς τὸ Ταίγαρον περὶ τὴν ὁ Κλεομένης καὶ ἡ Κρατησικλεία μετὰ τῶν τέκνων

Ἐκδοσις ἑβδόμη 1925.

προπεμπόμενοι ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Μέλλουσα δὲ ἡ Κρατησίκλεια νὰ ἐπιβῆ ἐπὶ τοῦ πλοίου ἀπήγαγε τὸν Κλεομένην μόνον εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος καὶ περιβαλοῦσα αὐτὸν καὶ κατασπασαμένη ἀλγοῦντα καὶ συντεταραγμένον εἶπεν· Ἄγε, ὦ βασιλεῦ Λακεδαιμονίων, ἵνα μηδεὶς ἴδῃ ἡμᾶς δακρύνοντας μηδὲ πράττοντας μηδὲν ἀνάξιον τῆς Σπάρτης. Τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐξ ἡμῶν. Τὰ ἄλλα ἄς ἀποβῶσιν, ὅπως ὁ Θεὸς θέλει.» Ταῦτα εἰποῦσα προεχώρει εἰς τὴν ναὸν κρατοῦσα τὸ παιδίον καὶ διέταξε τὸν κυβερνήτην ταχέως νὰ ἀναχωρήσῃ.

Ὅτε δὲ ἡ Κρατησίκλεια μεταβάσα εἰς τὴν Αἴγυπτον ἔμαθεν ὅτι ὁ Κλεομένης δὲν ἤθελε νὰ συμβιβασθῆ μετὰ τῶν Ἀχαιῶν ἄνευ τῆς θελήσεως τοῦ Πτολεμαίου, φοβούμενος μήπως ἡ μήτηρ καὶ τὰ τέκνα κακοποιηθῶσιν ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου, ἔγραψεν ἀμέσως πρὸς τὸν Κλεομένην τὰς ἀξιοθαυμάστους ταύτας λέξεις.

«Πράξον τὰ πρόποντα καὶ συμφέροντα εἰς τὴν Σπάρτην· μὴ καταδεχθῆς δὲ ποτε νὰ βλαβῆ ἡ πατρις χάριν μᾶς γοαίας καὶ τινῶν παιδαρίων.

Θεανῶ, ἡ μήτηρ τοῦ Πausανίου, ὅτε αὐτὸς ἐφωράθη, ὅτι ὑπῆρξε φίλος τῶν Μήδων καὶ κατέφυγεν ἰκέτης εἰς τὸ ἱερόν τῆς Χαλκιδίαικου Ἀθηναῶν, ἔθεν δὲν ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ ἀποσπάσωσιν αὐτὸν πρὸς τιμωρίαν διὰ τὴν προδοσίαν, φθάσασα πρὸ τῶν ἄλλων ἐπέθηκε πλίνθον εἰς τὰς θύρας τοῦ ναοῦ.

Μαθοῦσα ἡ Σπαρτιάτις Ἀργιλεωνίς, ὅτι ὁ υἱὸς αὐτῆς Βρασίδας ἐφονεύθη κατὰ τὴν μάχην τῆς Ἀμφιπόλεως, ἀντὶ νὰ κλαύσῃ, ἡρώτησεν, ἂν ὁ Βρασίδας ἀπέθανεν ἀξίως τῆς Σπάρτης. Ὅτε δὲ αὐτὴ ἐπιστρέψαντες ἐκ τῆς μάχης ἔλεγον· «ὅτι ἄλλον τοιοῦτον δὲν ἔχει ἡ Σπάρτη», ἡ μετρίφρων καὶ φιλόπατρις Ἀργιλεωνίς εἶπε.

«Μὴ λέγετε τοῦτο, ὦ φίλοι, ναὶ μὲν καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἦτο ὁ Βρασίδας, ἀλλ' ἡ πατρις ἔχει πολλοὺς καλλιτέρους ἐκείνου.

Ἦγεία προτιμωτέρου πλοῦτου.

Νέος τις Ζαχαρίας καλούμενος, ὅστις εἶχε μείνῃ ὀρφανὸς πατρός, ἐτοποθετήθη παρὰ τῆς μητρὸς παρὰ τινι κηπουρῷ, ὅπου μετ' ἐπιμελείας ἐργαζόμενος ἐκέρδαινε καὶ δι' ἑαυτὸν καὶ τὴν ἀγαθὴν

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

μητέρα τὸν ἐπιούσιον ἄρτον. Εὐρωστος ὢν καὶ ὑγιῆς οὐδὲ τὴν ἐργασίαν οὐδὲ τοὺς κόπους ἀπεστρέφετο, ἀλλ' ἐπιστρέφων τὴν ἐσπέραν εἰς τὴν μητρικὴν καλύβην κατάκοπος ἐκ τῶν κηπουρικῶν ἀσχολιῶν συνείθιζε νὰ παραπονῆται κατὰ τῆς τύχης, ἣτις αὐτὸν μὲν κατεδίκασεν εἰς πτωχείαν, εἰς ἄλλους δὲ ἀφθόνως ἐπέχυσεν τὰ ἀγαθὰ αὐτῆς. Μάτην ἢ σεβασμία γραῖα ἀντέκρουε τὰ παράπονα τοῦ υἱοῦ προσπαθοῦσα νὰ καταπείσῃ αὐτόν, ὅτι τὸ πρῶτιστον δῶρον εἶνε ἡ υγεία καὶ ὁ ἔχων αὐτὴν πρέπει νὰ δοξάζῃ τὸν Ὑψιστον, διότι πολὺ εὐτυχέστερος εἶνε ὁ πτωχὸς καὶ ὑγιῆς ἢ ὁ πλούσιος καὶ ἀσθενής. Ἄλλ' ὁ Ζαχαρίας ἐξηκολούθει τὴν μὲν υγείαν νὰ μὴ ἐκτιμᾷ προσηκόντως νὰ ζηλεύῃ, δὲ τὰ πλούτη, τὰ ὅποια δὲν εἶχεν.

Ἐσπέραν ὁμως τινὰ ἐπιστρέφων εἰς τὴν κατοικίαν αὐτοῦ καὶ ἰδὼν μακρόθεν τὴν μητέρα του καθημένην ἔμπροσθεν τῆς θύρας ἔδραμε πρὸς αὐτὴν φωνάζων. «Ἐνίκησας, ἐνίκησας, ὦ μῆτερ, ὁμολογῶ, ὅτι ἔχεις δίκαιον· καλλίτερον εἶνε ὁ πτωχὸς καὶ ὑγιῆς ἢ ὁ πλούσιος καὶ ἀσθενής.»

«Τί ἔπαδες ; ἠρώτησεν ἡ μήτηρ. Πῶς ἐπὶ τέλους μετέβαλες γνώμην.»

Ὁ Ζαχαρίας διηγῆθη πρὸς τὴν μητέρα τὰ ἑξῆς :

«Ἐρχόμενος τώρα ἐκ τοῦ κήπου διήλθον ἔμπροσθεν τοῦ μεγάλου ξενοδοχείου. Ἐκεῖ ἦτο κόσμος πολὺς συνηγμένος, ἐπλησίασα καὶ ἐγώ, ἵνα ἴδω τί συμβαίνει. Παρατήρησα λοιπὸν εἰς τὴν θύραν τοῦ ξενοδοχείου μεγάλην καὶ λαμπρὰν ἄμαξαν καὶ τέσσαρας λαμπρῶς ἐνδεδυμένους ὑπηρέτας, προσπαθοῦντας νὰ ἐκβάλλωσι τι ἐκ τῆς ἁμάξης. Ἐπὶ τέλους ἐξήγαγον δυστυχῆ τινα, τὸν ὁποῖον ὡς νεκρὸν μετέφερον ἐπὶ τῶν βραχιόνων ἐντὸς τοῦ ξενοδοχείου. Ἦτο ὁ ἄθλιος ἰσχνὸς καὶ κατάχλωμος, οἱ ὀφθαλμοὶ νεκροί, αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες ἀναίσθητοι καὶ παραλελυμένοι. Ἦκουσα δέ, ὅτι ἦτο βαδύπλουτος, εὐγενής, ὅστις μὴ ἐπιδοθεὶς εἰς ἐργασίαν τινὰ καὶ ἐνασχόλησιν ὠφέλιμον, παρεδόθη ἐκ νεότητος εἰς παραλυσίαν καὶ βαθμηδὸν κατήνησεν ἀσθενής καὶ παραλυτικός, ὥστε τώρα δὲν δύναται μῆτε τὰς χεῖρας μῆτε τοὺς πόδας νὰ μεταχειρισθῇ μῆτε νὰ κοιμηθῇ καὶ νὰ φάγῃ εὐχαρίστως. Ἀμέσως ἐνεθυμήθην τοὺς λόγους σου, ὦ μῆτερ, καὶ ἐνῶ ἔτρεχον πρὸς

*Ἐκδοσις ἐβδόμη 1926.

σὲ δρομαίως, ἔλυπούμην τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον, ὅστις ὄχι μόνον νὰ τρέξῃ ἀλλὰ μὴδὲ νὰ σταθῇ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ ἠδύνατο».

Ἄλκηστις.

Ἡ Ἄλκηστις ἦτο θυγάτηρ τοῦ Πελίου καὶ τῆς Ἀναξηθίας καὶ σύζυγος τοῦ Ἀδμήτου, βασιλέως τῶν Φερῶν. Τὸ βασιλικὸν τοῦτο ζεῦγος διῆγε τὸν βίον μετ' εὐτυχίας καὶ ἀγάπης. Νέοι καὶ ὠραῖοι, πλουσιώτατοι, λατρουόμενοι ὑπὸ τῶν ὑπηκόων καὶ ἀφιερῶντες τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ βίου εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἄλλων ἦσαν εὐτυχεῖς. Τὴν γλυκεῖαν εὐδαιμονίαν αὐτῶν ἐπηύξανον δύο μικροὶ υἱοί, οἱτινες ὑπὸ τὴν θερμὴν ἀγάπην καὶ τὰς ἀδρὰς θωπείας τῶν γονέων ἀνεπτύσσοντο εἰς τὰ πατρικὰ ἀνάκτορα. Οἱ θεοὶ θέλοντες νὰ ἀνταμείψωσι τὸν μεγαλόψυχον Ἀδμητον διὰ τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν εὐσέθειαν ἀπεφάσισαν νὰ ζήσῃ αὐτος ἴσον χρόνον πρὸς τὸν πρότερον, ἂν ἄλλος τις ἤθελεν ἔχῃ τὸ θάρρος ν' ἀποθάνῃ ἀντ' αὐτοῦ. Ὁ Ἀδμητος ὅμως ἐν τῷ μέσῳ τῆς χαρᾶς καὶ εὐτυχίας ζῶν οὔτε τὸν θάνατον ἐσκέπτετο οὔτε τὴν ἀπόφασιν τῶν θεῶν.

Ἄλλὰ φεῦ! οὐδέποτε ἡ εὐδαιμονία εἶνε ἀτελεύτητος. Συχνάκις σφοδραὶ θύελλαι ταραττοῦσι τὸ ἡμεροῦν τῆς εὐτυχίας πέλαγος. Ὁ Ἀδμητος, ἡ χαρὰ τῶν γονέων καὶ τῆς συζύγου, ἡ ἐλπίς τῶν μικρῶν τέκνων, καὶ τὸ καύχημα τῆς πατρίδος, καθεδικάσθη εἰς τὴν αἰώνιον ἐξορίαν ἐντὸς τῶν σκοτεινῶν τοῦ Ἄδου δωμάτων. Τὸ τέλος τοῦ βασιλέως ἐπλησίαζε καὶ περιμένετο ὁ Χάρων μετὰ τῆς μελαίνης λέμβου. Περί τὴν κλίνην τοῦ ἐτοιμοθανάτου συναθροισθέντες οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι ἔκλαιον, ἀλλ' οὐδεὶς, ἐτόλμα νὰ ἀποθάνῃ ἀντ' αὐτοῦ, οὐδ' ὁ πατήρ οὐδ' αὐτὴ ἡ γηραιὰ μήτηρ. Ἄλλ' ἐὰν ὁ χρόνος καὶ τὸ γῆρας εἰς τὰς καρδίας τῶν γερόντων εἶχον μαράνην διὰ τῆς παγερᾶς αὐτῶν πνοῆς τὰ γενναῖα τῆς στοργῆς αἰσθήματα, ἐντὸς τοῦ στήθους τῆς νεαρᾶς γυναικὸς ἔθαλλεν ἡ ἀφοσίωσις καὶ ἡ αὐταπάρνησις. Ἐκυψεν ἡ ξανθὴ Ἄλκηστις ὑπὲρ τὴν κλίνην τοῦ συζύγου, ἐπλησίασε τὰ ῥόδινα χεῖλη εἰς τὸ σὺς αὐτοῦ καὶ διὰ μελωδικῆς φωνῆς ἐψιθύρισεν: «Ἀδμητέ μου, σὲ παρακαλῶ, ἄφες ν' ἀποθάνω ἐγὼ ἀντὶ σοῦ. Μείνον εἰς τὴν ζωὴν

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925:

χάριν τῶν ἀδυνάτων ἡμῶν τέκνων, ἅτινα στερούμενα σοῦ στεροῦνται τοῦ μόνου στηρίγματος αὐτῶν. Ζῆσον χάριν τῆς πατρίδος, ἣτις στερουμένη σοῦ, ἀπόλλυται. Ζῆσον χάριν τῶν σεπτῶν σου γονέων καὶ ἐμοῦ αὐτῆς. Νομίζεις ὅτι ἐγὼ θὰ μείνω ἄτροτος ὑπὸ τῶν θανατηφόρων βελῶν τῆς λύπης ; Ἄν καὶ ἐγὼ σὲ ἀκολουθήσω εἰς τὰς νήσους τῶν μακάρων, τὰ δυστυχῆ ἡμῶν τέκνα τί θὰ ἀπογίνωσιν ;»

Ὁ Ἄδμητος ἀντέστη πάσῃ δυνάμει εἰς τὴν θυσίαν ταύτην ἄλλ' ἢ Ἄλκηστις ἐπέμενε· ἰκέτευσε αὐτὸν ἢ εὐγενῆς γυνή, ἐγονυπέτησεν ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ παρεκάλει μετὰ θεοῦ μειδιάματος εἰς τὰ χεῖλη, μετὰ δακρῶν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς. Ὁ Ἄδμητος δὲν ἠδύνατο νὰ ἀντιστῇ εἰς τὴν συγκινητικὴν ταύτην παράκλησιν τῆς συζύγου καὶ μετὰ βαθέος πόνου καὶ λύπης πιεζόμενος ὑπὸ λυγμῶν ἐδέχθη νὰ ζήσῃ ζωήν, ἣτις οὐδὲν θὰ εἶχε πλέον δι' αὐτὸν θέλημα, ἀφοῦ θὰ ἐστερεῖτο τῆς συζύγου. Ἐφθασεν ἡ τελευταία ἡμέρα τῆς βασιλείας· ὁ θάνατος ἀνεμένετο, ἅπασα ἡ πόλις ἐπενθηφόρει καὶ ἄθροοι οἱ πολῖται ἔτρεχον εἰς τὰ ἀνάκτορα θρηνοῦντες καὶ ὀδυρόμενοι, ἵνα ἀποχαιρέτισαι τὴν Ἄλκηστιν. Αὕτη ἐκάθητο ἐπὶ πολυτελοῦς θρόνου εἰς τὴν αἴθουσαν ἐκείνην, ἣτις ἄλλοτε ἀντήχει ἐκ τῶν φαιδρῶν γελῶτων καὶ τῶν τρυφερῶν ἰσμάτων αὐτῆς, τὸ ἀγαματιῶδες σῶμα περιέβαλλεν ἐσθῆς πολύτιμος, ἣτις ἄλλοτε εἶχε στολίσῃ αὐτὴν ὡς εὐτυχῆ νύμφην, καὶ τοὺς ξανθοὺς βραστρύχους συνεκράτει κλῶν λευκῶν ἀνθέων. Ἐκράτει εἰς τὰς ἀγκάλας τὰ δύο τέκνα, ἅτινα δὲν ἠδύναντο μὲν νὰ ἐννοήσωσι τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς, ἔκλαιον ὅμως, ἐπειδὴ ἔβλεπον πάντες τὸ αὐτὸ νὰ πράττωσιν. Ὁ Ἄδμητος ἐκάθητο παρὰ τοὺς πόδας τῆς Ἄλκηστιδος ἄθυμος ἐκ τοῦ ἀπελπισμοῦ. Οἱ ὑπηρέται καὶ αἱ θεραπαινίδες διέσχιζον τοὺς θαλάμους τῶν ἀνακτόρων πληροῦντες τὸν ἀέρα θρήνων. Μόνη ἢ Ἄλκηστις ἐφαίνετο ἡρεμος. Ἀπεχαιρέτισε πάντας μειδιῶσα, ἠσπάσθη τὰς γυναῖκας, αἵτινες κατέβρεχον αὐτὴν διὰ θερμῶν δακρῶν καὶ ἀνέμενε μεθ' ὑπομονῆς τὸν θάνατον. Μετ' ὀλίγον σκότος ἐκάλυψε τοὺς ὀφθαλμούς αὐτῆς καὶ ἅπαν τὸ σῶμα περιέδραμε νεκρικὸν ψῆχος. Τὰ δύο αὐτῆς τέκνα ἔμενον εἰσέτι εἰς τὴν ἀγκάλην αὐτῆς· τότε ἡ τελευταία ἀναλαμπῆ ἀνεφάνη εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, τοὺς ὁποίους ὤψισε πρὸς

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

τὸν οὐρανὸν καὶ ἐφιθύρισε, ὅσα φιλόστοργοι μητέρες μόνον γνωρίζουσι νὰ λέγωσιν εἰς τοιαύτην περίστασιν· ἠσπάσθη μετὰ δυσκολίας τὸν δυστυχῆ Ἄδμητον καὶ ἔπεσε νεκρὰ καὶ ἄπνους εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ. Ἡ Ἀλκίησις δὲν ὑπῆρχε πλέον εἰς τὴν ζωὴν. Μετ' ὀλίγον δὲ προσελθὼν ὁ Ἡρακλῆς καὶ μαθὼν παρά τινος τῶν θεραπόντων τὰ περὶ τὴν Ἀλκίησιν, ἐπορεύθη εἰς τὸν τάφον καὶ ἀπομακρύνας τὸν θάνατον ἐκάλυψε δι' ἐσθήτος τὴν γυναῖκα. Ἀπήτησε νὰ λάβῃ αὐτὴν αὐτὸς καὶ νὰ διατηρῇ. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ Ἄδμητος ἠρνεῖτο, ἀπεκάλυψε καὶ ἔδειξε πρὸς αὐτὸν ἐκείνην, τὴν ὁποῖαν αὐτὸς ἐπέθυε· τότε ἔξαλλος ἀπὸ χαρᾶς προσέφερε θυσίαν πρὸς τοὺς κάτω θεοὺς καὶ παρέλαβεν αὐτὴν εἰς τὰ ἴδια ζήσας εὐτυχῆς μέχρι τέλους τοῦ βίου.

Γενναιοφροσύνη Ἀλεξάνδρου

Μάχη πεισματωδεστάτη συνήφθη ἐν Ἴσοῦ μετὰ τοῦ Δαρείου καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου. Εὐθὺς ὡς συνηγήθησαν τὰ δύο στρατεύματα ἐνταῦθα ὁ Ἀλεξάνδρος μετὰ τοσαύτης ὀρμῆς ἐπέπεσε κατὰ τοῦ κέντρου τοῦ ἑχθρικοῦ στρατοῦ, ὥστε ἐξέπληξεν αὐτὸν μεγάλως καὶ ἠνάγκασε νὰ διαλυθῇ καὶ υποχωρήσῃ. Ἐντὸς ὀλίγου ἐνίκηθησαν οὗτοι καὶ διεσκορπίσθησαν. Νῦν ἤρχισεν ἡ διάλυσις παντὸς τοῦ στρατεύματος. «Ὁ βασιλεὺς φεύγει», ἤκούετο φωνῇ πανταχόθεν καὶ ἕκαστος προσεπάθει ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον νὰ σωθῇ. Ἐνεκα τῶν στενῶν τοῦ τόπου καὶ τοῦ ἀναριθμήτου πλήθους τῶν Περσικῶν στρατευμάτων ἐγένετο μεγίστη σύγχυσις καὶ οἱ Πέρσαι ἱππεῖς διήλθον ἐκπεπληγμένοι διὰ τῶν φευγόντων ταγμάτων καὶ κατεπάτουν πάντα, τὸν ὁποῖον εὕρισκον καθ' ἑδὸν σωρηδὸν δὲ ἐφρονέοντο οἱ φεύγοντες ὑπὸ τῶν οἰκείων καὶ ὑπὸ τῶν διωκόντων ἑχθρῶν. Ἡ ἀπώλεια τῶν Περσῶν ὑπῆρξε μεγίστη. Τὸ πεδῖον τῆς μάχης ἦτο κεκαλυμμένον ὑπὸ τῶν νεκρῶν καὶ ἀποθνησκόντων, καὶ ἐλόκληροι χαράδραι τῶν ὀρέων ἦσαν πλήρεις νεκρῶν. Ἐκατὸν χιλιάδες ἀνδρῶν, ἐν αἷς δέκα χιλιάδες ἱππέων, λέγεται, ὅτι ἐφρονέθησαν· οἱ δὲ Μακεδόνες ἀπώλεσαν 450 ἀνδρας. Ὁ Δαρεῖος ἰδὼν, ὅτι νικῶνται τὰ στρατεύματα, ἔφυγεν ἐπὶ τοῦ ἄρματος διὰ τῆς πεδιάδος μέχρι τῶν ὀρέων· ἐνταῦθα δὲ φθάσας

Ἐκδόσις ἑβδόμη 1925.

ἐπήδησεν ἐκ τοῦ ἄρματος καὶ ἐπιβάς ἵππου τινός ἔφευγε ταχέως. Ὁ Ἀλέξανδρος κατεδίωκε τὸν φεύγοντα Δαρεῖον, ἐν ὄσῃ ἦτο ἡμέρα, ὅτε δὲ ἐπῆλθε νύξ, ἐπέστρεψε λαβὼν τὸ ἄρμα καὶ τὴν ἄσπίδα, τὴν βασιλικὴν πορφύραν καὶ τὸ τόξον, ἅπερ ὁ φεύγων βασιλεὺς εἶχεν ἐγκαταλείψῃ ἐπὶ τοῦ ἄρματος. Ὅτε ὁ Ἀλέξανδρος ἐπανήλθεν ἐκ τῆς καταδιώξεως, εὔρε τοὺς στρατιώτας τοῦ λεηλατοῦντος τὸ Περσικὸν στρατόπεδον. Αὐτὸς δὲ ὁ ἴδιος ἔλαβε τὴν μεγαλοπρεπῆ σκηνὴν τοῦ Δαρείου. Εὐθύς δὲ ἐκδυθεὶς τὰ ὄπλα. « Ἄς ὑπάγωμεν, εἶπε, νὰ ἀποπλύνωμεν τὸν ἰδρωῖτα τῆς μάχης ἐν τῷ λουτρῷ τοῦ Δαρείου. » Ὡς δὲ εἶδεν ἐκεῖ λέβητας καὶ λαγήνους καὶ σκάφας καὶ μυροφόρους ἀλαβάστρους πάντα ἐντέχνως κατακεχρυσωμένα καὶ τὸν οἶκον πλήρη ἀρωμάτων, εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑψηλὴν καὶ μεγάλην σκηνὴν καὶ ἐξεπλάγη διὰ τὰ πολυτελῆ στρώματα, κλίνας, τραπέζας καὶ τὴν τοῦ δεῖπνου παρασκευὴν καὶ ἀποβλέψας πρὸς τοὺς φίλους εἶπε μειδιῶν. « Τοῦτο μοὶ φαίνεται εἶνε τὸ βασιλεύειν. » Ὅτε δὲ ἐκάθισε μετὰ τῶν φίλων εἰς τὸ δεῖπνον, ἤκουσεν ἐκεῖ που θρήνους καὶ κοπετοὺς γυναικῶν καὶ ἐρωτήσας ἔμαθεν, ὅτι ἡ μήτηρ τοῦ Δαρείου Σισύγαμβις καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ Στάτειρα, ἡ ὠραιότατη γυνὴ τῆς Ἀσίας, μετὰ τῶν δύο ἠλικιωμένων θυγατέρων καὶ τοῦ μικροῦ υἱοῦ εὐρίσκοντο μετὰξὺ τῶν αἰχμαλώτων καὶ ὠδύροντο νῦν, διότι ἰδοῦσαι τὸ ἄρμα, τὴν πορφύραν καὶ τὰ τόξα τοῦ Δαρείου ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐνόμιζον αὐτὸν νεκρὸν. Τότε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἔστειλεν εὐθύς τὸν Λεονάτον, ἕνα τῶν στρατηγῶν πρὸς αὐτάς, ἵνα εἴπῃ, « ὅτι οὔτε ὁ Δαρεῖος ἀπέθανεν, οὔτε τὸν Ἀλέξανδρον πρέπει νὰ φοβῶνται, διότι δὲν εἶνε οὔτε αὐτῶν, οὔτε τοῦ Δαρείου ἐχθρός, ἀλλὰ πολεμεῖ κατ' αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας τῆς Ἀσίας ἔντιμον ἀγῶνά, αὐταὶ δὲ θὰ ἔχωσι καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ὅσα ἀπελάμβανον καὶ ὅτε ἐβασίλευεν ὁ Δαρεῖος ». Ὁ λόγος αὗτος ἐφάνη χρηστός καὶ ἡμέρος εἰς τὰς γυναῖκας, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον τὰ ἔργα ἦσαν φιλόανθρωπα, διότι ἐπέτρεψεν εἰς αὐτάς νὰ θάψωσιν, ὅσους ἤθελον ἐκ τῶν Περσῶν καὶ νὰ μεταχειρίζωνται ἐσθῆτας καὶ κόσμον ἐκ τῶν λαφύρων. Ἐκ τῆς θεραπείας δὲ καὶ τιμῆς, τὴν ὁποῖαν εἶχον, οὐδεμίαν ἀψήρεσε, μεγαλειότητας δὲ συντάξεις ἔδωκε νὰ καρπῶνται ἢ πρότερον ἢ δὲ καλλίστη καὶ βασιλικωτάτῃ χάρις τοῦ Ἀλεξάνδρου ἦτο νὰ τύχωσιν αἱ

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

αίχμαλώτιδες γυναίκες πάσης περιποιήσεως καὶ νὰ νομίζωσιν, ὅτι δὲν εἶνε αἰχμάλωτοι εἰς στρατόπεδον ἐχθρικόν, ἀλλὰ φυλάσσονται εἰς ἁγίους καὶ ἱεροὺς τόπους. Τὴν ἀκόλουθον δὲ ἡμέραν αὐτὸς ὁ Ἀλέξανδρος ἦλθεν εἰς τὴν σκηνὴν τῶν γυναικῶν συνοδευόμενος μόνον ὑπὸ τοῦ φίλου Ἡφαιστίωνος. Ἐπειδὴ δὲ ἀμφοτέρω μὲν ἔφερον ἐνδυμασίαν ἐντελῶς ὁμοίαν, ὁ δὲ Ἡφαιστίων ἦτο ὑψηλότερος, ἐνόμισεν αὐτὸν ἢ Σισύγαμβις βασιλέα καὶ ἐγονάτισεν ἐνώπιον αὐτοῦ, ἵνα προσκυνήσῃ κατὰ τὸν Περσικὸν τρόπον. Ὅτε δὲ ὁ Ἡφαιστίων ὑπεχώρησεν ὀπίσω καὶ τις τῶν πέριξ αὐτῆς δεΐξας τὸν Ἀλέξανδρον εἶπεν· «Ἐκεῖνος εἶνε βασιλεύς,» αὕτη ἐπροχώρησε μετὰ μεγάλης συστολῆς καὶ φόβου μὴ ἕνεκα τοῦ σφάλματος τούτου ἀπολέσῃ τὴν ζωὴν αὐτῆς. Ἄλλ' ὁ Ἀλέξανδρος εἶπε μειδιῶν πρὸς αὐτήν. «Μὴ ἀνησύχει, μῆτερ, διότι καὶ οὗτος εἶνε Ἀλέξανδρος.» Μετὰ ταῦτα τὸν ἑξαετῆ παῖδα τοῦ Δαρείου ἔλαβεν εἰς τὰς ἀγκάλας καὶ ἐθώπευσε καὶ ἠσπάσθη· ὅτε δὲ τὸ παιδίον ἐκτεῖναν τὰς χεῖρας ἐνηγκαλίσθη αὐτόν, στραφεὶς πρὸς τὸν Ἡφαιστίωνα εἶπε· «πόσον ἐπεθύμουν νὰ εἶχεν ὁ Δαρεῖος τὸ ἦθος τοῦ παιδὸς τούτου!» Ὁ Ἀλέξανδρος ἐτήρησε πιστῶς τὴν ὑπόσχεσιν, τὴν ὁποῖαν εἶχε δώσει πρὸς τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν· αὕτη ἔμεινε μὲν αἰχμάλωτος παρ' αὐτῷ, ἀλλ' εἶχε φιλικωτάτην καὶ ἐπαξίαν τῆς βασιλικῆς θέσεως περιποίησιν. Ἡ Σισύγαμβις ἠγάπησε τοσούτον τὸν εὐγενῆ βασιλέα, ὥστε ἐθεώρει αὐτὸν ἴδιον υἱόν, ὅτε δὲ μετέπειτ' ἔμαθε περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀπέθανεν, ὡς λέγεται, ἐκουσίως ἐξ αἰτίας.

Ἐστειλεν ὁ Δαρεῖος νέαν τιὰν πρεσβείαν πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον καὶ προσέφερε δέκα χιλιάδας ταλάντων πρὸς ἀπολύτρωσιν τῆς οἰκογενείας του, πρὸς δὲ τούτοις ἔλην τὴν Ἀσίαν τὴν πρὸς Δ. τοῦ Εὐφράτου, καὶ μίαν τῶν θυγατέρων γυναῖκα δεῖγμα φιλίας καὶ συμμαχίας. Ὅτε δ' ὁ Ἀλέξανδρος ἀνεκοίνωσεν εἰς τοὺς στρατηγούς τὰς προτάσεις τοῦ Δαρείου, εἶπεν ὁ Παρμενίων· Αἱ προτάσεις αὗται δὲν εἶνε κακαί. Ἐὰν ἤμην Ἀλέξανδρος, θὰ ἐδεχομένην αὐτάς.» Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀπεκρίθη· Καὶ ἐγώ, εἰ ἤμην Παρμενίων». Ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἐπεθύμει ἐν μόνον μέρος τῆς Ἀσίας ἀλλὰ τὸ ἔλόν. Ὅλιγον κατόπιν ἀπέθανεν ἢ Στάτερα ἢ σύζυγος τοῦ Δαρείου. Ὁ Ἀλέξανδρος πολὺ ἐλυπήθη, διότι ἀφί-

ρέθη ἀπ' αὐτοῦ ἐπίδειξις τῆς ἰδίας χρηστότητος. Ἔθαψε λοιπὸν αὐτὴν οὐδεμιᾶς πολυτελείας φεισθεὶς. Ὅτε δ' ὁ πιστὸς ὑπηρέτης τῆς βασιλείας ἀποδράς ἦλθεν εἰς Σούσα καὶ ἀνήγγειλε πρὸς τὸν Δαρεῖον τὸν θάνατον τῆς συζύγου, ὁ Δαρεῖος πλήξας τὴν κεφαλὴν καὶ ἀνακλαύσας εἶπε·

«Φεῦ τῆς ἀτυχίας τῶν Περσῶν! ἡ σύζυγος τοῦ βασιλέως ὄχι μόνον ζῶσα αἰχμάλωτος ἔγαινε, ἀλλὰ καὶ ἀποθανοῦσα ἐστερήθη βασιλικῆς ταφῆς». Ὁ ὑπηρέτης τότε εἶπε πρὸς αὐτόν. «ὦ βασιλεῦ, δὲν πρέπει νὰ λυπῆσαι διὰ τοῦτο, διότι ἡ δέσποινα Στάτειρα καὶ ἡ μήτηρ ἡ σὴ καὶ τὰ τέκνα οὐδενὸς ἐκ τῶν πρότερον ἀγαθῶν καὶ καλῶν ἐστερήθησαν· ἀποθανοῦσα ἡ Στάτειρα ὄχι μόνον δὲν ἔμεινεν ἄμοιρος βασιλικῆς τιμῆς, ἀλλὰ καὶ ἐτιμῆθη διὰ τῶν δακρύων τῶν ἐχθρῶν. Τόσον εἶνε χρηστὸς ὁ Ἀλέξανδρος, ὅσον φοβερὸς ὅταν μάχεται». Ἀκούσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος ὕψωσε πλήρῃς συγκινήσεως τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε· «Θεοί, προστάται τῆς γεννήσεως τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς τύχης τῶν βασιλέων, πρὸ πάντων εἰς ἐμὲ εἶθε νὰ δώσητε ἡ τύχη τῶν Περσῶν νὰ ἀποκατασταθῇ ὀρθή, ἵνα νικήσας ἀνταμείψω τὰς χάριτας τοῦ Ἀλεξάνδρου, τὰς ὁποίας παρέσχεν εἰς τὰ φίλιτατα. Ἄν ὅμως εἶνε πεπωμένον νὰ νικηθῶ, εὐχομαι νὰ βασιλεύσῃ τῆς Ἀσίας ὁ Ἀλέξανδρος.»

Ἐργαζόμενον τῆς φιλοπονίας

Ὁ Ἡσιόδος συμβουλεύει καὶ προτρέπει τὸν ἀδελφὸν Πέρση νὰ εἶναι φιλόπονος λέγων τάδε· «ὦ Πέρση, ἐργάζου, ὁ λιμὸς μισεῖ τὸν εὐπορον, ἀγαπᾷ δὲ αὐτὸν ἡ εὐστέφανος Δημήτηρ καὶ πληροῖ τὴν σιταποθήκην αὐτοῦ σίτου. Ὁ λιμὸς ἔξ ἅπαντος ἀκολουθεῖ τὸν ἄεργον ἄνθρωπον. Ὁ ἄεργος εἶνε ὅμοιος πρὸς τοὺς ἀκέντρους κηφήνας, οἱ ὁποῖοι ἀργοὶ καταστρέφουσι τὸν κόπον τῶν μελισσῶν. Εἰς σὲ δὲ ἔστω ἀγαπητὸν νὰ ἐκτελῆς κοσμίως μέτρια ἔργα, ἵνα αἱ σιταποθῆκαί σου πληρῶνται ὠραίου σίτου. Ἐκ τῆς ἐργασίας γίνονται οἱ ἄνθρωποι πολῦτιμοι καὶ πλούσιοι. Καὶ ὁ ἐργαζόμενος θὰ εἶναι πολὺ ἀγαπητότερος καὶ εἰς τοὺς θεοὺς καὶ

* Ἐκδοσις ἑβδόμη 1925.

εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Οὐδεμία ἐργασία εἶνε ὄνειδος· ἂν ἐργάζεσαι, ταχέως ὁ ἀγρὸς θὰ σὲ ζηλεύσῃ πλουτοῦντα, ἀρετὴ δὲ καὶ δόξα θὰ σὲ ἀκολουθῇ. "Ἄν εὐδαίμων εἶσαι ἂν κακοδαίμων, τὴν ἐργασίαν νόμιζε πάντοτε καλλιτέραν, τὴν ματαιόφρονα δὲ ψυχὴν σου ἀπομάκρυνον ἀπὸ ξένων κτημάτων, φρόντιζε δὲ περὶ τοῦ βίου σου, καθὼς ἐγὼ σοὶ λέγω. Τὰ ἐκ τῆς ἀρπαγῆς χρήματα δὲν εἶνε νόμιμα, τὰ δὲ ἐκ τῆς ἐργασίας ἀποκτώμενα καὶ τὰ ὑπὸ τῶν θεῶν διδόμενα εἶνε πολὺ καλλίτερα. "Ἄν τις δι' ἀδικίας ἀποκτήσῃ μέγαν πλοῦτον ἢ δι' ἐπιπορκίας, εὐκόλως τοῦτον οἱ θεοὶ μισοῦσι, φθείρουσι τὸν οἶκον αὐτοῦ, ὁ δὲ πλοῦτος ἐπ' ὀλίγον χρόνον διαρκεῖ».

Δικαιοσύνη καὶ ἀδικία.

Ὁ Ἡσίοδος συμβουλεύει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Πέρσην ν' ἀγαπᾷ τὴν δικαιοσύνην καὶ νὰ ἀποφεύγῃ τὴν ἀδικίαν λέγων τὰ ἑξῆς:

«ὦ Πέρση, ἀγάπα τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀπόφευγε τὴν ἀδικίαν, διότι ἡ ἀδικία εἶνε κακὴ εἰς τὸν ἄνθρωπον, οὐδεὶς δὲ αὐτὴν δύναται εὐκόλως νὰ ὑποφέρῃ, καλλιτέρα δὲ εἶνε ἡ ὁδὸς εἰς τὴν δικαιοσύνην, διότι αὕτη ἐπὶ τέλος ὑπερισχύει τῆς ἀδικίας καὶ ἐξαίφνης καὶ ἀναποφεύκτως τιμωρεῖ τοὺς ἀδίκους. Ἐκεῖνη ἡ πόλις θάλλει καὶ εὐδαιμονεῖ, ἣτις εἰς τοὺς μετοίκους καὶ εἰς τοὺς ξένους ἀπονέμει τὸ δίκαιον καὶ δὲν παρεκτρέπεται ἔξ αὐτοῦ. Εἰς τοιαύτην πόλιν ἐπικρατεῖ εἰρήνη, οὐδέποτε δὲ δεινὸς πόλεμος, οὐδὲ λιμὸς οὐδὲ βλάβη τις, τὰ φυτὰ δὲ καὶ τὰ σπέρματα εὐθαλοῦσι καὶ βλαστάνουσιν. Εἰς τοιαύτην πόλιν ἡ γῆ καλλιεργουμένη καρποφορεῖ, τὰ δὲ δασώδη μέρη φέρουσι δρυὸς καὶ βαλάνους καὶ αἰ μέλισσαι τὸ μέλι, καὶ τὰ πρόβατα καταπιέζονται ὑπὸ τῆς πυκνότητος τοῦ ἔριου, αἱ γυναῖκες τίκτουσι τέκνα ὅμοια πρὸς τοὺς γονεῖς, θάλλουσι δὲ οἱ κάτοικοι κατὰ τὰ ἀγαθὰ καὶ δὲν ἀποδημοῦσιν. Ὅπου δὲ ἡ ἀδικία ὑπάρχει ἐκεῖ, μέγιστα κακά, πλήμμυραι, νόσοι, λιμοὶ καὶ λοιμοὶ, πόλεμοι, καταστροφαὶ οἴκων, ὀλιγοτεκνία.

Ταχέως δὲ ἐπέρχεται τιμωρὸς ὁ Θεός. Καὶ σύ, ὦ Πέρση, θές ταῦτα κατὰ νοῦν καὶ τὴν μὲν δικαιοσύνην ἀκολουθεῖ, ἀπόφευγε δὲ τὴν ἀδικίαν. Τοιοῦτον νόμον ὁ Θεὸς ὥρισεν εἰς τοὺς ἀνθρώ-

"Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

ποις, οἱ ἰχθύες καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἀρπακτικὰ ὄρνεα νὰ τρώ-
 γωσιν ἀλλήλους, διότι εἰς ταῦτα δὲν ὑπάρχει δικαιοσύνη, εἰς τοὺς
 ἀνθρώπους ὅμως ἔδωκε δικαιοσύνην, ἡ ὁποία ἀρίστη οὖσα εὐτυ-
 χίαν καὶ εὐδαιμονίαν παρέχει. Ὅστις θέλει τὰ δίκαια νὰ λέγη
 καὶ νὰ πράττῃ εἰς τοῦτον ὁ Ζεὺς εὐτυχίαν δίδει· ὅταν ὅμως τὰ
 ἄδικα πράττῃ καὶ ἐπισηκῇ, καὶ αὐτὸς καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ κατα-
 στρέφονται. Ἐγὼ λοιπόν, ὦ Πέρση, φίλα φρονῶν πρὸς σέ λέγω,
 ὅτι τὴν μὲν κακίαν δύναται τις εὐκόλως νὰ διαπραΐξῃ, διότι εἰς
 αὐτὴν ἡ ὁδὸς εἶνε λεία, τὴν ἀρετὴν ὅμως δυσκόλως τις ἐπιτυ-
 χάνει, διότι μακρὰ, ἀνωφερὴς καὶ τραχεῖα εἶνε ἡ ὁδὸς ἡ ἀγούσα
 εἰς αὐτήν. Ὅταν ὅμως φθάσῃ τις εἰς αὐτήν, εἶνε εὐκολωτάτη.
 Ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος εἶνε πανάριστος, ὅστις ταῦτα ἤθελε καλῶς
 μάθῃ καὶ στοχασθεὶς ἤθελεν ἔλθῃ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης.
 Ἀγαθὸς δὲ εἶνε ἐκεῖνος, ὅστις πείθεται εἰς τὸν ὀρθῶς φρονοῦντα
 ὅστις ὅμως μὴτε αὐτὸς ταῦτα σκέπτεται μὴτε εἰς τοὺς ἄλλους πεί-
 θεται εἶνε ἄχρηστος».

Ἑνναιοδωρία Ἀλεξάνδρου.

Ὁ Βῆσπος καὶ οἱ ἄλλοι συνωμόται ἔχοντες τὸν βασιλέα Δα-
 ρεῖον αἰχμάλωτον κατεδιώκοντο ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅστις
 προέλαθεν αὐτοὺς εἰς τι χωρίον. Καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην προσ-
 βολὴν οὗτοι ἐδίαιζον τὸν Δαρεῖον ν' ἀναστῇ ἐφ' ἵππου τινὸς καὶ
 νὰ τοὺς ἀκολουθῇ, ὅτε ἕμως εἶδον ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἐπλησίασεν,
 ἐπλήγησαν αὐτὸν θανασίμως καὶ ἀφῆσαντες ἡμιθανῆ εἰς τὴν ἑδὸν
 ἔφυγον. Οἱ ἵπποι τοῦ ἄρματος τοῦ βασιλέως ἀνευ ἡνιόχου μεί-
 ναντες ἐξετράπησαν τῆς ὁδοῦ καὶ ἐπειδὴ ἐδίψων ἦλθον εἰς τινα
 πηγὴν παρὰ τὴν παρακείμενὴν κοιλάδα. Μακεδῶν τις Πολύ-
 στρατος ὀνομαζόμενος, ἐλθὼν ἐκεῖ, ἵνα πῖνῃ ὕδωρ, εἶδε τὴν
 ἀμαξάν καὶ παρατηρήσας εὗρεν ἐντὸς αὐτῆς τὸν πληγωμένον
 βασιλέα ἐτοιμοθάνατον. Ὁ βασιλεὺς ἐζήτησε διὰ νεύματος παρὰ
 τοῦ Πολυστρατοῦ ὀλίγον ὕδωρ, οὗτος δὲ ἔφερεν ἐκ τῆς πηγῆς
 ἐντὸς τῆς περικεφαλαίας αὐτοῦ. Ἀφοῦ ἔπιεν ὁ βασιλεὺς, εἶπε
 πρὸς αὐτὸν ἀποθνήσκων· «ὦ ἄνθρωπε, τοῦτο εἶναι πασῶν μου
 τῶν δυστυχιῶν ἡ μεγίστη· ὅτι εὐεργετηθεὶς δὲν δύναμαι νὰ σέ

* Ἀγνωσματολόγιον τῆς Ε'. τάξεως Ἰωάν. Κοφινιώτου

6

* Ἐκδόσεις ἐβδόμη 1925.

ἀνταμείψω· θὰ σοὶ ἀποδώσῃ ὅμως τὴν χάριν ὁ Ἀλέξανδρος· εἰς τοῦτον δὲ δίδω διὰ σοῦ, διὰ τὴν ἐπιείκειαν, τὴν ὅποιαν ἔδειξε πρὸς τὴν οἰκογένειάν μου, ταύτην τὴν δεξιάν». Ταῦτα εἰπὼν ὁ Δαρεῖος καὶ λαβὼν τὴν χεῖρα τοῦ Πολυστράτου ἐξέπνευσε. Μεμονωμένος ἀν τῇ ἐρημίᾳ ὑπὸ πάντων ἐγκαταλειμμένος καὶ φονευθεὶς ὑπὸ τῶν οἰκείων ἀπέθανεν ὁ δυστυχὴς οὗτος βασιλεὺς κατὰ Ἰούλιον τοῦ 330 βασιλεύσας ἀπεράντου κράτους. Ὅτε ὁ Ἀλέξανδρος ἦλθεν εἰς τὸν τόπον, ἐνθα ἔκειτο νεκρὸς ὁ Δαρεῖος, ἐλυπήθη μέγας καὶ λύσας τὴν ἰδίαν αὐτοῦ χλαμύδα ἔρριψεν ἐπὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ καὶ περιεκάλυψε, τὸν δὲ νεκρὸν αὐτοῦ βασιλικῶς κεκοσμημένον ἔστειλε πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ Σισύγαμβιν, ἣτις ἔθαψεν αὐτὸν πολυτελῶς εἰς τοὺς βασιλείους τάφους τῶν Περσῶν εἰς Περσέπολιν. Τὸν δὲ ἀδελφὸν τοῦ Δαρείου Ἐξάθρην κατέταξεν εἰς τοὺς ἐταίρους. Ὀλίγον ὕστερον συλλαβὼν τὸν Βῆσσον διεσφενδόνησεν.

Ὅτε ὁ Ἀλέξανδρος ἐπλησίασεν εἰς τὴν Περσέπολιν, παρετήρησε πλῆθος ἀνθρώπων, οἵτινες παρίστανον ἀξιοθρήνητον θέαμα. Ἦσαν δὲ οὗτοι Ἕλληγες αἰχμαλῶτοι περὶ τὰς 4 χιλιάδας, πολλοὶ δὲ ἐκ τούτων προσηδηκότες τὴν ἡλικίαν. Καὶ τῶν μὲν αἱ χεῖρες, τῶν δὲ οἱ πόδες ἦσαν κεκομμένοι, ἄλλων δὲ ἢ ρις καὶ τὰ ὦτα ἠκρωτηριασμένα. Οἱ βάρβαροι, ὅχι μόνον εἶχον ἐκτυπώσῃ ἐπὶ τῶν προσώπων αὐτῶν γελοίας μορφάς, ἀλλὰ καὶ μετεχειρίζοντο αὐτοὺς σκληρῶς καὶ ἀπανθρώπως. Αὐτοὶ ἐφαίνοντο μᾶλλον φαντάσματα ἢ ἄνθρωποι καὶ τὸ μόνον, διὰ τὸ ὅποιον ἐγνωρίζοντο ὡς ἄνθρωποι, ἦτο ἡ ὁμίλια. Ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα, εὐθὺς ὡς εἶδε τούτους· ἐπειδὴ δὲ παρεκάλεσαν νὰ βοηθήσῃ αὐτοὺς κατὰ τὰς δυστυχίας αὐτῶν, ὠμίλησε μετὰ πολλῆς γλυκύτητος καὶ ἐβεβαίωσεν, ὅτι θὰ ἴδωσι πάλιν τὰς συζύγους αὐτῶν.

Ἡ ὑπόσχεσις αὕτη ἐπληρώθη τὴν δυστυχίαν τῶν αἰχμαλῶτων, οἵτινες μετὰ δακρύων ἐφώναξαν. «Πῶς εἶνε δυνατόν εἰς ἡμᾶς νὰ παρουσιασθῶμεν δημοσίᾳ ἐνώπιον πάσης τῆς Ἑλλάδος ὄντες εἰς τοιαύτην ἀξιοθρήνητον κατάστασιν; Τὸ καλλίτερον μέσον τοῦ νὰ ὑποφέρωμεν τὴν δυστυχίαν ἡμῶν εἶνε νὰ κρύπτωμεν αὐτήν· καὶ οὐδεμίᾳ πατρὶς εἶναι τόσον γλυκεῖα εἰς τὸν

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

ταλαίπωρον, ὅσον ἡ ἐρημία καὶ ἡ λήθη τῶν παρελθόντων δεινῶν». Διὰ τοῦτο παρεκάλεσαν τὸν βασιλέα νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς αὐτοὺς νὰ μείνωσιν τὸν εἰς τόπον, ἔπου ἦσαν πρὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ τελειώσωσι τὰς ἡμέρας αὐτῶν ἐκεῖ, ἔπου εἶχον ἤδη συνηθίσῃ τὴν δυστυχίαν. Ὁ Ἀλέξανδρος συγκατετέθη εἰς τοῦτο καὶ προσέφερεν εἰς ἕκαστον τρεῖς χιλιάδας δραχμῶν, πέντε ἐνδυμασίας ἀνδρικής, καὶ ἄλλας τόσας γυναικείας, δύο ζεύγη βοῶν, ἕνα γεωργῶσι τὴν γῆν καὶ σπύρον πρὸς σποράν, διέταξε δὲ τὸν διοικητὴν τῆς ἐπαρχίας νὰ μὴ ἀνέχῃται νὰ ἐνοχλῶνται παντελῶς, ἀλλὰ νὰ εἶνε ἐλεύθεροι παντὸς φόρου. Τοιαύτη διαγωγή ἦτο ἐντελῶς βασιλική.

Τρισευδαίμονες οἱ ἡγεμόνες ἐκεῖνοι, αἵτινες εἶνε ἐπιτήδαιοι εἰς τὴν διάπραξιν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ συγκινουῦνται ἐκ τῶν δυστυχιῶν τῶν ἄλλων.

Ἄσχησις μεγάλων ἀνδρῶν.

Ὁ Σωκράτης, ὅτε ἐλάκτισεν αὐτὸν θρασὺς τις καὶ βδελυρὸς νεανίσκος, βλέπων πάντας τοὺς περὶ αὐτόν, εἶπεν ἄνευ ὀργῆς. «Ἄραγε ἠθέλατε ἀπαιτήσῃ καὶ ἂν ὄνος τις μὲ ἐλάκτιζε νὰ ἀντιλακτίσω καὶ ἐγὼ αὐτόν;» Ὁ νεανίσκος ὀνειδιζόμενος καὶ ἀποκαλούμενος λακτιστῆς ἀπηγγονίσθη.

Ὅτε ὁ ποιητὴς Ἀριστοφάνης παντοιοτρόπως καθύβριζε τὸν Σωκράτην διὰ τῶν Νεφελῶν παριστανομένων εἰς τὸ θέατρον, ἔτυχε νὰ ἦτο καὶ αὐτὸς ὁ Σωκράτης. Ὅτε δὲ τις τῶν παρακαθημένων ἠρώτησε τὸν Σωκράτην. «Δὲν ἀγανακτεῖς, ὦ Σώκρατες, διακωμωφούμενος;» Μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἐγὼ δὲν ἀγανακτῶ.

Ὁ Ἀρχύτας ὁ στρατηγὸς ἀποσταλεῖς ποτε εἰς πόλεμον παρέδωκε τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ εἰς τινὰ ἐπίτροπον, ἕνα καλλιεργήτη αὐτοῦς ἐπανελθὼν δὲ ἐκ τοῦ πολέμου καὶ ἰδὼν αὐτοὺς ἀκαλλιεργήτους προσκαλέσας τὸν ἐπίτροπον ἀοργήτως εἶπεν. Ἄν δὲν ὠργιζόμην πολὺ, θὰ σὲ ἔδερον.

Ὁ Πλάτων ὀργισθεὶς ποτε κατὰ τινος δούλου λίχνου καὶ βδελυροῦ προσεκάλεσε τὸν υἱὸν τῆς ἀδελφῆς Σπεύσιππον καὶ εἶπε. «Κρότησον σὺ τοῦτον, διότι ἐγὼ πολὺ θυμοῦμαι».

Ὅτε ἕνεκα τοῦ χειμῶνος ὁ Ἀντίγονος ὁ βασιλεὺς τῆς Μακε-

* Ἐκδόσις ἐβδόμη 1925.

δονίας ἠγαγκάσθη νὰ στρατοπεδεύσῃ εἰς τόπον σπανίζοντα ἐπιτηδεῖων καὶ τινες τῶν στρατιωτῶν ἐλοιδόρουν αὐτόν, ἀγνοοῦντες ὅτι ἡ σκηνὴ αὐτοῦ ἦτο πλησίον, δὲν ὠργίσθη ἀλλὰ διὰ τῆς βακτηρίας διαστείλας τὴν σκηνὴν εἶπε· «Θὰ οἰμώζητε, ἂν δὲν ἀπομακρυνθῆτε μακρότερον λοιδοροῦντές με».

«Φιλία».

Πολλάκις αἰσθανόμεθα ἀδελφικὴν ἀγάπην καὶ συμπάθειαν πρὸς ἄλλους ἀνθρώπους, μετὰ τῶν ὁποίων οὐδεμίᾳ συγγένειᾳ συνδέει ἡμᾶς. Τὸ αἰσθημα τοῦτο τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης ὀνομάζεται φιλία. Οὐδὲν ἄλλο τερπνότερον τῆς φιλίας καὶ χρησιμότερον. Διπλαῖ δυνάμεις τοῦ λογικοῦ, διπλαῖ σκέψεις εἰς τὰ πρακτέα, διπλῆ χαρὰ εἰς τὰς εὐτυχίας, διπλᾶ πάντα τὰ καλὰ καὶ οὐδὲν τὸ κακόν. Ἵνα ὑπάρξῃ δὲ ἀληθῆς φιλία, πρέπει νὰ ἐπικρατῇ μεταξὺ τῶν φίλων ἰσότης, εὐλικρίνεια καὶ ἀφιλοκέρδεια. Ἡ ἀληθῆς φιλία βασίζεται εἰς τὴν ἀρετὴν. Πρέπει λοιπὸν νὰ γνωρίζωμεν καλῶς ἐκεῖνον, τὸν ὅποιον μέλλομεν νὰ ἀποκτήσωμεν φίλον, καὶ νὰ εἴμεθα πεπεισμένοι, ὅτι θέλομεν εὖρῃ εἰς αὐτὸν πιστὸν ἑταῖρον καὶ σύντροφον εἰς τὴν πορείαν τοῦ βίου· ἐπειδὴ δὲ οὔτε μεταξὺ δύο πονηρῶν οὔτε μεταξὺ χρηστοῦ καὶ πονηροῦ δύναται νὰ ὑπάρξῃ εὐλικρινὴς φιλία, πρέπει νὰ προσέχωμεν νὰ μὴ προσκολλώμεθα ἐλαφρῶς καὶ κούφως πρὸς τοὺς ζητοῦντας τὴν φιλίαν ἡμῶν, ἢ μᾶλλον νὰ ζητῶμεν ἡμεῖς ἐκεῖνους, τοὺς ὁποίους κρίνομεν ἀξιούς τῆς φιλίας ἡμῶν· μηδὲ νὰ συνδέωμεν φιλικὰς σχέσεις μετ' ἄλλου, πρὶν σπουδάσωμεν κατὰ βάθος τὰ ἦθη, τὰ φρονήματα καὶ τὰς διαθέσεις αὐτοῦ, διότι μέγας ὁ κίνδυνος μήπως ἀντὶ φίλου συνοικειωθῶμεν ἰδιοτελεῖ τινὰ κέλακα ἢ διεφθαρμένον καὶ κακοήθη συνέταιρον. Πρέπει νὰ προσέχωμεν νὰ μὴ συνδέωμεν φιλίαν μετ' ἐκεῖνων, οἵτινες δὲν προσφέρουσι τὸ ὀφειλόμενον σέβας εἰς τὰ θεῖα ἢ εἰς τοὺς γονεῖς ἢ δὲν διατελοῦσιν εἰς ὁμόνοιαν μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν. Ἀφοῦ δ' οὕτω μετὰ προφυλάξεως καὶ βραδέως ἀποκτήσωμεν τὸν φίλον, ὡς φροντίζωμεν νὰ διαμένῃ ἡ φιλία μετ' αὐτοῦ σταθερὰ καὶ διαρκῆς. Ὁ φίλος ὁ εὐλικρινὴς εἶνε ἀδιαχώριστος σύντροφος τῆς ζωῆς καὶ κατὰ μὲν τὰς εὐτυχίας ἐπαυξάνει τὴν χαρὰν καὶ τὴν εὐχαρίστησιν, κατὰ

* Ἐκδόσις ἐβδόμη 1925.

δὲ τὰς δυστυχίας σμικρύνει καὶ ἐλαττώνει τὰς λύπας καὶ τὰς δόνας, συμμεριζόμενος ἐξ ἴσου τὴν χαρὰν καὶ τὴν λύπην. Τῷ ὄντι δὲ εἰς ἀπάσας τὰς καταστάσεις συναισθανόμεθα τὰ θέλητρα καὶ τὴν ἡδύτητα τῆς φιλίας. Καὶ ἐκ τῆς τρυφερωτάτης δὲ ἡλικίας ὁ παῖς αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ προσέλθῃ εἰς ἐκεῖνον τῶν συμμαθητῶν αὐτοῦ ἢ τῶν συντρόφων, οὕτινος αἱ κλίσεις καὶ αἱ ὀρέξεις ἔχουσι μεγάλην ὁμοιότητα πρὸς τὰς ἑαυτοῦ. Τὰ πάντα δὲ εἶνε τότε κοινὰ μεταξὺ αὐτῶν, κόποι, εὐχαριστήσεις, παιγνίδια καὶ λύπαι. Ἐχει δὲ προπάντων τὸ πολυτίμον τοῦτο ἢ φιλία ὅτι δὲν περιόριζεται εἰς ἀπλᾶς ἐνδείξεις οὐδὲ καταδέχεται ποτε νὰ μεταχειρισθῇ τὴν χαμερπῆ κολακείαν, ἀλλὰ προσφέρει φρονίμους καὶ ἀδελφικὰς νοουθεσίας μετὰ γλυκύτητος. Ὁ ἀληθὴς φίλος δὲν τυφλώνει εἰς τὰ ἐλαττώματα, εἰς τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰ σφάλματα ἐκεῖνου, τὸν ὅποιον ἀγαπᾷ ἐπιθυμῶν δὲ μάλιστα νὰ ἴδῃ αὐτὸν προσδεύοντα εἰς τὸ καλόν, σπεύδει νὰ δεῖξῃ, πῶς δύναται νὰ βελτιωθῇ· οὗτος δὲ θέλων νὰ φανῇ ἄξιος τοῦ φίλου τοῦ συναισθάνεται ὅτι ἐντὸς αὐτοῦ ἀναγεννᾶται θάρρος νὰ υπερπηδῆσῃ πᾶσαν δυσκολίαν καὶ νὰ καταβάλλῃ πάντα ἀγῶνα εἰς βελτίωσιν αὐτοῦ. Νέας δὲ πάντοτε ἐπιθυμίας, τέρψεις, χαρὰς συνεπάγεται ἢ ἀληθὴς φιλία ἐξ ἴσου καὶ τὰς περιπετείας τῆς τύχης εὐγενῶς φέρει. Ἐν συμφορᾷ τις ἐπέβη εἰς τὸν φίλον ἡμῶν, εἴμεθα πρόθυμοι νὰ πράξωμεν ὑπὲρ αὐτοῦ, ὅτι ἐκεῖνος θὰ ἐπραττεν ὑπὲρ ἡμῶν ἂν ἠθέλωμεν εὐρεθῆ εἰς τὴν αὐτὴν περίστασιν. Καὶ ἂν ἡ δειλία ἐμποδίσῃ τὸν ἐν ἀνάγκῃ ὄντα νὰ διαδηλώσῃ τὰς χρείας αὐτοῦ πρὸς τὸν φίλον, ὁ ἐν εὐπορίᾳ διατελῶν ὀφείλει νὰ ἀνακαλύψῃ αὐτὰς καὶ νὰ σπεύσῃ ἀμέσως εἰς βοήθειαν αὐτοῦ, προσέχων μεγάλως μὴ προσβάλλῃ τὴν φιλοτιμίαν αὐτοῦ.

Ἀφιλοχρηματία. «Φωκίωνος»

Ὁ Φωκίων ἦτα ἐκ τῶν πτωχῶν ἐκείνων τοὺς ὁποίους ὁ Σωκράτης ὠνόμαζεν ἀληθεῖς πλουσίους, διότι ὄντες αὐτάρκεις καὶ ὀλιγαρχεῖς καὶ εἰς τὰ παρόντα εὐχαριστοῦνται καὶ ὑπὸ τῆς πλεονεξίας δὲν κατατρώγονται. Τόσον δὲ ἐσέδοντο πάντες οἱ σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων τὴν ἀφιλοχρηματίαν τοῦ Φωκίωνος, ὥστε δασάκις

Ἐκδόσις ἐβδόμη 1925.

οί νησιῶται ἐμάνθανον ἔτι αὐτὸς ἦρχετο στρατηγός, ἐστεφανωμένοι καὶ χαίροντες ἐξῆρχοντο εἰς προὔπαντησιν αὐτοῦ. Ὅσακις δὲ ἄλλος στρατηγός διορίζετο εἰς τὰς νήσους, οἱ κάτοικοι αὐτῶν φοβούμενοι τὰς καταχρήσεις καὶ τὰς διαρπαγὰς κατέλιπον τοὺς λιμένας καὶ ὠχυρώνοντο εἰς τὰ τεῖχη, φέροντες ἐντὸς αὐτῶν τὰ ποίμνια, τοὺς δούλους, τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας.

Οὐχὶ μόνον οἱ σύμμαχοι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Φίλιππος τῆς Μακεδονίας, τὸν ὁποῖον ὁ Φωκίων εἶχε νικήσῃ εἰς τὸ Βυζάντιον, ἐσέβητο καὶ ἐθαύμοζε τὸν ἄνδρα. Καὶ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος τόσον ἐτίμα καὶ ἠγάπα τὸν Φωκίωνα, ὥστε ἐπιστολὰς φιλικωτάτας ἔγραψε πρὸς αὐτὸν καὶ πλουσιώτατον δῶρον ἑκατὸν ταλάντων ἔστειλεν. Ἄλλ' ὁ Φωκίων ἠρώτησε τοὺς φέροντας τὸ δῶρον. «Διατί ὁ Ἀλέξανδρος εἰς μόνον ἐμὲ ἐκ τῶν Ἀθηναίων στέλλει τόσα τάλαντα;» Ὅτε οἱ ἀπεσταλμένοι εἶπον. «Διότι μόνον σὲ κρίνει ἄνδρα καλὸν καὶ ἀγαθόν»: «Ἄς μὲ ἀφήσῃ λοιπόν, ἀπεκρίθη ὁ Φωκίων, ὄχι μόνον νὰ φαίνομαι ἀλλὰ καὶ νὰ εἶμαι τοιοῦτος».

Ἄλλ' οἱ ἀπεσταλμένοι ἰδόντες τὴν μὲν ἐνάρετον σύζυγον ζυμνύουσαν, τὸν δὲ μέγαν πολίτην καὶ στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων ἀντλοῦντα ὕδωρ, παρεκίνουν αὐτὸν νὰ δεχθῇ τὰ δῶρα τοῦ Ἀλεξάνδρου, λέγοντες, «ὅτι ἀπρεπές, φίλος ὢν τοῦ βασιλέως, νὰ ζῆς τόσον πενιχρῶς.

Ὁ Φωκίων δεῖξας τότε γέροντα πένητα εἶπεν. «Αὐτὸς εἶνε πολὺ πτωχότερος ἐμοῦ, καὶ ὅμως ζῆ εὐχαριστημένος. Ἐὰν δεχθῶ τὰ ἑκατὸν τάλαντα, ἢ δὲν θέλω μεταχειρισθῆ αὐτὰ μὴ ἔχων ἀνάγκην αὐτῶν καὶ τότε μάτην θέλω λάβῃ τὸν χρυσόν, ἢ θέλω μεταχειρισθῆ, καὶ τότε θέλω ἐκθέσῃ ἐνώπιον τῶν συμπολιτῶν μου καὶ ἐμὲ αὐτὸν καὶ τὸν Ἀλέξανδρον.»

Ὁ Φωκίων ἤθελεν ὄχι μόνον νὰ εἶνε τίμιος, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ δίδῃ ἀφορμὴν ὑποφίας ποτὲ κατὰ τῆς τιμότητός του. «Φοβοῦ τίς διαβολάς, λέγει ὁ Ἰσοκράτης, κἂν ψευδεῖς ὦσιν», Ὁ Φωκίων λοιπόν μὴ δεχθεὶς τὸ χρυσίον τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν ἐνώπιον τοῦ Μακεδόνος ἐτήρησε καὶ τὴν τιμὴν ἀηλιδωτον ἐνώπιον τῶν συμπολιτῶν διεφύλαξεν. Ὁ Ἀλέξανδρος ἂν καὶ ἐθαύμασε τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρός, ἔγραψεν, ἔτι «δὲν θεωρεῖ φίλους ἐκείνους, πρὸς τοὺς ὁποίους δὲν δύναται νὰ κάμῃ χάριν τι-

νά». Τότε δὲ ὁ Φωκίων ἐζήτησεν ὡς χάριν νὰ ἐλευθερώσῃ τέσσαρας πεπαιδευμένους Ἕλληνας, τοὺς ὁποίους ἐκράτει ἐν τῇ φυλακῇ εἰς τὰς Σάρδεις· ὁ Ἀλέξανδρος εὐθὺς ἠλευθέρωσεν αὐτοὺς χαριζόμενος εἰς τὸν Φωκίωνα.

Ἡ ἀφιλοκέρδεια τοῦ Φωκίωνος ἐφάνη καὶ ὅτε ὁ Ἄρπαλος, θησαυροφύλαξ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας ἀπέστειλεν ἐπτακόσια τάλαντα, ὅπως διαφθεῖρῃ αὐτόν. Ἄλλ' ὁ Φωκίων ὄχι μόνον ἀπέκρουσε τὴν προσφορὰν τοῦ Ἄρπάλου, ἀλλὰ καὶ ἠπέλησεν αὐτόν, ἐὰν δὲν παύσῃ διαφθεῖρων τοὺς Ἀθηναίους. Ὁ Ἄρπαλος τότε φοβηθεὶς περιστάλῃ, ἐθαύμασε δὲ τὴν ἀρετὴν τοῦ Φωκίωνος.

Ὅτε ὁ Μένυλλος, ὅστις ἦτο φρούραρχος τῶν Μακεδόνων εἰς Ἀθήνας, ἀγαπῶν καὶ σεβόμενος τὸν πτωχὸν Φωκίωνα προσέφερε δῶρα εἰς αὐτόν καὶ χρήματα, ὁ Φωκίων εἶπεν. Οὔτε σὺ, Μένυλλε, εἶσαι καλλίτερος τοῦ Ἀλεξάνδρου, οὔτε ἄλλος τις λόγος ὑπάρχει ἵνα δεχθῶ παρὰ σοῦ, ὅ,τι παρ' ἐκείνου δὲν ἐδέχθην».

Ὁ Μένυλλος τότε παρεκάλε· τὸν Φωκίωνα νὰ δεχθῇ τὴν προσφορὰν διὰ τὸν υἱὸν τοῦ Φῶκος, ἀλλ' ὁ Φωκίων καὶ πάλιν ἀπεποιήθη εἰπών. « Ἄν ὁ Φῶκος γίνῃ σώφρων, θέλει ἀρκεσθῆ εἰς τὴν μικρὰν πατρικὴν περιουσίαν, ἀλλ' ἂν γίνῃ ἄσωτος καὶ πολυτελής καὶ πλεονέκτης, οὔτε τὰ ἰδικά σου δῶρα, ὦ Μένυλλε, οὔτε οὐδεμία περιουσία θὰ ἐξαρκέσῃ πρὸς χορτασμόν τῆς κακοηθείας του».

Διὰ τῶν σοφῶν τούτων λόγων ὁ Φωκίων ἐδεθαίωσεν, ὅτι ἀληθῶς πλούσιαι καὶ εὐτοχεῖς εἶνε μόνοι οἱ ἐνάρετοι καὶ αὐτάρκεις.

Ἡ ἴστις κύνος.

Πύρρος ὁ βασιλεὺς καθ' ὅδον ἀπήνησεν κύναν, ὅστις ἐφύλαττε σῶμα φονευθέντος ἀνθρώπου. Ἀφοῦ δὲ ἤκουσεν, ὅτι αὐτὸς τρεῖς ἡμέρας ἤδη παρέμεινεν ἄνευ τροφῆς καὶ δὲν ἀπήλθεν ἀπὸ τοῦ πτώματος, διέταξεν ὁ μὲν νεκρὸς νὰ ταφῆ, ὁ δὲ κύων νὰ κομισθῆ πρὸς αὐτόν. Μετ' ὀλίγας δὲ ἡμέρας ἐξέτασις τῶν στρατιωτῶν ἐγένετο. Διήρχετο δὲ ἕκαστος χωριστά, καθηγμένον τοῦ βασιλέως, παρευρίσκετο δὲ καὶ ὁ κύων. Οὗτος ἐνῆ ἦτο πρότερον ἡσυχος καὶ

ἄφωνος, ὅτε εἶδεν, ὅτι οἱ τοῦ ἰδίου δεσπότη φονεῖς προσήρχαντο, ὑλάκτει πολλάκις μεταστρεφόμενος πρὸς τὸν Πύρρον οὕτως, ὥστε οὐ μόνον ὁ βασιλεὺς, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ παρευρισκόμενοι ὑποψίαν περὶ αὐτῶν συνέλαβον. Οὗτοι συλληφθέντες καὶ βασανισθέντες ὡμολόγησαν τὸν φόνον καὶ ἐτιμωρήθησαν.

Ἄλεξανδρος καὶ Ἀριστόβουλος

Ὁ Ἄλεξανδρος, ὁ μέγας βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, διαβαίνων ποτὲ τὸν Ὑδάσπην ποταμὸν μετὰ τινῶν τῶν ἐπισημοτέρων στρατηγῶν, διέταξεν Ἀριστόβουλον τὸν ἱστορικὸν νὰ ἀναγνώσῃ εἰς ἐπήκοον πάντων τὴν ἱστορίαν τῶν κατορθωμάτων αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν οὗτος πρὸ πολλοῦ κατεγίνετο συγγράφων. Ὁ ἱστορικὸς ἐνόμισεν, ὅτι ἐσήμανε ἡ ὥρα τῆς δόξης αὐτοῦ. Καὶ ἦτο μὲν ἐν γένει ὀρθὴ ἡ διήγησις, ἀλλὰ κεκοσμημένη δι' ὑπερβολῶν. Ὁ βασιλεὺς ὑπέμεινε ν' ἀκούσῃ αὐτὸν μετὰ σιωπῆς, ἀλλ' ὅτε ἐτελείωσε λαβὼν τὸ βιβλίον ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἱστοριογράφου: «Ἀχρεῖε κόλαξ, ἀνέκραξε μετ' ὀργῆς, ἀντὶ τοῦ χειρογράφου σου, σὺ μᾶλλον πρέπει νὰ ῥιφθῆς ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ, διότι ἐτόλμησας, ἵνα εὐχαριστήσῃς τὸ οὖς τοῦ ἡγεμόνος σου, νὰ παραμορφώσῃς τοσοῦτον τὴν ἀλήθειαν». Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔρριψε τὸ βιβλίον εἰς τὸν ποταμὸν καὶ διέταξε τὸν ἱστορικὸν νὰ μὴ παρουσιασθῇ πλέον πρὸ αὐτοῦ.

— Μίσει τοὺς κόλακας ὡς τοὺς/ἐξαπατῶντας, ἀμφότεροι γὰρ πιστευθέντες βλάπτουσι τοὺς πιστεύσαντας.

— Γένος οὐδὲν ἐστὶ ἐξωλέστερον οὐδὲ μᾶλλον καὶ θᾶπτον ἐκτραχηλίζον τὴν νεότητα ὡς τὸ τῶν κολάκων, οἳ καὶ τοὺς πατέρας καὶ τοὺς παῖδας προορίζουσιν ἐκτρίβουσιν.

— Ὡσπερ οἱ κόρακες παρεδρεύοντες ἐξορούσσουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν νεκρῶν, οὕτως οἱ κόλακες τοῖς ἐπαίνοις τοὺς λογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων διαφθείρουσιν.—

Ὁ Ἄλεξανδρος καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ.

Ὁ Μέγας Ἄλεξανδρος διεκρίθη κατὰ τὴν ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ. Ἡ Ὀλυμπιάς ἦτο δυστυχῶς χαρᾶκτηρος δυστρόπου καὶ αὐστηροῦ· ἐπεθύμει νὰ ἐπεμδαίνῃ εἰς τὰ βασι-

* Ἐκδόσις ἐβδόμη 1925.

λικὰ καθήκοντα τοῦ υἱοῦ αὐτῆς Ἀλεξάνδρου. Καὶ ἔμως ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ὡς καλὸς υἱός, ὑπέφερε πρῶτος καὶ τὰς δυστροπίας καὶ τὰς ἐπεμβάσεις τῆς μητρὸς αὐτοῦ. Ὅτε, ὁ Ἀντίπατρος τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀφήσει τοποτηρητὴν εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἔγραψε πρὸς αὐτὸν ὄντα εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπιστολὴν ἐκτεταμένην καὶ πλήρη παρὰπόνων κατὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ὀλυμπιάδος διὰ τὴν ἀνυπόφορον αὐτῆς πολυπραγμοσύνην, ὁ Ἀλέξανδρος ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν εἶπε. «Δὲν γνωρίζει ὁ Ἀντίπατρος ὅτι ἐν μόνον δάκρυον τῆς μητρὸς μου ἀρκεῖ νὰ ἀπαλείψῃ μυριάς ἐπιστολάς.» Πολλὰ δὲ δῶρα καὶ πολλὰ ἐκ τῶν πολυτίμων λαφύρων, τὰ ὅποια ἐλάμβανεν, δταν ἐπολέμει εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀπέστειλε πρὸς τὴν μητέρα, δεικνύων ὅτι οὐδέποτε ἔπαυσεν ἐνθουμούμενος καὶ ἀγαπῶν αὐτήν.

— Ὁ τιμῶν πατέρα εὐφρανθήσεται ἀπὸ τέκνων καὶ ἐν ἡμέρᾳ προσευχῆς αὐτοῦ εἰσακουσθήσεται.—

— Βεβαιωτάτην φιλίαν ἔχε πρὸς τοὺς γονεῖς.—

— Βούλου γονεάς πρὸ παντὸς ἐν τιμαῖς ἔχειν.—

— Γονεῖς τίμα καὶ φίλους εὐεργέτα.—

Φιλοπατρία Ἀριστείδου.

Ἀριστείδης ὁ Ἀθηναῖος, ὁ ὁποῖος ἐπωνομάσθη δίκαιος ἕνεκα τῆς ἀκρας δικαιοσύνης αὐτοῦ, κατ' ἀρχὰς μὲν ἠγαπάτο καὶ ἐτιμάτο, ὕστερον δὲ ἐφθονήθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν καὶ διεβλήθη ὑπὸ τοῦ Θεμιστοκλέους, ὅτι κρίνων ἀπαντὰ καὶ δικάζων μόνος κατήγγησε τὰ δικαστήρια καὶ ἀνεπαισθήτως ἔγινε μονάρχης ἀδορυφόρητος. Πιστεύσας δὲ ταῦτα ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων συνήλθε πανταχόθεν εἰς τὸ ἄστυ καὶ ἐξωστράκισε τὸν Ἀριστείδην εἰς δεκαετῆ ἐξορίαν, φοβούμενος μήπως γίνῃ τύραννος τῆς πόλεως.

Κατὰ δὲ τὸ τρίτον ἔτος τῆς ἐξορίας αὐτοῦ, ὅτε ὁ Ξέρξης ἐπῆρχετο κατὰ τῆς Ἑλλάδος, οἱ Ἀθηναῖοι ἀκυρώσαντες τὸν νόμον ἐπήλθισαν νὰ ἐπανέλθωσιν οἱ ἐξόριστοι, διότι ἐφοβοῦντο μάλιστα τὸν Ἀριστείδην μήπως προστεθεῖς εἰς τοὺς πολεμίους διαφθείρῃ καὶ προσελκύσῃ πολλοὺς ἐκ τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὸν βάρβαρον· ἀλλὰ κακῶς ἐσκέπτοντο ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι περὶ τῆς φιλοπατρίας τοῦ Ἀριστείδου, διότι οὗτος καὶ πρὸ τοῦ ψηφίσματος ἐξηκολούθει νὰ προτρέπῃ καὶ παροξύνῃ τοὺς Ἕλληνας εἰς

Ἐκδόσις ἑβδόμη 1925.

ἐλευθερίαν, καὶ μετὰ τὸ ψήφισμα, ὅτε ὁ Θεμιστοκλῆς ἦτο ἀρχηγὸς ἀνεξάρτητος, πάντα συνέπραττε καὶ συνεβούλευε, καθιστῶν ἐνδοξότατον χάριν τῆς κοινῆς σωτηρίας τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ Θεμιστοκλέα. Ὅτε αἱ βαρβαρικάι τριήρεις ἐξέπλευσαν τὴν νύκτα καὶ περιεκύκλωσαν τὴν διάδοσιν καὶ κατέλαβον τὰς νήσους, οὐδενὸς γνωρίζοντος τὴν κύκλωσιν, ἦλθεν ὁ Ἀριστείδης ἀπὸ τῆς Αἰγίνης καὶ ἐπικινδύνως διαπλεύσας διὰ τῶν πολεμικῶν πλοίων, διὰ νυκτὸς ἐνεφανίσθη εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Θεμιστολέους καὶ καλέσας αὐτὸν ἔξω μόνον εἶπεν. «Ἡμεῖς, ὦ Θεμιστόκλεις, ἐὰν εἴμεθα φρόνιμοι, φιλοπάτριδες, ἤδη ἀφίσαντες τὴν ματαίαν καὶ μειρωκίωδην φιλονεικίαν, ἃς ἀμιλλώμεθα πρὸς ἀλλήλους νὰ σώσωμεν τὴν Ἑλλάδα, σὺ μὲν ἄρχων καὶ στρατηγῶν, ἐγὼ δὲ ὑπηρετῶν καὶ συμβουλευόν. Ἴδου τὰ ἐχθρικά πλοῖα κατέλαβον ἤδη τὰς πέριξ θέσεις, ὥστε καὶ οἱ μὴ θέλοντες ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἶνε ἠναγκασμένοι νὰ φανῶσιν ἀνδρεῖοι καὶ νὰ μάχωνται γενναίως, διότι οὐδεμία ὁδὸς φυγῆς ἔμεινε». Πρὸς ταῦτα ὁ Θεμιστοκλῆς εἶπε· «Δὲν ἤθελον μὲν, ὦ Ἀριστείδη, νὰ γίνης σὺ καλλίτερός μου, ἀλλ' ὅμως θέλω προσπαθῆσαι ἀμιλλώμενος πρὸς καλὴν ἀρχὴν νὰ σὲ ὑπερβῶ κατὰ τὰ ἔργα». Ὅστε ὁ Ἀριστείδης δὲν ἐμνησικακήσεν οὔτε κατὰ τῆς πατρίδος. ἤ τις ἐξωστράκισεν αὐτὸν, οὔτε κατὰ τοῦ Θεμιστοκλέους, ὅστις ἦτο ἡ κυρία αἰτία τοῦ ὀστρακισμοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς αὔξησιν τῆς δόξης τοῦ προσωπικοῦ αὐτοῦ ἐχθροῦ.

Λουκιανὸς ἔφη, ὁ τῆς πατρίδος καπνὸς λαμπρότερος ὀφθίσεται τοῦ παρ' ἄλλοις πυρός—.

Ἡ ἐμνησικακία Ἀριστείδου.

Ὁ Ἀριστείδης, ἂν καὶ ἦτο ἐχθρὸς πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα καθ' ὄλον τὸν πολιτικὸν αὐτοῦ βίον καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἐξωστρακίσθη, ὅτε αἱ ἄλλοι κατηγόρουσαν τὸν Θεμιστοκλέα καὶ ἐφρόντιζον νὰ ἐξωστρακίσωσιν αὐτόν, αὐτὸς δὲ ἐμνησικακήσεν ἀλλ' ἂν καὶ αἱ ἄλλοι κατηγόρουσαν, αὐτὸς οὔτε ἔπραξεν οὔτε εἶπε κακὸν τι κατ' αὐτοῦ, οὐδὲ ἔχαιρε διὰ τὴν δυστυχίαν τοῦ ἐχθροῦ, οὐδὲ ἐφθόνησεν αὐτὸν εὐτυχοῦντα.

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

«Ότε ποτέ ἐστάλη πρεσβευτής μετὰ τοῦ Θεμιστοκλέους, εἶπε πρὸς αὐτόν. «Ἄς ἀποθέσωμεν ἐπὶ τῶν συνόρων τὴν ἔχθραν, ᾧ Θεμιστόκλεις, ὅταν δὲ ἐπανέλθωμεν, πάλιν αὐτὴν ἀναλαμβάνομεν, ἂν θέλης».

Ἦραϊόν παράδειγμα ἀμνησικαχίας καὶ πράττητος παρουσιάζει ὁ βίος τοῦ δικαίου Ἀριστείδου. Ὁ Ἀριστείδης διὰ τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἀφιλοχρηματίας, τῆς φρονήσεως καὶ τῆς φιλοπατρίας αὐτοῦ μεγίστην ὑπόληψιν καὶ ἐπιρροὴν εἶχεν ἀποκτήσει ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν. Ἀλλὰ τινες νομίσαντες ἐπικίνδυνον εἰς τὸ δημοκρατικὸν πλιτεύμα τὴν τοικύτην τοῦ Ἀριστείδου ὑπεροχὴν κατέπεισαν τὸν λαὸν νὰ ἐξοστρακίσῃ τὸν δίκαιον αὐτὸν ἄνδρα ἐπὶ δεκαετίαν μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν. Ὅτε δὲ οἱ ἐπιθυμοῦντες τὴν ἐξορίαν αὐτοῦ ἔγραφον ἐπὶ τῶν ὄστράκων τὸ ὄνομα ἵνα δώσωσι τὴν ψήφον κατ' αὐτοῦ, χωρικός τις ἀγράμματος ἐπλησίασεν αὐτὸν καί, παρουσιάσας τὸ ὄστρακον, παρεχάλεσε νὰ γράψῃ ἐπ' αὐτοῦ τὸ ὄνομα Ἀριστείδης.

Καὶ τί κακὸν ἔλαβες ὑπὸ τοῦ Ἀριστείδου; ἠρώτησε τότε τὸν χωρικὸν ὁ Ἀριστείδης.

«Οὐδὲν», ἀπεκρίθη ὁ χωρικός, οὐδὲ γνωρίζω τὸν ἄνθρωπον ἀλλ' ἐνοχλοῦμαι ἀκούων πανταχοῦ ὀνομαζόμενον αὐτὸν δίκαιον».

Ὁ Ἀριστείδης δὲν ὠργίσθη κατὰ τοῦ χωρικοῦ, ἀλλ' ἔγραψεν ἀμέσως ἐπὶ τοῦ ὄστράκου τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ ἐνεχείρισεν αὐτὸ εἰς τὸν χωρικόν.

Ἐξερχόμενος δὲ ἐξόριστος ἐκ τῶν Ἀθηνῶν, ὕψωσε τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν, οὐχ ἵνα επικαλεσθῇ τὴν ὀργὴν τῶν θεῶν κατὰ τῶν ἀχαρίστων, ἀλλ' ἵνα εὐχηθῇ διαρκῆ καὶ μόνιμον εὐτυχίαν εἰς τὴν ἐξορίζουσαν αὐτὸν πατρίδα. «Εἶθε, εἶπεν, οἱ συμπολιταὶ μου νὰ εὐτυχῶσι πάντοτε, ὥστε νὰ μὴ ἀναγκασθῶσι ποτε νὰ ἐνθυμηθῶσι τὸν Ἀριστείδην».

Ὅτε δὲ εὐρισκόμενος ἐξόριστος εἰς Αἴγιαν εἶδεν ἐκεῖθεν τὸν Περσικὸν στόλον πλησιάζοντα εἰς τὴ Σαλαμίνα, φοβηθεὶς μὴ πως οἱ συμπολιταὶ κατακλειόμενοι ἐξαίφνης κατασφαγῶσιν, ἀποφασίζει ἀμέσως νὰ κινδυνεύσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν ζωὴν εἰς σωτηρίαν τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ ἀντιπάλου Θεμιστοκλέους.

Ἐμβαίνει λοιπὸν εἰς πλοιάριον καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ σκότους τῆς νυκτὸς ἀτρόμητος διαπλέει ἐν τῇ μέσῃ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου φθάσας δὲ εἰς τὴν Σαλαμίνα ἀνακοινώνει ἀμέσως πρὸς τὸν ἐχθρὸν Θεμιστοκλέα τὴν προσέγγισιν τοῦ Περσικοῦ στόλου καὶ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον, ὅπως ὡς ναύαρχος διατάξῃ τὰ δέοντα.

**Ἐπιστολὴ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου πρὸς
τὸν διδάσκαλόν του Ἀριστοτέλην.**

Χαίρω ἀληθῶς, σεβαστέ μου διδάσκαλε, διακόπτων τὰς πολιτικὰς καὶ στρατιωτικὰς φροντίδας μου, ἵνα διὰ τῆς παρουσίας μου συνομιλήσω μετὰ σοῦ, τὸν ὁποῖον ἀγαπῶ περισσότερον τοῦ πατρὸς μου, διότι εἰς ἐκεῖνον μὲν ὀφείλω τὸ ζῆν, εἰς σὲ δὲ τὸ εὖ ζῆν. Ἐχετε ἤδη λάβῃ ἀνάμφιβόλως τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα τὰ σπάνια, τὰ ὁποῖα διέταξα νὰ συλλέξωσιν εἰς Ἀσίαν ὑπὲρ ὑμῶν, ἵνα συμπληρώσητε τὸ μέγα ἔργον, εἰς τὸ ὁποῖον καταγίνεσθε πρὸ ἐτῶν χάριν τῆς ἐπιστήμης, μέλλον νὰ προκαλέσῃ τὸν θαυμασμὸν τῶν συγχρόνων καὶ τῆς μεταγενεστέρης γενεᾶς. Διὰ τῆς παρουσίας μου ἐκφράζω τὴν εὐγνωμοσύνην μου διὰ τὴν ἄπειρον ὀφέλειαν, τὴν ὁποίαν μοὶ παρέσχετε ἐνσταλάξαντες εἰς ἐμὲ ζωηρὰν ἀγάπην πρὸς τὴν ποίησιν καὶ παραδώσαντες εἰς χεῖράς μου τὴν ἑξάρετον καὶ πολύτιμον ἔκδοσιν τῆς Ἰλιάδος. Ἐθῆκα ταύτην ἐντὸς μικροῦ αἰωτίου, τὸ ὁποῖον ἔχω πάντοτε ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιόν μου μετὰ τοῦ βίβρου μου καὶ εὐχαριστοῦμαι ἀναγινώσκων αὐτὴν, ἔργον οὖσαν τοῦ Ὀμήρου, τοῦ ἀγαπητοῦ μου ποιητοῦ. Εὐρίσκει τις εἰς αὐτὴν ἀκριβεσιτάτην καὶ πολυτιμοτάτην γνῶσιν τῆς στρατιωτικῆς τέχνης καὶ πολυπληθεῖς καὶ ποικίλας περιγραφὰς μαχῶν. Νομίζει τις, ὅτι ὁ Ὀμηρος ὑπῆρξε στρατηγὸς ἀριστος πρὶν γίνῃ ποιητής, διότι μετὰ στρατιωτικῆς ἐπιστήμης καὶ ζωηρότητος περιγράφει τὰς διαφοροὺς μάχας. Θαυμασιωτάτη εἶνε ἡ περιγραφὴ τοῦ στρατοπέδου τῶν Ἑλλήνων, τὸ ὁποῖον προστατεύει αὐτοὺς καὶ τὰ πλοῖα καὶ χρησιμεύει ὡς καταφύγιον, ὅταν νικῶνται. Μοὶ φαίνεται, ὅτι βλέπω τὴν βαθεῖαν τάφρον, ἣ ὁποῖα διαχωρίζει αὐτὸ τῆς πεδιάδος καὶ τῶν Τρώων, τὸ λιθόστρωτον, τὸ ὁποῖον εἶνε ὀπισθεν τῆς

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

τάφρου, καὶ τοὺς πύργους καὶ τὰς ἐπάλξεις μετὰ τῶν θυρῶν, διὰ τῶν ὁποίων διήρχοντο τὰ ἄρματα.

Θαυμασίως περιγράφει τὴν κατάταξιν τῶν ἀγωνιζομένων εἰς τὴν πεδιάδα. Εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν εἶναι τὰ ἄρματα καὶ οἱ ἵπποι, εἰς τὴν τελευταίαν οἱ εὖρωστοι πεζοί, μεταξύ δὲ τῶν γραμμῶν εἶναι οἱ ἥρωες, οἱ ὅποιοι προβαίνουν, ἵνα δοξασθῶσι διὰ τῶν μονομαχιῶν. Βεβαίως ἐμπειρότατος στρατηγὸς δὲν θὰ κατέτασσε καλλίτερον τὰ στρατεύματα οὐδὲ ἄλλος ποιητὴς θὰ διηγεῖτο μετὰ περισσοτέρας περιγραφικότητος καὶ ζωηρότητος τὰς ἐφόδους τῶν Ἑλλήνων ὑπερασπιζόντων τὰ πλοῖα αὐτῶν, ὅτε ὁ Ἔκτωρ καὶ οἱ Τρῶες ἐκυρίευσαν τὸ στρατόπεδον. Τίς ἠδύνατο νὰ ἐξυμνήσῃ περισσότερον τὴν παραδειγματικὴν ἀνδρείαν τοσούτων ἡρώων, τοῦ Ἐκτορος, ὅστις ἦτο ἡ ἀσπίς τῆς πατρίδος καὶ ἡ ἐλπίς τοῦ γηραιοῦ πατρὸς Πριάμου καὶ τῆς γηραιᾶς μητρὸς Ἑκαβῆς, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ἀνδρομάχης καὶ τοῦ μικροῦ υἱοῦ Ἀστυνάκτος, τοῦ Δηϊφόβου, τοῦ Αἰνείου, τοῦ Σαρπηδόνος, τοῦ Γλαύκου, τοῦ Αἴαντος, τοῦ Ἀχιλλέως, τοῦ Μενελάου, τοῦ Ἀγαμέμνοντος, τοῦ πολυμηχάνου Ὀδυσσεῶς καὶ τοῦ ἀτρομήτου Διομήδους; Ἦτο δυνατόν νὰ ἐξυμνήσῃ τις καλλίτερον τὸν Ἀχιλλέα τὸν ἀνδρειότατον τῶν Ἑλλήνων, ὅστις προεΐμα βραχὺν ἄλλ' ἔνδοξον βίον; Ζηλεύω τὴν εὐτυχίαν τοῦ Ἀχιλλέως, ἐπιθυμῶ δὲ καὶ ἐγὼ νὰ ἔχω Ὅμηρον, ἵνα ἐξυμνήσῃ τὰ κατορθώματά μου.

Μετὰ προσοχῆς ἀνευρίσκω πολλὰς στρατιωτικὰς ἀρετὰς εἰς τὴν Ἰλιάδα, καὶ ἂν εἶχον ἀνάγκην νὰ παρορμῶμαι καὶ νὰ θαρρύνωμαι εἰς τὸν πόλεμον, δὲν θὰ ἐλάμβανον χρησιμώτερον δίδαγμα ἢ τὸ θέαμα τοῦ δειλοῦ Πάριδος, περιφρονουμένου ὑπὸ πάντων τῶν Τρῶων καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἐκτορος καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς Ἑλένης, ἡ ὁποία ἐρυθριᾷ καὶ στενοχωρεῖται δι' αὐτόν, διότι ἐλησμόνησε πάντα τὰ καθήκοντα αὐτοῦ. Θαυμάζω ὅχι μόνον τὰς στρατιωτικὰς ἀρετὰς τῆς Ἰλιάδος, ἀλλὰ καὶ ἄλλας πολλὰς, τὴν υἱικὴν εὐσπλαχίαν τοῦ Ἀχιλλέως πρὸς τὸν γηραιὸν πατέρα Πηλέα καὶ πρὸς τὴν μητέρα Θέτιδα, τῆς ὁποίας μία μόνη λέξις ἀρκεῖ, ἵνα λησμονήσῃ τὸν ὄρκον, τὸν ὅποιον ἔδωκεν, ὅτι δηλ. θὰ δώσῃ εἰς βορὰν τῶν κυνῶν καὶ τῶν σαρκοφάγων ὀρνέων τὸ πτώμα τοῦ φονέως τοῦ Πατρόκλου. Ἄξια θαυμασμοῦ εἶνε ἡ ἔνθερος καὶ

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

βαθεῖα φιλία τοῦ Ἀχιλλέως πρὸς τὸν Πάτροκλον τὸν σύντροφον τῆς μάχης καὶ τῆς νεότητος αὐτοῦ. Ὑπὲρ τούτου ὁ Ἀχιλλεὺς ἐγείρεται καὶ πλήρης ὀργῆς καὶ πάθους ὁρμᾷ εἰς τὴν μάχην, φονεῖ τὸν Ἔκτορα, ἔπειτα δὲ ὑπέικων εἰς τὴν ἐπεικείαν ἀποδίδει τὸ σῶμα τοῦ Ἔκτορος εἰς τὸν γηραιὸν Πριάμον, κλαίει μετὰ τοῦ Πριάμου καὶ παρηγορεῖ αὐτόν. Ἀξία θαυμασμοῦ εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ Ἔκτορος πρὸς τὴν Τροίαν, πρὸς τοὺς γηραιοὺς γονεῖς, πρὸς τὴν σύζυγον καὶ πρὸς τὸ νεαρὸν τέκνον. Τίς δὲν θαυμάζει τὴν σοφίαν καὶ τὴν πεῖραν τοῦ γέροντος Νέστορος, ὅστις ἐτιμᾶτο καὶ ἠγαπᾶτο ὑπὸ πάντων διὰ τὴν ὀητορικὴν δεινότητα καὶ διὰ τὴν ἠδύτητα τῆς ἐκφράσεως; Ἡ φρόνησις καὶ ἐπιδειξιότης τοῦ πολυμηχάνου Ὀδυσσεὺς εἶναι ὀνομαστή. Ἴδου λοιπὸν ἀρεταί, αἵτινες διεγείρουσιν εἰς ἡμᾶς ἄμυλλαν καὶ παρορμῶσιν εἰς ἀπομίμησιν. Ἄν, ἀγαπητέ μου διδάσκαλε, οἱ θεοὶ δὲν μὲ βοηθήσωσι νὰ ἀποκτήσω τὰς εὐγενεῖς ἀρετὰς τῶν ἡρώων τῆς Ἰλιάδος, θὰ καταβάλω πάσας τὰς προσπάθειάς μου, ἵνα ἀποφύγω τὰ ἐλαττώματα, τὰ ὅποια ὁ Ὅμηρος ψέγει εἰς τὴν Ἰλιάδα, τὸ ὑπερήφανον καὶ ἀλαζονικὸν τοῦ Ἀγαμέμνονος, τὴν ἀκαμπτον ἰσχυρογνωμοσύνην τοῦ Ἀχιλλέως, τὴν ἀγρίαν σκληρότητα αὐτῆς σύροντος τὸ πῶμα τοῦ Ἔκτορος πέριξ τῶν τειχῶν τῆς Τροίας ὑπὸ τὰ βλέμματα τῆς Ἐκάβης, τοῦ Πριάμου καὶ τῆς Ἀνδρομάχης. Ὁρκίζομαι, ὅτι δὲν θὰ ἀφειθῶ νὰ τυφλωθῶ ὑπὸ τοῦ θυμοῦ, ὥστε πρὸς τὸν ἐχθρόν μου σκληρῶς νὰ συμπεριφέρωμαι.

Δὲν ἔμαθον ἐκ τῆς Ἰλιάδος μόνον νὰ νικῶ τοὺς ἐχθρούς, ἀλλὰ καὶ ἑμαυτόν, ὅπερ εἶνε ἡ ἐνδοξοτάτη τῶν νικῶν.

Λάμπρος Κατσώνης.

Ὁ Λάμπρος Κατσώνης ἐγεννήθη ἐν Λεβαδείᾳ τῆς Βοιωτίας περὶ τὸ 1752. Ἦτο εὐφυῆς ἄν καὶ ἀγράμματος, εὐσταθῆς τὸν χαρακτήρα, δραστήριος, διορατικὸς καὶ γενναῖος. Νεώτατος τὴν ἠλικίαν μετέσχε τῆς ἐπαναστάσεως, τὴν ὁποίαν ὑπεκίνησεν ἡ Αἰκατερίνη ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Ρωσσίας ἐν Ἑλλάδι κατὰ τῶν Τούρκων. Μετὰ τὴν ἐπανάστασιν μετέδῃ εἰς Ρωσίαν καὶ κατετάχθη ὡς ἀξιωματικὸς εἰς τὸ ἴδρυθὲν τότε Ἑλληνικὸν τάγμα, ἐπολέμησε μετὰ τῶν Ῥώσων κατὰ τῆς Περσίας καὶ διεκρίθη διὰ τὴν ἀνδρείαν

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

αυτοῦ. Τῷ 1778 φλεγόμενος ὑπὸ ἀκατασχέτου ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐλθὼν εἰς Τεργέστην ἀνέλαβε τὴν ναυαρχίαν τοῦ καταδρομικοῦ στόλισκου, τὸν ὁποῖον δι' ἐράνων ἐξώπλισαν οἱ Ἕλληνες. Διὰ τοῦτο ἐπὶ 5 ὁλόκληρα ἔτη περιφέρων νικηφόρον τὴν σημαίαν εἰς τὰς Ἑλληνικὰς θαλάσσας ἐξηφάνισε τὸ ναυτικὸν ἐμπόριον τῆς Τουρκίας, κατεναυμάχησε πολλάκις τὸν Τουρκικὸν στόλον, ἐκυρίευσε περὶ τὸ Αἰγαῖον ἐξ ἐχθρικῶν πλοίων, περὶ τὴν Συρίαν ἄλλα ἐξ, ἐκυρίευσε τὸ φρούριον Καστελλόριζον εἰς τὰ παράλια τῆς Λυκίας καὶ κατέστρεψε τοὺς προμαχῶνας τοῦ Δυρραχίου. Ὁ Λάμπρος τοσοῦτον κατεφόβισε τὸν Σουλτάνον, ὥστε οὗτος ἔγραψεν ἐπιστολὴν πρὸς αὐτὸν προσαγορεύων ἀνδρειότατον ἥρωα. Ὑπέσχετο δὲ εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς ὀπαδοὺς αὐτοῦ ἀμνηστειὰν καὶ παρεχώρει εἰς αὐτὸν διαδοχικὴν καὶ ἀφορολόγητον ἡγεμονίαν μιᾶς τῶν νήσων τοῦ Ἰκαρίου πελάγους, ὅποιαν ἤθελεν ἐκλέξῃ, δίδων συχρόνως εἰς αὐτὸν καὶ πολλὰ χρήματα. Ἄλλ' ὁ Λάμπρος περιφρονήσας ταῦτα ἐξηκολούθησε τὸν ἐνδοξον ἀγῶνα καὶ μετὰ ἐπτά μόνον πλοίων συνεκρότησε φοβεράν ναυμαχίαν περὶ τὸν Καφηρέα.

Ἄν καὶ οἱ ἴσται τῶν πλοίων αὐτοῦ εἶχον βλαβῆ, ἂν καὶ αἱ κεραιαὶ εἶχον κατακοπῆ καὶ τὰ ἴστια καὶ τὰ πλευρὰ εἶχον καταρτυπηθῆ καὶ τὸ σκάφος πανταχόθεν διέρρει καὶ αὐτὸς εἶχε τραυματισθῆ εἰς τὴν κεφαλὴν, ἔμεινε ὅμως μόνος, μὴ θέλων νὰ καταλίπῃ τὴν ναυαρχίδα αὐτοῦ. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους, ἀφοῦ ἐκ τῶν 295 ναυτῶν τοῦ πλοίου ἔμειναν μόνον πέντε ἀξιωματικοὶ καὶ πενήνκοντα πέντε ναῦται, ὧν τριάκοντα ὀκτὼ τετραυματισμένοι, ὑπεχώρησε καὶ πυρπολῆσας τὸ πλοῖον ἐσώθη εἰς Μῆλον μετ' ὀλίγων συντρόφων. Ὁ Λάμπρος κατὰ τὴν ναυμαχίαν ταύτην ἠττήθη, ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἤτις καλλίτεραι τῶν νικῶν, ἡ δὲ δόξα τοῦ Λαμπροῦ τόσον γενναίως ἀγωνισθέντος θὰ μείνῃ ἀίδιος. Ἡ Αἰκατερίνη τιμῶσα αὐτὸν διὰ τὴν ἀνδρείαν προεβίβασεν εἰς χιλιάρχον καὶ ἀπένευσε τὸ παράσημον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Ἄν καὶ ἐνίκηθη κατὰ τὴν ναυμαχίαν ταύτην, δὲν ἀπεθαρρύνθη, ἀλλ' ἐγὼς ὀλίγου ἐξοπλίσας στόλον ἐξ εἰκοσι τεσσάρων πλοίων ἔμελλε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν ἀγῶνα. Αἰφνης ὅμως ἡ Αἰκατερίνη διέταξεν αὐτὸν νὰ παύσῃ τὰς ἐχθροπραξίας, διότι συνομολόγησεν εἰρήνην μετὰ τῆς Τουρκίας.

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

Ὁ Λάμπρος δὲν ὑπήκουσεν εἰς τὴν διαταγὴν ταύτην, ἀλλ' ἀγανακτήσας διὰ τὴν προδοσίαν ὑπερηφάνως εἶπεν· «Ἐὰν ἡ αὐτοκράτειρα συνωμολόγησε τὴν εἰρήνην αὐτῆς ὁ Κατωῶνης ὅμως δὲν ὑπέγραψε τὴν ἰδικὴν του». Ἀμέσως δὲ διαμαρτυρηθεὶς κατὰ τῆς Ρωσικῆς πολιτικῆς διεκήρυξεν, ὅτι καὶ ἄνευ τῆς Ρωσσίας θὰ ἐξακολουθῆ τὸν πόλεμον κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Μετὰ τοῦ Ἀνδρούτσου λοιπὸν συνεννόηθεις κατέλαβε τὴν Λακωνικὴν παραλίαν περὶ τὸ Ταίναρον. Ἐκεῖ προσεβλήθη, ὑπὸ Ὀθωμανικοῦ στόλου, ἀλλ' ἀντέστη γενναίως καὶ κατέσφαξε πάντας τοὺς ἀποβιθασθέντας πολεμίους. Ἐπὶ τέλους ὅμως κατὰ προτροπὴν τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μάνης Τζαννέτου Γρηγοράκη ἀπέπλευσεν εἰς Ἰταλίαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ρωσίαν, ὅπου ἀπέθανε τῷ 1804 ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ.

— Ἀγίως ἢ δόξα τῶν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντων. —

Λάμπρος καὶ Φῶτος Τζαβέλλας.

Ὁ Ἀλῆ πασσᾶς, ὁ τύραννος τῆς Ἠπείρου, θέλων νὰ καθυποτάξῃ τὸ ἀρειμάνιον Σουλι, προσεποιήθη φιλίαν πρὸς τοὺς Σουλιώτας καὶ ἐζήτησε τὴν συνδρομὴν αὐτῶν κατὰ τοῦ Ἀργυροκάστρου. Οἱ Σουλιῶται ἔστειλαν ὑπὸ τὸν Λάμπρον Τζαβέλλαν ἑβδομήκοντα ἄνδρας, ἐν οἷς ἦτο καὶ ὁ ὀκταετῆς υἱὸς Φῶτος. Ὁ μικρὸς οὗτος κατὰ τὸν ἀριθμὸν στρατός, ἀλλὰ μέγας κατὰ τὴν ἀνδρείαν ἔφθασεν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Ἀλῆ. Ὁ Ἀλῆς ὑπεδέχθη τὸν Λάμπρον καὶ τοὺς στρατιώτας μετὰ μεγίστης φιλοφροσύνης, παρήγγειλε δὲ πρὸς αὐτοὺς νὰ εἶνε τὴν ἐπαύριον ἔτοιμοι εἰς τὸν πόλεμον. «Καὶ τώρα ἀκόμη, ἂν ἀγαπᾷς πασοῦ μου», ἀπεκρίθη ὁ Λάμπρος, «Ὅχι σήμερον, διότι εἶσθε κουρασμένοι», ἀπήντησεν ὁ Ἀλῆς, «Οἱ Σουλιῶται δὲν κουράζονται, πασοῦ μου, ὅταν πηγαίνουν εἰς τὸν πόλεμον», ἀπεκρίθη ἀγερώχως ὁ Λάμπρος. «Εὐγε εὐγε, ἀλλὰ ὡς περιμείνωμεν, ποίας εἰδήσεις θὰ μᾶς φέρῃ ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ», ἀπεκρίθη ὁ Ἀλῆς, «Ὅρισμός σου», εἶπεν ὁ Λάμπρος καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς σκηνῆς τοῦ Ἀλῆ. Μετ' ὀλίγας ὥρας ἐπιστρέψασα ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ ἀνήγγειλε, καθ' ἣν εἶχε μουσικὴν διαταγὴν, ὅτι ἀπαντήσασα τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν τῶν Ἀργυροκαστριῶν διεσκορπίσεν αὐτὴν κακὴν κακῶς. Ὁ

* Ἐκδόσις ἐβδόμη 1925.

Ἄλῃς διέταξε νὰ πανηγυρίσωσι τὴν νίκην ταύτην διὰ διαφόρων διασκεδάσεων καὶ ἀγώνων. Καὶ κατ' ἀρχὰς οἱ Ἄλβανοὶ διηγωνίζοντο μόνοι νὰ ὑπερπηδήσωσι βαθὺν χάνδακα καὶ εἰς τριπλοῦν ἄλμα· μετὰ τοῦτο προσεκάλεσαν καὶ τοὺς Σουλιώτας νὰ διαγωνισθῶσιν. Οὗτοι οὐδένα δόλον ὑποπτεύσαντες ἀφωπλίσθησαν, ἵνα εἶνε ἐλαφρότεροι εἰς τὰς κινήσεις. Πάντες οἱ Σουλιῶται διεκρίθησαν εἰς τοὺς ἀγῶνας τούτους. Ὁ Φῶτος ἵνα δείξῃ τὴν εὐκίνησιν αὐτοῦ ἐπήδησε τεράστιον πῆδημα ἐκ τῆς δεξιᾶς ὀχθῆς εἰς τὴν ἄλλην τοῦ χάνδακος. Τοῦτο ἰδὼν ὁ Ἄλῃς ἠγέρθη καὶ ἐχειροκρότησε τὸν Φῶτον. Οἱ Ἄλβανοί, θεθέντος τοῦ σημείου τούτου, ἐπέπεσαν κατὰ τῶν ἀόπλων Σουλιωτῶν, συνέλαβον αὐτοὺς καὶ ἀλυσσοδεμένους ἀπήγαγον εἰς τὴν εἰρκτὴν. Τὴν ἐπισῶσαν ὁ Ἄλῃς προσεκάλεσεν ἄοπλον καὶ ἀλυσσοδεμένον τὸν Λάμπρον καὶ εἶπε μετὰ σαρκασμοῦ. «Πῶς σὺ, καπετὰν Λάμπρο, σ' τὰ σίδερα ; Ποῦ εἶνε τὰ ἄρματα σου ; Ποῖος εἶνε ἐκεῖνος, ποῦ ἔβαλε χέρι σ' τὸν ἔσκαυστὸν Λάμπρον ; Κροῖμα σ' τὸ παλληκάρι». Ὁ Λάμπρος ἀφωγος καὶ ἀκίνητος, διετήρησε μεγίστην ἀταραξίαν. Μετὰ τοῦτο ὁ Λάμπρος ἀπαχθεὶς εἰς τὴν εἰρκτὴν εὗρεν ἐν αὐτῇ τὸν υἱὸν Φῶτον, τὸν ὁποῖον ἰδὼν δέσμιον ἐδάκρυσε. «Κλαίεις, πατέρα ;» ἠρώτησεν ὁ Φῶτος. «Θάρορος, πατέρα, καὶ ἂν ζήσωμεν, θὰ μᾶς ξεσκαλώσουν οἱ συμπολιταὶ μας· καὶ ἂν ἀποθάνωμεν, ἡ μητέρα μου καὶ οἱ Σουλιῶται θὰ πάρουν τὸ αἷμά μας ἀπὸ τὸν ἀπίστον». «Ἐ, νιέ μου, εἶπεν ὁ πατήρ, δὲν κλαίω τόσον δι' ἡμᾶς, μόνον κλαίω διὰ τοὺς συμπολίτας μας, ποῦ δὲν γνωρίζουν τί μᾶς συνέβη καὶ δὲν ἤξεύρουν καὶ τοὺς σκοποὺς τοῦ ἀπίστου τυράννου.» Μὴ σὲ μέλει, πατέρα, δι' αὐτούς, εἶπεν ὁ Φῶτος, ὁ ἅγιος Γεώργιος προστατεύει τὸ Σοῦλι· ὁ Νάσος αὐτὴν τὴν ὥραν θὰ εἶνε σ' τὸ Σοῦλι καὶ θὰ δώσῃ εἶδησιν σ' τὰ ἀδέλφια μας.» Πῶς, ἀνέκραξεν ὁ Λάμπρος μετ' ἐκπλήξεως, δὲν τὸν ἔπιασαν τὸν Νάσον ; «Τὸν ἔπιασαν, μὰ τοὺς ἔφυγεν ἀπὸ τὰ χέρια,» εἶπεν ὁ Φῶτος. «Ἐ ! τώρα ἂς ἀποθάνω, δὲν μὲ μέλει, ἐσώθη τὸ Σοῦλι !» ἐφώνησεν ὁ Λάμπρος.

Παραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ ὁ Ἄλῃς τὸν Λάμπρον ἐπορεύθη εἰς τὸ Σοῦλι, ἵνα κυριεύσῃ αὐτό. Φθάσας εἰς τὸ Ἑπταχώριον εὗρεν αὐτὸ κενόν, προχωρήσας δὲ ὀλίγον προσεβλήθη ὑπὸ τῶν Σουλιω-

Ἄναγκωσματοάριον τῆς Ε'. τάξεως Ἰωάν. Κοφινιώτου 7

*Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

τῶν καὶ ὑπεχώρησε. Μετὰ ταῦτα ὁ Ἄλῆς διέταξε νὰ φέρωσι ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν Λάμπρον, πρὸς τὸν ὁποῖον εἶπε· «Λάμπρε, ἡ ζωὴ σου καὶ τοῦ παιδιοῦ σου εἶνε σήμερον εἰς τὰ χέρια μου· ἂν μοῦ δώσης σήμερον τὸ Σοῦλι, θὰ σοῦ χαρίσω τὴν ζωὴν σου καὶ τοῦ παιδιοῦ σου καὶ ὅ,τι ἄλλο θέλεις : χρήματα, δόξας, ἄλλως θὰ σὰς ψῆσω ὅλους ζωντανούς καὶ σὲ καὶ τὸν υἱόν σου καὶ τοὺς ἄλλους καὶ θὰ κάμω τὸ Σοῦλι χορτάρι νὰ μὴ φυτρῶνῃ».

«Ὅρισμός οὖς, πασᾶ μου, ἀπεκρίθη ὁ γενναῖος Γζαβέλλας καταπνίξας πρὸς στιγμὴν τὴν ἀγανάκτησιν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν ὅσῳ εὐρίσκομαι χειροδέσιμος, Σοῦλι μὴ ἐλπίζῃς νὰ πάρῃς, οὔτε σήμερον οὔτε ποτέ. Ἄν ἴσως ὅμως καὶ με ἀρήσης νὰ ὑπάγω στὸ Σοῦλι, τότε ἠμπορεῖς νὰ τὸ πάρῃς.»

«Καὶ πῶς νὰ σὲ πιστεύσω, καπετὰν Λάμπρο, ὅτι δὲν θὰ με γελάσης ;

«Ἐχεις πασᾶ μου, ἴστα χέρια σου τὸν υἱόν μου τὸν Φῶτον, τὸν ὁποῖον ἔχω καλλίτερα καὶ ἀπὸ τὸ Σοῦλι καὶ ἀπὸ τὴν ζωὴν μου», εἶπεν ὁ Λάμπρος. Ὁ Ἄλῆς ἀπέλυσε τὸν Λάμπρον, ἀλλὰ οὗτος φθάσας εἰς τὸ Σαβλι ἐφώνησε, «στ' ἄρματα, ἀδελφια, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες.» Ναῖσκε, ναῖσκε, θάνατος ἔς τοὺς ἀπίστους, ἀνέκραξαν πάντες, ἰδόντες τὸν γενναῖον ἀρχηγὸν αὐτῶν. «Ἄλλ' ὁ Φῶτος εἶνε εἰς τὰ χέρια τοῦ ἐχθροῦ,» εἶπεν εἰς τῶν παρισταμένων. «Δὲν εἶνε καιρὸς τώρα νὰ συλλογιζώμεθα διὰ τὸ παιδί μου, ἀλλὰ διὰ τὴν πατρίδα, ἀπεκρίθη ὁ Λάμπρος μετ' ἀληθοῦς αὐταπαρνήσεως. «Ναῖσκε ναῖσκε,» ἐφώνησεν ἡ γυναῖκα Μόσχω, σύζυγος τοῦ Λάμπρου. Τὸ παιδί μου εἶνε παιδί τοῦ Σουλίου, καὶ σὰν γλυτώσῃ τὸ Σοῦλι, γλυτώνει καὶ τὸ παιδί μου καὶ σὰν χαθῇ τὸ Σοῦλι, ἄς χαθῇ τότε καὶ τὸ παιδί μου καὶ ἐγὼ ἢ ἴδια».

Ἐνθουσιασθέντες οἱ Σουλιώται ἐκ τῶν πατριωτικῶν τούτων λόγων ἀπεφάσισαν νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τοῦ τυράννου, ἀλλ' οἱ φρονιμώτεροι ἀνεχάϊτισαν τὴν ὁρμὴν τοῦ λαοῦ, ὅπως σκεφθῶσιν ὠριμώτερον. Ἐν τῇ μεταξύ ἀπέστειλεν ὁ Λάμπρος πρὸς τὸν Ἄλῆν τὴν ἐξῆς ἐπιστολὴν :

Ἄλῃ πασᾶ

«Χαίρομαι, ἔπου ἐγέλασα ἓνα δόλιον· εἴμ' ἐδῶ νὰ διαφεντεύσω τὴν πατρίδα μου ἐναντίον εἰς ἓνα κλέφτην, σὰν κ' ἐσένα. Ὁ υἱός μου θέλει ἀποθάνῃ, ἐγὼ ὅμως ἀπελπίστως θέλω τὸν ἐκδικήσω πρὶν ἀποθάνω· κάποιοι Τοῦρκοι, σὰν κι' ἐσένα, θὰ ποῦν πῶς εἶμαι ἄσπλαχνος πατέρας, μὲ τὸ νὰ θυσιάσω τὸν υἱόν μου διὰ τὸν ἰδικόν μου λυτρωμόν. Ἀποκρίνομαι, ἔτι, ἂν σὺ πάρῃς τὸ βουνὸ (τὸ Σοῦλι), θέλεις σκοτώσῃ καὶ τὸν υἱόν μου μὲ τὸ ἐπίλοιπον τῆς φαμίλιας μου καὶ τοὺς συμπατριώτας μου, τότε δὲν θὰ μπορέσω νὰ ἐκδικήσω τὸν θάνατόν μου· ἀμὴ ἂν νικήσωμεν, θέλω ἔχει καὶ ἄλλα παιδιὰ· ἢ γυναικᾶ μου εἶναι νέα· ἐὰν ὁ υἱός μου, νέος καθὼς εἶνε, δὲν μείνῃ εὐχαριστημένος ν' ἀποθάνῃ διὰ τὴν πατρίδα του, αὐτὸς δὲν εἶνε ἄνθρωπος νὰ ζήσῃ· καὶ νὰ γνωρίζεται ὡς υἱός μου· ἔτσι. Προχώρησε λοιπόν· ἀπίστε· εἶμαι ἀνυπόμονος νὰ ἐκδικηθῶ, νὰ πῶ τὸ αἰμά σου».

Ἐγὼ ὁ ὀμωσμένος ἐχθρός σου
Καπετὰν Λάμπρος Τζαβέλλας.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐξηγγρίωσε τὸν Ἄλῃν τοσοῦτον, ὥστε διέταξε τὸν στρατὸν νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὸ Σοῦλι· ἀλλ' οἱ Σουλῶται ἐγκαταλιπόντες αὐτὸ ὠχυρώθησαν εἰς τὴν ὑπερκειμένην ράχιν τῆς Κιάφας καὶ περιέμενον τὸν ἐχθρόν. Μάχης γενομένης ἐνικήθη κατὰ κράτος ὁ Ἄλῃς.

Ὁ Φῶτος ἀλυσόδετος μετὰ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων ὠδηγήθη εἰς τὰ Ἰωάννινα πρὸς τὸν Βελῆν τὸν υἱὸν τοῦ Ἄλῃ καὶ ἐρρήφθη εἰς τὴν σκοτεινὴν φυλακὴν. Τὴν ἐπαύριον ὁ Βελῆς προσκαλέσας τὸν Φῶτον προσεπάθει δι' ἀπειλῶν καὶ ὑποσχέσεων νὰ πείσῃ αὐτὸν νὰ ἀλλάξῃ θρήσκευμα. «Νὰ ἀφήσῃς τὴν πατρίδα σου, εἶπεν ὁ Βελῆς, καὶ νὰ γίνῃς Τοῦρκος γιὰ νὰ σοῦ χαρίσω τὴν ζωὴν σου, νὰ σὲ κάμω μεγάλον ἄνθρωπον, νὰ σοῦ δίνω χρήματα, ἄρματα μαλαματένια καὶ ἄλογα». Ὁ Φῶτος δὲν ἀπεκρίθη, ἠτένισε μόνον τὸν τύραννον διὰ βλέμματος δηλοῦντος τρομερὰν ἀγανάκτησιν καὶ

Ἐκδοσις ἑβδόμη 1925.

περιφρόνησιν. «Δὲν ἀποκρίνεσαι ;» εἶπεν ὁ Βελῆς ἀπειλητικῶς. «Τὰ λόγια σου δὲν ἀξίζουσιν ἀπόκρισιν», ἀπεκρίθη ἀτάραχος ὁ Φῶτος. «Ἔτσι αἶ, σκυλί, στάσου καὶ θὰ ἰδῆς αὔριον, ὅτι θὰ σᾶς ψήσω ὄλους ζωντανούς», προσέθηκεν ὁ Βελῆς. «Πολὺ καλὰ θὰ κάμῃς», εἶπεν ὁ Φῶτος, «καὶ ὁ πατέρας μου τὸ ἴδιον θὰ κάμῃ εἰς ἐσὲ καὶ εἰς τὸν πατέρα σου καὶ τοὺς ἀδελφούς σου καὶ ὄλους τοὺς συγγενεῖς σου, ἂν πέσετε στὰ χέρια του». Ὁ Βελῆς ἀγανακτήσας διὰ τὰς ἥρωϊκὰς ταύτας ἀπαντήσεις τοῦ Φώτου ἀπέπεμψεν εἰς τὴν εἰρκτὴν. Φθάσας ὁ Φῶτος εἰς τὴν εἰρκτὴν ἠρωτήθη παρὰ τῶν αἰχμαλώτων τί εἶπον μετὰ τοῦ τυράννου. «Νὰ ἐτοιμασθῆτε, ἀδελφια, νὰ ἀποθάνωμεν. Σουλιῶται χριστιανοί· ὁ ἄπιστος μὲ ἐφοβέρισε νὰ μᾶς ψήσῃ ὄλους ζωντανούς, ἂν δὲν ἀλλάξω τὴν πίστιν μου» «Καὶ τί ἀποκρίθηκες, κυρ Φῶτο ; ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ αἰχμάλωτοι. «Τοῦ ἀποκρίθηκα ὅτι θὰ ἀποθάνωμεν ὄλοι χριστιανοί». «Μπράβο, μπράβο, κυρ Φῶτο», ἀνέκραξαν οἱ αἰχμάλωτοι. Ταῦτα εἰπόντες ἤτοιμάζοντο νὰ ἀποθάνωσιν, ἀλλ' ὁ πόλεμος τῆς 20 Ἰουλίου εἰς τὴν βράχιν τῆς Κιάφας ἄλλως ἀπέφάσιεν. Ὁ Ἄλῆς νικηθεὶς συνῆψεν εἰρήνην μετὰ τῶν ἐχθρῶν, καθ' ἣν ἠναγκάσθη νὰ ἀποδώσῃ τὸν Φῶτον καὶ τοὺς αἰχμαλώτους. Ἀπελευθερωθεὶς ὁ Φῶτος καὶ ἀναχωρῶν ἐκ τῶν Ἰωαννίνων εἰς τὸ Σοῦλι, εἶπε πλήρης ἐκδικήσεως πρὸς τὸν Ἄλῆν. «Καλὴν ἀντάμωσιν, πασσαῦ, νὰ μᾶς δώσῃ ὁ Θεός».

Ἐφθασε τέλος ὁ Φῶτος εἰς τὴν ἀγαπητὴν πατρίδα, ὅπου εὖρε τὸν πατέρα αὐτοῦ πνέοντα τὰ λοιθία ἐκ τοῦ τραύματος, ὅπερ ἔλαθε κατὰ τὴν μάχην. Ὁ Λάμπρος ἀποθνήσκων παρέδωκε, παρόντων καὶ ἄλλων ὀπλαρχηγῶν, τὴν σπάθην αὐτοῦ εἰς τὸν Φῶτον εἰπὼν. «Ἡ τὰν ἢ ἐπὶ τὰς». Οἱ ὀπλαρχηγοὶ ἀνταμοίβοντες τὰς ὑπηρεσίας τοῦ πατρός, ἐκτιμῶντες δὲ καὶ τὸν Φῶτον, ἐξέλεξαν αὐτὸν ὀπλαρχηγόν. Εὐχαριστήσας αὐτοὺς ὁ Λάμπρος εἶπε πρὸς τὸν Φῶτον. «Τρία πράγματα ἔχεις νὰ ἐκπληρώσῃς, καὶ τὰ τρία ἱερά. α') νὰ δικαιοῦσῃς τὰς εἰς σὲ ἤδη ἀνατεθεισὰς ἐλπίδας τοῦ Σουλίου· β') νὰ ἐκδικήσῃς τὸν θάνατον τοῦ πατρός σου καὶ τῶν ἀδελφῶν μας καὶ γ') νὰ φανῆς ἄξιος τοῦ ὀνόματος τῆς οἰκογενείας σου. Ἐάν, παιδί μου, λείψῃς εἰς ἕν ἀπὸ τὰ χρῆμα ταῦτα, τὴν κατάρα μου νὰ ἔχῃς καὶ τὸ σπαθὶ αὐτό, τὸ ὁποῖον ἐνεπιστεύθην

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

σήμερον εἰς τὰ χέρια σου νὰ διαπεράσῃ τὴν καρδίαν σου.» Ταῦτα εἰπὼν ὁ Λάμπρος ἀπέθανεν, ἀλλ' ἀφῆκεν υἱὸν μέλλοντα νὰ δοξάσῃ τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ καὶ τὴν πατρίδα. Ἐκλεχθεὶς ἀρχηγὸς ὁ Φῶτος μίαν μόνην φροντίδα εἶχε : πῶς νὰ τιμωρήσῃ τοὺς ἐχθροὺς.

Ὅτε ὁ Ἄλῃς μετὰ πολυαριθμοῦ στρατοῦ ἐπήλθε κατὰ τοῦ Σουλιῦ, ὁ Φῶτος συνήθρυσεν ὀλίγους στρατιώτας καὶ κατέβη τὰ ὄρη πρὸς προὔπαντήσιν τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἀπαντήσας αὐτὸν κατὰ τὴν Νεμίτζαν ἔτρεψεν εἰς φυγὴν φονεύσας περὶ τοὺς ἐξήκοντα. Τὴν ἐπαύριον συνήφθη πάλιν μάχη, ἀλλ' ὁ Φῶτος μαθὼν ὅτι ἐχθρικός στρατὸς ἔμελλε νὰ ἐφορμήσῃ εἰς τὸ Σοῦλι ἀνεχώρησεν. Ἀπελπίσας ὁ Ἄλῃς ἀπὸ τὰς ἀλλεπαλλήλους ταύτας καταστροφὰς προσεκάλεσεν εἰς βοήθειαν τὸν Ἰμβραήμ πασαῖν. Μαθόντες οἱ Σουλιῶται, ὅτι ὁ ἐπίκουρος στρατὸς προσεγγίζει εἰς τὰ σύνορα τοῦ Σουλιῦ, ἐξήλθον μετὰ τοῦ Φῶτου, καὶ εἰς Κουρίλλαν μακρὰν τέσσαρας ὥρας τοῦ Σουλιῦ, συναντήσαντες τὸν ἐχθρὸν, ἐπολέμησαν γενναίως. Πρῶτος ὤρμησε ξιφῆρης ὁ Φῶτος ἀλλ' ἐν τῇ ὀρμῇ τῆς ἐφόδου τραυματίζεται καὶ πίπτει ἡμιθανὴς κατὰ γῆς. Μάχη περὶ τὸ πτώμα τρομερὰ συνάπτεται, τῶν μὲν ζητούντων νὰ λάβωσι τοῦτο, τῶν δὲ ἀποκρουόντων τοὺς ἐχθροὺς. Βλέπων ὁ Φῶτος τοὺς συμπολεμιστὰς κινδυνεύοντας διὰ τὴν ὀλιγότητα παρεκάλεσε καὶ ἰδίως τὸν ἀδελφὸν Γεώργιον νὰ κατατομήσωσιν αὐτὸν καὶ νὰ λάβωσι τὴν κεφαλὴν. «Κόψατέ μοι, ἀδέρφια, τὸ κεφάλι γιὰ νὰ μὴν τὸ πάρουν οἱ ἐχθροὶ καὶ τὸ δώσουν εἰς τὸν πασαῖν, ὅστις θὰ τὸ ῥίψῃ βέβαια εἰς τὰ σκυλιά». «Τότε θὰ πάρουν οἱ ἐχθροὶ τὸ κεφάλι σου, ἀπεκρίθησαν οἱ συμπολεμισταί, ὅταν ἀποθάνωμεν ὅλοι». Ταῦτα εἰπόντες γενναίως ἐπολέμουν, μέχρις ὅτου ἀποκρούσαντες τοὺς ἐχθροὺς, παρέλαβον ἐπὶ τῶν ὤμων τὸν τραυματισθέντα Φῶτον καὶ ἐπανήλθον οἴκαδε. Ὁ Ἄλῃς ἐξεμάνῃ διὰ τὰς ἀλλεπαλλήλους νίκας τῶν Σουλιωτῶν καὶ στρατολογήσας στρατὸν εἰσήλασεν εἰς τὰ σύνορα τοῦ Σουλιῦ, ἕνα καταστρέψῃ τοὺς κατοίκους καὶ κατεδαφίσῃ καὶ αὐτὸ τὸ Σοῦλι. Ἀμέσως οἱ Σουλιῶται, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, παῖδες καὶ γέροντες ἐξήλθον κατὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ συνάψαντες μάχην πολλοὺς ἐφόνευσαν. Οἱ Σουλιῶται ἤδη καταβληθέντες ἐκ τῆς πείνης ἠναγκάσθησαν νὰ συνθηκολογήσωσι μετὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐπὶ τῷ ὄρει νὰ ἀποπεμφθῇ ἐκ τοῦ Σουλιῦ ὁ Φῶτος ἐπὶ τινα χρόνον.

* Ἐκδόσις ἐβδόμη 1925.

Μετ' ἀγανακτιήσεως ἤκουσαν τὴν πρότασιν ταύτην οἱ Σουλιῶται, ἀλλὰ διεκοίωσαν αὐτὴν εἰς τὸν Φῶτον παρακαλοῦντες θερμῶς νὰ ἀπομακρυνθῆ τῆς πατρίδος. Ὁ Φῶτος ὑπακούσας εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ἀνάψας πῦρ ἐξῆλθεν εἰπών· «Λὲν εἶνε ἄξιος ὁ ἐχθρὸς τῆς πατρίδος μου νὰ καθήσῃ ἐκεῖ, ὅπου ἐκάθησαν οἱ Τζαβελλαῖοι.» Ἐβῆκε πῦρ, ἡ οἰκία ἐκάη, αὐτὸς δὲ κατέβη εἰς τὸ χωρίον Χορτιά, τρεῖς ὥρας ἀπέχον τοῦ Σουλίου. Ὁ Ἄλῆς διὰ προδοσίας ἐγένετο κύριος τοῦ Σουλίου. Ἄλλ' ὑπῆρχε ἀκόμη ἀπόρθητον ἐν φρουρίον τὸ Κιοῦγγι ὑπερασπιζόμενον ὑπὸ τοῦ Φώτου. Κατὰ τοῦ φρουρίου τούτου ὁ Ἄλῆς ἔστειλε στρατὸν. Οἱ Σουλιῶται βλέποντες ἐκ τοῦ Κιοῦγγι τὸν στρατὸν ἐπερχόμενον κατέβησαν εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους καὶ συνάψαντες μάχην ἐνίκησαν.

Σουλιώτισσα ἀποκομίζει τὸν φονευθέντα υἱὸν τῆς.

Κατὰ τὴν τελευταίαν πολιορκίαν τοῦ Σουλίου ὑπὸ τοῦ Ἄλῆ πασσά οἱ ἀνδρείότεροι Σουλιῶται κατέλαβον τὰς ἐπικαιροτάτας θέσεις ἔχοντες ἀντιμετώπους τοὺς ἀνδρείους Ἀρβανίτας καὶ Λιάπηδας. Εἰς τινὰ τῶν ἐπικαίρων θέσεων ἦτο ὁ Τούσιος ἔχων εἰκοσιν ἀνδρείους στρατιώτας, ἀντικρὺ τούτου ἦτο ὁ Γκιολέκας ἔχων ἐξήκοντα ἐπιλέκτους Λιάπηδας. Ὁ Γκιολέκας προσεπάθει νὰ ἐκδιώξῃ τὸν Τούσιον ἐκ τῆς θέσεως, ἀλλ' οὗτος ἀνθίστατο γενναίως μαχόμενος ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος. Ἡ μάχη κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔμεινεν ἄκριτος ἄλλην τινὰ ἡμέραν ὁ Ἄλῆ πασσάς διέταξε γενικὴν ἐφοδον, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπολέμουν ὁ Τούσιος καὶ Γκιολέκας ὡς λέοντες. Ὁ Ἄλῆς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν περιεπάτει ἀπὸ προχώματος εἰς πρόχωμα ὑποσχόμενος χρηματικὰς ἀμοιβὰς καὶ ἀξιώματα εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἤθελον φονεῦσαι περισσότερους Σουλιώτας ἢ ἤθελον καταλάβῃ προχώματα Σουλιωτῶν. Αἱ ὑποσχέσεις καὶ προτροπαὶ τοῦ Ἄλῆ ἐξήγειραν τὴν φιλοτιμίαν τῶν Ἀλβανῶν, οἵτινες ἀνδρείως ἐπετίθεντο κατὰ τῶν προχωμάτων, ἀλλ' ἀπεκρούοντο ὑπὸ τῶν Σουλιωτῶν

μὴ δυνάμενοι νὰ καταλάβωσιν οὐδὲ ἐν πρόχωμα. Κατὰ τὴν μάχην ταύτην ἐφονεύθησαν ἑκατὸν πενήκοντα Ἀρβανῖται. Καὶ ὁ μὲν Ἀλῆς κατησχυμμένος περὶ τὴν ἐσπέραν ἀπῆλθεν εἰς Ἰωάννινα, αἱ δὲ Ἀρβανῖται ἔκλαιον τοὺς φονευθέντας. Μεγαλειτερος κοπετὸς καὶ θρήνος ἦτο εἰς τὰ προχώματα τοῦ Γκιολέκα, διότι οἱ περισσότεροι καὶ ἀνδρείτεροι τούτου ὄπαδοὶ ἐφονεύθησαν. Καθ' ἑλλην τὴν νύκτα ἐθρήνουν καὶ ἐμοιρολόγουν αἱ σύντροφοι τῶν φονευθέντων. Ἀλλ' εἰς τὰ προχώματα τῶν Σουλιωτῶν ἀντὶ θρήνων καὶ κοπετῶν χοροὶ ἐγίνοντο καὶ ᾄσματα ἐψάλλοντο ἡρωικῶς ὑπὲρ τῶν φονευθέντων Σουλιωτῶν. Τὴν πρώτην τῆς ἐπομένης ἡμέρας ὁ Γκιολέκας ἔχων τὴν φλοκάταν ἀνεστραμμένην μετὰ φωνῆς θρηνώδους φωνάζει. » Ἀρχηγὲ Τούσια, ἀρχηγὲ Τούσια». «Τί θέλεις» ἀποκρίνεται ὁ Τούσιος, «ἀρχηγὲ Γκιολέκα;» Ὁ Γκιολέκας λέγει. «Ὑμεῖς οἱ Σουλιῶται εἴσθε θηρία, ὄχι ἄνθρωποι. Ἡμεῖς μὲν καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἐδρηνοῦμεν τοὺς φονευθέντας, ὑμεῖς δὲ ἄδετε ὡσάν οἱ φονευθέντες δὲν ἦσαν ἄνθρωποι οὐδὲ συγγενεῖς. Ἀκλαύστους καὶ ἀμοιρολόγους θὰ ἀφήσετε τοὺς φονευθέντας νὰ ταφῶσιν; Φεῦ τῶν φονευθέντων τόσον ἀνδρείως!» «Δίκαια λέγεις», ἀπήντησεν ὁ Τούσιος. «Ἡμεῖς εἴμεθα σκληροὶ ἄνθρωποι, οὐδέποτε κλαίομεν, οὐδὲ μοιρολογοῦμεν τοὺς φονευομένους. Οἱ θρηνοὶ καὶ κοπετοὶ ἴδιοι εἶνε τῶν γυναικῶν, ἀλλὰ καὶ αὗται συνήθισαν νὰ μὴ μοιρολογῶσι τοὺς φονευομένους». Ἐνῶ αὐτοὶ ταῦτα ἔλεγον, ἰδοὺ γυνὴ Σουλιώτισσα ἀναφαίνεται εἰς τὸ πρόχωμα τοῦ Τούσια καὶ ἐρωτᾷ. «Εἶπατέ μοι, πῶς ἐφονεύθη ὁ υἱός μου; ὀρθὸς καὶ ἐκ τῶν ἔμπροσθεν ἢ πρηνὴς καὶ ἐκ τῶν ὀπισθεν; ἐπέδειξε κατὰ τὸν πόλεμον γενναϊότητα ἢ ἔδειλιάσει;» «Ναὶ Θεϊάκω, (οὕτως ὠνομάζετο ἡ γυνὴ αὐτῆ, ἡ μήτηρ τοῦ φονευθέντος), ὀρθὸς καὶ ἐκ τῶν ἔμπροσθεν ἐφονεύθη, φονεύσας τρεῖς Τούρκους». «Ἀφοῦ οὕτως ἔχει, λαμβάνω αὐτὸν εὐχαρίστως εἰς ταφὴν.» Εἰποῦσα ταῦτα ἔρριψε κατὰ γῆς τεμάχιον σχοιγίου, ἐγονυπέτησεν, ἐφίλησε τὸ παγερὸν πρόσωπον τοῦ υἱοῦ τῆς, καὶ εἶπεν. «Ἐχε τὴν εὐχήν μου, τέκνον μου. Γενναίως ὑπερήσπισας τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος σου». Στραφεῖσα δὲ πρὸς τοὺς ἄλλους εἶπεν. «Ἐπιθέσατε αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὄμων καὶ τὰ ἄρματα αὐτοῦ». Δακρύνοντες οἱ σύντροφοι περιέζωσαν τὸ γιαταγάνι περὶ τὴν ὄσφυν αὐτοῦ καὶ τὸ

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

ἔπλον ἐκρέμασαν ἐκ τοῦ λαιμοῦ καὶ οὕτως ἔχοντα ἀπέθεσαν αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς μητρὸς, ἣτις υπερῆφανος ἐβάδιζεν εἰς τὸ Σοῦλι, ἵνα ἐνταφιάσῃ αὐτόν. Ὁ Γκιολέκας ἐκ τοῦ πλησίον προχώματος βλέπων ταῦτα εἶπε πρὸς τοὺς Σουλιώτας. «Εἶσθε διάβολοι, ὄχι ἄνθρωποι. Ἀνόητος εἶνε ὁ Ἀλῆς, ὅστις πολεμεῖ κατὰ τοιούτων ἀνδρῶν».

Ὁ Ἀλῆ Πασᾶς, οἱ Σουλιῶται καὶ ὁ Ζέρβας.

Ἡ ὥραία ἀπάντησις τοῦ Ἀριστείδου πρὸς τὸν Μαρδόνιον καὶ ἡ φιλοπατρία, τὴν ὁποίαν ὁ Ἀριστείδης καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέδειξαν, ἐνθυμίζουσιν ἡμᾶς τὸν Ἀλῆ πασᾶν, τοὺς Σουλιώτας καὶ τὸν Ζέρβαν.

Ἐπὶ ἔτη πολλὰ ἐπολέμει ὁ Ἀλῆ πασᾶς κατὰ τοῦ Σουλίου ἀγωνιζόμενος νὰ κυριεύσῃ αὐτὸ καὶ νὰ καθυποτάξῃ τοὺς Σουλιώτας· ἀλλ' οἱ νέοι αὐτοὶ Σπαρτιάται ἐμπνεόμενοι ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ αἰσθήματος τῆς ἐλευθερίας γενναίως πάντοτε υπερῆσιπζον τὴν πατρίδα αὐτῶν καὶ ἡρωϊκῶς ἀπέκρουον τοὺς πολυαριθμούς, στρατοὺς τοῦ Ἀλῆ. Κατὰ τὸ 1800 ἀπελπίσας ὁ Ἀλῆς, ὅτι θὰ κατορθώσῃ τι διὰ τῶν ἔπλων, κατέφυγεν εἰς τὴν δύναμιν τῶν χρημάτων. Ὅθεν στέλλει πρέσβεις εἰς τὸ Σοῦλι καὶ δι' αὐτῶν προσφέρει χρήματα πρὸς τοὺς Σουλιώτας, ὑποσχόμενος καὶ ἀσυδοσίαν καὶ ὁποιασδήποτε γαίας ζητήσῃσι πρὸς ἀποκατάστασιν, ἂν παραδώσωσι τοὺς ἀπορθητοὺς βράχους τοῦ Σουλίου.

Ἴδου δὲ ἡ ἀπάντησις τοῦ ἡρωϊκοῦ τούτου λαοῦ εἰς τὰς προτάσεις τοῦ Ἀλῆ πασᾶ :

«Βεζύρ Ἀλῆ πασᾶ, σὲ εὐχαριστοῦμεν ! Ἡ πατρίς μας εἶνε ἀπείρως γλυκύτερα καὶ ἀπὸ τὰ ἄσπρα σου, καὶ τοὺς εὐτυχεῖς τόπους, ὅπου ὑπόσχεσαι νὰ μᾶς δώσῃς.

«Ὅθεν ματαίως κοπιᾶζεις, ἐπειδὴ ἡ ἐλευθερία μας, οὔτε πωλεῖται οὔτε ἀγοράζεται μὲ ὅλους τοὺς θησαυροὺς τῆς γῆς, παρὰ μόνον μὲ τὸ αἷμα καὶ μὲ τὸν θάνατον τοῦ ὑστέρου Σουλιώτου».

Σουλιῶται μικροὶ καὶ μεγάλοι.

*Ἐκδοσις ἑβδόμη 1925.

Ἀποτυχὼν ὁ Ἀλῆ πασᾶς ἔνεκα τῆς ἀφιλοχρηματίας καὶ τῆς ἰσχυρᾶς φιλοπατρίας τῶν γενναίων Σουλιωτῶν προσέφυγεν εἰς τὰ μέσα τῆς διαιρέσεως καὶ τῆς προδοσίας. Προσεπάθησε λοιπὸν νὰ διαφθείρῃ ἰδιαιτέρως τὸν Σουλιώτην Ζέρβαν καὶ διὰ τῆς προδοσίας αὐτοῦ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ὑποδούλωσιν τοῦ Σουλίου. Ὅθεν προσέφερε πρὸς αὐτὸν χρήματα καὶ μεγίστας τιμὰς, ἀν συντελέσῃ εἰς τὴν παράδοσιν τοῦ Σουλίου, ἀλλ' ὁ Σουλιώτης Ζέρβας, ἰδοὺ τί ἀπήντησε πρὸς τὸν Ἀλῆ πασᾶν.

«Σ' εὐχαριστῶ, Βεζύρη, διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ ἀγάπην σου, πλὴν τὰ ὀκτακόσια πουργία παρακαλῶ νὰ μὴ μοῦ τὰ στείλῃς, ἐπειδὴ καὶ δὲν ἤξευρα νὰ τὰ μετρήσω· καὶ ἂν ἤξευρα πάλιν δὲν ἤμην εὐχαριστημένος οὔτε μίαν πέτραν τῆς πατρίδος νὰ σοὶ δώσω δι' ἀντιπληρωμὴν καὶ οὐχὶ πατρίδα ὀλόκλησον, ὡς φαντάζεσαι. Ἡ τιμὴ δὲ ὅπου μοῦ ὑπόσχου, μοῦ εἶνε ἄχρηστος. Πλοῦτος καὶ τιμὴ εἰς ἐμὲ εἶνε τ' ἄρματα μου, μὲ τὰ ὁποῖα ἀποθανατίζω τὸ ὄνομά μου ὑπερασπίζων τὴν γλυκυτάτην μου πατρίδα».

Ζέρβας.

— Καὶ μείζον' ὅστις ἀντὶ τῆς αὐτοῦ πατρίδος φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω —

Ἐν Δουγατσανίῳ ἱερῶς λόγος.

Πάντα τὰ μέλη τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας ἀνεγνώριζον μίαν ὑπερτάτην ἀρχήν, τὴν ὁποίαν οἱ πρῶτοι ἱδρυταὶ ἐτήρουν ὑπὸ μυστηριώδη τύπον, ὑπὸ τὸν ὁποῖον ὑπενόουν τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ῥωσσίας. Ὅτε ὁμως πολὺ ἠδξήθησαν οἱ ἑταῖροι καὶ ἀπῆλθον τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ ἀρχηγοῦ, ἐπ' ὀνόματι τοῦ ὁποῖου ἐνήργει ἡ ἑταιρεία, τότε παρέστη ἡ ἀνάγκη νὰ εὔρεθῇ πραγματικὸς ἄρχων παρέχων πᾶσαν ἐγγύησιν περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ ἰκανότητος.

Ὅθεν ἀπετάθησαν πρὸς τὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν, ὑπουργὸν τότε τοῦ ἰσχυροῦ τῆς Ῥωσσίας μονάρχου, ἀλλὰ τούτου ἀποποιηθέντος προσήλθον πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην, ὑπασπιστὴν τοῦ αὐτοκράτορος, ὁ ὁποῖος φιλογενῆς ὢν καὶ ἐνθουσιώ-

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

δης ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἑλλάδος ἀπεδέχθη τὴν εἰς αὐτὸν προσενεχθεῖσαν ἀρχήν. Οὗτος λοιπὸν ζητήσας ἀπερίοριστον ἄδειαν ἀπουσίας παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἀπῆλθε τῆς Πετροπόλεως καὶ ἐξ Ὀδησσοῦ διαπεράσας τὸν Προῦθον εἰσῆλθεν εἰς Ἰάσιον τῆς Μολδαβίας καὶ τῇ 24ῃ Φεβρουαρίου 1821 ὑψώσας τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως ἐκήρυξε τὴν ἐλευθερίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Χιλιάδες μαχητῶν Ἑλλήνων, Σέρβων, Βουλγάρων ἐτάχθησαν ὑπὸ τὴν σημαίαν αὐτοῦ, ἔχοντες ἐμπειροτάτους ἀρχηγούς, τῶν ὁποίων ἐπισημότεροι ἦσαν ὁ Γεώργιος Ὀλύμπιος, ὁ Φαρμάκης Μακεδῶν καὶ ὁ Ἀθανάσιος Καρπενησιώτης.

Πεντακόσιοι δὲ ἔφηβοι ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων οἰκογενειῶν, ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας, ἀβροφυεῖς μὲν σπουδασταί, ἄκαμπτοι δὲ τὸ φρόνημα ἐκ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας, διακόψαντες τὰς ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ σπουδὰς αὐτῶν προσῆλθον καὶ καταταχθέντες ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως ἀπετέλεσαν τὸν ἱερὸν λόχον καὶ ὤμοσαν νίκην ἢ θάνατον.

Ἡ Τουρκικὴ ἐξουσία μαθοῦσα τὰ γενόμενα συνεκέντρωσε πολυάριθμον στρατόν, τὸν ὁποῖον ἀπέστειλε κατὰ τοῦ Ὑψηλάντου. Τέσσαρες χιλιάδες ἐκ τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ ἐπετέθησαν κατὰ ἐπτακοσίων ἐπαναστατῶν κατεχόντων ὑπὸ τὸν Ἀθανάσιον Καρπενησιώτην χαρακώματά τινα πρὸ τοῦ Γαλατσίου. Ἀντέστησαν οὗτοι δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, τὴν δὲ νύκτα διὰ στρατηγήματος διεπέρασαν ξιφῆρεις διὰ τῶν πολεμίων τὴν ἐπομένῃν οἱ Τούρκοι εἰσελθόντες εἰς Γαλάτσιον ἐτράπησαν εἰς λεηλασίαν καὶ σφαγὴν, δισχίλιοι δὲ κατέλαβον ἤδη τὸ Δραγατσάνιον. Ὁ Γεώργιος Ὀλύμπιος ὦν εἰς τὸ διαμέρισμα τοῦτο συνέλαβε τότε νέον σχέδιον μάχης κατέλαβε πάντα τὰ περὶ τὸ Δραγατσάνιον μέρη, προσέβαλε τοὺς Τούρκους καὶ ἔφερεν αὐτοὺς εἰς ἀμηχανίαν, ἀνήγγειλε δὲ πρὸς τὸν Ὑψηλάντην, ὥστε ἐστρατοπέδευεν εἰς Ῥεμνικὸν μετὰ τεσσάρων χιλιάδων πεζῶν καὶ 2500 ἵππέων καὶ τῶν 500 ἱερολοχιτῶν νὰ σπεύσῃ, ἀλλ' οὗτος ἔνεκα βροχῆς ἔβαινε βραδέως μετὰ τῆς ὀπισθοφυλακῆς ἐκ δισχιλίων πεντακοσίων ἀνδρῶν.

Οἱ πολιορκούμενοι Τούρκοι πολλὰκις ἀπεπειράθησαν νὰ ἐξέλθωσιν ἀλλ' ἀπεκρούσθησαν. Ὄθεν, ἵνα κατωρθώσωσι νὰ ἐξέλθωσιν, ἐμβάλλουσι πῦρ εἰς τὸ χωρίον. Ὁ συνταγματάρχης τοῦ ἱππικοῦ

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

Καραβίας μετὰ παραφορᾶς ἐφορμᾶ κατ' αὐτῶν μετὰ πεντακοσίων ἰππέων παραπείσας καὶ τὸν Νικόλαον Ὑψηλάντην νὰ βοηθήσῃ μετὰ τοῦ ἱεροῦ λόχου τὴν ἔσφοδον παρὰ τὰς ῥητὰς διαταγὰς τοῦ Ὀλυμπίου. Οἱ Τούρκοι παραθαρρυνθέντες ἐκ τοῦ ἀπονενοημένου τούτου κινήματος ἀντεπεξῆλθον, καὶ πρῶτον μὲν ἔτρεψαν εἰς ἀτακτον φυγὴν τοὺς περὶ τὸν Καραβίαν, ἔπειτα ἐπιπίπτουσι κατὰ τῶν πεντακοσίων ἱερολοχιτῶν, οἵτινες ἂν καὶ ἀβροδίαιτοι καὶ ἀπειροπόλεμοι ἀντέστησαν γενναίως, καὶ τετρακόσιοι αὐτῶν ἀπέθανον ἡρωϊκῶς μαχόμενοι τὸν ἔνδοξον ὑπὲρ πατρίδος θάνατον τῇ 7 Ἰουλίου 1821, οἱ δ' ἑκατὸν διέφυγον τὴν σφαγὴν προσδραμόντος τοῦ Ὀλυμπίου, ὅστις διέσωσε τὴν σημαίαν καὶ δύο τηλεβόλα.

Οἱ τετρακόσιοι οὗτοι μνημηθέντες τοὺς πεσόντας ἐν Χαιρωνείᾳ, ἀπέκτησαν τιμὴν, δόξαν καὶ μνήμην ἀθάνατον, κατέλιπον δὲ διὰ τῆς εὐγενοῦς αὐτῶν θυσίας ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀξιομίμητον παράδειγμα εἰς τοὺς συνηλικιώτας αὐτῶν.

Ἡ πατρίς εὐγνωμονοῦσα ἀνήγειρεν ἐν Ἀθήναις εἰς τὸ πεδῖον τοῦ Ἄρεως στήλην εἰς μνήμην αὐτῶν πεσόντων ἡρωϊκῶς ὑπὲρ πατρίδος.

Ἡ Ἐν Βαλτετίῳ μάχη.

Ὁ Κεχαγιάς φθάσας εἰς Τριπολιτσάν, διέσπειρε διαφόρους ἀποστόλους Χριστιανούς εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου κυρῶντας μετάνοιαν καὶ φέροντας ἀμνηστήρια καὶ προτροπικὰ εἰς ὑποταγὴν γράμματα τῶν ἐγκλείστων ἀρχιερέων καὶ προεστώτων, παρήγγειλε δὲ καὶ τὰς Τουρκικὰς ἀρχὰς τῆς Πελοποννήσου, ὅπου εἰσηκούοντο αἱ διαταγαὶ αὐτοῦ, ἀνοχὴν καὶ φιλανθρωπίαν πρὸς τὸν βραχίον, ἀλλὰ δὲν ἐκέρδησε διὰ τοῦ τρόπου τούτου, εἰμὴ τοὺς κατοίκους τινῶν τῶν πέριξ τῆς Τριπολιτσᾶς χωρίων. Τὴν δὲ 12 Μαΐου ἀνήγγειλαν αἱ ἐπὶ τῶν ὕψωμάτων Ἑλληνικαὶ σκοπιαὶ διὰ σημείων, ὅτι οἱ ἐχθροὶ ἐκινούντο πρὸ τῶν Βαλτετίων. Οὕτως ὅσον πλῆθος ἐχθρῶν συνεζεστράτευεν ἐν Πελοποννήσῳ ἐξ ἀρχῆς τοῦ ἀγῶνος μέχρι τοῦδε, οὔτε τοιοῦτον πολεμικὸν σχέδιον ἐσχεδιάσθη. Ὁ Κεχαγιάς διήρρεσε τὸν στρατὸν αὐτοῦ εἰς τέσσαρα

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

χιλίους έστειλεν εις τὸ Καλογεροβοῦνι, ἵνα ἐμποδίσῃ δι' αὐτῶν τὸ στρατόπεδον τῶν Βερβαίνων τοῦ νὰ βοηθήσῃ τὸ τοῦ Βαλτεταίου μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς μάχης· ἑξακοσίους ἔστειλεν ὀπισθεν τοῦ Βαλτεταίου εἰς αἰχμαλωσίαν ἢ ὄλεθρον τῶν Ἑλλήνων φευγόντων, βέβαιος ὢν ἐκ τῶν προηγουμένων περὶ τῆς φυγῆς αὐτῶν, φανέντος τοῦ ἐχθροῦ.

Ἔστειλε καὶ τὸν γνωστὸν ἐπ' ἀνδρεία καὶ πολεμικῇ ἐμπειρίᾳ Ῥουμπῆν Μπαρδουσιώτην μετὰ τρισχιλίων πεντακοσίων κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐν Βαλτεταίῳ· αὐτὸς δὲ ἔχων χιλίους πεντακοσίους ἱππεῖς προσεφῆδρευεν. Ὁ Ῥουμπῆς ὤρμησεν ὡς μαινόμενος ἐπὶ τοὺς Ἑλληνας τὴν 2αν ὥραν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, οἱ δὲ σημαιοφόροι ἐχύθησαν πρῶτοι, ἀλλὰ 14 ἔπεσαν διὰ μιᾶς. Οἱ Ἑλληνες παρὰ τὴν συνήθειαν αὐτῶν καὶ τὴν προσδοκίαν τῶν ἐχθρῶν, ὄχι μόνον δὲν ἐλιποτάκτησαν ἀλλὰ καὶ γενναίως ἀντέστησαν, ἀποκρούσαντες εὐτυχῶς τὰς ἀλλεπαλλήλους ἐφόδους τῶν ἐχθρῶν. Μετὰ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἔφθασαν ἐπικουροὶ ὁ Κολοκοτρώνης, μετ' ὀλίγον δὲ ὁ Πλαπούτας, ἔχοντες ἀμφότεροι 1200 ἄνδρας καὶ ἐτοποθετήθησαν ὀπισθεν τῶν ἐχθρῶν κόψαντες τὴν συγκοινωνίαν αὐτῶν. Ὁ Κεχαγιάς βλέπων τὴν ἀπροσδόκητον ἀντίστασιν τῶν ἐν Βαλτεταίῳ καὶ τὴν ἐπελθοῦσαν ἐπικουρίαν ἐπλησίασεν, ὅπου ἐγίνετο ἡ μάχη, ἔλκων δύο κανόνια καὶ ἤρχισε νὰ κανονιοβολῇ· ἀλλ' ὁ κανονιοβολισμὸς ἔνεκα τῆς θέσεως τῶν κανονίων καὶ τῆς ἀπειρίας τῶν κανονιοβολούντων δὲν ἔβλαπτε τοὺς Ἑλληνας. Ἦλθε μετὰ ταῦτα εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης ὄλον τὸ διὰ τὴν αἰχμαλωσίαν ἢ τὸν ὄλεθρον τῶν Ἑλλήνων ἐκ τῆς προσδοκωμένης φυγῆς αὐτῶν σταλὲν ἐχθρικὸν σῶμα, ἦλθε καὶ τὸ σῶμα τὸ προκαταλαβὸν τὸ Καλογεροβοῦνι καὶ ὁ πόλεμος διήρκεσε σφοδρὸς ὄλην τὴν ἡμέραν.

Ὅτε ἐπῆλθεν ἡ νύξ, εἰσῆλθον εἰς τὸ χωρίον ὁ Κολοκοτρώνης καὶ ὁ Πλαπούτας εἰς ἐμφύχωσιν τῶν μαχομένων, ἀλλ' ἐπανῆλθον ὅπου καὶ πρότερον· καὶ οἱ μὲν Ἑλληνες ἠλπίζον, ὅτι οἱ Τούρκοι ἀποτυχόντες θ' ἀναχωρήσωσι, οἱ δὲ Τούρκοι ὅτι οἱ Ἑλληνες μὴ ἔχοντες ἄλλον τρόπον σωτηρίας θὰ φύγωσιν· ἀλλὰ διετήρησαν ἀμφότεροι τὰς θέσεις αὐτῶν πολεμοῦντες κατὰ τὴν νύκτα, ὡς ἐπολέμου τὴν ἡμέραν. Περὶ δὲ τὸ μεσονύκτιον ἐπεβοήθησαν τοὺς

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

Ἕλληνας περίπου ἑξακόσιοι ἐκ τοῦ στρατοπέδου τῶν Βερβαίνων ὑπὸ τὸν Ἀντωνάκη Μαυρομιχάλην, τὸν Πέτρον Μπαρπιτσιώτην καὶ τὸν Σακελλάριον Καλογωνιώτην, καὶ ἐφόβισαν τοὺς ἐχθροὺς τουφεκίζοντες ἀπροσδοκῆτως ὀπισθεν· ὁ δὲ Μπαρπιτσιώτης ἀναλογιζόμενος ὅτι οἱ ἐν Βαλτεσίῳ συνάδελφοι αὐτοῦ ἦσαν ἀπηυδημένοι πολεμοῦντες ἀκαταπαύστως 16 ὥρας, ἔλαβε 17 στρατιώτας ἀνδρείους ὡς αὐτός, διέσχισε ξιφῆρης τοὺς μεταξὺ σωροὺς τῶν ἐχθρῶν, εἰσῆλθεν ἀβλαβῆς μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν εἰς τὸ χωρίον ὑπὸ τὸ σκότος τῆς νυκτὸς καὶ διέμεινε μαχόμενος. Περὶ δὲ τὰ χαράματα ἦλθε καὶ ἄλλη ἐπικουρία ἐκ Βερβαίνων ὑπὸ τὸν Γιατράκον καὶ ἡ μάχη ἐξήφθη ἔτι μᾶλλον. Ἀφοῦ δὲ ἐξημέρωσεν, ὁ Κεχαγιάς παρετήρησεν, ὅτι ὁ Ῥουμπῆς ἦτο πανταχόθεν καταστενοχωρημένος, καὶ ὅτι οὐδεμίαν ἐλπίδα νίκης εἶχε, διὰ τοῦτο ἐσήμεινε περὶ τὴν 1 ὥραν τῆς ἡμέρας τὴν ἀνάκλησιν καὶ ὁ Ῥουμπῆς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ὤρμησαν νὰ φύγωσι διὰ μέσου τῶν Ἑλλήνων.

Τοῦτο βλέποντες οἱ ἔγκλειστοι ἐρρίφθησαν ἔξω τῶν προμαχώνων ἐπὶ τοὺς φεύγοντας κτυποῦντες αὐτοὺς ὀπισθεν, ἐνῶ αὐτοὺς ἐκτόπου οἱ ἄλλοι ἔμπροσθεν. Οἱ ἐχθροὶ ἐπιπτον σωρηδόν καὶ ἐπ' ἐλπίδι νὰ μὴ καταδιώκωνται φεύγοντες, ἔρριπτον ἔμπροσθεν τῶν Ἑλλήνων τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ αὐτῶν ὄπλα εἰς ἀρπαγὴν. Τὸ τέχνασμα τοῦτο εὐδοκίμησεν ἐν μέρει καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἔπαθον οἱ φεύγοντες ὄσπιν φθορὰν ἄλλως θὰ ἔπασχον. Ἀφοῦ δὲ οἱ ἐχθροὶ κατέβησαν εἰς τὴν πεδιάδα, ἐφάνησαν ἐρχόμενοι εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης οἱ προκαταβάντες εἰς Ἄργος Ἕλληνες, οἵτινες φθάσαντες τὴν προτεραίαν περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου εἰς Δολιανὰ ἔμαθον τὴν ἐν Βαλτεσίῳ μάχην, καὶ μηδὲ ἄνευ ἀναπαυθέντες ἔτρεξαν ἐκεῖ νυκτοποροῦντες, ἀλλ' ὑστέρησαν. Ἡ μάχη διήρκεσεν 23 ὥρας, ἑξακόσιοι ὑπελογίσθησαν οἱ φονευθέντες καὶ πληγωθέντες Τούρκοι· τέσσαρες δὲ οἱ φονευθέντες καὶ δεκαεπτὰ οἱ πληγωθέντες Ἕλληνες· ἔπεσον εἰς χεῖρας τῶν νικητῶν καὶ αἱ πέντε σηματοῖαι. Καθ' ἣν δὲ ἡμέραν ἐφυγον οἱ Τούρκοι, ἐφθασαν εἰς τὴν Πτάναν ὁ Ζαῖμης, ὁ Κανακάρης, ὁ Χαραλάμπης καὶ οἱ Πετμεζάδες μετὰ χιλίων ἐκ Λεβιδίου, ὅπου ἔμεινον πρὸς φύλαξιν τῆς θέσεως ἐκεῖνης· καὶ ἂν δὲν ἀνεχώρουσιν οἱ ἐχθροὶ, ὁ παντελής ἀφανισμὸς αὐτῶν ἦτο ἀφευκτός. Περαιτωθείσης τῆς μάχης ἐδημηγόρησεν ὁ Κολοκοτρῶ-

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

νης και παρήγγειλε να νηστεύσωσιν ἕλην τὴν ἡμέραν ἐπεινήν, Παρασκευὴν, δοξολογοῦντες και εὐχαριστοῦντες τὸν Θεόν, ὅστις ἔδωκε τὴν νίκην.

Ἐίδομεν τοὺς Ἕλληνας ἕως χθὲς διασκορπιζομένους και φεύγοντας ἔμπροσθεν τῶν ἐχθρῶν, ὁσάκις και ὅπου συνήντων αὐτοὺς, ἐπὶ δὲ τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος μάχης βλέπομεν αὐτοὺς τούτους νικῶντας διὰ τῆς ἐπιμονῆς αὐτῶν και γενναιότητος· και τὸ παραδοξότερον, βλέπομεν αὐτοὺς νικῶντας, ἀφου τρισχίλιοι ἐκλεκτοὶ Ἄλβανοὶ ἐνεδυνάμωσαν τοὺς ἐχθρούς, και ἐν ᾗ πρώτην φοράν ἐγένετο πόλεμος ὑπὸ τὴν γενικὴν ὁδηγίαν ἀρχηγοῦ ἐμπείρου και δυναμένου ὡς ἐκ τῆς ὑψηλῆς θέσεως αὐτοῦ να βραβεύσῃ τοὺς νικητάς. Ἡ παράδοξος αὕτη μεταβολὴ δὲν προήλθεν ἐξ ἐλλείψεως τῶν Τούρκων, ὧν και τὸ πολεμικὸν σχέδιον ἦτο ὀρθὸν και ἡ γενναιότης μεγάλη, ἀλλ' ὀφείλεται ἕλη εἰς τὴν γενναίαν ἀπόφασιν τῶν ἐν τῇ χωρίῳ ὀλίγων Ἑλλήνων να νικήσωσιν ἢ να ἀποθάνωσιν· εἰς θερμὴν συνδρομὴν τῶν ἔξωθεν ἐπιβοηθησάντων και εἰς τὸ ἐκ συχνῆς συναντήσεως τῶν ἐχθρῶν ἀναγεννώμενον μετ' ὀλίγον θάρρος. Ἡ νίκη αὕτη ἐνίσχυσε τὸν κλονιζόμενον ἀγῶνα. Κατῆχυμμένος ὁ Κεχαγιας δι' ὅσα ἔπαθεν, ἔπαυσε να συνάψῃ νέαν μάχην ἐλπίζων ἔτι θα ἀπονίψῃ τὸ αἶσχος αὐτοῦ.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Ὁ τελευταῖος Παλαιολόγος
(Γ. Βιζυηνοῦ)

- Τὸν εἶδες μὲ τὰ μάτιά σου γιαγιά, τὸν βασιλέα
ἢ μήπως καὶ σὲ φάνηκε, ὅσ' ἄν ὄνειρο νὰ ἴποῦμε,
ὅσ' ἄν παραμύθι τάχα ;
- Τὸν εἶδα μὲ τὰ μάτιά μου, ὡσ' ἄν καὶ σένα. νέα,
πᾶ νὰ γενῶ κατὸ χρονῶ, κι' ἄκόμα τὸ θυμοῦμαι,
ὅσ' ἄν νᾶταν χθὲς μονάχα.

— Στὴν πόλι, ἔς τὴν χρυσόπορτα, στὸν πύργον ἀπὸ κάτω,
εἶν' ἓνα σπήλαιο πλατύ, στρωμένο ὅσ' ἄν παλάτι,
ὅσ' ἄν ἅγιο παρεκλήσι.

Καὶ ἓνας Τοῦρκος, δὲν ἔμπορεῖ νὰ κρατηθῆ κοντὰ του,
κανεὶς τῆς σιδηρόπορτας ναῦρῃ τὸ μονοπάτι,
νὰ πᾶ νὰ τὸ μηνύσῃ.

Μόνο κανένας χριστιανός, κανένας ποὺ τὸ ἔξερει,
περνᾶ π' αὐτοῦ κρυφά, κρυφὰ καὶ τὸν σταυρό του κάνει
μὲ φόβο καὶ μ' ἐλπίδα.

Ἔτσι κ' ἐγώ, βαστούμενη ἔς τὸ πατρικὸ μου χέρι,
ἐπῆγα καὶ προσκύνησα. Καὶ ἔδ' αὐτοῦ μ' ἐφάνη—
ὄχι μ' ἐφάνη! Εἶδα :

* Ἐκδοσις ἑβδόμη 1925.

Μέσ' ἔς τὸ σκοτάδι τὸ βαθὺ ἐν ἄστρο ἴσάν λυχνάρι,
σάν μιὰ φλόγα μυστικὴ ἀπ' τὸ Θεὸ ἀναμμένη,
γαλάζια λάψι χύνει.

Καὶ φέγγει τὴν λευκόχλωμη τοῦ βασιλέως χάρι.
Ἐπὸς μὲ κλεισμένα βλέφαρα ἔξαπλωμένος μένει
ἔς τὴν ἀργυρῆ του κλίνη.

— Ἀπέθανε γιαγιά; — Ποτέ, παιδάκι μου, κοιμᾶται,
κοιμᾶται μόνο! Τὴν χρυσοῦ κορῶνα ἔς τὸ κεφάλι,
τὸ σκῆπτρό του στὸ χέρι.

Καὶ ἴσάν παλῆγοὶ του σύντροφοι, πιστοὶ του παραστάται,
ἔς τὰ στήθη του ὁ σταυραετός, ἔς τὰ πόδια του προβάλλει
δικέφαλο ξεφτέρι.

Ἐπάν' ἀπ' τὸ κεφάλι του ἡ ἀσπίδα παραστέκει·
κ' ἐκεῖ ἔπὸς τὸ χρυσόπλεκτο, τὸ ψηφωτὸ ζωνάρι
τὴ μέση του κατέχει,
σάν ἀστραπή, ἔπ' ἀπέμεινε χωρὶς ἀστροπελέκι,
ξερβὰ. ὡς κάτου, κρέμεται τ' ἀστραφτερὸ θηκάρι,
μέσα σπαθὶ δὲν ἔχει;

— Γιατί, γιαγιά; Ποῦ εἶναι το; — Βαμμένο μ' ἔς τὸ αἷμα,
ἀκόμ' ὡς τώρα βρῖσκεται ἔς ἐνὸς ἀγγέλου χέρι,
ἔς τὸν οὐρανὸν ἐπάνου. . . .

Ἦτανε τότε πὸς ἡ Τουρκιὰ τὴν πόλι ἐπολέμα.
Μέσα μιὰ φοῦχτα ἐλεύθεροι, ἀπ' ἔξω μύριο ἀσκέρι
Οἱ σκλάβοι τοῦ σουλιάνου.

Κ' ὁ Μουχαμὲτ ὁ ἴδιος 'πάει ἔς τ'ἀγριό του τ'ἄτι·
— Δός μου τῆς Πόλις τὸ κλειδιά ! τοῦ Κωνσταντίνου
καὶ τὸ σπαθί σου δός μου ! [κράζει.
— Ἐλα καὶ πάρ' τα ! λέγ' αὐτὸς τοῦ τούρκου τοῦ μουχτάρη.
'Εγὼ δὲν δίδω τίποτε ! Τίποτ' ἐνόσφ βράζει
μιὰ στάλα γαῖμα ἐντός μου !

Κ' ἐπρόβαλαν τὰ λάβαρα κι' ἀρχίνησεν ἡ μάχη !
Σαράντα ἔμεραις πολεμοῦν, σαράντα μερονύχτια·
χτυποῦνται καὶ χτυποῦνε,
Οἱ Τοῦρκοι ἴσ' ἂν τὰ κύματα κ' οἱ Χριστιανοὶ ἴσ' ἂν βράχοι
Κι' οὔτε τῶν Φράγκων προδοσιαίς, οὔτε τῶν φλάρων δίχτυα
τὸν Βασιλέα σειοῦνε.

.....
'Εξ' ἀπ' τὸ κάστρο χύνεται μὲ σπάθα γυμνωμένη,
πὸν σφάζει Τούρκων ἑκατοσταίς κ' Ἀγαρηνῶν χιλιάδες—
Ἐκεῖνος κι' ὁ στρατός του
Μὰ ἦτ' ὀλίγος ὁ στρατός, κι' οἱ πρῶτοι λαβωμένοι !
κι' ἀπέμεινε ἄτός του.

Ὅσο τὸν ζώνουν τὰ σκυλιά, τόσο κτυπᾷ καὶ σφάζει,
'ὄσ' ἂν πληγωμένος λέοντας, ἴσ' ἂν τίγρη τῆς ἐρήμου,
πὸν τὰ παιδιὰ τῆς σκούζουν.
Μὰ κεῖ που πέφτει τ'ἄλογο ! Καὶ πέφτ' αὐτὸς καὶ κράζει,
— Δὲν βροῖσκειτ' ἕνας χριστιανὸς νὰ πάρ' τὴν κεφαλὴν μου:
πρὶν πᾶν καὶ μὲ σκλαβώσουν ;—

Μιά τρίχα, και τὸν ἴσκότιώνε Ἀράπικη λεπίδα !
Μὰ δὲν τὸ ἤθελ' ὁ Θεός, δὲν ἤθελε νὰ τ' ἀφήσῃ
τῶν χριστιανῶν τὸ γένος
Αἰώνια δίχως βασιληὰ κι' ἐλευθεριᾶς ἐλπίδα,
Γι' αὐτὸ προστάζ' ἐν' ἄγγελο νὰ πᾶ νὰ τὸν βοηθήσῃ
ἵσαν ἦταν κυκλωμένους.

Κι' αὐτὸς τὸν μαῦρον λακπατᾶ, τὸν βασιληᾶ γλυτώνει
Τὸ κοφτερό του τὸ σπαθὶ τοῦ παίρν' ἀπὸ τὸ χέρι,
Τοὺς τούρκους διασκορπίζει.
Πάνω ἔς τὰ λευκά του τὰ φτερὰ τὸν βασιλέα σκώνει,
μέσ' ἔς τὸ πλατὺ τὸ σπήλαιο, ἵπου σ' εἶπα τότε φέρει,
κ' ἐκεῖ τότε κοιμίζει.

— Καὶ τώρα πειὰ δὲν εἰμπορεῖ, γιαγιάκα, νὰ ξυπνήσῃ ;
— Ὡ βέβαια ! Καιρούς, καιρούς σηκώνει τὸ κεφάλι,
ἔς τὸν ὕπνο τὸν βαθύ του,
καὶ βλέπ' ἂν ἦρθεν ἡ στιγμή πῶχ' ὁ Θεὸς ὀρίσει,
καὶ βλέπ' ἂν ἦρθε ὁ ἄγγελος γιὰ νὰ τοῦ φέρῃ πάλι
τὸ κοφτερὸ σπαθὶ του.

— Καὶ θᾶρθη, ναί, γιαγιάκα μου ; — Θᾶρθη, παιδί μου,
θᾶρθη. Καὶ ὅταν ἔρθῃ, τί χασρὰ ἔς τὴ γῆ ἔς τὴν οἰκουμένη,
ἔς ὅποιους θὰ ζοῦνε τότε !
Διπλό, τριπλό, θὰ πάρουμεν αὐτὸ ποῦ μᾶς ἐπάρθη,
κ' ἡ Πόλι κ' ἡ Ἀγιά Σοφιά ἴδική μας θὲ νὰ γένῃ.
— Πότε, γιαγιά μου ; Πότε ;

— Ὄταν τρανέψης, γυιόκα μου, κι' ἀρματωθῆς καὶ κάμης
τὸν ὄρχο 'ς τὴν Ἐλευθεριά, σὺ κι' ὄλη ἡ νεολαία,
νὰ σώσετε τὴν χώρα—

Τότε θὲ νᾶρθ' ὁ ἄγγελος κι' ἀγγελικαὶ δυνάμεις,
νὰ ἔμβουνη, νὰ ξυπνήσουνε, νὰ ποῦνε στὸν Βασιλέα
πῶς ἦλθε πιά ἡ ὥρα !

Κι' ὁ Βασιληᾶς θὰ σηκωθῆ τὴ σπάθα του θὰ δράξῃ,
κι' ὁ στρατηγός σας θενὰ ἔμβῃ 'ς τὸ πρῶτο του βασιλείο
τὸν Τοῦρκον νὰ χτυπήσῃ.

Καὶ χτύπα, χτύπα θὰ τὸν πᾶ νὰ τὸν πετάξῃ
ἔπισω 'ς τὴν Κόκκινη Μηλιά, καὶ πίσ' ἀπὸ τὸν ἥλιο,
ἵπου πειὰ νὰ μὴ γυρίσῃ !

Οἱ χαιρετισμοὶ τῆς Παναγίας.

Χαῖρέ, Μαρία δοξασμένη
φῶς ζωηφόρον καὶ φαινόν,
τῆ χάριτί σου εὐλογημένη
ἔκθαμβος εἶδεν ἡ οἰκουμένη,
τὸν Βασιλέα τῶν οὐρανῶν.

Σὲ ἀναμέλπει πᾶσα ἡ κτίσις,
ὅτι Σωτῆρα ἔσχες υἰόν.
Ἐν εὐφροσύνῃ σκιρτᾷ ἡ φύσις.
ὅτι παρήχθη ἐκ σοῦ ἡ λύσις
τῶν τοῦ ἀνθρώπου ἁμαρτιῶν.

Χαῖρε ἡ πύλη τῆς σωτηρίας,
ὕδατος ζῶντος χαῖρε πηγῆ,
χαῖρε δοχεῖον Θεοῦ σοφίας,
λαμπρῶς ἡμέρας χαῖρε αὐγή.

Σὺ εἶ τὸ μάννα τῶν πονεμένων,
σκέπη καὶ μήτηρ τῶν ὀρφανῶν,
παρηγορία τῶν θλιβομένων,
σὺ εἶ προστάτις ἀδικουμένων,
καὶ βακτηρία τῶν ἀσθενῶν.

Χαῖρε ὁ πύργος τῆς ἐκκλησίας,
ἀκτὶς ἡλίου τοῦ νοητοῦ,
χαῖρε τὸ τεῖχος τῆς βασιλείας,
χαῖρε τὸ ἄνθος τῆς εὐωδίας
τοῦ πλαστοουργοῦ μας καὶ ποιητοῦ.

Δέσποινα, δέξαι τὰς παρακλήσεις
καὶ ἰκεσίας πάντων ἡμῶν,
καὶ δεομένους ὦ ! μὴ θελήσης
ἀπροστατεύτους ἡμᾶς νάφήσης
ἐν ὄρα πένθους καὶ στεναγμῶν !

Παράφρασις τοῦ Η΄ ψαλμοῦ.

Ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου
ἐν πάσῃ, Κύριε, τῇ γῆ !
ὁ οὐρανὸς τὰς καλλονὰς σου
ἀπεικονίζει καὶ εὐλογεῖ.

Ἐκ θηλαζόντων Σὺ χειλέων
αἶνον ἐξάγεις βρεφικόν,
ἐχθρὸν κ' ἐκδικητὴν ἀρχαῖον
καταδαμάζων καὶ νικῶν.

Τὸν οὐρανὸν τὸν τῆς ἡμέρας,
τὸν οὐρανὸν τὸν τῆς νυκτός,
τὸν ἥλιον καὶ τοὺς ἀστέρας
ἐθεμελίωσας αὐτός.

Τί ἔστιν ἄνθρωπος καὶ τοῦτον
τῇ μνήμῃ σου ἀναπολεῖς ;
υἱὸς ἀνθρώπου, καὶ τοσοῦτον
περιποιεῖσαι καὶ φιλεῖς ;

ὦ, πῶς βραχὺ τι παρ' ἀγγέλους
κατὰ τὴν φύσιν ἐλαττῶν,
τιμῇ καὶ δόξῃ ἐπὶ τέλους
κατεστεφάνωσας αὐτόν.

Κατέστησας αὐτὸν μονάρχην
τῆς πλάσεώς σου ἰσχυρόν,
τῶν ἔργων ἐπιτρέψας ἄρχειν
τῶν κοσμογόνων σου χειρῶν.

Ὑπέταξας αὐτῷ ἀθρόα
προβάτων ἔθνη καὶ βοῶν
καὶ πάντα ὅσα τρέφ' ἢ πόα
τῶν πεδιάδων καὶ γαιῶν.

Πτηνά, νηκτὰ καὶ ἐρπετά σου,
πᾶν ὅ,τι ζῆ καὶ σ' εὐλογεῖ,
ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου
ἐν πάσῃ, Κύριε, τῇ γῆ.

^{Ἡλ. Τανταλίδης.}

Ἐκδόσις ἑβδόμη 1925.

Ο Εὐαγγελισμός.

Κώδων τοῦ ναοῦ σημαίνει
τέρπονται οἱ οὐρανοί.
ἄνωθεν ἤχεϊ φωνή,
«Χαῖρε, κεχαριτωμένη».

Ἄρωμάτων εὐωδίας
ἐτεπλήσθη ὁ ναός,
σύνηγμένος ὁ λαός
ἀναπέμπει εὐλογίας.

Χαῖρε τῆς ζωῆς ἡ ζῶσα
καὶ ἀκένωτος πηγῆ,
ἦν ὁ κόσμος εὐλογεῖ
καὶ δοξάζει πᾶσα γλῶσσα

Χαῖρε, μήτερ Παναγία,
ἧς ἐδείχθη ὁ βλαστὸς
ἐν ἀγίοις θαυμαστὸς
τῶν ἀνθρώπων σωτηρία.

Ἐκλεκτὸν Θεοῦ δοχεῖον
ἡ δεχθεῖσα τὸν Θεόν,
σὲ γεραίρει πᾶς αἶὼν
δι' ἁσμάτων ἐγκαρδίων.

Ἐν χαρῶ, ὦ γῆ, εὐφραίνου
τοῦ Ἀνάρχου ὁ υἱός·
δι' ἡμᾶς ὑπερφυῶς
γίνεται υἱὸς παρθένου.

Ὁ Δῆμος καὶ τὸ καρποφύλλι του.

Ἐγέρασα, μωρὲς παιδιά, πενήντα χρόνους κλέφτης
Τὸν ὕπνο δὲν ἐχόρτασα, καὶ τώρα ἀποσταμένος
Θέλω νὰ πάω νὰ κοιμηθῶ. Ἐστέρεψ' ἡ καρδιά μου,
Βρῦσι τὸ αἷμα τῶχυσσα στολαγματιά δὲν μένει.

Θέλω νὰ πάω νὰ κοιμηθῶ. Κόψτε κλαρὶ ἀπ' τὸ λόγγο,
Νᾶναι χλωρὸ καὶ δροσερό, νᾶναι ἀνθούς γεμάτο.
Καὶ στρώστε τὸ κρεββάτι μου καὶ βάλτε με νὰ πέσω.

Ποιὸς ξέρει ἀπ' τὸ μνημά μου τί δένδρο θὰ φυτρώσῃ!
Κι' ἂν ξεφυτρώσῃ πλάτανος, σιὸν ἴσκιω του ἀποκάτω
Θᾶρχονται τὰ κλεφτόπουλα τᾶρματα νὰ κρεμᾶνε.
Νὰ τραγουδοῦν τὰ νειᾶτά μου καὶ τὴν παλληκαριά μου!

Κι' ἂν κυπαρίσσι ὄμορφο καὶ μαυροφορεμένο,
Θᾶρχονται τὰ κλεφτόπουλα τὰ μῆλά μου νὰ παίρνουν.
Νὰ πλένουν ταῖς λαβοματιαῖς τὸ Δῆμο νὰ σχωρνᾶνε.

Ἐφαγ' ἡ φλόγα τᾶρματα, οἱ χρόνοι τὴν ἀνδρεία μου.
Ἦρθε κ' ἐμένα ἡ ὥρα μου. Παιδιά μου, μὴ με κλᾶψτε.
Τᾶνδρειωμένου ὁ θάνατος δίνει ζωὴ στὴ νειότη.
Σταθῆτ' ἐδῶ τριγύρω μου, σταθῆτ' ἐδῶ σιμά μου,
Τὰ μάτια μου νὰ κλείσετε, νὰ πάρτε τὴν εὐχή μου.

*Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

Κ' ἐν ἀπὸ σᾶς τὸ νεώτερο ἄς ἀνεβῆ στὴ ράχη,
Ἄς πάρῃ τὸ τουφέκι μου, τᾶξιό μου καρυοφύλλι,
Κι' ἄς μοῦ τὸ ῥίξι τρεῖς φοραῖς καὶ τρεῖς φοραῖς ἄς σκούξῃ.

«Ὁ Γέρο-Δῆμος πέθανε, ὁ Γέρο-Δῆμος πάει!»
Θ' ἀναστενάξ' ἡ λαγκαδιά, θὲ νὰ βογγίξ' ὁ βράχος,
Θὰ βαργομήσουν τὰ στοιχειά, ἡ βρῦσαις θὰ θολώσουν.
Καὶ τᾶγεράκι τοῦ βουνοῦ, ὅπου περνᾷ δευσαῖτο,
Θὰ ξεψυχίση, θὰ σβυστῆ θὰ ῥίξι τὰ φτερά του
Γιὰ νὰ μὴ πάρῃ τὴ βοή ἄθελα καὶ τὴ ψῆφον
Καὶ τήνε μάθῃ ὁ Ὀλυμπος καὶ τὴν ἀκούσῃ ὁ Πίνδος
Καὶ λιώσουνε τὰ χιόνια τους καὶ ξεραθοῦν οἱ λόγγοι.

Τρέχα, παιδί μου, γρήγορα τρέχα ψηλὰ στὴ ράχη
Καὶ ῥίξε τὸ τουφέκι μου. Στὸν ὕπνο μου ἐπάνω
Θέλω γιὰ ὕστερη φορὰ ν' ἀκούσω τὴ βοή του.

Ἔτρεξε τὸ κλεφτόπουλο σὰν νᾶτανε ζαρκάδι,
Ψηλὰ στὴ ράχη τοῦ βουνοῦ καὶ τρεῖς φοραῖς φωνάζει.
«Ὁ Γέρο-Δῆμος πέθανε, ὁ Γέρο-Δῆμος πάει!»
Κ' ἐκεῖ πού ἀντιβούσανε οἱ βράχοι, τὰ λαγκαδία,
Ῥίχνει τὴν πρώτη τουφεκιά, κ' ἔπειτα δευτερώνει,
Στὴν τρίτη καὶ τὴν ὕστερη, τ' ἄξιό τὸ καρυοφύλλι
Βροντᾷ, μουγκρίζει σὰν θεριὸ τὰ σωθηκά του ἀνοίγει,
Φεύγει ἀπ' τὰ χέρια του, σέρνεται ᾿ς τὸ χῶμα λαβωμένο.
Πέφτει ἀπ' τοῦ βράχου τὸν κρεμό, χάνεται, πάει, πάει.

Ἄκουσ' ὁ Δῆμος τὴ βοή μέσ' τὸ βαθὺ τὸν ὕπνο.
Τᾶχνό του χεῖλι ἐγέλασε, ἐσταύρωσέ τὰ χέρια.....
«Ὁ Γέρο-Δῆμος πέθανε, ὁ Γέρο Δῆμος πάει!»

*Ἐκδοσις ἑβδόμη 1925.

Τάνδρειωμένου ἢ ψυχῆ, τοῦ φοβεροῦ τοῦ Κλέφτη,
Μὲ τῆ βοῇ τοῦ τουφεκιοῦ ἕς τὰ σύγγενφ' ἀπαντιέται.
Ἀδελφικὰ ἀγκαλιάζονται, χάνονται, σβυῶνται, πάνε.

Ὁ Σαμουήλ.

— «Καλόγερε, τί καρτερεῖς κλεισμένος μέσ' ἕς τὸ Κιοῦγκι;
Πέντε νομᾶτοι σῶμειναν, κ' ἐκεῖνοι λαβωμένοι,
Κ' εἶνε χιλιάδες οἱ ἐχθροί, ποὺ σ' ἔχουνε ζωσμένόν,
Ἐλα νὰ δώσης τὰ κλειδιά, πέσε νὰ προσκυνήσης,
Κι' ἀφέντης ὁ Βελήπασας δεσπότη νὰ σὲ κάμῃ».

Ἔτσι ψηλὰ ἀπὸ τὸ βουνὸ φωνάζει ὁ Πήλιο Γκούσης.
Κλεισμένος μεσ' τὴν ἐκκλησιὰ βρίσκεται ὁ Σαμουήλης,
Κι' ἀγέρας παίρνει τὴ φωνὴ τοῦ Πήλιου τοῦ προδότη.

Χωρὶς ψαλμοὺς καὶ θυμιατά, χωρὶς φωτοχυσία,
Γονατισμένοι, σκυθρωποί, ἔμπρὸς ἕς τὴν ὄραία Πύλη,
Πέντε Σουλιώταις στέκονται μὲ τὸ κεφάλι κάτου.
Βουβοί, δὲν ἀνασαίνουνε καὶ βλέπεις κάπου κάπου
Ὅπου ἓνα χέρι σκάνεται καὶ κάνει τὸ σταυρό του.
Ἀκίνητα ἕς τὸ μάρμαρο σέρνονται τὰ σπαθιά τους,
Σπαθιά ποῦ τόσο ἐδούλεψαν γιὰ τὸ γλυκὸ τους Σοῦλι!

Δὲν φαίνεται ὁ καλόγηρος· μόνος του ἕς τὸ ἅγιο βῆμα
Προσηύχετο κ' ἠτοίμαζε τὴ μυστικὴ θυσία.
Σφιχτά, σφιχτά ἕς τὰ χέρια του ἐβάστα τὸ ποτήρι
Καὶ μύρια λόγι' ἀπόκρυφα ἔλεγε τοῦ Θεοῦ του.

Ἐκδοσις ἑβδόμη 1925.

Τὰ μάτια κατακόκκινα, ἀπ' ταῖς πολλαῖς ἀγρόπνιαις.
Ἐκύτταζον ἀκίνητα τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα.
Τί θάλασσα πού κύματα ἔχει κρυφαῖς ἐλπίδες ! . . . .
Σιγαῖτε βρόντοι τουφεκιῶν, πάψτε φωναῖς πολέμου,
Κι' ὁ Σαμουήλ τὴν ὕστερη τὴν Κοινωνία θὰ πάρῃ.

Κ' ἐκεῖ πού κύτταζ' ὁ παλπᾶς τὴν Σάρκα τοῦ Θεοῦ του,
Ἐκύλισ' ἀπ' τὰ μάτια του ἔς τοῦ ποτηριοῦ τὰ σπλάγγνα
Σὰν τὴ δροσοῦλα διάφανο κρυφὰ ἓνα δάκρυ.

«Θεέ μου καὶ πατέρα μου, θαμμένος ἐδῶ μέσα
Ἐδίψασα. Χωρὶς νερὸ ἢ θεία κοινωνία σου*
Θὰ ἔμεν' ἀτελειώτη. Δέξου, γλυκέ μου Πλάστη,
Αὐτὸ τὸ μαῦρο δάκρυ μου, μὴ τὸ καταφρονέσης·
Ἄμβλυντο καὶ καθαρὸ βγαίν' ἀπ' τὰ φυλλοκάρδια,
Δέξου το, πλάστη, δέξου το, ἄλλο νερὸ δὲν ἔχω».

Ἦτανε ἥλιος κ' ἔλαμψε τὸ ἱερό τὸ σκεῦος.
Τὸ αἷμα ἐξεστάθηκε, ἄχτισε, ζωντανεύει.
Ἀναγαλλιάζει ὁ Σαμουήλ, πού εἶδε τὴ Θεία χάρι
Καὶ τρέμοντας ἀγκάλιασε τὸ Θεϊκὸ Ποτῆρι
Καὶ τῶσφιξε ἔς τὰ χεῖλη του καὶ ἄκουσε πού χτυποῦσε,
Σὰν νάτανε λαχτοριστὴ καρδιά, ζωὴ γιομάτη.

* Ἀνοίγ' ἡ Πύλη τοῦ ἱεροῦ, σκύφτουν τὰ παλληκάρια
Τάνδρειωμένα μέτωπα τὸ μάρμαρο χτυποῦνε,
Καὶ καρτεροῦν ἀκίνητα τοῦ γέροντα τὰ λόγια.

* Οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι τὸ ζέον ὕδωρ εἶναι στοιχεῖον ἀπαραίτητον πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ Θείου μυστηρίου.

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

Ἐπρόβαλ' ὁ καλόγηρος. Τὸ πρόσωπό του φέγγει
Σὰ χιονισμένη κορυφή 'ς τοῦ φεγγαριοῦ τὴ λάμψη.
Ἐστὰ λαβωμένα χερίά του βαστοῦσ' ἓνα βαρέλι.
Πῶκλειε μέσα θάνατο, φωτιά κι' ἀπελλισία.
Ἐκεῖνο μόνο τῶμενε, ἐκεῖνο μόνο φθάνει.

Ἐμπρὸς 'ς τὴ Πύλη τοῦ ἱεροῦ μονάχος του τὸ στένει
Καὶ τρεῖς φοραὶς τωῦλόγησε καὶ τρεῖς φοραὶς τωῦχέται.
Σὰν νᾶταν Ἅγια τράπεζα, σὰν νᾶιαν Ἄρτοφορί,
Ἐπίθωσ' ὁ καλόγηρος ἐπάνω στὸ ποτῆρι
Καὶ σιωπηλὸς κι' ἀτάραχος ἄναψε θειαφοκέρι.
Τὰ γόνατά του ἐχτύπησαν ὀρμητικὰ τὴν πλάκα,
Ἐσήκωσε τὰ χέργια του τὸ πρόσωπό του ἀνάφτει.
Κ' οἱ πέντε τὸν ἐκύτταζαν βουβο μέσ' 'ς τὰ μάτια

Ἢ Δέησις

«— Πατέρα, μου σ' ἐδούλεψα
Πιστὰ σαράντα χρόνια
Καὶ τώρα 'ς τὰ γεράματα
Μοῦ δίνεις καταφρόνια !
Τὸ θέλημά σου ἄς γενῆ !
Λυτήσου μας, σπλαγχνίσου
Καὶ πάψε τὴν ὀργή σου.

Σ' ἐσένα, σὰν ὠρφάνεψα.
Ἐδωκα τὴν ψυχὴ μου,
Τὸ Σοῦλί μου τ' ἀγκάλιασα
Στὸν κόσμον γιὰ παιδί μου . . . .

Ἐκδόσις ἑβδόμη 1925.

Τώρα τὸ Σοῦλι τῶχασα...
Ἦλθ' ἢ στερνὴ μου ἡμέρα
Θάλλθω σ' ἐσέ, πατέρα.

Μέτρησε πόσοι ἐμείνανε !
Οἱ ἄλλοι πεθαιμένοι
Μέσ' ᾽ς τὰ λαγκάδια σέρονται
Νεκροὶ καὶ λαβωμένοι !
Ἄταφ' ἀμυρολόγητα
Σήπνεται τὰ κουφάρια
Στοῦ λόγγου τὰ χορτάρια.

Ὅρνια καὶ λύκοι ἐχόρτασαν
Τὰ μαῦρα κρέατά μας.
Συχώρεσε, συχώρεσε,
Πλάστη, τὰ κρίματά μας !
Καὶ τώρα ποῦ θὰ νάλλθωμε
Κ' ἡμεῖς ᾽ς τὴν ἀγκαλιά σου,
Δέξου μας σὰν παιδιὰ σου.

Καὶ κύτταξε τὰ χερίά μας
Τώρα σ' ἐσέ σκωμένα,
Πῶς εἶν' ἀπὸ τὸ ἄπιστο
Τὸ αἷμα λερωμένα,
κ' εὐχαριστήσου, Πλάστη μου,
Καὶ πές—Εὐλογημένοι.
Πιστοὶ μου ἀνδρειωμένοι—

Τώρα τὸ Σοῦλι ἀπέθανε.
Δὲν ἔμειν' ἓνα χέρι,
Ποὺ νὰ μορῶ ἔς τὰ δάκτυλα
Νὰ σφίξῃ τὸ μαχαίρι·
Πατέρα Παντοδύναμε,
Γενοῦ ἔς ἐμᾶς πατρίδα,
Ἄλλη δὲν ἔχω ἐλπίδα.

Ἐκεῖ ψηλὰ ἔς τὸ θρόνο σου,
Στὴν τόση βασιλεία,
Δῶσε ἔς ἐμᾶς τοὺς δύστυχους
Μικρὴ μιὰ κατοικία,
Νὰ μοιάζῃ μὲ τὸ Σοῦλί μας,
Καὶ δῶσέ μου ἓνα βράχο
Κ' ἐκεῖ τὸ Κιοῦγκι νᾶχω.

Χώρα ἔς τὸ Σοῦλι ἐλεύθερο
Γιὰ νὰ ταφῶ δὲ μένει·
Ἐλέησόν με, Πλάστη μου,
Συχώρεσε νὰ γένη
Τὸ Κιοῦγκί μου ἢ ἐκκλησιά,
Τὸ ἱερό σου Βῆμα
Τοῦ Σαμουήλ τὸ μνήμα.

Ἐδῶ ποδάρι ἄπιστο
Ποτὲ δὲν θὰ τολμήσῃ
Ποτέ... τὸ εἶπα τῶρ κίσα
Τὸ Κιοῦγκι νὰ πατήσῃ.

Μαζί μου παίρνω τὰ κλειδιά,
Πλάστη μου, δὲν τάφινω,
Οὔτε ἔς ἐσὲ τὰ δίνω.

Ἐκεῖ ψηλὰ ἔς τὸν οὐρανὸ
Νὰ τὸ φορῆ στὴ μέση
Ὁ Σαμουὴλ ὁ δοῦλός σου
Θὰ σὲ παρακαλέση.
Πατέρα μου, μὴ πειροχθῆς.
Κάμε μου αὐτὴ τὴ χάρι,
Ἄλλος νὰ μὴ μὲ πάρη.

Καὶ τώρα, τώρα πᾶκουσες
τὸν πόνο, τὸν καῦμό μας,
Δέξου μας καὶ θ' ἀφήσωμε
Τὸ Σοῦλι, τὸ γλυκό μας.
Τὸ Σοῦλι, ἄχ! πῶς τῶχασα!
Ψυχὴ μου, μὴ δακρύσης...
Εἰν' ὦρα νὰ τ' ἀφήσης.

Κ' ἀπλώνοντας τὰ χερίά του
ἔς τοὺς πέντε συντροφους.
«— Θεέ μου πολυέλεε!
Τώρα ποῦ θὰ ν' ἀφήσω
Τὸν κόσμον, καὶ ἔς τὸν ἴσκιον σου
Θελθ' ὁ φτωχὸς νὰ ζήσω
Μιὰ χάρι θέλω, Πλάστη μου,
Τὰ πέντε τὰ παιδιὰ μου
Νὰ τᾶχω συντροφιά μου.

Τανάθρεψα ἔς τὸν κόρφο μου
Γιὰ ἰδέ τα τὰ καυμένα,
Ἄλλοι δὲν ἀγάπησαν
Παρὰ ἐσὲ κ' ἐμένα.
Παιδιά μου, μὴ δειλιάζετε,
Νᾶχετε τὴν εὐχή μου . . .
Νὰ ζήσετε μαζί μου».

Σταλαματιά, σταλαματιά τὰ δάκρυά τους πέφτουν
Κ' ἡ πλάκα ποὺ τὰ δέχεται ῥαγίζεται καὶ τρίζει.
Παράπονο τοὺς ἔπιασεν, ὄχι θανάτου φόβος,
Καὶ κλαίοντας ὁ Σαμουήλ, εἰς τῶνά του τὸ χέρι
Τὸ ἱερὸ ποτήρι του καὶ σᾶλλο τῆ λαβίδα,
Ἀρχίνησε τὴν Κοινωνιὰ τοῦ Πλάστη νὰ μοιράζη.
Ὁ πρῶτος ἐμετάλαβε, μεταλαμβάνει κι' ἄλλος,
Τὴν ἔδωσε ἔς τὸν τρίτον, κι' ὁ τέταρτος τὴν παίρνει.
Καὶ φθάνει ὡς τὸν ὕστερο καὶ τοῦ τήνε προσφέρει,
Κι' ἐκεῖ ποῦ ἔφαλλ' ὁ παπᾶς μὲ τὴ γλυκειὰ φωνή του
«Τοῦ δείπνου σου τοῦ μυστικοῦ
«Σήμερον, υἱὲ Θεοῦ . . .»

Φωναὶς ἀκούονται, χτυπιαίς, ἀλαλαγμός, ἀντάρα,
Πλακώσανε οἱ ἄπιστοι, καλόγερε, τί κάνεις ; . . .
Ἐσήκωσε τὰ μάτια του ὁ Σαμουήλ στὸν κρότο
Κι' ἔσταξ' ἀπὸ τῆ λαβίδα του ἐπάνω ἔς τὸ βαρέλι
Μιὰ φλογερὴ σταλαματιά ἀπ' τοῦ Θεοῦ τὸ γαῖμα . . .
Ἀστροπελέκια ἐπέσανε, βροντάει ὁ κόσμος ὅλος,
Λάμπει ἔς τὰ γνέφ' ἡ ἐκκλησιά, λάμπει τὸ μαῦρο Κιοῦγκι!
Τί φοβερὴ κεροδοσία πῶλαβε ἔς τὴ θανή του
Τὸ Σοῦλι τὸ κακότυχο, καὶ τί καπνὸ, λιβάνι ! . . .

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

Ἄνέβαινε ἔς τὸν οὐρανὸν καὶ τοῦ παπαῦ τὸ ῥάσο
Κι' ἀπλώθηκε ἄν τρομερῆ καὶ φοβερῆ μαυρίλα,
Σὰ σύγνεφο κατάμαυρο κ' ἐθόλωσε τὸν ἥλιο.
Κ' ἐν ᾧ τ' ἀνέβαζε ὁ καπνός, καὶ ἐν ᾧ τὸ συνεπαίρνει,
Τὸ ῥάσο πάντ' ἀρμένιζε κ' ἐδιάβαινε ἴσα χάρος.
Κ' ἐκεῖθεν ὅπου διάβαινε ὁ φλογερός του ἴσκιος,
Ἦσαν νᾶταν μυστικὴ φωτιά ἐρόγγυσε τὸ-λόγγο,
Καὶ μὲ ταις πρώταις ἀστραπαῖς καὶ μὲ τὰ πρωτοβρόχια
Χλωρὸ χορτάρι ἔφύτρωσε, δάφναις, ἐληαῖς, μυρτούλαις,
ἐλπίδαις, νίκαι καὶ σφαγαῖς, χαραῖς κ' ἐλευθερίαις.

Ὁ Κατσαντώνης.

Ἔσεῖς ὅπου τὸν εἶδατε ἕψηλὰ ἔς τὰ κορφοβούνια,
Σταυραετοὶ καὶ πέρδικες ξηφτέριγια, χελιδόνια,
Ἐλάτε νὰ τοῦ στήσετε τραγοῦδι μυρολόγι.
Τὸν Κατσαντώνη πιάσανε, κλάψτε, πουλιά μου, κλάψτε.

Ἔνας παπαῦς τὸν πρόδωκε ! Μαχαῖρι νὰ τοῦ γένη
Ἡ κοινωνιά, πὺν τῶβαψε τάφορισμένο στόμα,
Θηλειὰ κι' ἀστρίτης ἔς τὸ λαιμὸ τᾶγιό του πετραχῆλι,
Νὰ μὴ βρεθῆ πνευματικὸς νὰ τὸν ἑομολογήσῃ.
Κι' ἀγαπημένα δάκτυλα τὰ μάτια γὰ τοῦ κλείσουν !

Τὸ καρδιακὸ τᾶδέλφι του, ὁ Γεῶργος ὁ Χασιώτης,
Ἐξυπνος ἀκουρμένεται, κοιμᾷτ' ὁ Κατσαντώνης.
Ἡ εὐλογία τὸν ἔψησεν, ἡ θέρμη τὸν ἀνάφτει.
— Εὐπνα, ἀδελφέ μου, ξύπνησε ἔς τὸν ὦμο νὰ σὲ πάρω
Πλακώσανε οἱ Διάπηδες καὶ θὰ μᾶς πιάσουν σκλάβους.

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

— Τρέχ' ἀδελφέ μου, γλύτωσε, μὴ μὲ ψυχοπονιέσαι.
Κι' ἂν μ' ἀγαπᾷς καὶ ἐπιθυμᾷς νὰ πάω εὐχαριστημένος,
κόψε μου τὸ κεφάλι μου, νὰ μὴ τὸ πάρ' ὁ Ἀράτης.
Καὶ φέρ' το πάνου 'στ' Ἄγραφα, καὶ διάλεξ' ἓνα βρόχο
Καὶ δός του το νὰ τὸ φορῆ, κορφὴ του νὰ τὸ κάμῃ,
Νὰ τὸ φορῆ νὰ τὸ βρασιᾶ σ' ἂν περικεφαλαία.
Ἔλ' ὀδελφέ μου γρήγορα, γρήγορα νὰ μὲ κόψῃς,
Νὰ πάγω 'κεῖ ψηλά ψηλά, νὰ φύγω δῶθε μέσα.
Νᾶρχονται μαῦρα σύγνεφα, νᾶρχονται ἀστροπελέκια,
Νὰ μοῦ θυμᾶνε τὸν καπνὸ, νὰ μοῦ θυμᾶν τὴν λάμψη
Τοῦ τουφεκιοῦ μου, ποῦ ὄρφανὸ 'στὰ χέρια σου θὰ μείνῃ
Νὰ τ' ἀγαπᾷς νὰ τὸ φιλᾷς, νὰ τῶχῃς σ' ἂν ἀδέρφι,

—
Ὁ Γιῶργος ἐκατάλοβε πῶς τ' ἀνεβαίν' ἡ θέρμη,
Τὸν ἄρραξε 'στὸν ὄμῳ του κι' ἀπ' τὴ σπηλιὰ πετιέται,
Ἐπῆρε τὸν ἀνήφορο, 'στὸ ξάγναντο προβαίνει.
Ἐξήντα βλέπει Τσάμηδες, ποῦ τὸν ἐκυνηγοῦσαν.
Κάθε φορὰ ποῦ σίμωναν, ἔστυνε μετερίζι
Τοῦ Κατσαντώνη τὸ κόρμι κι' ἄδειαζε τᾶρματά του.
Χαρὰ 'στὴ μάνα πῶκαμε παιδιὰ τέτοια λιοντάρια!
Ἔτσι κυνηγηθήκανε τὰ δύο πιοτὰ τίδέλφια.
Ὅσο ποῦ βγῆκε ὁ αὐγερινὸς κι' ἀχνίζανε τ' ἀστέργια.
Τότε λαβώθηκε βαρειά ὁ Γιῶργος στὸ ποδάρι,
Καὶ τοὺς ἐπιάσαν ζωντανούς, 'στὰ Γιάννινα τοὺς φέραν.

—
Καὶ μὴν αὐγὴ 'στὸν πλάτανο ποῦ ἀπὸ μικρὸ κλωνόρι(*)
Ἐχόντρινε καὶ πλάτινε, βυζαίνοντας τὸ γαῖμα,

(*) Ὁ Πλάτανος ἦτο ἐν Ἰωαννίνοις ὁ τόπος τῆς καταδίκης καὶ τῶν μαρτυρῶν, ὁ αἰμοσταγῆς γολγοθᾶς, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐβραοανίσθησαν τοσοῦτοι ἥρωες.

Ἀναγνωσματάριον τῆς Ε'. τάξεως Ἰωάν. Κοφινιάτου 9

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

Τὴν ὥρα των τὴν ὕστερη, βαρεῖα σιδερωμένα,
Τοῦ Βάλτου, τοῦ Ἐηρόμερου τὰ δυὸ θερῖα προσμένουν.
Χίλιων λογιῶνε σύνεργα: δαυλιά, σφυρί, κι' ἀμόνι
Σκόρπια ἔστὸ χῶμα βρίσκονται κι' ἐκεῖνοι τὰ τηρᾶνε.
Ὁ Γιώργος ἴσ' ἀν κ' ἐδάκρυσε γιὰ τὸ γλυκό του ἀδέρφι,
Τοῦ Κατσαντώνη μιὰ ματιά, κ' ἐστέρησε τὸ δάκρυ.
Κ' ἐκεῖ πού διηγούντανε τῶνα τὰδέρφι ἔς τ' ἄλλο
Τὰ περασμένα νιάτά τους, τὴν κρύα τὴ βρουσοῦλα,
Τὸ φόβο τοῦ Ἀλήπασα, τοῦ Γκέγκα τὴ λαχτάρα,
Ἐξαφν' ἀστράφτ' ἓνα σπαθὶ καὶ γέρον' ἓνα κεφάλι.
«Χριστὸς ἀνέστη, πλάκωσε!» φωνάζ' ὁ Κατσαντώνης,
Κ' ἓνα φιλή, στερνὸ φιλή ἀπὸ μακριὰ τοῦ ὀίχνηι.

Μέσ' ἔστὰ κλαριά τοῦ πλάτανου, μέσ' ἔστὰ χλωρὰ τὰ φύλλα
Σὺν νᾶταν στὸ λιμέρι τῆς ἐκρύφτηκ' ἡ ψυχὴ του
Κ' ἐκύτταζε τὸν ἀδερφὸν πού τότε μαρτυρεῖουν.
Δυὸ γύφτοι τὸν ἐστήσανε δεμένους ἔς τ' ἀμόνι,
Κι' ἀρχίσανε μὲ τὸ σφυρί νὰ τότε πελεκᾶνε.
Σκλήθραις πετᾶν τὰ κόκκαλα, σκορπᾶνε τὰ μεδούλια.
Νεῦρα κομμένα κέρματα σέρνονται σὺν ξεσκλίδια.
Καὶ κείνος τηράει τὸν οὐρανὸ καὶ γλυκοτραγουδάει.

Χτυπᾶτε, πελεκᾶτέ με.
Σκυλιά, τὸν Κατσαντώνη
Δὲν τὸν τρομάζει Ἀλήπασας,
Φωτιά, σφυρί κι' ἀμόνι.

Μιὰν ὥρα πελεκούσανε, τὰ χέρια τους δειλιάζουν,
Οἱ γύφτοι βαρεθῆκανε καὶ τὸν λαιμὸν τοῦ κόβουν.

*Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

Ανοιγοκλοῦσ' ὁ λάρυγγας, μαῦρο πετῶ τὸ γαῖμα.
Καὶ μέσ' στὸ κόκκινο ἀφρό, μεσ' ἰστὴ βραχνὴ γαργάρα
Μισοκομμέν' ἀκούονται τοῦ τραγουδιοῦ τὰ λόγια.

—Χτυπᾶτε, πελεκᾶτέ με.
Σκυλιά, τὸν Κατσαντώνη
Δὲν τὸν τρομάζει Ἀλήπασας,
Φωτιά, σφυρὶ κ' ἀμόνι

Ὁ πλάτανος ἄν ἐνοιωσε ἕστὴ ρίζα τοῦ γαῖμα,
Ἀλαίμασγα τὸ ρούφηξε νὰ μὴ τὸ πιῇ τὸ χῶμα.
Κ' ἐστοίχειωσε κ' ἐθέριεψε κι' ἄπλωσε τὰ κλωνάρια
Τόσο χονδρὰ κι' ἀτάρογα καὶ τόσο φουντωμένα,
Ποῦ τᾶβλεπ' ὁ Ἀλήπασας τὴν νύχια ἕστῶνειρό του
Κ' ἐφώναζε κ' ἐλάμπαζε μὴν ἔλθῃ ἐκεῖν' ἡμέρα
Ποῦ τὰ κλαριὰ τοῦ πλάτανου τὴ Πόλι θὰ πλακώσουν.

Ὁ Κολωνός.

[Σοφοκλῆς, Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῶ, 668—795].

Τῆς πλουσίας καὶ κραταιᾶς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν εἶνε ὁ πάγ-
καλος Κολωνός, ἡ λαμπροτάτη ἐξοχή. Ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον
στίλβει ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου. Αἱ χλοεραὶ καὶ πυκνόφυλλοι
νάπαι αὐτοῦ εἶνε δροσερώταται. Οὔτε αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου οὔτε
ὁ ἄνεμος ἔχουν εἰσδύσει ποτὲ ἐκεῖ. Εἰς τὸν ἡρεμον καὶ σύν-
δενδρον τοῦτον τόπον, ὑπὸ τὰ πυκνὰ φύλλα τοῦ ὠραίου κισσοῦ,
ἔχει ἡ καλλικέλαδος ἀηδὼν τὴν προσφιλῆ αὐτῆς κατοικίαν.
Ἐνταῦθα ἀπὸ δένδρου εἰς δένδρον καὶ ἀπὸ θάμνου εἰς θάμνον
πετῶσα ἀνοίγει τὸ θεῖον αὐτῆς στόμα καὶ ᾄδει τὸ μελαγχολικόν
καὶ γλυκύτατον ἄσμα αὐτῆς.

Ὅλος ὁ τόπος ἀντιλαλεῖ ἐκ τῶν θείων ᾠσμάτων αὐτῆς. Ἐν-
Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

ταῦθα διαμένει εὐχαρίστως ὁ θεὸς Διόνυσος καὶ αἱ τροφαὶ αὐτοῦ αἱ καλλιστέφανοι Νύμφαι. Θάλλει δὲ ὑπὸ τὴν δρόσον τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὁ χαριέστατος νάρκισσος μετὰ τῶν ὠραίων ἐλικουίδων ἀνθέων αὐτοῦ Ὁ νάρκισσος, τὸ εὐμορφον ἄνθος, διὰ τοῦ ὁποῦ στέφουσι τὰς σεμνὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἡ θεία Δῆμητρα καὶ ἡ ὠραία κόρη αὐτῆς Περσεφόνη. Θάλλουσι δὲ μετ' αὐτοῦ καὶ ἄλλα ἄνθη, πάμπολλα, μικρὰ καὶ εὐμορφα, κίτρινα, ἐρυθρά, κυανᾶ, λευκά, πάντα θαλερά, πάντα, ὡς χρυσοί, ἀπαστρέπτοντα.

Ἐξοχὴ θαυμασία! Τόπος θεῖος! Κρῆναι πλεῖσται ἀκατάπαυστα βέουσι. Τὰ δροσερὰ καὶ κρυσταλλώδη ὕδατα αὐτῶν ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἀκαταπαύστως βέοντα ποτίζουσι τὴν ἱερὰν ταύτην γῆν καὶ τρέφονται πλέον τὰ ἄνθη καὶ αὐξάνουσι τὰ δένδρα καὶ στίλβουσι τὰ φύλλα καὶ γίνονται πάντα ὠραῖα καὶ θαλερά. Εἰς τοιοῦτους τόπους αἱ σεμναὶ Μοῦσαι καὶ ἡ χρυσοῦς Ἀφροδίτη πολὺ εὐχαρίστως μένουσι. Θάλλει δὲ προσέτι κατὰ τὸν τόπον τοῦτον ἐν μεγίστῃ ἀφθονίᾳ καὶ φυτὸν τι ἕλως διόλου ἀγνωστον εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ εἰς τὴν μεγάλην Πελοπόννησον. Φυτὸν, τὸ ὁποῖον δὲν ἐφύτευσαν χεῖρες ἀνθρώπων, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Θεός, ἡ ἀειθαλὴς δηλ. καρποφόρος ἐλαία, τὸ ἱερὸν δένδρον, τὸ ὁποῖον ἐξόχως ἀγαπᾷ ἡ Ἀθηναῖα καὶ θερμῶς προστατεύει ὁ μέγας Ζεὺς, βαρέως τιμωρῶν πάντα, ὅστις ἤθελε τολμήσῃ νὰ βλάψῃ αὐτό.

X. Παλαιόκομος.

Ἡ κῆπος τοῦ Ἀλκινόου.

[Ὅμηρος, Ὀδύσσεια Η στίχ. 80 κ ἔξ.]

Ἀφ' οὗ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐσώθη ἐκ τοῦ ναυαγίου, μετ' ὀλίγον ὠδηγήθη πρὸς τὸν Ἀλκίνοον τὸν βασιλεῖα τῶν Φαιακῶν. Ὅτε ἐπλησίασεν εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἔμεινεν ἐκστατικὸς ἐκ τῆς ὠραιότητος αὐτῶν. Ἔστιλβουσι αἱ τοῖχοι, αἱ θύραι καὶ ἡ ὄροφός, ὅπως στίλβει ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἰστάμενος ἐξῶθεν τῆς πύλης τῶν ἀνακτόρων ἐκθαμβὸς παρατηρεῖ ἄλλοτε μὲν τὰ πέριξ τῶν ἀνακτόρων καὶ ἄλλοτε τὰ ἐντὸς αὐτῶν. Τὰ ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων ἦσαν λαμπρά, ἀλλὰ καὶ τὰ πέριξ αὐτῶν δὲν ἦσαν κατώτερα.

Ἐκδόσις ἐβδόμη 1925.

Ἐμπροσθεν τῶν ἀνακτόρων ὑπῆρχεν αὐλή καὶ μετ' αὐτὴν κήπος πολὺ ὠραῖος τετραγωνικός, ἀρκετὰ μεγάλος καὶ πανταχόθεν περιπεφραγμένος. Ὁ κήπος οὗτος ἦτο διγρημένος εἰς τρία μέρη. Ταῦτα διεκρίνοντο πολὺ καλὰ ἀπ' ἀλλήλων. Εἰς τὸ πρῶτον μέρος ὑπῆρχον μόνον ὀπωροφόρα δένδρα πυκνόφυλλα καὶ πολὺ θαλερά. ἀπιδέαι, ροιαί, μηλέαι, συκαί, ἐλαίαι βρῖθουσαι ὀπωρῶν, ὠραιοτάτων καὶ γλυκυτάτων. Τὰ δένδρα ταῦτα δὲν ἦσαν ὅπως εἶνε τὰ ἄλλα δένδρα τοῦ κόσμου. Αὐτὰ κατὰ πάσας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους καὶ τὸν χειμῶνα ἀκόμη ἔφερον ἄνθη καὶ ὠρίμους καρπούς.

Ἐπνεεν ἀκαταπαύστως μαλακὸς ζέφυρος, καὶ εἰς τινὰ δένδρα ἐφύοντο ἄνθη καὶ εἰς ἄλλα ὠρίμαζον οἱ καρποί. Τὰ ἄπικα, τὰ μῆλα καὶ τὰ σύκα ὠρίμαζον ὄχι ἕλα συγχρόνως, ἀλλὰ τὸ ἓν κατόπιν τοῦ ἄλλου, οὕτως ὥστε δι' ἕλου τοῦ ἔτους ὑπῆρχον εἰς τὰ δένδρα στιλπναὶ καὶ ὠριμοὶ καρποί.

Εἰς τὸ δεύτερον μέρος ἦτο πεφυτευμένη ἄμπελος βρῖθουσα σταφυλῶν. Ἡ ἄμπελος αἴθη δὲν ἦτο, ὅπως εἶνε αἱ ἄλλαι ἄμπελοι τοῦ κόσμου. Αἱ σταφυλαὶ αὐτῆς οὔτε πᾶσαι συγχρόνως ὠρίμαζον οὔτε πᾶσαι συγχρόνως ἦσαν ἄωροι, αὐτε πᾶσαι συγχρόνως ἐξέλιπον. Ἐδῶ εἰς τὴν ἄμπελον ταύτην ἄλλαι μὲν σταφυλαὶ εἶχον ἤδη ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ὠριμάση, ἀλλ' ἔμενον εἰς τὰ κλήματα καὶ ἐξηραίνοντο ὑπὸ τοῦ ἡλίου· ἄλλαι δὲ ἦσαν ὠριμοὶ καὶ ἐτρόγων αὐτὰς οἱ τρυγηταί, ἄλλαι εἶχον ἤδη τρυγηθῆ καὶ ἀπέθλιβον ταύτας οἱ ἐργάται εἰς τοὺς ληνούς, ἄλλαι ἦσαν ὅλως διόλου ἄωροι, μόλις τότε ρίψασαι τὰ ἄνθη αὐτῶν, καὶ ἄλλαι μόλις τότε ἤρχιζον νὰ ὠριμάζωσιν. Αἱ σταφυλαὶ δι' ἕλου τοῦ ἔτους δὲν ἔλειπον. Ὑπῆρχον πάντοτε.

Τὸ τρίτον μέρος ἦτο εἰς τὸ βάθος τοῦ κήπου. Εἰς αὐτὸ ἦσαν πεφυτευμένα παντὸς εἶδους λαχαγικά καταπράσινα καὶ θαλερώτατα, διατηρούμενα δι' ἕλου τοῦ ἔτους τρυφερά καὶ στιλπνά. Ἐδῶ ἔρρεον καὶ δύο κρήναι. Τὸ ὕδωρ τῆς μιᾶς ἐχύνετο εἰς αὐλάκια, τὰ ὁποῖα διεκλαδίζοντο εἰς πάντα τὰ μέρη τοῦ κήπου καὶ ἐπότιζον αὐτόν· τὸ δὲ ὕδωρ τῆς ἄλλης δι' ὑπογείων ὀχετῶν, ὑπὸ τὸ ἔδαφος ἐκτεινομένων, διωχετεύετο εἰς τὰ ἀνάκτορα διὰ τὰς διαφύρους χρείας αὐτοῦ. Ὁραῖα καὶ θαυμάσια πάντα!

Χ. Παπαμίσιος.

Ἐκδόσις ἐβδόμη 1925.

Ἐλευσίς.

Ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἐλευσίνα μετέβαινον οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι διὰ τῆς ἱεράς ὁδοῦ. Ἡ ὁδὸς αὕτη εἶνε ἀκριβῶς ἡ σημερινή ἢ φέρουσα ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἐλευσίνα. Αὕτη διασχίζει ἐξω τῆς πόλεως τὸ μέγα ἐξ ἐλαίων δάσος, ἔπειτα εἰσοδυμένη εἰς τὸ βουνὸν διέρχεται τὰ τελευταῖα τῆς Πάρνηθος ἀντερείσματα διὰ τῆς θελκτικῆς κλεισσορείας τοῦ Κορυθαλοῦ, ὅπου ὑπάρχει ἡ μικρὰ μονὴ τοῦ Δαρνίου μετὰ τῆς μεγαλοπρεποῦς Βυζαντιακῆς αὐτῆς ἐκκλησίας. Εὐθαὺς δὲ ὡς διέλθῃ ὁ περιηγητὴς τὴν διόδον, αἴφνης ἐκτυλίσσεται πρὸ τῶν ὀμμάτων αὐτοῦ ἡ περίλαμπρος τῆς θαλάσσης ἐπιφάνεια, τὰ κυανᾶ κύματα τὰ λούοντα τὴν Σαλαμίνα καὶ τὸ μικρὸν χωρίον, ἔνθα ἡ ἀρχαία Ἐλευσίς, κειμένη εἰς τὸ βάθος τοῦ ἡρέμου αὐτῆς κόλπου, πορρωτέρω δὲ ὑψοῦνται τὰ ὄρη τῆς Μεγαρίδος καὶ αἱ ὄψηλαί τοῦ Κιθαιρώνος κερυφαί. Εἶτα κατὰ μῆκος τῶν ἀλμυρῶν λιμνῶν, ἡ ὁδὸς παρὰ τὴν ἀκτὴν φέρει εἰς τὸ χωρίον τὸ κατοικούμενον σήμερον ὑπὸ Ἀλθναφῶνων Ἑλλήνων. Ἐνταῦθα ὑπάρχει τὸ περίφημον ἱερὸν τῆς Δήμητρος. Ἡ μικρὰ τῆς Ἐλευσίνος πόλις, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ Δημήτηρ ἔζησε καὶ ὑπέστη ταλαιπωρίας καὶ ἐδίδαξε τοὺς ἀνθρώπους τὰ μυστήρια τῆς λατρείας αὐτῆς, ἦτο διὰ τοὺς Ἑλληνας ἀληθὴς ἅγια Γῆ. Τὸ πᾶν ἀνεκάλει τὴν θεὰν καὶ ἔφερε τὸν τύπον τῶν βημάτων αὐτῆς.

Ἐδεικνυον τὸ φρέαρ, πλησίον τοῦ ὁποίου ἐκάθησε, τὸν οἶκον τὸν ξενίσαντα αὐτὴν, τὴν θέσιν τοῦ πρώτου ναοῦ, τὸν ὁποῖον εἰς αὐτὴν ἀνήγειραν.

Περὶ τὴν ἁγίαν πόλιν οἱ βράχοι, αἱ ἐλάχισται ἀνωμαλίαι τοῦ ἐδάφους φέρουσιν ὀνόματα ἀνακαλοῦντα εἰς τὰς εὐλαβεῖς ψυχὰς τὸν γήινον τῆς θεᾶς βίον. Κατ' ἔτος ἅπανα ἡ Ἑλλάς προσήρχετο πρὸ τῶν σεβαστῶν τούτων μνημείων, ὅπως ἐκδηλώσῃ πανηγυρικῶς τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῆς εἰς τὴν θεὰν, ἡ ὁποία ἐδώρησε τὸν οἶκον εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις εἰς τὰς ἀρχαίας ὑπεΐκουσαι συνηθείας καὶ εἰς τὰ αὐστηρὰ τοῦ Δελφικοῦ μαντείου παραγγέλματα, ἀφέρουν εἰς τὴν Ἐλευ-

σίνα τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν. Αἱ Ἀθηναὶ μάλιστα καὶ αἱ σύμμαχοι αὐτῆς πόλεις οὐδέποτε παρέλειπον νὰ προσφέρωσι τὰς εὐσεβεῖς ταύτας προσφορὰς. Καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἔτι τοῦ Ἀδριανοῦ ἡ σύνοδος τῶν Πανελλήνων, ἡ ὄλον τὸν Ἑλληνικὸν κόσμον ἐκπροσωποῦσα, προσέφερε κατὰ τὰ παλαιὰ τοῦ Ἐ' αἰῶνος παραγγέλματα λατρείαν εἰς τὴν εὐεργετικὴν θεάν, ἡ ὅποια ἐδίδαξε τὴν γεωργίαν.

Γ ε ν ν η σ α ρ έ τ .

Ἡ φαειδρὰ αὕτη λίμνη, ἡ ὀνομαζομένη καὶ Τιδεριάδος θάλασσα ἢ θάλασσα τῆς Γαλιλαίας, ἔχει μῆκος περὶ τὰ 15 μίλια καὶ πλάτος περὶ τὰ 6 ἕως 8. Εἶνε δὲ χώρα τερπνοτάτη τῆς ἀγίας γῆς. Τὸ ψεῖδιδες κάτοπτρον σχηματίζον βαθυκύανον ὕδωρ αὐτῆς λάμπει ἐν μέσῳ τῶν ὀρέων, καὶ ὀφθαλμὸς τῆς χώρας ὑπὸ τῶν ἀγαπῶντων τὰς εἰκονικὰς ἐκφράσεις ἀνατολικῶν ὀνομάζεται. Ἀπὸ μεσημβρίας καὶ ἀπὸ βορρᾶ ὀρίζεται ὑπὸ εὐφάρων πεδιάδων, ἀπὸ ἀνατολῶν δὲ καὶ ὄσμων περιβάλλουσιν αὐτὴν λόφοι καὶ βουνά, ὡραῖα τὸ σχῆμα. Ἀπὸ τῶν ἀποστέμων καὶ γραφικῶν αὐτῶν χαραδρῶν ἐκπηδῶσιν ὀρητικῶς ὕδατα χυνόμενα εἰς τὴν λεκάνην τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας. Ἐνίοτε δὲ ἀπὸ τούτων κατερχόμενοι σφοδροὶ ἄνεμοι καὶ ἀνεμοστούβιλοι ἀναταράσσουσι μετὰ δυνάμει τὸ συνήθως ἤσυχον ὕδωρ, ἀλλὰ μετ' ἑλίγον ἢ γαλήνη ἐπανέρχεται. Τὸ καθαρὸν τοῦτο δροσερὸν καὶ γλυκὺ ὕδωρ τρέφει πλῆθος ἰχθύων ὃ πιθμὴν καὶ αἱ ἄχται εἶνε ἀμμώδεις.

Ἡ εὐφορία τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ ἥπιον τοῦ κλίματος συντελοῦσι πολὺ εἰς τὴν ἐπιτυχὴ καλλιέργειαν τῶν εὐχύμων καρπῶν τῶν μεσημβρινῶν χωρῶν, φοινίκων δηλ. καὶ ἐσπεριδοειδῶν, σταφυλῶν, πεπόνων καὶ αἰτηρῶν. Ἄν οἱ κάτοικοι ἐκαλλιέργουν καλλίτερον τὴν γῆν ταύτην, ἤθελεν ἀποδῆ φυσικὸν θερμοκήπιον, ἐνθα πάντα τὰ εὐγενῆ φυτὰ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἀραβίας ἠδύναντο νὰ εὐδοκιμῶσι. Πυκνὰ δένδρα καὶ θάμνοι ἐναλλάξ μετ' ἀγρῶν σιτοφόρων περιβάλλουσι τὴν βορειοδυτικὴν ἀκτὴν. Ἀφθονώτατα δὲ καὶ πυκνότατα ροδόχροα ἄνθη καὶ δάφναι κοσμοῦσι λόφους καὶ κοιλάδας. Ἀπὸ δὲ τῶν συστάδων τῶν δένδρων ψάλλουσιν ἡ κίχλη καὶ ἡ

*Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

ἀηδῶν καὶ ἀπὸ τῶν κοιλωμάτων τῶν περὶ τὰ Μάγδαλα βράχων ἀκούεται ἡ φωνὴ τῶν ἀγρίων περιστερῶν, αἵτινες κατὰ σμήνη ἀνὰ ἑκατοντάδας περιίπτανται καὶ ἀπὸ τῶν καρπῶν τοῦ λωτοῦ τρέφονται.

Ἐν τῇ εὐδαίμονι ταύτῃ κοιλάδι πληθυσμοὶ πυκνοὶ ἔζων ἄλλοτε ἐν πυκνοτάτῃ ἐπικοινωνίᾳ. Πόλεις ἀνθηραὶ καὶ χωρία, τὴν βιομηχανίαν ἀσκοῦντα, καὶ μαγευτικοὶ κῆποι καὶ ἀγροὶ περιεκύκλουν τὴν χαρίεσσα, λίμνην. Πλοῖα φορτηγὰ διεσταυροῦντο πρὸς ἄλλα, ἐφ' ὧν ἐταξείδευον ἄνθρωποι, λέμβοι δὲ εὐθύμους ἐμίλους ἀπὸ παρακτίας πόλεως εἰς ἄλλην παρακτίαν μεταφέρουσαι συνήγτων πλοιάρια ἄλιευτικά, καὶ καθ' ἑλλην τὴν λίμνην καὶ τὴν περιβάλλουσαν αὐτὴν ζώνην κινήσεις, ζωὴ καὶ σφρίγος πάρετρουοντο. Εἰς τοὺς τόπους τούτους συχνότατα διέτριβεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἐκ τοῦ ἐκεῖ δὲ κινουμένου πλήθους τὸ ἐταστικὸν αὐτοῦ βλέμμα διέκρινε καὶ ἐξέλεξε τοὺς δραστηριωτάτους τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ. Εἰς τὴν λίμνην ταύτην καὶ τὰς ὄχθας αὐτῆς ὁ μέγας τῶν ἀνθρώπων ἱερεὺς, ἀκαταπόνητος ἔρριπτε τὸ δίκτυον τοῦ λόγου τοῦ ἀγρεύοντος τὰς ψυχὰς, ἄλλοτε ἐν σχολαῖς, ἄλλοτε ἐν οἰκίαις, ἄλλοτε ἀπὸ τῶν διηνησιμῶν παροχθίων λοφίσκων καὶ ἄλλοτε ἀπὸ τῶν πλοιαρίων τῶν μαθητῶν αὐτοῦ.

Σήμερον ἡ πλήρης θεαλήτρων χώρα εἶνε θυσιζομένη εἰς λύπην. Τῶν πόλεων, αἵτινες εἶδον τὰ πλείστα τῶν θαυμάτων αὐτοῦ καὶ δὲν μετενόησαν, οὐδ' ἴχνη φαίνονται. Τὰ ἐπὶ τῶν λόφων δάση καὶ ἄμπελοι ἐξηφανίσθησαν. Ὀλίγα δένδρα μόνον φοινίκων, συκῶν καὶ ἐλαιῶν παρατηροῦνται ἔτι. Ὁ ἀρωματώδης θάμνος, ὅστις ἐφύετο παρὰ τὰς ἀμμώδεις ὄχθας καὶ περιέστεφε τὴν λίμνην, δὲν ὑπάρχει πλέον. Ἀντὶ τοῦ στόλου τῶν πλοιαρίων, αἵτινα διέσχιζον ἄλλοτε τὴν λίμνην, κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μόνον μεμονωμένα ἱσσιοφόρα ταράττουσι τὰ ἤσυχα ὕδατα, ἐπὶ τῶν ὁποίων κατοπτρίζεται ὁ γαλανὸς οὐρανός.

Ἡ Ἰορδάνης

Ὁ κυριώτερος καὶ μέγιστος ποταμὸς τῆς Παλαιστίνης εἶνε ὁ Ἰορδάνης. Ὁ Ἰορδάνης ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν ποταμῶν, οἱ ὁποῖοι

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

ἔξερχονται ὡς εἰς ποταμὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο. Διερχόμενος πρὸς νότον χύνεται εἰς τὴν λίμνην Τιβεριάδα. Ἐντεῦθεν πάλιν ἔξερχόμενος καὶ μετὰ πορεῖαν δέκα τριῶν μιλίων πρὸς νότον διατρέχων ἐντὸς βαθείας καὶ ἐλικοειδοῦς κοίτης καὶ ἄλλους ρύακας εἰσδεχόμενος καὶ μεγαλείτερας ἀποβαίνων ἐκβάλλει εἰς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν. Ἡ κοιλάς δέ, τὴν ὁποῖαν διατρέχει ἀπὸ τῆς Τιβεριάδος λίμνης μέχρι τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης, καλεῖται κοιλάς Ἰορδάνου. Τὸ εὖρος αὐτοῦ πρὸς τὰς ἐκβολὰς ὑπολογίζεται κατὰ μέγα μέρος περὶ τοὺς ἑβδομήκοντα πόδας, τὸ βάθος εἰς ἑννέα. Κατὰ τὸν Μάρτιον καὶ Ἀπρίλιον ἐπλημμύρει συνήθως. Ὁ Ἰορδάνης ἀναφέρεται συχνάκις εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν. Εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην σπουδαῖον γεγονός ἀναφέρεται ἡ διάβασις αὐτοῦ ὑπὸ τῶν υἱῶν τοῦ Ἰσραήλ, διαχωρισθέντων τῶν ὑδάτων, μέχρις οὗτου ἄπας ὁ λαὸς διέβη ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ. Ἄλλοτε διεχωρίσθησαν τὰ ὕδατα αὐτοῦ, ὅτε ὁ Ἥλιος ἔλαβε τὴν μηλωτὴν καὶ ἐπάταξε τὸ ὕδωρ, ὅπερ διαχωρισθὲν ἀφῆκεν ἑλευθέραν τὴν διάβασιν εἰς αὐτὸν καὶ τὸν Ἑλισσαιέ. Εἰς δὲ τὴν Καινὴν Διαθήκην τὸ ἐπιφανέστατον συμβᾶν εἶνε τοῦτο. Ἰωάννης ὁ Βαπτιστῆς βαπτίζει τοὺς μετανοοῦντας ἐν Βηθαβαρᾷ πέραν τοῦ Ἰορδάνου. Τὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου ἠγίασεν αὐτὸς ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς, εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου βαπτισθεὶς, ἐπιφανέντος τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν εἴδει περιστερᾶς καὶ τοῦ Πατρὸς ἐπιμαρτυροῦντος τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἠὐδόκησεν.

Ἡ πρώτη.

Ὡς εἰς τὰς διαφόρους ὥρας τοῦ ἔτους, οὕτω καὶ εἰς ἐκάστην ἡμέραν ἔδωκεν ὁ δημιουργὸς ἴδια θέλγητρα, ἰδίως καλλονάς. Καθ' ἐκάστην καὶ ἐν μέσῳ τῶν καθημερινῶν ἀσχολιῶν μου καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θορύβου τῶν ἔργων μου βλέπω καὶ θαυμάζω τὴν εἶαν ἀγαθότητα, τὴν πανταχοῦ καὶ εἰς πάντας παρέχουσαν τὰ πλοῦσια αὐτῆς δῶρα.

Ὅποιαί τῷ ὄντι νέαι ἐντυπώσεις κυριεύουσι τὴν ψυχὴν μου τὸ πρῶτ', ὅτε ἐξεγειρόμενος ἀπὸ τοῦ εὐεργετικοῦ ὕπνου ἀσπάζομαι

Ἐκδόσις ἐβδόμη 1925.

πάλιν τοὺς ἔμοῦς καὶ ἀνευρίσκω τὴν ζωὴν καὶ τὴν κίνησιν, μεθ' ὧν ἄρχονται τὰ ἔργα ἐκάστης ἡμέρας ! Καὶ πόσον αἱ γαληνιαῖαι αὐταὶ ἐντυπώσεις διαφέρουσι τῶν αἰσθημάτων τῆς ἐσπέρας, ὅτε τὰ πάντα τείνουσι πρὸς τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν ἀνάπαυσιν, ὅτε τὰ μέλη τοῦ σώματός μου εἶνε κεκμηκότα, σκότος δὲ καὶ οὐρανὸν καὶ γῆν περιβάλλει !

Πόσον δὲ ἄλλοῖα μοὶ φαίνεται ἅπασα ἡ δημιουργία ἐν τῇ λάμπει τῆς μεσημβρινῆς ὥρας, ὅτε ἡ ζωὴ ἐπὶ τὴν ὑψίστην ἤλθε τῆς ἐνεργείας βαθμίδα ! Πόσον δὲ ἀντίθετα πρὸς ταῦτα αἰσθήματα πληροῦσι τὴν καρδίαν μου, ὅταν, ἀγρυπνῶν ἐν καιρῷ τοῦ σκοτεινοῦ μεσονυκτίου, νομίζω, ὅτι παρίσταμαι εἰς τὴν σιωπὴν τοῦ θανάτου καὶ ἀπὸ τὸ σκότος τοῦ τάφου περικυκλοῦμαι !

Ναί, ἡ διαφορὰ τῶν ὥρῶν τῆς ἡμέρας τοσοῦτον ἰσχυρῶς ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων καὶ τοῦ νοῦ ἐπενεργεῖ, ὥστε ἕκαστος θνητὸς νομίζει, ὅτι ἄλλος ἄνθρωπος εἶνε τὸ πρῶτ' καὶ πάντῃ ἄλλος τὴν ἐσπέραν. Τὴν πρῶταν πλήρης δυνάμεων, τὰ πάντα φαῖδρότερον καὶ καθαρώτερον βλέπει, κρίνει πάντα ἐπεικέστερον, εἶνε μᾶλλον φιλόφρων, ἔχει ἐλπίδας. Τὴν ἐσπέραν ἀκουσίως καθίσταται σοβορώτερος, δειλότερος, κρίνει μετὰ μεγαλειτέρας αὐστηρότητος, εὐκολώτερον ὀργίζεται, εἶνε μᾶλλον εὐαίσθητος εἰς τὴν χαρὰν καὶ εἰς τὴν λύπην, περὶ πλείστων ἀδημονεῖ καὶ ἀποδειλιᾷ, πολλὰ ὑπὸ ἥττον εὐνοϊκὴν ὄψιν παρατηρεῖ. Τὴν ἐσπέραν ἐκπλήττεται ἀναπολῶν τὴν τόλμην τῶν προῖνῶν αὐτοῦ βουλευμάτων καὶ τὴν πρῶταν γελᾷ διὰ τὴν ἀνανδρίαν, τὴν ὁποῖαν ἠσθάνθη κατὰ τὴν παρελθούσαν ἐσπεράν.

Οὕτως ὁ Δημιουργὸς ὑπέβαλε πάντα καὶ αὐτὰ τὰ συνηθέστερα τοῦ βίου ἡμῶν εἰς τὸν νόμον σωτηρίου καὶ θαυμαστῆς ποικιλίας, ἐμποδιζούσης τὴν κόπωσιν καὶ τὴν ἀηδίαν. Ἀκαταπαύστως μεταλλαγὴ τῶν ἀντικειμένων καὶ τῶν αἰσθημάτων διατηρεῖ ἐν ἡμῖν τὴν ἐνεργητικότητα, ἀνευ τῆς ὁποίας ἀδύνατος ἀποθαίνει οἰαδίποτε τῆς καταστάσεως ἡμῶν βελτίωσις.

Θὰ εἶμαι ἄρ' αὖ γε ἀδιάφορος πρὸς τὰ θεῖα ταῦτα κατασκευάσματα, πρὸς τὴν ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης τάξιν, τὴν ὀρισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἵνα χρησιμεύσῃ εἰς τὴν ἐπίγειον εὐδαιμονίαν μου καὶ εἰς τὴν κατὰ μικρὸν τελειοποίησιν τῆς οὐσίας μου τῆς ἀθανάτου ;

* Ἐκδόσις ἐβδόμη 1925.

Ὅχι εἶμαι χριστιανός. Οὐδὲν ἐπομένως μοί εἶνε ἀδιάφορον
δυναμένον νὰ μοί ἀποκαλύψῃ τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ
Θεοῦ. Εἶμαι τέκνον τοῦ Ὑψίστου, τοῦ Παντοδυνάμου· πῶς δύναμαι
λοιπὸν νὰ βλέπω ἄνευ βαθυτάτης συγκινήσεως τὰ ἔργα τοῦ αἰ-
νίου μου πατρὸς :

Περικυκλώσατέ με, ὦ ἀναμνήσεις ὄλων τῶν πρωϊνῶν ὥρῶν,
τὰς ὁποίας μέχρι ταύτης τῆς ὥρας ἐπὶ τῆς γῆς διήλθον ! Ἐγέρ-
θητε αὐθις ἐν ἐμοί, ἅγια αἰσθήματα, ἅτινα μὲ εἶχετε καταστήσει
εὐδαίμονα, ὅτε ἐβλεπον ὑψούμενον διὰ τῶν νεφελῶν ἐφ' ὄλης τῆς
ἀνθηρᾶς φύσεως τὸν ἀκτινοβόλον ἥλιον τῆς ἀνατολῆς καὶ ὅτε σύμ-
πασα ἡ γαίσις, οἶονεὶ φθεγγομένη ἐξύμνει τὴν αἰωνίαν ἀγαθότητα
τῆς θείας προνοίας ! Ρεῦσατε αὐθις γλυκέα δάκρυα τῆς ἐκστάσεώς
μου, ἅτινα ουνεσκιάζετε τοὺς ὀφθαλμούς μου, ὅτε τὰ θαυμάσια
τοῦ Θεοῦ ἔργα, χρυσοῦμενα ὑπὸ τῶν πρώτων τῆς ἡμέρας ἀκτι-
νων, ἀνήγγελλον τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν αὐτοῦ !
Θέλω νὰ ὑμνήσω, θέλω νὰ θαυμάσω τὸν Δημιουργὸν τοῦ Παντός,
ὅστις εἶναι καὶ Πλάστης ἐμός, τὸν Πατέρα τῆς ὄλης δημιουργίας,
ὅστις καὶ ἐμὸς εἶναι Πατήρ.

Μεγιστάνες τῆς γῆς, ἐξοδεύετε τοὺς θησαυροὺς ὑμῶν εἰς πομ-
πικὰς τελετὰς καὶ πανηγύρεις, εἰς ἐπινοήματα κενοδοξίας μάταια.
Πόσον γυμνὴ καὶ πτωχὴ ἀναφαίνεται ἡ λαμπρότης ὑμῶν συγκρι-
νομένη πρὸς τὴν λάμπην τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, ἡ ὁποία φωτίζει
τὸν ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐγερθέντα κόσμον !

Καθ' ἐκάστην ἐαρινὴν πρωΐαν ἡ φύσις ἐσρτάζει τὴν ἰδίαν αὐ-
τῆς ὠραιότητα. Καὶ αὐτὸν τὸν ἄγριον καταπλήσσει ἡ δύναμις
τῶν θείων αὐτῶν φαινομένων, αἰσθάνεται δὲ καὶ αὐτὸς ὁποῖα αἰ-
σθήματα αἰσθάνεται ἡ καρδία τοῦ πεφωτισμένου χριστιανοῦ !

Ἡ νύξ ἐτελείωσε τὸ εὐεργετικὸν ἔργον τῆς ἀναπαύσεως· εἰς
τὸν κεκμηχότα ἔδωκε νέας δυνάμεις, εἰς τὸν πάσχοντα ἐπέχυσε τὸ
τοῦ ὕπνου βάλσαμον, τοῦ δυστυχοῦς τὴν ψυχὴν διὰ παραμυθητικῶν
ἐνουπνίων καθησύχασε. Πλησιάζει ἡ ὥρα τῆς ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐξε-
γέρσεως πάντων. Ἦδη τὸ ὠχρὸν λυκαυγὲς ἐπιφαίνεται ἐπὶ τῶν
λόφων εἰς τὰ ὑψηλὰ τῶν ἀκρωρείων δάση· αἱ καλύβαι, αἱ παρακεί-
μενοι θάμνοι ἐξέρχονται βαθμηδὸν ἀπὸ τοῦ μυστηριώδους σκότους
κατ' ἀρχὰς συγκεχυμένως, εἶτα δὲ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον σαφῶς·

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

ἀργυροειδῆς ὀμίχλη κατακάθεται ἐπὶ τῶν λειμώνων καὶ ὑπεράνω ἐκτείνεται τῶν ὑδάτων. Ὁ κορυθαλλὸς ἀναβαίνει πρὸς τὰ νέφη ψάλλον, ὅπως ἀσπασθῆ τὴν ἐπερχομένην αὐγὴν, ἣ δὲ τοῦ ἀλέκτορος φωνὴ ἀκούεται μακρόθεν ἀναγγέλλουσα τὴν ὑποψώσκουσαν ἡμέραν. Ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος διακρίνονται τὰ ὑψηλά ὄρη, ὡς γιγαντιαία φαντάσματα, ὑπὸ πέπλον σκοτεινὸν καὶ κυανοειδῆ ἐξ ἀποστάσεως ἐμφανιζόμενα.

Ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον χρωματίζονται τὰ πλησίον ἀντικείμενα. Τὸ ἄστρον τῆς αὐγῆς λάμπει εἰσέτι διαχέον φῶς ἄχρουν ὑπεράνω τῶν νεφῶν, ὧν τὰ κράσπεδα ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἔτι ἀοράτου ἡλίου ἐπιφλεγόμενα φωτίζουσι διὰ ζοφερᾶς ἀντανακλάσεως τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰς πεδιάδας. Χρυσᾶ κύματα πυρὸς ἐκχέονται ἀπὸ ἀνατολῶν ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος καὶ ἡ στίλβη αὐτῶν αὐξάνεται ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν. Ἀπὸ τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων ἀναβαίνουνσι φλόγες, ὡς ἀπὸ ὀλοκαυτωμάτων προσφερομένων ἐπὶ βωμῶν τοῦ Ὑψίστου* φωσφόρος ἀτμὸς περιβάλλει τὰ ἄλση καὶ τοὺς γηλόφους, καὶ αὐτὰ τὰ πρὸς δυσμὰς νέφη φωτίζονται κατὰ νῶτον. Τὰ πτηνὰ ἐγείρονται εἰς τοὺς θάμνους καὶ ἐγκαταλείπουσι τὰς φωλεὰς αὐτῶν, τὰ πρόβατα τῆς ποιμνῆς, τὰ τέως ἀκίνητα, ἀρχίζουσι νὰ ἐγείρωσι τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ νὰ κινῶνται, ὁ δὲ φιλόπρονος γεωργὸς ἐξέρχεται πρὸ τῆς καλύβης αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ εὐωδιάζοντος πολυανθοῦς πεδίου. Ἄλλὰ βαθεῖα ἐπικρατεῖ εἰσέτι ἐπὶ τῆς γῆς ἡσυχία, καὶ τὰ πάντα εὐρίσκονται οἷον ἐν ἀκροάσει καὶ ἀπεκδοχῇ μεγάλου τινὸς συμβεβηκότος.

Αἰφνης ὀροσερὰ πρωϊνὴ αὖρα ἐξ ἀνατολῶν πνέουσα καταδροσίζει πάντα τὰ πλάσματα. Οἱ ἀνθηροὶ τῶν δένδρων κλῶνοι σείονται, τὰ ἀνθη τοῦ ἀγροῦ φρίσσουσι, τὰ ὄρη καταλάμπονται. Οἱ ἐπὶ τῶν λειμώνων καὶ τῶν ποταμῶν ἀτμοὶ ὑψοῦνται πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐν εἴδει μαρμαρυγῶδων στηλῶν.

Χαρμωδῶς κοκλάζει τὸ ἀπὸ τῆς πέτρας ῥέον ὕδωρ καὶ τὸ ἡσυχον ῥυάκιον, ὁ ἀῆρ ἀντηχεῖ ὑπὸ τοῦ κελαδήματος ποικίλων πτηνῶν· νέα ζωὴ, κινήσεις, χαρὰ ἀκούονται εἰς τὰ χωρία καὶ εἰς τὰς πόλεις· ἡ γῆ ἅπασα ἀλαλάζει· ὁλος ὁ οὐρανὸς φλογίζεται..... ὁ ἥλιος ἀνέτειλεν.

*Ὡ! ὁποῖον πυκνὸν πλῆθος θελκτικῶν χρωμάτων καὶ ἤχων!

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

Ὅποσον ἐνθουσιαστικὸν ὄντως θέαμα παρίστησιν ἡ νέα αὕτη θαυμαστὴ πλάσις, ἐξερχομένη ἀπὸ τοῦ κενοῦ καὶ τῆς ἐρημίας τῆς νυκτός! Ὁ καιρὸς τοῦ ὑψίστου ἤνοιξεν. Ὁ ἥλιος ἀνέσσυρε τὸ ἱερὸν παραπέτασμα, τὸ ἀποκρύπτον τὴν λαμπρότητα τῆς δημιουργίας. Ἄπασα ἡ γῆνιν σφαῖρα φαίνεται ὡς ἐν μόνον θυσιαστήριον ἀποτελοῦσα.

Πᾶν ὅ,τι ἔχει πνοήν, ἐξυμνεῖ διὰ φαιδρῶν αἰσθημάτων τὸν ἀποκεκρυμμένον Πατέρα, ὄντινα τοσαύτη λάμψις περιβάλλει· τὸ ἄστρον τῆς αὐγῆς ἐγένετο ἄφαντον, ἵνα ἀναγγείλῃ εἰς ἄλλους λαοὺς τὴν εὐεργετικὴν παντοδυναμίαν τοῦ Δημιουργοῦ.

Μεγιστάνες καὶ ἄρχοντες τῆς γῆς, καταναλλισκετε τοὺς θησαυροὺς ὑμῶν πρὸς παρασκευὴν πομπικῶν ἑορτῶν, τὰς ὁποίας ἡ κενοδοξία ὑμῶν ἐπενόησε. Τί εἶνε ἡ λάμψις τοῦ χρυσοῦ ὑμῶν παραβαλλομένη πρὸς τὸ φῶς φλογεροῦ οὐρανοῦ; Τί εἶνε οἱ πολύτιμοι ὑμῶν λίθοι, συγκρινόμενοι πρὸς τὰ ἑκατομμύρια τῶν ψεκᾶδων δρόσου, σιλιβούσης ἐφ' ἐκάστου φύλλου καὶ ἀνθους, ἐφ' ἐκάστου στάχους; Τί ἡ πορφύρα καὶ τὰ σηρικὰ, δι' ὧν καλύπτεται κενοδόξως τὸ φθαρτὸν ὑμῶν σῶμα, ἐὰν συγκριθῶσι πρὸς τὰ γοητευτικὰ χρώματα τῶν ἀνθέων, ἅτινα παρὰ τοὺς πόδας ὑμῶν σκλεύουσι καὶ ἀπὸ τῶν τρυφερῶν αὐτῶν καλύκων πληροῦσι τὴν ἀτμόσφαιραν παντοδαπῆς εὐωδίας;

Διὰ τὸν χριστιανισμόν, διὰ τὸν φιλόθεον ἄνθρωπον ἐκάστη ἐπάνοδος τῆς πρωΐας ἀποτελεῖ νέαν ἑορτὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ.

Καὶ ὅταν ἡ πρωΐη τοῦ χειμῶνος ὦρα ἀντὶ ἀνθέων διασκορπίσῃ ἀπὸ τῶν παραθύρων ἡμῶν νιφάδας χιόνος ἢ μεγαλοπρέπεια τῆς φύσεως καὶ ἡ ἀγαθότης τοῦ Δημιουργοῦ οὐχ' ἦττον θαυμάσται εἶνε. Καὶ ἐν χειμῶνι ὑπὸ τῆς αὐτῆς καταλαμβανόμεθα τέρψεως, ἢ αὐτὴ πληροὶ τὰς καρδίας ἡμῶν εὐθυμία. Ἐνῶ δὲ κατὰ τὴν ἑαρινὴν πρωΐαν, οὕτως εἰπεῖν, ἐκχέεται ἅπασα ἡμῶν ἡ ψυχὴ εἰς τὰ ἄπειρα θέληγητρα τῆς φύσεως, κατὰ τὴν πρωΐαν τὴν χειμερινὴν συστελλόμεθα καὶ περιοριζόμεθα ἐντὸς ἡμῶν καὶ κατὰ τινὰ τρόπον ἀναγκαζόμεθα ν' ἀνήκωμεν εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ εἰς τοὺς ἡμετέρους μᾶλλον, ἢ εἰς ἄλλον τινά.

Ναί, Παντοδύναμε, Πανάγαθε! Εἰς ἅπασας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους Σὺ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἀφειδῶς διαχέεις τὰ ἀνεξάντλητα δῶρα τῆς χάριτος καὶ παντοδυναμίας Σου! Οὐδέποτε ἀφήκες καὶ οὐδὲ ἀφι-

*Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

νεις να παρέλθῃ ἡμέρα ἢ ὥρα, χωρίς να δώσης δείγματα τῆς παρουσίας Σου, τοῦ μεγαλείου Σου. Ἄλλ' ἵνα σὲ ἀναγνωρίσωμεν θεόντως πανταχοῦ καὶ ἐν πάσι, πρέπει τὸ Πνευμά σου νὰ φωτίσῃ ἡμᾶς, πρέπει ἡ θρησκεία ν' ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς ἡμῶν. Τὸ ἄλογον ζῶον βλέπει μόνον τὴν ζωὴν δηλ. τὴν ὕλικήν, τὴν αἰσθητὴν φύσιν ἀπ' ἐναντίας τὸ πνεῦμα προσβλέπει εἰς τὰ γήινα φαινόμενα τὴν πνευματικὴν φύσιν, τὰ οὐράνια, τὰ θεία.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ εἰσιότης τῶν ἀνθρώπων διαφέρουσιν, ἀναγκαίως διάφορα εἶνε καὶ τὰ αἰσθήματα αὐτῶν, τὰ ὑπὸ τοῦ ὄρατου τῆς πρωίας θεάματος διεγειρόμενα. Ὁ εἰς τὰς σωματικὰς ἡδονὰς παραδιδόμενος, ὁ μόνον περὶ τῆς ἡλικίης εὐημερίας του καὶ περὶ τῆς γῆίνης αὐτοῦ ὑπάρξεως μεριμνῶν κοιμάται τὸ ἑσπέρας ἐν μέσῳ ὀνείρων ἡδυπαθῶν, ἐν μέσῳ πολυμερῶν σχεδίων καὶ ποταπῶν παθῶν, καὶ μετ' αὐτῶν τὸ πρωὶ ἐγείρεται. Περαιτῶναι τὴν ἡμέραν διὰ τινος βασάνου, ἣν αὐτὸς ἐαυτῷ πλάττει καὶ τὴν ἐπιούσαν τὴν αὐτὴν ἀνανεοῖ βάσανον. Ἐν αὐτῇ οὐδεμία ὑπάρχει πεποιθήσις, οὐδεμία ἡσυχία ἀφοσίωσις εἰς τὸν Κυβερνήτην τῶν ὄλων καὶ ἐπομένως οὐδεμία εὐφροσύνη. Ὁ τοιοῦτος ἐγειρόμενος τοῦ ὕπνου οκέπτεται τί θέλει φάγει, τί θέλει πίει, τίνοι τρόπον θέλει διασκεδάσει, πῶς θέλει ἐκδικηθῆ κατ' ἐχθροῦ, διὰ τίνων μέσων θέλει δυνηθῆ νὰ θριαμβεύσῃ κατὰ τοῦ ἀντιπάλου αὐτοῦ καὶ νὰ ταπεινώσῃ αὐτόν. Ζῶον εἶνε ἄλογον καὶ ζωῶδες εἶνε αἱ ὀρέξεις του, αἱ ἐλπίδες του, αἱ προσπάθειαι του. Καὶ ἀφοῦ διέλθῃ τὴν ἡμέραν δι' ἀλληλοδιαδόχου μεταλλαγῆς ἡδονῶν καὶ πόνων, διασκεδάσεων καὶ δυσαρέστων συμβάντων, ἴσταται τὸ ἑσπέρας πτωχός, ὡσπερ ἦτο τὴν πρωίαν ἀνευ μονίμου καρποῦ, χωρίς ψυχικῆς γαλήνης. Ἀπῆλαυσεν ἡδονῆς ἐφημέρου, ἣν δὲν αἰσθάνεται πλέον, ἀντ' αὐτῆς δὲ ἐκέρδισεν ἀλγηδόνά τινά, μεταμέλειαν, μεριμναν, ἣτις συνοδεύει αὐτὸν ἐπὶ τῆς νυκτερινῆς κλίνης. Ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου του εἰργάσθη, ἐπεράτωσε τὸ ἡμερήσιον ἔργον του, ἠύξησεν ἐπὶ μικρὸν τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδαμῶς ἀνύψωσε τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοῦ ἀξίαν. Κατακλίνεται μετ' οὗ πολὺ ἐπὶ τῆς στρωμνῆς, καὶ ἰδοὺ ἀπώλεσε μίαν ἡμέραν ἀνωφελῶς ὡς πρὸς τὴν βελτίωσιν καὶ τὴν ἀληθῆ ἡδονὴν τῆς ψυχῆς του. Οὕτως ἐπαναλαμβάνονται αἱ ἡμέραι, αἱ ἐβδομάδες, τὰ ἔτη. Ὁ ἄνθρωπος γίνεται

* Ἐκδόσις ἐβδόμη 1925.

γέρων, ὁ γέρων πτώμα. Ἡ ζωὴ εἰς αὐτὸν ἄσκοπος. Ὅτι ἀπέκτιθη μένει ὀπισθεν· ὅτι ἀπήλαυσε, ἐξηφανίσθη.

Πόσον ἄλλοίως παρίσταται ἐκάστη πρῶτα τοῦ βίου εἰς τὸν πνευματικὸν ἄνθρωπον, εἰς τὸν μαθητὴν τοῦ Ἰησοῦ! Πόσον διάφορα τῶν εἰρημένων αἰσθημάτων ἐκζωπουροῦσι καὶ ἐνισχύουσι τὴν καρδίαν τοῦ ἀληθοῦς Χριστιανοῦ, ἔταν ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐγερθῆ! Ὑψοὶ οὗτος τοὺς ὀφθαλμοὺς εὐγνωμόνως πρὸς τὸν Θεόν, διότι διὰ τοῦ Θεοῦ μόνον ζῆ, μόνον χάριτι θείᾳ ἐγείρεται. Ἡ θεία Πρόνοια ἔσωσεν αὐτὸν ἀπὸ παντοειδῶν συμφορῶν, ἐνῶ τὰ πάντα ἔκειντο ὑπὸ βαθυτάτου σκότους δεδεσμευμένα, ἐνῶ οὐδεὶς ἐγγρηγόρει ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἡ θεία Πρόνοια ἐφρόντισε περὶ αὐτοῦ, ἐνῶ αὐτὸς εἰσέτι ἠγνῶει τὴν ὑπαρξίν του· ἡ θεία Πρόνοια διενοήθη περὶ αὐτοῦ πρὶν ἔτι αὐτὸς γεννηθῆ· διὸ καθ' ἐκάστην πρῶταν φαίνεται εἰς αὐτόν, ὅτι ἀκούει τὴν φωνὴν τοῦ Ὑψίστου, λέγουσαν εἰς αὐτόν ὡς ἄλλοτε εἰς τὸν Ἰώδ. «Ποῦ ἦσθα, ὅτε ἐμελίωσα τὴν γῆν; ἀπάγγελόν μοι, εἰ ἐπίστασαι σύνεσιν. Τίς ἔθετο τὰ μέτρα αὐτῆς, εἰ οἶδας; ἢ τίς ὁ ἐπαγαγὼν σπαρτίον ἐπ' αὐτῆς; Ἐπὶ τίνος δὲ οἱ κόριοι αὐτῆς πεπήγασι; Τίς δὲ ἐστὶν ὁ βαλὼν λίθον γωνιαῖον ἐπ' αὐτῆς; Ὅτε ἐγεννήθησαν ἄστρα, ἤνεσάν με φωνῆ μεγάλη πάντες ἄγγελοι μοι καὶ ἕμνησαν».

Πλήρης εὐγνωμοσύνης ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς προσπίπτει ἐν πνεύματι εἰς τὸν Ὑψίστον καὶ ἀναφωνεῖ· «Θεὲ Πανοικτίρμον καὶ Πανάγιε, ἄφατος καὶ ἀτελεύτητος εἶνε ἡ ἀγαθότης Σου. Διηνεκῶς ὀφείλω ἐξ ὅλης ψυχῆς νὰ σ' εὐγνωμονῶ καὶ νὰ σὲ λατρεύω, διότι ἀναριθμητοὶ εἶνε αἱ εὐεργεσίαι Σου. Οὐδέποτε ἀποκάμνεις, Πάτερ μου, ἐπιδαφιλεύων τὰ πλούσια ἐλέη Σου. Ὡ! τίς ἕνμος ἐξαρκεῖ πρὸς δόξαν τῶν θαυμασίων Σου; ποία καρδία εἶνε ἐπὶ τῆς γῆς ἱκανῶς ἄξια, ἵνα προεπόντως Σὲ ἐξυμνήσῃ; Φεῦ, ὁ τάλας νὰ ψελλίζω δύναμαι! Κύριε, οὐκ εἰμι ἐνώπιόν Σου ἢ κόνις καὶ σποδός. Καὶ ὅμως τολμῶ ὡς τέκνον ταπεινὸν νὰ ἐπικαλεσθῶ Σέ, ἐγὼ ὁ καὶ σήμερον ὡς καὶ πάντοτε οὐδὲν δυνάμενος ἄνευ Σοῦ. Σὺ δὲ ἐν τῇ ἀπειρίᾳ τῶν οἰκιρμῶν Σου εἰσακούεις καὶ τῶν ἑμῶν δεήσεων, μοὶ χορηγεῖς τὴν κραταίαν προστασίαν Σου καὶ πληροῖς τὴν καρδίαν μου πασῶν τῶν ἡδονῶν, ὧν κατέστησας καὶ ἐπὶ τῆς γῆς κοινωνὸν τὸ ἀσθενὲς πλάσμα σου, τὸν ἄνθρωπον».

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

Διὰ τοιοῦτων πρωϊνῶν αἰσθημάτων ἀγνίζων τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἀρχεται ὁ χριστιανὸς τοῦ ἔργου τῆς ἡμέρας. Ὑπὸ τῆς ἀρετῆς ἐνισχυθεὶς καὶ κρείττων ἑαυτοῦ γενόμενος εἰσέρχεται εἰς τὴν τύρβην τοῦ καθημερινοῦ βίου ἀφόδως καὶ ἀκινδύνως. Ὁ πατὴρ ἀσπάζεται φιλοστοργότερον τὰ ἐκ τοῦ ὕπνου ἐγερθέντα τέκνα του, εἶνε εἰς αὐτὸν καθ' ἑκάστην πρωΐαν, οὕτως εἰπεῖν, νέα πλάσματα, ἀπὸ τῆς χειρὸς τοῦ Θεοῦ δοθέντα εἰς αὐτόν. Ἡ σύζυγος σφίγγει περισσό-τερον ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς τὸν εὐσεβῆ αὐτῆς σύζυγον, ὃν ὁ Θεὸς διέσωσεν εἰς αὐτήν. Ἡ θρησκεία διαχέει τὴν λάμπιν αὐτῆς ἐφ' ὅλων τῶν πραγμάτων, καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν ἡττον σπουδαίων διαθέτουσα τὴν καρδίαν πρὸς ἡμερώτερα αἰσθήματα, πρὸς τὴν πραό-τητα, τὴν ἐπιεικείαν, τὴν ὑπομονήν, τὴν ἀγάπην.

Πρωΐαν, ὑπὸ τῆς θρησκείας καθορισθεῖσαν, οὐδέποτε ἀκολουθεῖ συννεφῆς ἡμέρα, διότι ἔσα πράττομεν, γίνονται μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τῷ Θεῷ, ἔτι δὲ συμβαίνει εἰς ἡμᾶς, εἶνε ὁδηγία τῆς αἰωνίου Προνοίας, ἧς ἡ ἀγαθότης ἀκατάληπτος διαμένει, ὡσπερ καὶ ἅπανα ἡ ὑπαρξις ἡμῶν. Οὐδεὶς κίνδυνος καταπτοεῖ ἡμᾶς, διότι ὁ ἀποστέλ-λων τοὺς κινδύνους εἶνε ὁ Πατὴρ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Αὐτὸς δὲ ὁ ἐν τῇ ἡσυχίᾳ νυκτὶ ἀγρυπνῶν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ὑπὲρ τῶν ἀγαπητῶν ἡμῶν, Αὐτὸς, ὡς ἀείποτε, οὕτω καὶ κατὰ τὴν πορείαν τῆς ἡμέρας ἀγαπᾷ ἡμᾶς καὶ ὑπὲρ ἡμῶν μεριμνᾷ.

Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ πάσχων ἀνθρωπὸς, ὁ ἐπὶ τῆς ὀδυνηρᾶς κλίνης κατακείμενος ἢ ὑπὸ τοῦ βάρους τῆς πενίας καταβεβλημένος, ἢ ὑπὸ οἰκογενειακοῦ δυστυχήματος πληγείς εἰς τὴν καρδίαν, ἢ τῶν κακῶς πεπραγμένων δίδων δίκην, καταλύει κατὰ τὸ ἥμισυ τὴν δύναμιν τῶν πόνων αὐτοῦ, ἐὰν ἐν τῇ πρωϊνῇ ὥρᾳ δυνηθῆ, ὑπεράνω τῶν γηϊνῶν ὑψούμενος, νὰ προσεγγίσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ πρὸς τὰ οὐράνια. Ἡ ἐθρινὴ προσευχή, δι' ἧς ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἵσταται ἐλευθέρα καὶ πλήρης ἀγάπης πρὸς τὸν πλάστην αὐτῆς, φέρει ὡς βέβαιον καρπὸν τὴν γαληνιαίαν καὶ ἀκαταμάχητον ἐκείνην πεποίη-σιν πρὸς τὸν πρωτοεργὸν τῆς ἡμετέρας εἰμαρμένης, τὴν εὐσεβῆ καὶ σταθερὰν ἐκείνην ἀφοσίωσιν εἰς τὴν θέλησίν του, ἣν οὐδεμία συμφορὰ νὰ διαταράξῃ δύναται. Τὰ πρώτα ἐθρινὰ αἰσθήματα, ἅπερ

αισθάνεται και εκφράζει η ψυχή ημών, αντιηχοῦσιν εἰς ἡμᾶς και ἐν μέσῳ τοῦ θαρόβου τῶν καθημερινῶν ἔργων και μεριμνῶν, καθὼς πολλάκις πρῶτόν τι ὄνειρον προξενεῖ εἰς ἡμᾶς ἡδεῖαν ἐντύπωσιν καθ' ἑλλην τὴν ἡμέραν διαρκοῦσαν. Κατὰ τὰς πρώτας πρωῖνάς στιγμὰς τὰς εἰς τὴν προσευχὴν ἀφιερωμένας, ἡ ψυχή ἀνυφοῦται εὐκολώτερον, ἢ εἰς πᾶσαν ἄλλην ὥραν, πρὸς ἐκεῖνο τὸ ὕψος, ὅθεν δύναται νὰ ἐκτιμήσῃ δεόντως τὴν ἀληθῆ μηδαμινότητα τῶν γηϊνῶν και νὰ ἀποδώσῃ εἰς πάντα μόνον τὴν ἀνήκουσαν εἰς αὐτὰ ἀξίαν.

Ἄλλ' ὅσον τερπνὴ και εὐεργετικὴ εἶνε διὰ πάντα χριστιανὸν ἡ κατὰ τὰς πρώτας στιγμὰς τῆς ἀρχομένης ἡμέρας ἀνύψωσις τοῦ πνεύματος αὐτοῦ πρὸς τὸν Δημιουργὸν και πατέρα τῶν ὄλων, τοσοῦτον ἀκαρπος ἤθελεν ἀποβῆ ἁβτη, ἂν ἐξέπιπτεν εἰς ἀπλῆς συνηθείας ἔργον, εἰς ἀνάγνωσιν ἢ ἀπομνημόνευσιν τυπικῶν προσευχῶν, γινομένων ἀνευ εὐσεβοῦς διαλογισμοῦ και χωρὶς θρησκευτικοῦ αἰσθήματος. Ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς σπανίως, ἦτοι μόνον εἰς τὰς ζωηρὰς τῆς ψυχῆς συγκινήσεις, διὰ τοῦ στόματος προσεύχεται, ἀλλ' ἡ καρδιά αὐτοῦ προσεύχεται ἀδιακόπως, και διὰ τοῦ νοῦ πάντοτε αὐτὸς ὁμιλεῖ πρὸς τὸν Θεόν. Εἰς δὲ εὐσεβῆς και ἐνδόμυχος λογισμὸς, εἰς σιγαλὸς στεναγμὸς ἐκ βάθους καρδίας πρὸς τὸν χορηγὸν τῆς ζωῆς ἀποτεινόμενος ἀντάξιός εἶνε πολυῶρων προσευχῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ψυχή οὐδὲν λαμβάνει μέρος.

Και ὅμως ἡ μετ' εὐσεβείας ἀνάγνωσις κατασκευτικῶν ἐσθινῶν προσευχῶν μεγίστης ψυχικῆς ὠφελείας δύναται νὰ γίνῃ εἰς ἡμᾶς παραγωγός, ἐάν, ἀντὶ νὰ ἐπαναλάβωμεν μηχανικῶς τοὺς λόγους τοῦ συγγραφέως αὐτῶν, διαθερμαίνωμεν τὴν ἡμετέραν εὐσέβειαν εἰς τὸ πῦρ τῆς εὐσεβείας αὐτοῦ και διὰ τῶν ξένων ἰδεῶν και σκέψεων διεγείρωμεν τὴν τοῦ ἰδίου ἡμῶν πνεύματος ἐνέργειαν.

Διότι οὐδεὶς ἐκ τῶν συγγραφότων προσευχᾶς πρὸς ἀναγωγὴν τῆς ψυχῆς εἰς εὐσέβειαν γινώσκει καθ' ὀλοκληρίαν τὰ ἡμέτερα αἰσθήματα, τὰς ἐλπίδας, τὰς ἐπιθυμίας, τοὺς πόνους και τὰς θλίψεις ἡμῶν. Ἐκτὸς ἡμῶν μόνον εἰς τὸν πάντα γνωρίζοντα Θεὸν εἶνε γνωστὰ πάντα, ἡ ἐνδόμυχος χαρὰ, αἱ ἀνάγκαι ἡμῶν, οἱ πόθοι και οἱ σκοποὶ ἡμῶν.

Διὸ συνήθως πλεῖστοι τῶν καθ' ἐκάστην προσευχομένων, ἀφρο
Ἄναγνωσματάριον τῆς Ε'. τάξεως Ἰωάν. Κοφινιώτου 10
Ἐκδοσίς ἐβδόμη 1925.

ἀναγνώσωσιν ἢ ἀπομνημονεύσωσι ψυχικῶς καὶ καθ' ἕξιν μόνον τὴν σχοινοτενῆ αὐτῶν προσευχὴν, μένουσιν ἐλαφρόνοι ὡς καὶ πρότερον. Ἐν τῇ μωρίᾳ αὐτῶν πιστεύουσιν, ὅτι προσήνεγκον τὴν ὀφειλομένην θυσίαν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ὅτι ἤδη δικαιοῦνται νὰ ἀποδώσωσι καὶ εἰς τὰς καθημερινὰς αὐτῶν κλίσεις τὴν δέουσαν τροφήν. Μόλις περατώσωσι τὴν ἑθνηνὴν προσευχὴν, ἐγκαταλείπουσιν πάντα πρὸς τὸν Θεὸν λογισμὸν καὶ βαδίζουσιν, ἵνα τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἀδικήσωσι, τὰς ἀδελφὰς αὐτῶν συκοφαντήσωσι, τὴν ἀθωότητα αὐτῶν μάνωσι. Φεῦ ! αὐτοὶ οὐδόλως εἶνε τοῦ Ἰησοῦ μαθηταί. Ἡ πρωϊνὴ εὐσέβεια αὐτῶν οὐδαμῶς κέκτηται τὴν δύναμιν τοῦ νὰ ἐπενεργήσῃ σωτηριῶς ἐπὶ τὴν πορείαν ὀλοκλήρου τῆς ἡμέρας. Πίπτουσιν αὐθις εἰς τὸν ὄρθορον τῶν κακιῶν καὶ τῶν ἀκαθάρτων αὐτῶν ὀρέξεων, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ οὐδεμίᾳ προσευχῇ ἑθνηνὴ ἢ ἑσπερινὴ ἰσχύει νὰ καθαρίσῃ αὐτούς.

Ἀληθῆς ἑθνηνὴ προσευχὴ, σύμφωνος πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ. προϋποτίθησι καθ' ἀνάγκην, ὅτι προσεγγίζοντες ἐν πνεύματι εἰς τὸ Ἁγιώτατον τῶν ὄντων ἀναγνωρίζομεν προηγούμενως τὰς ἀδυναμίας, τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰ σφάλματα ἡμῶν, τι ἐνώπιον τοῦ παναγίου καὶ παντεπόπτου Θεοῦ ἰστάμενοι ἐρυθριῶμεν, τὸν ῥύπον ἡμῶν κατανοοῦντες. Αὕτη δὲ ἡ αἰδώς, ἣν αἰσθανόμεθα εἰς ἡμᾶς, αὕτη ἡ ἐσωτερικὴ ἐρυθρίασις διὰ τὰ ἀπόκρυφα αἵσχη ἡμῶν, διὰ τὰς ἐρριζωμένας πονηρὰς ἕξεις καὶ κακὰς ἰδιότητας, εἶνε ἐν ταυτῇ μήτηρ τῶν καλλιτέρων ἡμῶν βουλευμάτων καὶ οὕτως εἰπεῖν ἐπισήμως ὑπόσχεσις ὅτι θέλομεν προσπαθῆσαι νὰ διέλθωμεν καθ' ἅπασαν τὴν ἡμέραν ἐκείνην βίον ἀμίαντον καὶ νὰ καταστῶμεν παρά ποτε εὐγενέστεροι, ἐπιεικέστεροι, κοινωφελέστεροι, φιλανθρωπότεροι.

Μόνον τοιαύτη ἑθνηνὴ προσευχὴ εἶνε ἀληθῶς χριστιανικὴ καθοσίωσις τῆς ἡμέρας, μόνον τοιοῦτον ὀλοκαύτωμα εἶνε εὐπρόσδεκτον εἰς τὸν Θεόν, μόνη τοιαύτη προσφορά εἶνε τὸ πολυτιμότεον δῶρον, ὅπερ δυνάμεθα νὰ προσφέρωμεν εἰς Αὐτόν, μόνον εἰς τοιαύτην πρωϊνὴν ὥραν ἔπεται ψυχικῆς γαλήνης ἡμέρα.

Εἰς τὰ ὄμματα τοῦ χριστιανοῦ παρίσταται ἄρα ἡ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἔγερσις ὡς σπουδαιότατη στιγμή, δυναμένη ν' ἀποφασίσῃ περὶ τῆς τύχης ὅλης τῆς ἡμέρας. Ἡ πρωϊνὴ αὕτη ἔγερσις, ἐπερχομένη

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

μετά ὤρων τινων παύσειν τῶν συνήθων ἐνεργειῶν τῆς ζωῆς καί
μετά εἰδός τι ἀναισθησίας, εἶνε διὰ τὸν χριστιανισμό· ἀπεικόνι-
σμα καί προγνωστικὸν σημεῖον τῆς ἀπὸ τοῦ ὕπνου τοῦ θανάτου
ἐγέρσεως. Ζῆς; Ἰδοὺ ἠγέρθης· τοῦτο εἶνε τὸ πρῶτον τῆς ζωῆς
αἰσθημα, "Ἄν διαρκούντος τοῦ ὕπνου ἡ ψυχὴ σου ἐχωρίζετο ἀπὸ
τοῦ σώματος, οἱ φίλοι σου καὶ οἱ συγγενεῖς σου ἤθελον τὸ πρῶτ
κλαίει παρὰ τὸ νεκρὸν λείψανόν σου. Καὶ ὅμως ἤθελες ἐγερθῆ
οὐχὶ ἐνταῦθα, ἀλλ' εἰς ἄλλην τινὰ μονὴν τοῦ Ὑψίστου. Ἠγέρθης!
Οὕτω θέλεις ἐξέρχεσθαι πάντοτε ἀπὸ τοῦ σκότους συντόμου ἀναι-
σθησίας, ἣτις ἀποκαλεῖται ὕπνος ἢ θάνατος. Τὴν ἀκατάπαυστον
δὲ μεταλλαγὴν τοῦ ὕπνου καὶ τῆς ἐγρηγόρσεως οὐχὶ ἐπὶ ματαίῳ,
οὐχὶ ἀσκόπως διέταξεν ἡ τοῦ Δημιουργοῦ σοφία. Τὰ πάντα ἐπὶ
τῆς γῆς εἶνε προεικονίσματα τῆς μελλούσης ζωῆς καὶ τῆς αἰω-
νιότητος.

Θέλω ἐγερθῆ, ναί, θέλω ἐγερθῆ καὶ ἐγὼ μίαν ἡμέραν ἀπὸ τοῦ
τελευταίου μου ὕπνου, ὦ αἰώνιε Θεὲ τῶν ζώντων καὶ νεκρῶν!

Πῶς θὰ εἶνε εἰς ἐμὲ τότε, ὅταν οἱ γήινοι ὀφθαλμοὶ μου δὲν
θέλωσι βλέπει πλέον τὸ φῶς τοῦ παρόντος κόσμου, ἀλλ' ἡ ἀνατέλλ-
λουσα ἠὼς τῆς αἰωνιότητος θέλει με περιβάλλει διὰ τῆς αἰδίου
λάμπειας. Θέλω ἐγερθῆ καὶ τότε καθὼς καὶ νῦν ἐνταῦθα. Μετὰ τὸν
ὕπνον ἐκάστης νυκτὸς ἀνευρίσκω τοὺς φίλους μου. Οὕτω θέλω ἀνεύ-
ρει αὐτοὺς καὶ μετὰ τὸν ὕπνον τοῦ τάφου. Καὶ ἐκεῖ ἄνω θέλω
ἶδει ἐμαυτὸν περικυκλούμενον ὑπὸ τῶν ἀγαπητῶν καὶ θέλω αὐθις
ἀσπασθῆ αὐτοὺς τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἀποδιώσαντας, τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἐ-
γερθέντας ἀπὸ τοῦ οὐνείρου τῆς ἐπιγείου ζωῆς. "Ὡ!" ὅποια πρῶτα
ἢ πρῶτα ἐκεῖνη τοῦ βελτίονος κόσμου! Ὅποια ἐγερσις ἢ ἐγερσις
τῆς αἰωνιότητος! Ἀναλογιζόμενος αὐτὴν αἰσθάνομαι τὴν ψυχὴν
μου πάλλουςαν ἤδη ὑπὸ ἀφράτου ἠδονῆς.

Εἶθε καὶ τότε νὰ τρέμῃ ἡ καρδία μου ὑπὸ ἠδονῆς καὶ οὐχὶ
ὑπὸ φόβου! Εἶθε καὶ τότε, ὦ Θεέ μου, νὰ δύναμαι νὰ θεωρῶ τὴν
ἀπειρον ἀγάπην σου μετὰ τῆς αὐτῆς γαλήνης, μετὰ τῆς αὐτῆς πε-
ποιθήσεως, μεθ' ὧν ἀναβλέπω πρὸς Σὺ ἐνταῦθα κατὰ τὴν στιγμὴν
ταύτην, καθ' ἣν ἀπαλλάσσομαι ἀπὸ τῶν δεσμῶν τοῦ ὕπνου! "Ὡ!
ἠδὺ εἶνε τὸ πρὸς τὸν ὕπνον κατακλίεσθαι, ὅταν τις δύναται νὰ
ἐλπίζῃ φαιδρὰν πρῶταν. Καὶ ὁ θάνατος δὲν εἶνε πικρὸς, ὅταν δὲν

* Ἐκδοσις ἑβδόμη 1925.

ἔχῃ τις νὰ φοβῆται φρικώδη ἔγερσιν. Πάτερ μου, πάτερ μου, μὴ μ' ἐγκαταλείψῃς !

Τοὺς πρωτίστους διαλογισμούς μου, τὰ πρώτιστα αἰσθήματά μου, ἐνόσφ ἐπὶ τῆς γῆς οἰκῶ, θέλω ἀφιερῶ εἰς Σέ, Πανάγιε, ἀνὰ πᾶσαν πρωΐαν. Διὰ τῶν διαλογισμῶν δὲ καὶ τῶν αἰσθημάτων μου αὐτῶν θέλω ἀγνίξει ἅπαν τὸ τῆς ἡμέρας ἔργον μου. Δι' αὐτῶν θέλω καθαρῶσαι καὶ βελτιώσαι ἑμαυτόν, ὅπως ἀνὰ πᾶσαν ἐσπέραν κατακλίνωμαι πρὸς ἀνάπαυσιν μετὰ τῆς συνειδήσεως, ὅτι δὲν ἔζησα ἀνωφελῶς τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ τοῦλάχιστον ἐπειράθην νὰ πράξω ἀγαθὴν τινα πράξιν.

Ὅπως ἐνταῦθα, ὦ Θεέ μου, ἔσο καὶ ἐκεῖ ὁ πρῶτός μου στοχασμός, καὶ ἐκεῖ ἔταν ἀναφανῆ δι' ἐμὲ ἡ ἠὼς τῆς αἰωνίου ὑπάρξεως!

A. Μαυροκορδάτος.

Ἡ μεσημβρία.

Προκαλεῖ εἰς ἡμᾶς ἡ γαλήνη τῆς πρωΐας ἀγίας ἀποφάσεις· διατίθουσιν ἡμᾶς ἡ ἡρεμία τῶν ἐσπερινῶν ὥρων πρὸς σοβαρὰς σκέψεις· αἱ μεσημβριναὶ ὕμνος ὦραι διεγείρουσιν ἐξαιρέτως τὴν δραστηριότητα ἡμῶν. Μεσοῦσης τῆς ἡμέρας εὐρισκόμεθα εἰς αὐτὴν τὴν τύρβην, ὅπως εἰπεῖν, τῶν καθ' ἡμέραν γιγνομένων καὶ τῶν ἡμερησίων ἡμῶν ἔργων· διὰ τοῦτο τότε, παρά ποτε ἔχομεν ἀνάγκην ἀπάσης τῆς ἀρετῆς ἡμῶν. Κατὰ τὸ μέσον τοῦ θροῦ τῆς ἡμέρας· καθ' ὃ παντοῖα πράγματα ἀπαιτοῦσι τὴν προσοχὴν ἡμῶν, καθ' ὃ μυρία περιστάσεις καὶ ἀφορμαὶ παροξύνουσιν ἡμᾶς, ἐξεγείρουσι τὴν ὀργὴν ἡμῶν, παρορμῶσιν ἡμᾶς εἰς ἐκδίκησιν, εἰς φθόνον, εἰς χαιρεκακίαν, ἐμβάλλουσιν εἰς ἡμᾶς τὴν ἐπιθυμίαν ἀλλοτρίας περιουσίας καὶ πλεῖστα ἄλλα ἀνοίκεια πάθη, κατὰ τὸ μέσον, λέγω, τοῦ θροῦ τῆς ἡμέρας τίθενται εἰς δοκιμασίαν αἱ δόξαι ἡμῶν, ἡ δὲ ἀρετὴ ἡμῶν ὑφίσταται ἀγῶνα κατὰ παντοειδῶν καὶ βιαίων πειρασμῶν. Δὲν εἶνε ἴσως τοσοῦτον δυσχερὲς τὸ νὰ ἔχῃ τις ἀγαθὰς προαιρέσεις ἢ νὰ λάβῃ καλὰς ἀποφάσεις· ἀλλ' εἶνε βεβαίως δυσχερέστατον νὰ ἐφαρμόσῃ τις τὰς προαιρέσεις καὶ τὰς ἀποφάσεις ταύτας, ὑπὸ τῶν ἀναγκῶν τοῦ κοινωνικοῦ βίου περιστοιχιζόμενος, πάντοτε μετὰ τῆς δεούσης σκέψεως καὶ μετὰ συνέσεως χριστιανικῆς

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

Τούτου ἕνεκα τὸ μέσον τῆς ἡμέρας ἀποτελεῖ σπουδαιοτάτην περίοδον εἰς τὸν βίον τοῦ χριστιανοῦ. Ὁ χριστιανὸς εὐρίσκεται τότε κατὰ τὸ ἥμισυ τῆς ὁδοῦ ἐνὸς τῶν βραχέων χρονικῶν διαστημάτων, ἐξ ὧν συναπαρτίζεται ὁ βραχὺς αὐτοῦ ἐπίγειος βίος. Αἱ εὐγενέστεραι ἀποφάσεις τῆς πρωΐας, αἱ ἀγαθώτεραι ἐσπεριναὶ σκέψεις οὐδὲν εἶνε, φροῦδαι ἀπόλλυνται, ἐάν τὰ ἔργα τῆς ἡμέρας δὲν ἀνταποκρίνωνται. Τὰ ἔργα ἀποτελοῦσι τὸ κυριώτερον μέρος τοῦ ἡμετέρου βίου, πάντα τὰ λοιπὰ εἶνε ἀπλῶς προπαρασκευὴ ἢ ἀπήχησις αὐτῶν.

Ὡσπερ ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὴν μεσημβρίαν, οὕτω καὶ ἡ φύσις ἅπασα διατελεῖ τρόπον τινὰ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν μεγίστην αὐτῆς δραστηριότητα. Ὁ ἥλιος εἰς τὸ μεσουράνημα ἀκτινοβολεῖ καυστικός. Πάνθ' ὅσα ἔχουσι ζωὴν, ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς ἔρπουσιν ἢ ἵπτανται εἰς τὸν αἰθέρα ἢ εἰς τὰ θάθη τῶν ποταμῶν, τῶν λιμνῶν καὶ τῶν θαλασσῶν νήχονται, ἐγρηγοροῦσι καὶ σπεύδουσι πρὸς τὸν ὀρισθέντα εἰς αὐτὰ σκοπόν. Τὸ πᾶν εἶνε ζωὴ καὶ λαμπηδῶν. Κατάκοπος ὑπὸ τῆς ἐργασίας ὁ ἄνθρωπος ζητεῖ ἀναψυχὴν. Προσφιλεῖς χεῖρες παρασκευάζουσι εἰς τὸν πεινῶντα τὰ γλυκύτατα ἐδέσματα, ἵνα δώσωσιν εἰς αὐτὸν νέας δυνάμεις πρὸς περάτωσιν τοῦ ἔργου τῆς ἡμέρας. Καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Κυρίου παρέχει ἄφθονον τὴν ἀναψυκτικὴν τροφήν εἰς ἀναρίθμητα πλήθη πλασμάτων αὐτοῦ.

Καὶ ὁμοῦς ὁ πλοῦτος αὐτοῦ οὐδέποτε ἐξηντλεῖται· εἰς πάντας εἶνε παρεσκευασμένη ἀναγκαῖα τροφή καὶ ἀεὶποτε ὑπάρχει πλεόνασμα. Ὁ πλοῦσιος παρακάθηται εἰς τράπεζαν πολυτελῶς κεκοσμημένην, ὁ χειρώναξ ἐκέρδησε τὸν ἄρτον αὐτοῦ. Ὁ ἀετὸς εἰς τὰ ὕψη τοῦ αἰθέρος, ὁ σκόληξ εἰς τὸν βόρβορον, ὁ λέων εἰς τὴν ἔρημον, πάντα εὐρίσκουσι τὴν κατάλληλον εἰς ἑαυτοὺς τροφήν. Περὶ πάντων φροντίζει ὁ μέγας Τροφεὺς καὶ Συντηρητὴς τῆς φύσεως. Οὐδεὶς παρ' αὐτοῦ ἐλησημονήθη.

Ἐάν εἰς τὴν διάνοιαν περιλάβῃς διὰ μιᾶς μόνης ὀψεως τὴν παμμεγέθη ἐστίαν, ἣν ἡ ἀγαθότης τοῦ Δημιουργοῦ παρασκευάζει ἀνά πᾶσαν ἡμέραν εἰς τὰ πλάσματα Αὐτοῦ, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς, ὑπ' ἀνθρωπίνης ἐκφραζόμενος γλώσσης, πῶς δύνασαι ν' ἀνησυχῆς, ὦ δύσπιστε, περὶ τοῦ ἐπιουσίου σου ἄρτου; Διατί εἶσαι περίφορος καὶ ἀδημονεῖς καὶ λέγεις, τί θέλομεν φάγει; καὶ τί θέλο-

μεν πείει; και τι θέλομεν ἐνδυσθῆ; Διατί βρίπτεις περιδεῆ δλέμματα εἰς τὸ μέλλον, και λέγεις: Θέλω ἔχει ἀρά γε πάντοτε ἀρκουντα τὰ ἐπιτήδεια; Θέλω ἔχει ἀρά γε, εἰταν εἰς ἔσχατον φθάσω γῆρας, τὰ ἀναγκαῖα, ὅπως μὴ ἀποθάνω εἰς ταλαιπωρίαν; Θέλω ἔχει ἀρά γε τὰ ἀπαιτούμενα, ἵνα θρέψω και ἐνδύσω τὰ τέκνα μου; Τί θέλουσι γίνεο οἱ ἐμοί, εἰταν δὲν θέλω δύνασθαι πλέον νὰ ἐργάζωμαι ὑπὲρ αὐτῶν; Ὅποῖα τις θέλει εἶναι ἡ τύχη τῶν φιλάτων μου, εἰάν αἰφνης μὲ ἀναρπάσῃ ὁ θάνατος; Τίς θέλει ἐπιμελήθῃ περὶ αὐτῶν, εἰάν δὲν ἀφήσω εἰς αὐτὰ μικράν τινα περιουσίαν;

Ὅλιγόψυχε, ἀπόβλεψον εἰς τὴν ἀπειρομεγέθη ἐστίαν, ἣν ἡ πατρικὴ χεὶρ τοῦ Θεοῦ σου ἐτοιμάζει καθ' ἑκάστην ἡμέραν εἰς σὲ και εἰς τοὺς σοὺς και εἰς πάντα ζῶντα. Δὲν τρέφει ἔτι και νῦν ὁ Κύριος ἀνά πᾶσαν ἡμέραν δι' ὀλίγων ἄρτων μυριάδας πολλὰς εἰς τὴν ἔρημον; Τίς ἐφρόντισε μέχρι τοῦδε περὶ σοῦ και περὶ τῶν σῶν; Τίς ἐφρόντισε περὶ τῶν πατέρων σου; Νομίζεις, ὅτι ὁ πλοῦτος Αὐτοῦ δύναται νὰ ἐξαντληθῇ, ὅτι ἡ ἀγαθότης και ἡ ἀγάπη Αὐτοῦ ἔχουσιν ὄρια;

Ὅταν ἐν μέσῃ ἡμέρᾳ παρακαθήσας εἰς εὐθυμοῦσαν τράπεζαν φαιδρῶς ἀπολαύης τῶν δώρων τοῦ Θεοῦ, ἐνθυμήθητι, ὅτι κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμήν ὁ Κύριος τρέφει ἑκατομμύρια λαῶν και πλήθη ἄλλα ἀναρίθμητα ἐμφύχων ὄντων. Αὐτὸς χορταίνει τὸν πλοῦσιον και τὸν πένητα και οὐδένα ἀφίνει ν' ἀπολεσθῇ. Ὅποῖον ἀμετρον πλοῦτον εὐλογίας διέσπειρεν ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, ὥστε ἕκαστον ἐπίγειον πλάσμα νὰ εὐρίσκη ἀρκούσαν τὴν τροφήν αὐτοῦ και ἐξ αὐτῆς πάλιν πλεῖστα νὰ εἶνε τὰ περισσεύοντά! «Μὴ λοιπὸν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς. Ἄρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς».

Ἐκάστη μεσημβρία ἀναμιμνήσκει ἡμᾶς τὴν πατρικὴν πρὸς ἡμᾶς και τοὺς ἡμετέρους ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Ἡ εὐλογία Αὐτοῦ τρέφει και ποτίζει ἡμᾶς. Αὐτὰ δὲ τὰ δῶρα Αὐτοῦ, ὧν τότε ἀπολαύομεν, εἶνε οὕτως εἰπεῖν προσκλήσεις, ἵνα εἰς Αὐτὸν ἀποβλέπωμεν και καταστῶμεν ἄξιοι Αὐτοῦ. Καὶ καθὼς Αὐτὸς περὶ ἡμῶν ἐφρόντισε και ἐδώρησατο εἰς ἡμᾶς περισσεῖαν ἀγαθῶν, οὕτω και ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ ἐνθυμώμεθα ἐκεῖνους, οἵτινες ἕνεκα διαφορῶν λόγων ἦ και ἐξ ἰδίας ἰσως ὑπαιτιότητος δὲν δύνανται ἐπίσης

* Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

φαιδροί, ὡς ἡμεῖς, νὰ προσκαθίσωσιν εἰς τράπεζαν. Ὁφείλομεν, δαψιλῆ ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια, νὰ μὴ λησμονῶμεν τοὺς πεινῶντας καὶ διψῶντας καὶ στερουμένους καὶ αὐτῆς τῆς τροφῆς, ἣν ἡμεῖς ῥίπτομεν εἰς τὰ ζῆα, ἢ τὴν ὁποῖαν ἀφίνομεν ἀνωφελῶς νὰ διαφθαρῆ ἐπὶ τῆς τραπέζης ἡμῶν.

Ἔμεῖς οἱ ἐν ἀφθονίᾳ βιοῦντες ἐνθυμεῖσθε τοὺς πένητας, δσάκις ἀπολαύητε τῶν ἡδονῶν ἐστιάσεώς τινος. Φεῦ! ὅσα δαπανᾶτε εἰς ἓν μόνον γεῦμα ὑμῶν, εἰς οἶνους ἐξωτικούς, εἰς ἐκλεκτὴν πολυφαγίαν καὶ εἰς περίεργα ἀρτύματα, πρὸς γαργαλισμὸν τοῦ οὐρανίσκου ὑμῶν ἐπὶ τινὰς στιγμάς, ἤθελον ἐξαρκέσει ὅπως θρέψωσιν εἰς διάστημα πολλῶν ἐβδομάδων πτωχὴν καὶ τιμίαν οἰκογένειαν, ἣτις παριμένει δι' ὑμῶν παρὰ τῆς θείας Προνοίας τὴν ἐργασίαν καὶ τροφήν. Γενῆτε ἀληθῶς ὄργανα τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν ὑμέτερον τῆς ἐνεργείας κύκλον, γενῆτε ἄγγελαι τῶν ἀπόρων, τῶν ὑπὸ ἀμύχανίας συνεχόμενων, καὶ ἐλεήσατε αὐτοὺς, ὅπως ἠλέησεν ὑμᾶς ὁ Θεός. Ὁ πλοῦτος αὐτὸς εἶναι τὸ τάλαντον τὸ ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας δεδανεισμένον εἰς ὑμᾶς, ἵνα δι' αὐτοῦ ἀποκτήσῃτε φίλους ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἀποταμιεύσῃτε θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ. Ὅτι κοινῶς ἰδιοκτησίαν ἀποκαλεῖτε νῦν, χριστιανοί, εἶνε τοῦ Θεοῦ κτῆμα, ἐδανείσθη δὲ εἰς ὑμᾶς, ὅπως διοικήσῃτε αὐτὸ φρονίμως καὶ καταστήσῃτε αὐτὸ χρήσιμον εἰς εὐδαιμονίαν πολλῶν. Διὸ ὀφείλετε νὰ ποιήσῃτε χρῆσιν αὐτοῦ συμφώνως πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ Κυρίου. Διὰ τοῦτο δώσατε φαγεῖν τῷ πεινῶντι, ποτίσατε τὸν διψῶντα, περιβάλετε τὸν γυμνόν, ἐπισκέψασθε τὸν ἀσθενῆ, φροντίσατε περὶ τοῦ ἐν φυλακῇ. Ἐφ' ὅσον δὲ ἐποιήσατε ταῦτα ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν τῶν ἐλαχίστων, ἐποιήσατε αὐτῷ τῷ Ἰησοῦ, αὐτῷ τῷ Θεῷ ὑμῶν.

Ἐὰν ὁ μεσημεριάζων ἥλιος ἀναμιννήσκῃ ἡμᾶς τοσοῦτον σφῶς τὰ πλοῦσια τοῦ Δημιουργοῦ εὐεργετήματα, ἐπίσης ζωηρῶς ὑπενθυμίζει ἡμᾶς ἢ αὐτὴ τῆς ἡμέρας ὄρα καὶ τὴν ἕνεκα τῶν εὐεργετημάτων αὐτῶν ὀφειλομένην εἰς τὸν μέγαν ἡμῶν Εὐεργέτην εὐγνωμοσύνην. Ἄλλ' ἢ ἀληθῆς εὐγνωμοσύνη δὲν ἐκδηλοῦται ἀπλῶς ἐν λόγοις, ἀλλὰ πρὸ πάντων δι' ἔργων ἀποδεικνύεται. Δὲν ἀρκεῖ ἢ πρὸ τοῦ γεύματος εὐχαριστήριος προσευχή, ἀλλ' ἀπαιτοῦνται ἅπασαι αἱ πράξεις ἡμῶν καθ' ἑλλην τὴν ἡμέραν, ὅπως ἐκφράσω-

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

μεν ἐπαξίως τὰ αἰσθήματα τῆς εὐχαριστίας ἡμῶν πρὸς τὸν δοτῆρα τοσοῦτων ἀγαθῶν.

Παρὰ πλείοταις χριστιανικαῖς οἰκογενείαις διατηρεῖται πατρο-
παράδοτος καὶ σεβαστὴ συνήθεια οὐδέποτε νὰ παρακάνηται εἰς
τράπεζαν, πρὶν ἐπικαλεσθῶσι τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ εἴτε σιωπη-
λῶς εἴτε μεγαλοφώνως, δι' εὐχαριστηρίου τινὸς εὐχῆς ὑφ' ἑνὸς τῶν
μελῶν τῆς οἰκογενείας προφερομένης. Τὸ ἔθιμον ὅμως τοῦτο παρα-
μελεῖται καὶ παντελῶς εἰς ἀχρηστίαν ἔπεσε παρ' ἐκείνοις, οἵτινες
ὑπὸ ψευδοῦς αἰδοῦς τυφλοῦμενοι ἐρυθριῶσιν, ὁσάντις πρόκει-
ται νὰ ὁμολογήσῃσι δημοσίᾳ τὰ εὐεργετήματα τοῦ Θεοῦ. Οὗτοι με-
ταλαμβάνουσι τῶν πλουσίων δωρημάτων τῆς φύσεως χωρὶς νὰ συλ-
λογισθῶσιν Ἐκεῖνον, ἐξ οὗ πάντα προέρχονται ἀπαραλλάκτως ὡς
τὰ λόγου ἄμοιρα ζῶα, ἅτινα εὐρίσκουσι τὴν τροφήν αὐτῶν εἰς τὰ
δάση καὶ κατεσθίουσι τοὺς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους διεσπαρμένους καρπούς
χωρὶς κἄν ν' ἀναβλέψωσιν εἰς τοὺς κλάδους τοῦ δένδρου, ἀφ' ὧν οἱ
καρποὶ αὐτοῦ κατέπεσον.

Ἀληθῶς εἰπεῖν, αἱ καθ' ἑκάστην κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν καὶ
ὑπὸ τὸν αὐτὸν τύπον ἐπανάλαμβανόμεναι προσευχαί, καθιστάμεναι
διὰ τῆς ἔξεως μηχανικὸν ἔργον, οὐδενὸς λογιμοῦ διεργερισκόν,
ἀποβάλλουσιν ἐπὶ τέλος τὴν ἐν αὐταῖς εὐλάβειαν. Τοῦτο δὲ ἴσως
ἠγάγκασε πολλοὺς χριστιανοὺς νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν ἄλλως παρ'
αὐτῶν ὡς καλὴν ἀναγνωρίζομένην συνήθειαν τῆς πρὸ τοῦ δεῖπνου
προσευχῆς. Ἄλλ' ὅμως διὰ τῆς συνηθείας ταύτης ἀφανίζεται καὶ
τὸ ὀλίγον καλόν, το ὅποσον ἡ συνήθεια αὕτη παρήγεν ἐνίοτε εἰς
τινας· οὕτω δὲ ὁσημέραι ἐνδυναμοῦται ἡ ἐλαφρόνοια τῶν πολλῶν
καὶ ἐντεῦθεν προέρχεται ἡ λήθη τοῦ θείου τῶν ἀγαθῶν Δοτῆρος.
Διότι πολλάκις ὁ ἄνθρωπος, εἰς ὃν τὸ παράδειγμα τῶν ἄλλων δὲν
ἀναμνησκει τὸν Θεὸν ἐπὶ πολλὰς ἐβδομάδας, συνηθίζει τὰ μὴ ἐν-
θυμῆται Αὐτόν.

Κατ' ἔθιμον τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων προσήγοντο εἰς τὰ συμ-
πόσια τὰ τεταριχευμένα λείψανα τῶν προγόνων, ὅπως διὰ τῆς
ὄψεως ταύτης προσκολλῶνται οἱ συμπόται εἰς μετρίαν καὶ φαιδρὰν
ἀπόλαυσιν τῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης ἡδονῶν ἀναμνησκόμενοι αὐ-
τοὶ τὴν βραχύτητα τοῦ βίου καὶ τὴν ἀστασίαν τῶν ἀνθρωπίνων
πραγμάτων. Διὰ τὴν αἰ χριστιανοὶ νὰ μὴ ἀνακαλῶσι πρὸς ἀλλήλους

*Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

εις τὰ συσσίτια αὐτῶν, ὡσπερ ἄλλοτε εἰς τὰς λεγομένας ἀγάπας, τὰ πρὸς τὸν Θεὸν εὐγνωμοσύνης καθήκοντα αὐτῶν διὰ κοινῆς εὐχαριστίας πρὸς τὸν μέγαν ἀπάντων τροφόν;

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅτε κατεκλίθη ἐπὶ δεῖπνον μετὰ τῶν μαθητῶν Αὐτοῦ, λαβὼν τὸν ἄρτον ἠλόγησε, λαβὼν δὲ καὶ τὸ ποτήριον ἠὐχαρίστησε τὸν Θεόν. Πῶς ἄρα οἱ φέροντες τὸ ὄνομα Αὐτοῦ εὐρίσκουσι μεμπτὴν καὶ ἀπορρίπτουσι τὴν τῆς τῆς συνήθειαν; Εἴμεθα ἡμεῖς κρείττονες καὶ εὐγενέστεροι τοῦ ἐν γεννητοῖς εὐγενεστάτου, ἢ σοφώτεροι τοῦ σοφωτάτου τῶν σοφῶν τῆς γῆς;

Καὶ μόνη ἡ χαμηλῆ τῆ φωνῆ προσευχὴ πρὸ πάσης βρώσεως καὶ μόνον τὸ πρὸς προσευχὴν αἰδῆμον σχῆμα τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας, ἢ σοβαρὰ σιωπῆ, ἢ ἐπὶ τινὰς στιγμάς, δίδει ἀφορμὴν εἰς τινὰς αὐτῶν, ἵνα διευθύνωσι τοὺς λογισμοὺς αὐτῶν πλήρεις εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν δημιουργὸν πάντων τῶν κατὰ τὸν βίον ἀγαθῶν. Ἡ δὴλωσις αὐτῆ τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς εὐλαβείας τῶν παρόντων, ἢ σιωπηλῆ αὐτῶν στάσις, τὸ σοβαρὸν αὐτῶν συνεστάμενον ἔχουσι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ῥοπήν τινα εἰς τὴν ἐσωτερικὴν εὐλάβειαν ποτὲ μὲν τούτου, ποτὲ δὲ ἐκείνου τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας καὶ φέρει σήμερον ἢ αὔριον τὰς ψυχὰς αὐτῶν εἰς ἐνδόμυχον ἀναγνώρισιν τῶν θείων εὐεργεσιῶν. Διατί λοιπὸν ἀπορρίπτεται τὸ εὐχερὲς καὶ ἀξιωματικὸν αὐτὸ μέσον πρὸς διατήρησιν καὶ πολλαπλασιασμὸν τῶν θρησκευτικῶν αἰσθημάτων; Ἐὰν ὑμεῖς δὲν ἔχητε ἴσως ἀνάγκην αὐτοῦ, γινώσκετε ὅποιον σωτήριον ἀποτέλεσμα δύναται νὰ ἔχη παρὰ τοῖς ἄλλοις τὸ ὑμέτερον παράδειγμα. Μήπως δὲν ὀφείλετε εἰς τὸν πλησίον τὴν μετάδοσιν ἀγαθῶν αἰσθημάτων;

Ἄναμφιβόλως καὶ μακρὰ καθ' ἕξιν μόνον ἐπαναλαμβανομένη προσευχὴ ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς ἐστιάσεως φέρει κέρματον καὶ αὐδόλωσ εἰς εὐλάβειαν διατίθησι. Προσευχὴ ἀπ' ἄκρου χεῖλους ἄνευ μετοχῆς τῆς καρδίας εἶναι κατάχρησις, ὕβρις πρὸς τὸν Παντοδύναμον, τὸν ἐτάζοντα τὰς καρδίας, καὶ τῶν καρδιῶν μόνον τὸ αἰσθημα προσδεχόμενον.

Ἄλλὰ διατί καὶ ὑμεῖς οἱ νουεχεστεροὶ μεταξὺ τῶν χριστιανῶν ἀποδοκιμάζετε καὶ τοὺς θλίβουσι καὶ ἀπλοῦσι καὶ ἐκφραστικοῦς λόγους, δι' ὧν δύναται τις ν' ἀναμνήσῃ εἰς τοὺς μέλλοντας νὰ

Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

ἀπολαύσωμεν ἐκ τῶν δώρων τοῦ Θεοῦ τὴν εὐγνωμοσύνην, ἣν ὀφείλομεν πάντες εἰς τὸν παρέχοντα εἰς ἡμᾶς τὰ ἀνεξάντλητα Αὐτοῦ ἐλέη· Τοιαύτη σύγκομος καὶ εὐσεβῶν ἰδεῶν περιεκτικὴ εὐχὴ ὁμιλεῖ ἀναντιρρήτως εἰς τὴν καρδίαν καὶ εἶνε ἐπαγωγὸς πρὸς εὐσέβειαν.

Αἶαν ψυχαγωγὸς καὶ ἀποτελεσματικωτάτη εἰς τοὺς ὁμοτραπέζους γίνεται ἢ περὶ ἧς ὁ λόγος εὐσεβῆς συνήθεια, ἐὰν ἀντὶ τῆς ἀφίνωσιν εἰς ἓνα ἢ εἰς πλειοτέρους ὁμοῦ παιδας, ὡς συνηθίζεται, νὰ λέγωσιν ἀπὸ μνήμης ὠρισμένην τινὰ καὶ πάντοτε τὴν αὐτὴν προσευχὴν, αὐτοὺς ὁ οἰκοδεσπότης ἢ οἰκοδέσποινα, ἀναλαμβάνοντες τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ, ὑπενθυμίζωσιν εἰς τὰ τέκνα καὶ ὁμοτραπέζους αὐτῶν πρὸ τοῦ γεύματος διὰ καταλλήλου καὶ βραχείας εὐχῆς ἢ δι' εὐλήπτου καὶ εἰς τὰς παρούσας τῆς αἰκογενείας περιστάσεις ἀρμοζούσης ῥήσεως τὴν ἄπειρον ἀγαθότητα καὶ τὴν μεγαλοδωρίαν τοῦ φιλοστόργου ἡμῶν Πατρὸς τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

Καὶ ἔμως ἢ ἀνάμνησις αὕτη τῆς πρὸς τὸν πλάστην ἡμῶν ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης οὐδὲλως ἀρκεῖ εἰς τὸν ἀληθῆ χριστιανόν, εἰς τὸν ἀληθῆ σοφόν· αὐτοὺς ζητεῖ νὰ ἐκδηλώσῃ διὰ παντὸς ἔργου τῆς ἡμέρας τὰ αἰσθήματα τὰ πληροῦντα τὴν καρδίαν αὐτοῦ.

Καὶ δὲν ἔχει μὲν ὁ χριστιανὸς ἀκαταπαύστως καὶ ἐν πάσῃ ἀσχολίᾳ αὐτοῦ διὰ στόματος τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, οὐδὲ ἔπαναλαμβάνει εἰς πᾶσαν αὐτοῦ ὁμιλίαν τὰς φράσεις. «Ἄν θέλῃ ὁ Θεός, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ!» Τοιαῦται φράσεις μεταβάλλονται ἐπὶ τέλους εἰς τὴν ἕξιν οὐδὲν λέγουσαν, καί, μακρὰν τοῦ νὰ θεωρῶνται τεκμήρια ἀληθοῦς εὐσεβείας, παριστῶσι τὸν ποιοῦντα χρῆσιν αὐτῶν μᾶλλον ὡς ὑποκριτῆν.

Ὁ χριστιανός, ὁ οὐ μόνον ὀνόματι, ἀλλὰ καὶ πράγματι τοιοῦτος, σπουδάζει ν' ἀποδείξῃ τὴν εἰλικρίνειαν τῶν εὐσεβῶν αὐτοῦ αἰσθημάτων καὶ τὴν ἐγκάρδιον αὐτοῦ εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πλάστην τοῦ διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς δραστηριότητος ἐν τῇ ἐργασίᾳ αὐτοῦ, διὰ τῆς φιλανθρωπίας του, διὰ τῶν ἔργων τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης.

Τῶν πεπερασμένων ὀρίων τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος μὴ ἐπιτρεπόντων αὐτῷ τὴν σύγχρονον περὶ πολλὰ πράγματα ἐνασχόλησιν,

Ἐκδόσις ἐβδόμη 1925.

δὲν δυνάμεθα ἀκαταπαύστως νὰ διανοώμεθα τὸν Θεὸν ἐν τῇ μέσῳ τῶν ποικίλων ἀσχολιῶν καὶ τῆς τύρβης τοῦ ἡμετέρου βίου. Ἄλλ' οὐδὲ ὀφείλομεν νὰ ἀσχολώμεθα διηλεκτικῶς περὶ τὰ θεῖα, διότι καὶ νὰ προσευχώμεθα, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐργαζώμεθα ὀφείλομεν. Δυνάμεθα ἔμως νὰ ἰδιοποιηθῶμεν ἀρχὰς τινὰς σωτηρίους, νὰ θέσωμεν κανόνας τινὰς ἀπαραβάτους τῆς ἡμετέρας διαγωγῆς, οὓς νὰ ἔχωμεν ἀείποτε πρὸ ὀφθαλμῶν ἐν πάσαις ταῖς πράξεσιν ἡμῶν. Τῇ δὲ βοηθείᾳ τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν κανόνων αὐτῶν, καὶ μεσοῦσης τῆς ἡμέρας, ὅτε ἐν μέσῳ τῆς ἐνεργητικότητος καὶ τοῦ ἡμερησίου ἡμῶν ἔργου ἰστάμεθα, ἕκαστος δύναται νὰ ἐπιθεωρήσῃ ἔστω καὶ τροχάδην τὰ ἤδη κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην πεπραγμένα καὶ νὰ εἴπῃ ἐν ἑαυτῷ τὰ ἐξῆς: «ἐξεπλήρωσα ἄρα γε εὐσυνειδήτως ἅπαντα τὰ καθήκοντά μου»;

Ἄνοικεῖός τις κλισίς δὲν μὲ παρέσυρε εἰς ἀθεμίτους πράξεις καὶ ἀνόσια φρονήματα, ἕνεκα τῶν ὁποίων θέλω μετανοήσῃ; Κατέστην ὠφέλιμος εἰς τίνα; Ἐγενόμην εἰς τίνα αἷτιος χαρᾶς, δι' ἣν θέλει μὲ εὐλογεῖ; Ὅ,τι δὲν ἔπραξα ἢ δὲν ἠδυνήθην νὰ πράξω κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῖς τῆς ἡμέρας, τοῦτο θέλω πράξει, εἰ δυνατόν, ἐντὸς τοῦ δευτέρου ἡμίσεως. Ἡ παρούσα ἡμέρα δὲν πρέπει νὰ εἶνε ἐκ τῶν χειροτέρων τοῦ βίου μου· τοῦλάχιστον ἂς μὴ εἶνε ἐκ τῶν μελλουσῶν νὰ μαρτυρήσωσιν ποτε κατ' ἐμοῦ.

Οὐδὲν δύναται ν' ἀποτρέψῃ ἡμᾶς κατὰ τὴν μεσημεριαν ἐκάστης ἡμέρας ἀπὸ τοιοῦτων στιγμιαίων σκέψεων. Καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἀσχολιῶν ἡμῶν ἀρκοῦντα εὐρίσκομεν πρὸς τοῦτο καιρὸν. Ἐχομεν ἄρα καθήκον τοιαῦτα νὰ σκεπτόμεθα. Τοιαῦτα δὲ σκεπτόμενοι καὶ κατὰ τὰς σκέψεις ταύτας ρυθμίζοντες τὰς πράξεις ἡμῶν καὶ ἅπασαν τὴν διαγωγὴν ἡμῶν ἐν τῇ μέσῳ τῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν πραγμάτων τοῦ καθημερινοῦ βίου, ἀποκτῶμεν πολυτίμον τι χρῆμα, ὅπερ δὲν ἀγοράζεται ἀντὶ χρυσοῦ, χρῆμα, ὅπερ δύναται ἀπὸ πολλῶν ἀπροσδοκῆτων κακῶν ν' ἀπαλλάξῃ ἡμᾶς, χρῆμα, ὅπερ ἐστὶ τὸ καλλίτερον καὶ ἀσφαλέστερον ἔρυμα τῆς ἐσωτερικῆς ἡμῶν εἰρήνης καὶ εὐδαιμονίας, ἧγουν ἀποκτῶμεν τὴν σύνεσιν καὶ τὴν ἀταραξίαν τῆς ψυχῆς εἰς τοὺς λόγους καὶ εἰς τὰ ἔργα.

Ἡ δὲ σύνεσις καὶ ἀταραξία αὕτη τῆς ψυχῆς εἶνε ἀναγκαῖαι, οὐχὶ τόσοσιν κατὰ τὰς ἡσυχούς πρωινὰς ὥρας, οὐχὶ τόσοσιν ἐν τῇ

Ἐκδόσεις ἐβδόμη 1925.

μονώσει τῆς ἐσπέρας, ὅσον ἐντὸς τοῦ θορόδου τῶν καθημερινῶν πραγμάτων, ἐντὸς τοῦ μεγάλου πλῆθους τῶν ἀσχολιῶν, ἐν ταῖς σχέσεσι καὶ ἐν τῇ συναντήσῃ φίλων καὶ ἐχθρῶν χρηστῶν καὶ κακῶν ἀνθρώπων. Ἐν ταῖς τελευταίαις ταύταις περιστάσεσι πρὸ πάντων εἶνε ἐπανάγκες οὐδὲν ἀπερισκέπτως νὰ λέγωμεν ἢ νὰ πράττωμεν, ἀλλὰ νὰ ἐξετάζωμεν προηγουμένως, ἂν, ὅ,τι μέλλομεν νὰ εἴπωμεν ἢ νὰ πράξωμεν, εἶνε δίκαιον, φρόνιμον, φιλόανθρωπον.

Ἰπὸ τοιούτων σκέψεων ἐνδυναμούμενος, ὦ χριστιανέ, ἐπανέρχου ἐν τῷ κύκλῳ τῶν τεταγμένων σοι ἔργων. Ἔσο δὲ νῦν ὁ πρῶτος δίδων διὰ τοῦ ζήλου καὶ τῆς δραστηριότητός σου τὸ παράδειγμα ἀληθοῦς καὶ ἐπαξίου εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν πανάγαθον Δημιουργόν, ἕνεκα τῶν παρ' Αὐτοῦ δοθεισῶν σοι νοερῶν καὶ σωματικῶν δυνάμεων. Ἰπαγε καὶ ἀπόδειξον κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων τοῦ ἐπαγγέλματός σου, ὅτι ἀληθῶς ἐπιζητεῖς αὐτὸν τὸν σκοπὸν τῆς θείας Προνοίας, καταγινόμενος εἰς ὠφέλιμα ἔργα καὶ ποιῶν χρῆσιν τῶν φυσικῶν καὶ ἐπικτήτων πλεονεκτημάτων σου ἐπ' ἀγαθῶ τῶν τέκνων σου, τῆς πατρίδος σου, ὄλων τῶν ἀνθρώπων. Πᾶσα δὲ ἐνασχόλησις χρήσιμος, πᾶσα ἐργασία παραγωγικὴ, ὅσον ἀτελής καὶ ἂν εἶνε, συντελεῖ εἰς τὴν κοινὴν εὐπραγίαν.

Ἐπιμελοῦ τὸ ἐπιτήδευμά σου καὶ ἐκτέλει τὰ ἐξ αὐτοῦ καθήκοντα μετὰ φαιδρότητος καὶ χαρᾶς. Ἡ φαιδρότης τοῦ προσώπου σου, μαρτυροῦσα περὶ τῆς ἐσωτερικῆς σου αὐταρκείας, ἀναθαρρύνει τοὺς ἀποκείμενους καὶ διαδίδεται καὶ εἰς τοὺς περὶ σέ. Ἄλλως τε, ὅσα ἡδέως πράττεις, εὐκολώτερον καὶ καλλίτερον ἐκτελοῦνται.

Ἐπιτέλει τὸ ἔργον σου, τὸ ἐπάγγελμά σου οὕτως, ὥστε νὰ σοὶ περιποιῇ τιμὴν. Θέλεις δὲ βεβαίως τιμηθῆναι, ἐὰν κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν μετ' αὐστηρᾶς εὐσυνειδησίας πράττης καὶ πάντοτε μετ' ἀδιαφθόρου τιμότητος πολιτεύσῃ, καὶ εἰς ἕκαστον ἀποδίδῃς τὸ ἀνήκον εἰς αὐτόν. Ἡ ἐντεῦθεν ἐμπιστοσύνη τῶν συμπολιτῶν σου θέλει φέρει τὴν εὐλόγιαν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ σέ, ἐπὶ τὸν οἶκον τὸν σόν, καὶ θέλει στρώσει ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποῖαν διανύεις κατὰ τὸν παρόντα βίον, ὡς εὖοςμα ἄνθη, ἀπείρους μικρὰς ἡδονὰς, τὰς ὁποίας δὲν δύνασαι ν' ἀποκτήσῃς διὰ χρημάτων.

Ἐκδόσις ἐβδόμη 1925.

Ἐπιτέλει τὸ ἐπιτήδευμά σου, τὴν καθημερινὴν ἐργασίαν σου μετὰ τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀκριβείας, αἵτινες εἶνε τὸ ἥμισυ παντὸς ἔργου. Προσφέρου εὐμενῶς πρὸς ἐκείνους, οἵτινες βοηθοῦσιν εἰς τὸ ἔργον σου, ἢ ἐξαρτῶνται ἀπὸ σοῦ, ἢ τῶν ὁποίων προΐστασαι.

Ἔσο πρὸς αὐτοὺς πατήρ, μήτηρ, φίλος, διδάσκαλος, σύμβουλος. Οὐδαμοῦ δύνασαι εὐκολώτερον νὰ ἐκδηλώσῃς τὴν φιλανθρωπίαν σου, ἢ ὅσον ὅπου πατρικὴ τις προσαγῶρευσις ἢ παρηγορία, φιλικὸν βλέμμα θαρρύνσεως ἢ ἀμοιβῆς σὲ καθιστᾷ προσφιλεῖ εἰς πάντας, ἐνῶ ἀπ' ἐναντίας φιλόνεικον καὶ στρυφνὸν ἦθος, τρόπων χαλεπότης καὶ διηγεκτῆς δυσαρέστησις καὶ μέμψις ἀπωθοῦσι καὶ τοὺς καλλιτέρους καὶ πικρίαν ποτίζουν αὐτούς. Ἐπὶ τοὺς περισέ, εἰς αὐτὴν τὴν ἀκμὴν τῶν ἔργων τῆς ἡμέρας, σπεῖρον ἄφθονον χαράν, καὶ θέλεις βεβαίως θερίσει τοὺς ὠραίους αὐτῆς καρπούς πρὸ τῆς ἐσπέρας.

Οὕτω πολιτευόμενος, τοιαῦτα πράττων, θέλεις ἀποδείξει κάλλιον ἢ διὰ κενῶν λόγων τὴν εὐγνωμοσύνην σου πρὸς τὸν οὐράνιον σου Εὐεργέτην. Τοιοῦτρόπως ἕκαστον τῶν ἡμερησίων σου ἔργων θέλει λαμπρύνει τὴν ἐνθερμόν σου πίστιν. Οὕτως ἡ ὥρα τῆς μεσημβρίας θὰ εἶνε εἰς σέ ὡς ἐν μέσω ἐορτῆς ἀνάπαυσις, ἐξ ἧς θέλεις βλέπει τὰ ἀγαθὰ καὶ ὠφέλιμα ἔργα, ὅσα ἤδη ἔπραξας καὶ ὅσα θέλεις εἰσέτι πράξει.

Πάτερ, ὦ Πάτερ Οὐράνιε, ὃ δίδων εἰς ἡμᾶς τὸν ἐπιούσιον ἡμῶν ἄρτον, πόσον ἀναξίως ἔλαβον πολλάκις τὸν ἄρτον αὐτὸν ἀπὸ τῆς χειρὸς Σου ! Πόσον σπανίως ἐνεθυμήθην, ὅτι διὰ τῆς εὐλογίας Σου ὑπερεπλήσθη ἀγαθῶν ὁ οἶκός μου. Εἰς Σὲ μόνον ὀφείλω χάριν, Πάτερ, ὅτι ἀναπνέω, ὅτι ζῶ, ὅτι ἔχω δυνάμεις, ἵνα καταστῶ χρήσιμος καὶ ὠφέλιμος εἰς τοὺς περι ἐμέ καὶ τὴν κοινωνίαν, εἰς τὴν ὁποίαν με κατέταξας. Καὶ ὅμως ποσάκις ἐλησημόνησα τὴν ἀγαθοποιίαν Σου ! Ποσάκις ἀπέδωκα τὴν περιουσίαν καὶ τὴν κοινωνικὴν μου θέσιν καὶ πάνθ' ὅσα κέκτημαι καὶ ὅτι εἶμαι μόνον εἰς τὴν ἰδίαν μου φρόνησιν, εἰς τὴν πρόνοιάν μου, εἰς τὴν ἐμὴν ἐπιμέλειαν καὶ δραστηριότητα εἰς τὰ προτερήματα τὰ ἐμά ! Ἄλλὰ Σὺ, πανύψιστε Θεέ, οὐδόλως ἀποκάμνεις εἰς τὰς εὐεργεσίας

*Ἐκδοσις ἐβδόμη 1925.

Σου, καὶ τὸ ἔλεός Σου, ὡς ὁ ἥλιός Σου λάμπει ἄνωθεν εὐγενῶς καὶ ἐπ' ἐμέ τὸν ἀνάξιον, ὡς ἐπὶ τοὺς ἀξίους.

Ὅχι· δὲν θέλω ἐπιμείνει πλείοτερον ἐν τῇ ἀχαριστίᾳ μου ταύτῃ. Πᾶσα μεσημβρία θέλει μοὶ ἀναμιμνήσκει τὴν ἀπειρον ἀγαθότητά Σου καὶ τὸ καθήκον, ὅπερ ἔχω πρὸς Σέ, νὰ Σοὶ δεικνύω τὴν εὐγνωμοσύνην μου διὰ τῆς καλῆς χρήσεως τῶν δυνάμεων καὶ τῶν λοιπῶν δώρων Σου.

Τὴν εὐγνωμοσύνην μου, λέγω Θεῷ ! πῶς δύναμαι νὰ ἀποδώσω τὴν ὀφειλομένην εἰς Σέ χάριν; Τί δύναμαι νὰ δώσω, ὅπερ νὰ μὴ ἔλαβον παρὰ Σοῦ ; Ἄπασα ἡ εὐγνωμοσύνη μου εἰς μόνην τὴν εὐδαιμονίαν μου ἀπολήγει· διότι Σὺ μὲν, Πάτερ πανάγαθε, οὐδὲν ἄλλο παρ' ἐμοῦ ζητεῖς ἢ αὐτὴν τὴν εὐδαιμονίαν μου, ἐγὼ δὲ προσπαθῶν νὰ Σοὶ δώσω δείγματα τῆς εὐγνωμοσύνης μου διὰ τῆς ταπεινῆς προσφορᾶς ἀγαθῶν ἔργων πρὸς αὐτὴν τὴν εὐδαιμονίαν μου σπεύδω. ὦ πανοίκιτρον Θεέ ! πόσον μέγας Σὺ εἶσαι ! πόσον δὲ ἀνάξιος ἐγὼ εἶμαι τῆς ἀπέφρου σου εὐσπλαγχνίας !

ὦ ἥλιε δικαιοσύνης καὶ ἀγαθότητος ! ἔσο δεδοξασμένος εἰς αἰῶνας αἰῶνων. Σοὶ μόνῳ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις.

Τ Ε Λ Ο Σ

0020561368
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

